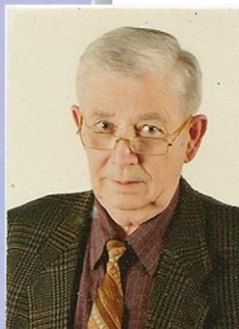
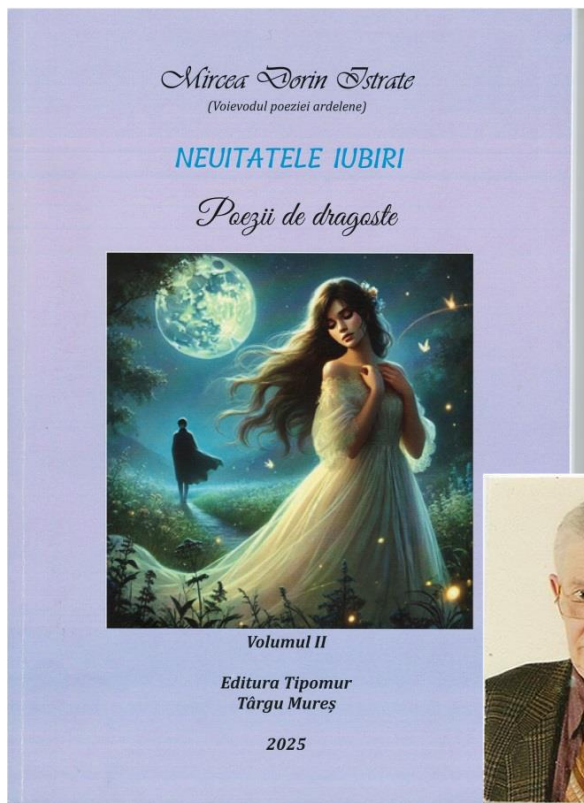


Numele de român

CAVALERUL POET MIRCEA DORIN ISTRATE

Pe 17 aprilie 2025 distinsul nostru colaborator a rotunjit suma anilor la 80, viață trăită în cadență ostășească adunată ca într-un buchet de flori alese, dpruite prin sentimente alese celor dragi. Între aceștia și Eroilor cunoscuți sau anonimi din neamul nostru. Cu gândul în trecut, cu speranța în viitor Mircea Dorin Istrate ne răsfătă cu ale sale *Poezii de sâmbătă seară*, dar și cu memorabile innuri de slavă pentru: *Blândul Păstor*, *Sfântul Crăciun*, rugăciuni alese pentru *Limba noastră cea bătrână*, a *Eminescului mărire*, *Neuitatele iubire* sau *De ziua celor morți*, în care glăsuiește cu îndemn: „Nu strângeți bogății în cel lumesc / Că nu le duceți sus, în cel ceresc/Acolo mergeți toți doar pe tăcute, / Cu alt-avere: faptele făcute. / Cu voi alegeți ici, în pământesc/ Răsplata fi-va-apoi, în Ceresc”.

Așa ajunge poetul la povața ca sfânta datorie față de cei trecuți să reverse recunoștință, dragoste și prețuire, ca o rugă de ierate față



de strămoși atât de generoși și împăcați în faptele făcute:

*Când mă duc la ceruri ninse
Cu luceferii în roi,
Înființesc cu-a mele scrise,
Urma carului cu boi.*

La mulți ani maestre!

Mereu cu dor de-acasă

*Cine-și iubește țara în vremuri de răscruce,
Când ceilalți ca și lașii îmi fug și-o părăsesc,
Acela e românul ce-și duce greaua cruce
De dragoste de țară, de neamu-i creștinesc.*

*Cine își pune pieptul, ca stavilă furtunii
De ponegrire crasă, de vorbe mincinoase,
Și-și apără cea vatră de-arsura grea a urii,
Acela e românul în vremuri mari, vântoase.*

*Cine îmi simte dorul de cuibul de naștere,
De casa părintească, chiar dacă nu-i palat,
De-un tril de ciocârlie, când lacrimi de iertare
Înalți în spre altare, din locul de plecat,*

*Acela e românul, ce are-n el strămoșii
Și datini și-obiceiuri și limba românească,
Și buna cea cuvîntă ce i-au lăsat-o moșii
Și gustul pâinii coapte pe vatra strămoșească,*

*Și slana și cârnațul ce nu au preț pe lume,
Și vinul cel de miere cu gust de busuioacă,
Și-un cânt de veselie și sfintele cutume,
Nescrise legi străbune, din vremea noastră
dacă.*

*Aceasta e învățul și simțul cel din tine
Ce-l duci când pleci în lume, rămâie-n gând
mereu,*

*El mi te cheamă-acasă să-ți fie-o clipă bine,
Să iei de-aici putere, în viață când ți-e greu.*

Târgu Mureș. 28.04.2025

Gând frumos, de-nchinăciune

Să nu uităm că anul 2025 a fost declarat a fi:

„Anul Eminescului”

Doamne,
Lăsa-mi noaptea, cu cerescul,
Lumânarea nu ne-o-aprindă,
Ca citind din Eminescu,
Zorii zilei, să ne prindă,
Ca s-avem doar zile bune
Cu-a lui vers purtat în gând,

El pe toți să ne adune
De oriunde, rînd la rînd,
Să ne facem astă țară,
Cum a fost cândva, măreață,
Nu tot stînd în amorțeală,
Ci frumoasă, „dodoleață”,
Și cu-aceia duși departe,
Pe întinsul ăst lumesc,
Ce au geana lăcrimată,
Cînd la neamul lor gîndesc,
Ca-n ăst cuib, toți împreună,
Să fim gura cea de rai de rai,
Cuib s-avem de-adunătură
Pe acest picior de plai.

*

Gînd frumos, de-nchinăciune,
Pentru domnul Eminesc,
Versul lui să ne adune,
Sub un cer, de românesc.

Dor și Doină

Motto:

*Eu „DORUL” l-am găsit în, „FOAIE VERDE”,
Pe unde veșnicia mi se pierde.*

Cuvîntul DOR și DOINĂ, doar tu îl înțelegi,
Române ce-n trăire ai ale tale legi,
De suflet și de minte, de inimă dictate,
Rotundul lor să-l simți tot neamul ce ți-e frate.
În alte limbi, la alții, al vorbei înțeles,
În minte și în suflet nu dau nicicum un ghes,
Doar noi pe astă humă ades ne-nfiorăm
Cînd spunem *Dor și Doină* și-n suflete vibrăm.

Cuvîntul DOR cuprinde simțirea noastră toată,
Cînd încă ne-nfioară privirea cea de fată,
Cînd duși suntem departe de țara noastră dragă
Și gîndul ni-i la dînsa, mai toată ziua-ntreagă.

Cînd moși bătrîni întoarcem viața noastră-n
gînd

Și stăm postăți de timpuri acolo, rînd la rînd,
Cînd am dori ca ceia ce-acuma-s duși în moarte
Cu noi să fie-aicea și nu în ceea parte.
Cînd DOINĂ zicem încă, în suflet fiecare
Îmi simte o durere în picurări de jale,
O ducere cu gîndul la cel de-acum e dus,
Speranța ce din caier s-a tors demult pe fus.

E mai întotdeauna durere și suspin,
Nostalgică visare în chinga unui chin,
O pierdere ce încă ți-aduce întristare,
O clipă nepierită ce nu se vrea-n uitare.
Să știți că până încă avem în noi un DOR

Și-o DOINĂ să le ducem cu noi în viitor,
Avem în noi simțire lăuntrică, curată
Și-om fi români de-apururi, cu tot ce-am fost
odată.

Cînd spui: *Mi-e Dor de tine* și-o boabă lăcrimată
Va umezii o geană la fel ca altădată,
Cuvîntul cela vine din suflet și simțire,
Din inimă și minte, te umple de iubire.

**Mircea Dorin Istrate,
Târgu Mureș, aprilie 2025**



EROILOR MARTIRI: *SNOPUL DE GRÂU*

Constantin Moșincat

Semnificația Credinței este util a fi explicată în vremuri bune. Este bine să ai Credință tot timpul, ea se manifestă cînd totul merge bine, dar se invocă rugăciunea de ajutor Divin în caz de pericol. În perioadele de risc maxim, de criză umană ca în război, credința există?

Nu poți decît să ai Încredere în tine însuși și să devii ateu din rațiuni practice. Raționamentul pare exagerat, fiindcă, de regulă, există o formă de religie și în timp de criză (război). Oamenii continuă să frecventeze serviciile divine chiar și în situație de război (sub altarul Boltei Cerești). Ba mai mult, sub Bolta Cerului, Altarul Credinței are fundație puternică, și nici furtuna de gloanțe, nici uraganul de bombe nu sfărîmă Credința Tare!

O fermă credință în Dumnezeu călăuzește Ostașul și o Încredere nestrămutată îl Veghează! Nu întâmplător, era obiceiul ca, înainte de a merge la Oaste, preotul satului să Împărtășească Feciorii și să le a amintească zicerea Apostolului Petru: „*Deși supus coroziunii, aurul își arată adevărata valoare prin încercarea de a-l topi în foc. Similar, credința voastră, mai valoroasă decît vreun metal prețios, trebuie să fie mai întâi confirmată ca autentică, pentru ca ulterior să beneficiați de gloria și onoarea ce vă vor fi acordate la venirea lui Iisus Hristos*” (1 Petru 1.7). Adică astfel prevesteau Sfinții Apostoli vremea rea a Furtunii! În care Credința era cu adevărat: *Farul Călăuzitor*.

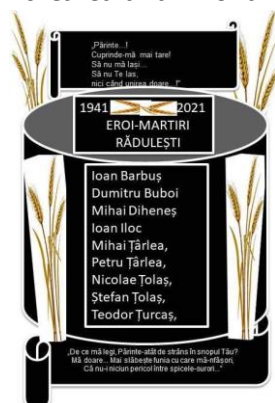
„Cetatea lui Dumnezeu”, scrisă acum mai bine de 1.500 de ani de Augustin din Hipona (354-430), amintește etapele parcurse pentru dezvoltarea CREDINȚEI, adică fix acele momente ale prăbușirii Imperiului roman, sub izbiriile popoarelor barbare. Pacea și Prosperitatea erau garantate de armate puternice și nu puteau fi gândite dincolo de acele hotare. Ei bine, Augustin Hipona amintește, în sinteză, cum a evoluat Credința, iar Teza lui era că păgânismul, și nu creștinismul, au ruinat Imperiul roman, prin corupție, care a abandonat creștinătatea imperiului roman în favoarea **imperiului spiritual universal**.

„Cetatea credinței”, în concepția lui Augustin, se situa deasupra trecerii tuturor imperiilor lumii. Această minunată Cetate a lui Dumnezeu, adică biserica Sa, nu putea fi vreodată înfrântă de circumstanțele potrivnice sau de loviturile celor răi”¹. Seamănă oare timpurile trăite în Război, de Eroii Martiri din Rădulești, cu acele vremuri tulburi ale epocii barbare? Seamănă în mare măsură cu ceea ce se întâmpla în timpul lui Augustin? Ne punem întrebarea dacă putem vedea Cetatea lui Dumnezeu stând ferm deasupra împrejurărilor prin care trecem? Răspunsuri posibile...

Dumnezeu, după cum a lăsat mărturie Augustin, nu este părțile răului. Răul există ca păcat al sufletului, numit „liber-arbitru”. Deci, responsabili de faptele rele sunt oamenii, care n-au ascultat porunca lui Iisus: „*Iubiți-vă unii pe alții*”! Această filozofie a creștinismului cu siguranță a fost inspirată din învățăturile rămase de la Sun Tzu, de acum 2.300 de ani, care susținea că este „mai bine să învingi fără luptă”, adică promovând Pacea, astfel ca războiul să nu

mai fie necesar. O uluitoare actualitate au ambele versiuni, situându-le și în alte planuri decât cel militar.

O, DA!. O lume stă să dispară. Cu certitudine, alta va apărea în loc. Însă Cetatea divină va rămâne de neclintit, pentru eternitate, după cum a spus Apostolului Petru „*că porțile Hadeș-ului nu o vor învinge*”. Pot afirma că prezenta criză mondială – pandemică și de război la Est - reprezintă oportunitatea de trecere peste etapa în care cei Prezenți și Viitorii cetățeni ai urbei, întemeiată ca o Cetate a românismului, prin coborârea din dealurile Mezeșului a 36 de băștinași, cu familiile lor, în 1928, pentru a întemeia Colonia Rădulești, numită după numele inginerului Rădulescu, care le-a împărțit pământ, nu au avut șansa să o cunoască și să răsplătească, cum se cuvine, faptele a 9 dintre ai lor: ridicarea unui monument.



Este momentul ca întreaga lume să cunoască, de acum încolo, că și gestul, de astăzi, de a le zidi fapta în Cruce, cu *Snopi de grâu*, face parte din planul de salvare a lui Dumnezeu și să primească acea „credință dată

sfinților” ca astfel, Domnul nostru, la a doua venire, să-i ia din brațele Zeului Hadeș - aducător de nenorociri (Zeul Infernului) - în **Împărăția Cea Cerească**.

Este un motiv în plus pentru care varianta de amplasare a acestui modest Monument, ca simbol, cu heraldică eroică, în care *Spicul de grâu*, firav, expus în bătaia vântului se îndoiaie, cade, dar mereu răsare și strălucește, ca aurul, în soare. I-am așezat, pe **Eroii Martiri** din Rădulești, la umbra crucilor Bisericii, pentru că au plecat de lângă vatră având Credința că-și fac Datoria față de sătenii lor, iar aceștia să le fie Recunoscători prin dangătul Clopotelor care să le vestească și Pre-Mărească Vitejia și Eroismul lor.

¹ Apud Nicolae Florescu, *Valoarea neprețuită a credinței la timpul prezent*, în *Confluente literare*, ed. nr. 3836 din 02 iulie 2021. Hades, apare reprezentat ca o întruchipare a lumii morților, cu detalii în *Întrebările lui Bartolomeu*, un fragment apocrif crezut să fie parte din *Evanghelia lui Bartolomeu*, o carte apocrifă pierdută a *Noului Testament* datând din secolul al III-lea d. Hr. *Întrebările* sunt dificil de plasat cronologic pe baza fragmentelor originale, oricând între secolul II și secolul VI d.Hr.

Prin acest simbol ne exprimăm, de acum încolo, Respectul că jertfa Eroilor din Rădulești se va sui pe Coloana Fără de Sfârșit a Recunoștinței, iar prin pomenirea lor la Sfânta Liturghie, vor intra triumfal în Cetatea lui Dumnezeu pentru a rămâne acolo pentru Eternitate.

Constantin cel Mare a văzut pe Cer, ziua în amiaza mare, o Cruce luminoasă, deasupra soarelui, cu inscripția „**Prin acest semn vei învinge**”. Noaptea, în vis, i s-a arătat Mântuitorul, cerându-i „să pună pe steagurile armatei sale **Crucea Creștină**, ca semn protector în lupte”. Întocmai a procedat și a câștigat bătălia, iar dovada credinței sale în ajutorul divin este inscripția de pe „*Arcul lui Constantin din Roma*”, păstrată până astăzi, prin care el mărturisește că „a câștigat lupta prin inspirație divină”.

Prin Edictul de la Milan, de după victoria sa strălucită, Împăratul Constantin cel Mare a admis dreptul cetățenilor de a fi „liberi în practicarea religiei în tot Imperiul Roman, și îi proteja pe săraci, orfani și văduve”, pentru ca la Niceea (325) să adopte **Crezul**, pe care consătenii noștri l-au învățat și rostit duminicile în biserica ridicată de ei încă în 1931.

Crucea snopilor de grâu,

din acest motiv al Monumentului Eroilor din Rădulești, ne leagă precum odinioară, îi întovărășea, pe strămoșii noștri, seceratul și treieratul grâului, ne leagă într-un snop al Recunoștinței. Din păcate, sunt puține informațiile pe care le deținem, până în prezent, despre cei astăzi, și aici pomeniți, deoarece, cei care le-au înmănat Ordinul de Chemare, au omis să vestească familiile despre cauza neîntoarcerii lor la vatra satului.

A ajuns doar zvonul, adevărat din păcate, că au pierit pe front. Realitatea ne arată că, în

urma lor, au rămas mame îndoliate, soții îndurerate și copii orfani. Nimeni, Niciodată nu le-a alinat durerea și suferința. Fiind căzuți pe fronturile necunoscute, servind alte interese decât pe ale românilor, cu timpul au fost dați uitării. Doar neamurile și urmașii, suspinând, le-au mai cinstit, cu ritual familial, memoria, numindu-i simplu: Ioan, Dumitru, Mihai, Ioan, Mihai, Petru, Nicolae, Ștefan, Teodor, când ei aveau nume împrumutate de la Sfinții Părinți.

Colectivitatea când s-a reunit, în chip simbolic, ca un *snop de grâu* a constatat că lipsesc **nouă spice**, care în pârgul tinereții, necoapte încă, au căzut, secerate de glonțul rătăcit al dușmanului și s-au risipit pe fronturi neștiute, în floarea vârstei, între 20-30 de ani.

Au dus cu ei, în cătănie – din porunca lui Horthy (1941-1944)-, pe post de merinde: **Credința**, *împăturită în straiță românească*, desprinsă din Cetatea dacică de la Porolisum și Peștera Zmeilor. Au dus cu ei pilde frumoase, caractere șlefuite la *școala ogorului* de pe valea Ierului, trudit și stropit cu sudoarea frunții, pentru ca spicele cu rod bogat să le îndestuleze traiul familiei. Au dus cu ei Speranța izbânzii și a revenirii. Dar, drumul lor s-

a frânt. Și nici măcar nu știm unde, cum și când...

Fără a face cuiva vreun reproș, constat că ne-am preocupat puțin, spre deloc, de soarta lor. Dar, timpul încă n-a trecut, decât pentru ei, Eroii-Martiri, deoarece lumea noastră mai are nevoie de cunoașterea Învierii lui Iisus Hristos, pentru a ieși din zona întrebărilor grele trebuiesc cercetați, Prețuiți și Respectați. Cu siguranță că cercetări viitoare vor face lumină, dar până atunci Candela va rămâne Veșnic aprinsă pentru ei.



Proiect –sculptor
Cornel T. Durgheu

Poate că în viitor nu vom mai rămâne inactivi, lăsând să treacă ocaziile vieții fără a le folosi și spre slava Eroilor Martiri din Rădulești. Prin tămâierea numelor lor Sfinte: Ioan, Dumitru, Mihai, Ioan, Mihai, Petru, Nicolae, Ștefan, Teodor implorăm Pronia Cerească să-i primească și să-i numere în Ceata Dreptilor.

Pentru înțelepciunea lor, bătrânii ne sunt Eroii noștri de fiecare zi. Iată de ce sfatul bătrânilor: *să ne închinăm la Eroii*, a prins astăzi contur, prin înțelegerea și acțiunea tinerilor care le sunt datori cu Respect. Aceasta poate fi o învățătură ce merită toată lauda. Unii au gândit iar alții au făcut!

Îngenunchem și ne rugăm împreună, pentru că vrem ca, pentru generațiile viitoare, Monumentul „**Snopul de grâu**” să fie legat strâns, cu funia Recunoștinței, care să nu poată fi clintit asemenea unei borne de hotar, ca o stâncă de mare preț, care să dăinuie peste veacuri. Simbolistica Monumentului rezonază cu autenticitatea, modestia și sufletul românilor așezați pe valea Ierului ca Plugari la Datorie.

„*În baza darului ce mi-a fost dat, vă spun fiecăruia dintre voi să nu se considere mai mult decât este în realitate, ci să dea dovadă de bun-simț conform cu înzestrarea ce i-a fost dată de Dumnezeu.*” (Romani 12.3). Urmând acest îndemn biblic să facem din sacrificiul Eroilor o pildă de salvare, prin jertfa de sânge, a Onoarei și Demnității naționale românești. Să prea-mărim Jertfa lor și s-o încadrăm în încercarea de a-i apropia de Cel de Sus, pentru a fi primiți în Oastea Celestă a Domnului.

Împreună lucrare săvârșită ne îndeamnă ca Pilda Eroilor-Martiri să o fructificăm ca pe un fragment de lumină și învățătură pe care am primit-o în școala vieții.

Modelul veacului trecut a fost tulburător și a purtat pecetea a două războaie mondiale, devastatoare, urmate de două sisteme sociale care au răsturnat până și buna conviețuire de la tradiționalul Ajutor Împrumutat. Ce altceva ne arată satul colonie Rădulești, unde o mână de oameni, care au ridicat biserica și Școala pentru Credința și învățatura Pruncilor lor? Peste

timp, înnoirea gândurilor și reîmprospătarea sentimentelor a făcut să ne fie reîmprospătată și concepția despre cel căzut pe câmpul de luptă, care să fie considerat la „Datorie”, indiferent de nația și frontul pe care a căzut și sub ce Steag care a luptat.

Oare Dumnezeu acceptă de la noi și mai puțin, ce dorim să facem, fără a ține cont de El? Noi credem că nu! Recunoștința o încununăm prin acest simbol ce reprezintă o „Jertfă vie”, deoarece, în principiu, acțiunea noastră continuă și întregeste viața frântă a Eroilor-Martiri. Practic, noi am dăruit o fărâamă de clipă, - renunțând la patimile păcătoase, mânia, violența de orice fel și vorbirea de rău, adică la păcat, - pentru a ne cinsti Eroii Martiri ai satului Rădulești.

Urmăm astfel pilda Mântuitorului. Cunoaștem prea bine cum, Iisus l-a botezat pe Simon - în Petru, căci el nu trebuia să rămână un *Simon oarecare*, unul care doar ascultă (Simon în ebraică înseamnă cel care ascultă sau care dă ascultare), ci el trebuia să devină o **stâncă rezistentă și durabilă în prezentarea credinței în Iisus Hristos**. Așa socotim că și pe concetățenii noștri, legați în „**snopul spicelor de grâu**”, trebuie să-i botezăm și să-i numim de acum încolo: **EROI-MARTIRI !**

Feciorii și bărbații locului plecați cu încărcătura legendară a marilor centre energetice - din spațiul numit în vremuri: Mama Gee, Mama Geților, Zeița Pământului, devenit *Grădina Maicii Domnului*, cum a afirmat și Papa Ioan Paul al II-lea - și-au făcut Datoria.

Este bine știută, dar deocamdată, nerecunoscută plenar, originea Creștinismul, cu ale sale rădăcinile, în *Legile lui Zamolxis*, pe care Regii Suediei trebuiau să le știe pe dinafară. Crucea cu raze, odor veselitor de pe plăcuțele de la Tărtăria, de peste 7.000 de ani, confirmă primordialitatea strămoșilor și a credinței lor. Forma arhaică a acesteia se regăsește înscrisă pe vase și oale, descoperite în necropole antedatate Creștinismului, iar Nicolo Zeno, în *Cartea geților*, atestă primordialitatea scrierii și a socotitului înainte existenței însăși a popoarelor sumerian și arabe. Roiurile

popoarelor care au configurat și populat Europa, Nordul Africii și Asia, se pare că tot din aceste locuri au pornit. Legenda însăși a Mântuitorului, pornit cu *Cei trei Crai de la Răsărit* își are originea tot pe aceste plaiuri. Istoria le va dovedi și confirma.

Col. dr. Constantin Moșincat, Oradea
(extras din *Rădulești - Plugari la datorie*)



EXCURSIE ÎN MARAMUREȘ

Ecaterina CHIFU

Între 1 și 4 mai, 2025, am făcut o excursie în Maramureș, noi, câteva membre din Clubul Femina 2 și alți turiști din Buzău, cu firma condusă de familia Bîrlă. Am plecat spre Focșani, având în stânga înălțimile albastre ale Subcarpaților din sud-est și pe dreapta șiruri lungi de podgorii, semn al bogățiilor din Vrancea.

Am ajuns repede pe Valea Putnei, am trecut pe lângă tabăra de la Gălăciuc, unde am ajuns odată cu elevii și am cunoscut miracolul pădurii de pini cu parfumul ei specific, pe lângă Cascada Putna, unde nu ne-am oprit, că trebuia respectat un grafic de transport, dar am avut bucuria să o văd și să o descriu în cartea mea „Cascada orizontală” cu involburările ei vijelioase peste colții de stâncă din albia Putnei. Munții de mici dimensiuni se înălțau din toate părțile în jurul stațiunii Lepșa, cu coloritul lor viu din luna mai. Am trecut prin Tișița peste Carpați, pe curbe foarte strânse, cu pinii întunecați și văile luminoase unde zăream case albe cu acoperișuri roșii.

Nu departe era stațiunea Soveja, locul unde Alecu Russo a cules „Balada Miorița” o capodoperă a literaturii populare românești intrată în patrimoniul UNESCO, pentru forma ei desăvârșită, structura, realizarea

artistică, mesajul poetic emoționant. (Este tradusă în 20 de limbi. Eu am realizat varianta franceză, publicată online de revista Armonii culturale).

Am trecut prin orașele Sfântul Gheorghe și Târgu Mureș, ce își înălțau în soare clădirile lor și verdeța abundentă. Ne-am oprit la mănăstire Recea, înființată în anul 1991, așezată într-un cadru natural foarte frumos: doar brazi, pini, molizi, tuia și flori, multe flori, o alee lungă de violete de Parma și multe mușcate la morminte... Este un complex monahal modern, cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” și are icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului.

Pereții au frumoase fresce din care ne urmăresc cu priviri blânde sfinții. Am înțeles de ce i se spune Recea.

În incinta mănăstirii, biserica se înălța spre cer, ca într-o taină ascunsă, lăcașul unde se săvârșește o minune. Un vânticel rece răcorea atmosfera, ca o binecuvântare a acestui loc tainic și frumos, ce contrasta cu dogorea soarelui dincolo de zidurile mănăstirii.



Cum să descriu Cetatea Sighișoarei, drumul cu trenulețul până sus la ea pe o alee cu copaci uriași de un verde crud transparent, de îți venea să întinzi mâna să-i atingi. Am văzut cum era organizată, în jurul turnului cu ceas, (Turmul croitorilor, al cojocarilor, al olarilor). Eu am pătruns în muzeul cu hărți și am văzut în afară de hărți din diferite epoci, arme, armuri, mobilier de lemn și o presă pentru legat cărți. Vedeam orașul de sus și mi-l închipuiam plin de tineri în zilele Festivalului de Artă Medievală, devenit cunoscut în toată lumea, după ce Sighișoara a intrat în patrimoniul UNESCO, pentru bijuteriile de arhitectură păstrate până azi.

Înaintam spre nord și ne umpleam sufletul de frumusețea luminilor de mai, bucuroși că

ne reîntâlneam cu primăvara, că acolo abia înfloriseră merii, perii, de o rară frumusețe. Am trecut prin satul George Coșbuc și am văzut casa memorială a poetului doar pe dinafară, poet căruia îi aducem un cald omagiu, că pe 9 mai este comemorarea lui. Cel ce a dorit să fie cum scria „*suflet în suflet neamului meu/să-i cânt bucuria și-*



amarul” a văzut lumina zilei într-un colț de rai minunat. Priveam colinele verzi, cerul așa de albastru și apa ce „ducea la moară” și mulți recitam versurile lui din poezii ca: Noi vrem pământ, O scrisoare de la Muselin Selo, Trei Doamne și toți trei, El Zorab, Moartea lui Fulger, Pașa Hasan, Mama, Rada, Dușmancele. Poate fi alăturat lui Eminescu acest poet al neamului românesc.

Intram în Maramureș, această Elveție a României cum i se mai spune, ca și Bucovinei și priveam casele mari, frumoase, porțile maramureșene și munții verzi în lumina apusului, un apus care parcă se prelungea, nu cădea brusc, așa ca la noi. La pensiune am fost întâmpinați cu colac frumos împletit și sare și păhărelul de pălincă. Mulțumim pentru bunele condiții oferite, mâncarea și amabilitatea gazdelor.

A doua zi am ajuns Sighetul Marmăției, ne-am fotografiat în fața unui cui uriaș, căci avea o valoare simbolică, pe placa de marmură scria că acest oraș este locul unde „se agață harta în cui”. Am vizitat muzeul intitulat „Memorialul victimelor Comunismului și al Rezistenței” care ne-a impresionat prin miile de fotografii cu chipuri ce parcă ne vorbesc direct. Acolo am pătruns cu pioșenie, că din ziduri se

răspândeau o durere apăsătoare. Elitele au fost lichidate prin detenție, tortură, frig, înfometare, tinerii au fost distruși, femeii și copii cu chipuri gingașe ne spuneau suferința lor. Am văzut locul unde au fost deținute multe personalități ale culturii române. Numărul mare al vizitatorilor cu copii mi-a confirmat faptul că istoria se poate învăța și prin aceste vizite.

La Cimitirul vesel din Săpânța, localitate aflată pe malul Tisei, care era plin de turiști, am păstrat un moment de reculegere în sinea noastră, ca un omagiu adus celor ce au trăit pe acele meleaguri... Acesta a intrat în patrimoniul UNESCO, pentru unicitatea lui, pentru crucile funerare pictate cu albastru, de Ion Stan Pătraș, cu litere sculptate ce redau povești de viață, scurte biografii, dar puține au texte vesele ca acest verset:

*„Sub această cruce grea,
Zace biată soacră-mea.
Trei zile de mai trăia,
Zăceam eu și cetea ea.*

*

*Voi care treceți pa aici
Încercați să n-o treziți,
Că acasă dacă vine,
Iară-i cu gura pă mine.*

*

*Da așa eu m-oi purta
Că-napoi n-a înturna.
Stai aicea dragă
soacra-mea”*

Altele dădeau sfaturi ca acesta: „*Mâncași, beți, vă veseliți/Că tot aicea veniți*” Multe redau dramele celor decedați, unii în floarea vieții, satirizează defectele sau îl elogiază pentru ce au făcut. Mi-a plăcut acoperișul din ceramică pictată al bisericii, dar aceasta nu am vizitat-o, că era în renovare cu fonduri europene și locale.

La Mănăstirea Peri-Săpânța, un așezământ monahal de maici, am vizitat cea mai înaltă biserică de lemn de stejar din Europa (75 de metri) cu hramul sfântul Arhangel Mihail, Mănăstirea datează de pe timpul lui Dragoș Vodă, când era doar o sihăstrie de călugări, devenită mănăstire în 1389, în timpul fiilor



lui Dragoș Vodă, Balc și Drag.

În curtea mănăstirii sunt pietre aduse de la Mănăstirea Peri din Ucraina. Aici a fost sediul Episcopiei Ortodoxe Române, din 1391 timp de 312 ani. Legenda actualei biserici am auzit-o la pangar, mănăstirea fiind un centru cultural de tipărire și traducere a cășilor sfinte situată pe malul Tisei.

Vizitarea satului maramureșan ne-a purtat departe, în istorie, când oamenii trăiau în case de lemn și își făureau unelte de lemn. Continuitatea Românilor pe aceste locuri de-a lungul secolelor este relevată de aceste mărturii în lemn. „*Veșnicia s-a născut la sat*” (Lucia Blaga), satul ce a fost locul rezistenței contra tuturor vitregiilor istoriei.

Seara am petecut-o la Moară lui Niculai din Vadu Izei, situată pe râul Mara și ni s-a explicat tehnologia morăritului, a fabricării pălincii și a vârtelniței, locul unde se spălau

cerșile și covoarele. Era acolo un nimic colț de rai, căci omul sfințește locul. O amintire de neuitat a fost drumul cu mocănița de la Salva Vișeu în sus, pe valea Vaserului, o apă cristalină ce șerpuia pe lângă linia ferată, între doi versanți muntoși, acoperiți de păduri tinere. Ne impresionau brazii crescuți pe stânci, proiectați pe cerul de un albastru cristalin.

La întoarcerea la pensiune, am vizitat mănăstirea Moisei, un loc de tihnă, de taină crească, mănăstire înălțată în fața muntelui Pietrosul Rodnei pe care șerpuiau cascade argintii de zăpadă peste verdele pădurii de brazi.

Biserica ce datează din anul 1600, numită „Adormirea Maicii Domnului” era împodobită așa de frumos, cu multe obiecte de cult lucrate de mână, semn al dragostei moroșencelor pentru cele sfinte. Impresionant era chipul

Mântuitorului din icoana împărătească, blând, luminos, de o frumusețe dumnezeiască. Pe cartea deschisă ce o ținea în mâini scria: „*Eu sunt lumina lumii. Cine mă urmează, nu va umbla în*

întuneric, ci va avea lumina vieții veșnice.”

Și icoana Maicii Domnului (foto) emana o lumină aparte, ce o purtăm în inimă, ca o nădejde pentru viitor. Pe versantul opus vedeam „odăile”, locul unde acei oameni ai muntelui își creșteau vitele, semn al unei altfel de civilizație. Cum aş putea să redau în cuvinte frumusețea de rai de la Mănăstirea Bârsana, unde se înălțau ca într-un dans astral niște capodopere de lemn, în stil maramureșan? Biserica este unicat în România, căci pe fond alb, sunt desenate chipurile sfinților cu negru; zidurile emanau o puritate cerească, o nevoie de ocrotire de la Cel de Sus. Priveam înserarea dulce care

cobora din înalt, ascultând toaca și glasul clopotelor ce parcă înălțau un imn de slavă lui Dumnezeu.

Dar instructivă și amuzantă a fost vizita la Casa Țărăncii Maramureșene unde am văzut alcătuirea ei, cu șatră, tindă, cămară și odaie, cu multe unelte și obiecte de artizanat, specifice locului. Seara festivă petrecută cu ceterași a fost foarte veselă, fiind sărbătorită d-na Viorica Macău și cuplul Simona și Marian Bârlă.

A patra zi, am ajuns în stațiunea Borșa unde se simțea atmosfera de vacanță, cu mulți elevi ce uracau pe munte cu telescaunele. De această plăcere s-au bucurat și turiștii din Buzău, care au admirat de sus peisajul montan (brazi, mulți brazi pe toți munții din jur și Cascada Cailor) și au coborât cu telecabina.

Eu am vizitat biserica de lemn, refăcută parțial, după un incendiu care a mistuit obiecte de o valoare inestimabilă. Am revenit spre casă prin Moldova, prin pasul Prislop-Mestecăniș și am trecut prin locuri de vis pe care nu le numesc, sperînd să regăsesc acolo frumoșii brazi ce se înălțau pe pantele muntoase ca niște catedrale verzi.

La Mănăstirea Gura Humorului au găsit un șantier, căci se refăcea biserica frumoasă care a intrat în patrimoniul UNESCO. Mulțumim familiei Bîrlea pentru această minunată călătorie și le urăm sănătate și multă fericire.

Ecaterina CHIFU,

Membră U. Z. P. R., Râmnicu Sărat, mai 2025



Mihai Eminescu și Academia Română Nicolae Iosub

Încă din timpul vieții sale, Mihai Eminescu a creat mai multe poezii, publicate în revista *Junimii*, *Convorbiri literare*, fiind bine cunoscut de toți creatorii de literatură, acestea fiind cu mult deasupra tuturor, prin frumusețea și valoarea lor artistică. Am putea enumera aici, ciclul *Scrisorilor*, poemul *Luceafărul*, poeziile de dragoste, opere de o mare valoare literară și artistică,

fiind considerat primul poet al țării. Chiar, Vasile Alecsandri recunoaște valoarea lui Mihai Eminescu, așa cum se poate observa din versurile sale:

*„E unul care cântă mai dulce decât mine?
Cu-atât mai bine țarei și lui cu-atât mai bine.
Apuce înainte și-ajungă cât de sus,
La răsăritu-i falnic se-nchină-al meu apus”.*

În această perioadă, Academia Română acorda anual premii, pentru un scriitor care se remarcă prin opera sa. Au fost distinși cu acest premiu al Academiei Române, mulți scriitori ai vremii, mai mult sau mai puțin cunoscuți astăzi. După apariția volumului de „Poesii”, editat de Titu Maiorescu, pe 22 decembrie 1883, carte primită cu mare interes și o înaltă apreciere, din partea specialiștilor, Eminescu ar fi meritat să fie propus și el pentru un premiu din partea Academiei Române, lucru ce nu s-a întâmplat. Acest lucru, cu atât mai mult, cu cât între membrii Academiei se aflau Iacob Negruzzi, Titu Maiorescu și alți apropiați ai poetului.

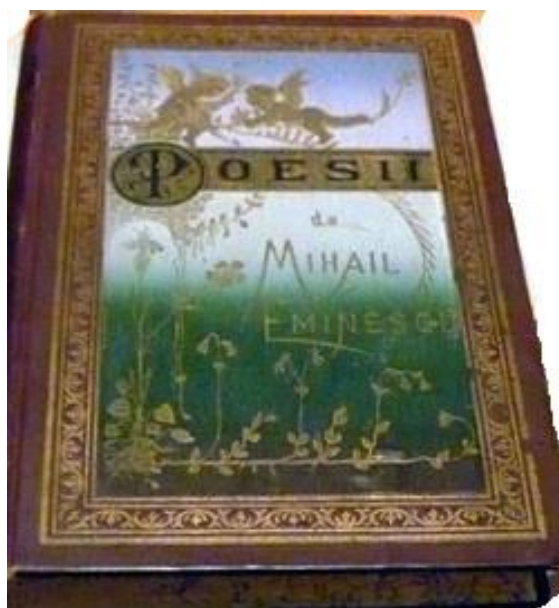
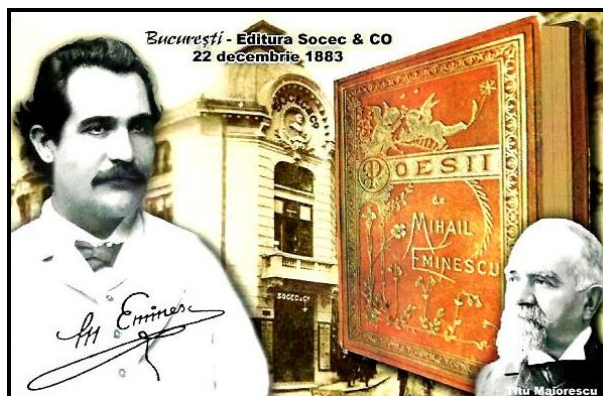
Chiar Eminescu scria, în septembrie 1878, un aricol în ziarul *Timpul*, că premiul Năsturel, și suma de 4000 franci, se acorda unor membri ai Academiei, ceea ce nu era corect: *„Societatea Academică e-n ajunul de a conferi premiul Năsturel de 4000 franci pentru cea mai bună carte tipărită în cursul anului acestuia. Auzim- ceea ce se și putea presupune- cum că concurenții vor fi numai membri ai academiei. O putem presupune pentru că ne cunoaștem țara. În oricare altă țară din lume conferirea unui premiu între colegi ar fi o monstruozitate, la noi ne așteptăm ca toți membrii academiei pe rând să fie împodobiți cu premiul Năsturel, și la sfârșitul șirului să se-nceapă d-a capo. Just ar fi ca asemenea premii să se confere unor autori care nu fac parte din academie, iar în caz când asemenea autori n-ar exista, să nu se dea de fel și să se treacă la economii”* (Eminescu-Timpul- 12 septembrie 1878).

Mihai Eminescu critică în acest articol modul cum se acordau premiile literare la noi. În vizorul său era V. Alecsandri care trebuia să primească acest premiu, lucru pentru care și Macedonski publică în *Literatorul* un foileton mult mai critic decât a lui Eminescu. Acest premiu putea să-l ia și Eminescu după publicarea volumului său de *Poezii*, în 1883, bani de care poetul avea atâta nevoie, dar nimeni nu l-a propus, deși merita cu prisosință.

În anul 1887, când Eminescu era internat la Mănăstirea Neamț, se dă premiul Academiei Române pentru poezie, uni poet mediocru, Iuliu Roșca, cel care o ceruse pe Veronica Micle de soție, deși, de curând îi apăruse lui Eminescu volumul său de „*Poezii*”, cea mai valoroasă carte de poezie din literatura română. Cei 4000 de franci, valoarea premiului, i-ar fi trebuit poetului, care se zbătea în sărăcie la Botoșani, împreună cu sora sa Harieta. Este curios faptul că Maiorescu și Negruzzi, membri ai *Junimii* și Academiei Române, care știau situația grea a lui Eminescu, nu au făcut nimic pentru acordarea acestui premiu poetului.

Primul volum de Poezii, scoasă de T. Maiorescu la Editura Socec, București- 22 decembrie 1883

C. Mile a luat atitudine față de această nedreptate, în ziarul „*Lupta*”, în care scrie: „Cine dintre scriitorii noștri contemporani a putut întrupa mai adâncă gândire în versuri mai frumoase decât Eminescu, și totuși, lumea recunoscându-i



eritul îl lasă în
tare. Ar fi fost de
toria Academiei să
pare această
zinteresare, să-și
ucă aminte de acest
gurul aproape care
acești de pe urmă
ce ani de zile a
odus ceva original
poezii și merită a

opri atențiunea
citorului. Academia
nu a făcut acest lucru
și dovedește cu atât
mai mult că nu este în
stare să judece operele
originale și noi, dânsa
premiind o operă
mediocră și, banală”
(C. Mile- ziarul *Lupta*
din aprilie 1887).

La apariția primului
volum de *Poezii*,
editat de Maiorescu,
în revista *Familia* din
Oradea, apare o notiță,
în care se apreciază la

superlativ poezia poetului: „Regretatul
Eminescu este unul din cei mai de frunte
poeți dintre câți a avut națiunea română.
Cugetări profunde, idei nalte și originale,
limbă îndesată și o tehnică admirabilă sunt
însușirile lui caracteristice” (*Familia* din 16
dec. 1883).

Pe 31 iulie 1887, în revista „*Familia*” din
Oradea, unde a debutat Mihai Eminescu,
apare un nou articol în favoarea premierii
poetului de către Academia Română:
„Eminescu, unul din cei mai buni poeți
români, zace bolnav de mai mult timp. Cum
suntem informați, duce chiar și lipsă.
Județul său natal i-a venit întru ajutor și i-a
votat o sumuliță pentru întreținere. Dar
publicul român ? Dar aceia toți, câți s-au
inspirat din lira lui Eminescu și sunt
încântați de geniul lui, de ce nu-și fac
datoria ? La alte națiuni de mult s-ar fi
inițiat o colecție și s-ar fi adunat sume

frumoase. Noi ne mulțămim a lăuda pe poeții și bărbații noștri de litere, dar nu jertfim o lăscăe frântă pentru ei și-i lăsăm să moară de foame. Dar Academia Română? De ce nu i-a acordat încă nici un premiu? Pentru că Eminescu nu s-a prezentat la concurs colecția de poezii? Dar conform Statutelor, fiecare membru al Academiei are dreptul d-a recomanda orice carte ce-i pare meritorie în literatura română. Însă nici unul nu și-a adus aminte de Eminescu”. Este cea mai mare nedreptate făcută lui Eminescu din partea Junimii, cea pentru care poetul a fost reprezentantul cel mai strălucit.

Este o atitudine critică a lui Iosif Vulcan față de cei ce nu-l ajută suficient pe Eminescu, în această perioadă grea din viața sa și când avea nevoie, mai mult ca oricând, de ajutorul guvernanților, a societății și a prietenilor.

Pe 11 iunie 1889, Iosif Vulcan arată că Eminescu nu a fost răsplătit niciodată pentru munca sa: „Eminescu, atât de adorat astăzi, ca să poată trăi, a fost silit să-și gârbovească spiritual în serviciul unui ziar politic, și-a publicat poeziile gratuit, căci în toată România nu s-a găsit nici un editor, nici un redactor care să-i fi dat vro remunerațiune”.

Pe 14 iunie 1914, la comemorarea a 25 de ani de la moartea lui Mihai Eminescu, desfășurată la cimitirul Bellu din București, a luat cuvântul și dr. C Istrati, președintele Academiei Române, care a căutat să dezvinovătească instituția pe care o conducea, pentru faptul că nu l-a primit pe poet în rândurile ei: „Acei care cunosc mersul Academiei noastre, precum și desfășurarea vieții lui Eminescu, mai ales în ultimii ani ai vieții sale chinuite, tocmai când roadele geniului său începuse a fi cunoscute și a impresiona cugetarea românească, va avea ușor dezlegarea faptului pentru care Eminescu n-a făcut parte din sânul acestei instituțiuni, pe care el, de altfel, a respectat-o întotdeauna, convins cum era, ca român și cu mintea sa

superioară, de importanța mai mare mult, la noi, ca la alte neamuri, a acestei instituțiuni.

La Eminescu era explicabilă și prin faptul că o instituție cu astfel de menire, nu trebuie atinsă chiar când prin starea împrejurărilor, la un moment dat, am avea ceva de cârtit în contra ei” (Românul, nr.47, 17 iunie 1914, București).

Domnul președinte al Academiei Române ne spune, cu alte cuvinte, că Eminescu nu a fost primit ca membru al Academiei, nefiind sănătos. Este o scuză nedemnă de un om cu o astfel de funcție. Până la 28 iunie 1883, când Poetul se îmbolnăvește, el scrisese cele mai importante poezii ale sale: *Scrisorile*, *Luceafărul* etc., publicase în *Convorbiri literare*, poezii de o mare valoare artistică și literară, fiind primul poet al țării.

Participând la comemorarea lui Eminescu, la 25 de ani de la trecerea în eternitate, de la cimitirul Bellu, Simion Mehedinți, scrie un articol – *Nemurire și nemurire* – în 20 iunie 1914, în care amintește de neprimirea poetului ca membru al Academiei Române: „Apoi a venit la rând *Academia Română*. Presărând flori de tei pe mormântul celui mai mare scriitor al neamului, domnul dr. Istrati a mărturisit în cuvinte pline de regret, părerea de rău a acestei instituții de a nu fi putut număra pe Eminescu între podoabele sale”. Totuși, din cuvântul dr. Istrati nu se vede nici un regret, ci numai o justificare a președintelui, pentru neprimirea lui Eminescu, ca membru al Academiei Române.

La comemorarea a 50 de ani de la moartea lui Eminescu, are loc o sesiune a Academiei Române, în care C. Rădulescu-Motru, caută să justifice omiterea lui Eminescu de la premiile Academiei și de primirea acestuia în rândurile ei: „Negreșit, *Academia* nu-l revendică pe Mihai Eminescu exclusiv pentru sine, - personalitatea lui este prea mare, pentru ca să poată încăpea în sânul unei singure instituții-, dar *Academia* ține totuși să se știe că în sânul ei și-a găsit genialul poet primii săi prețuitori, iar că moștenirea sa de manuscrise nicăieri nu și-

ar fi putut afla un loc de păstrare, înconjurat de o pietate mai sinceră, ca aici, în patrimoniul Academiei” (Cuvântare omagială la Academia Română, 16 iunie 1939, C. Rădulescu- Motru, *Convorbiri literare*, 1939, nr. 6, 7, 8, 9).

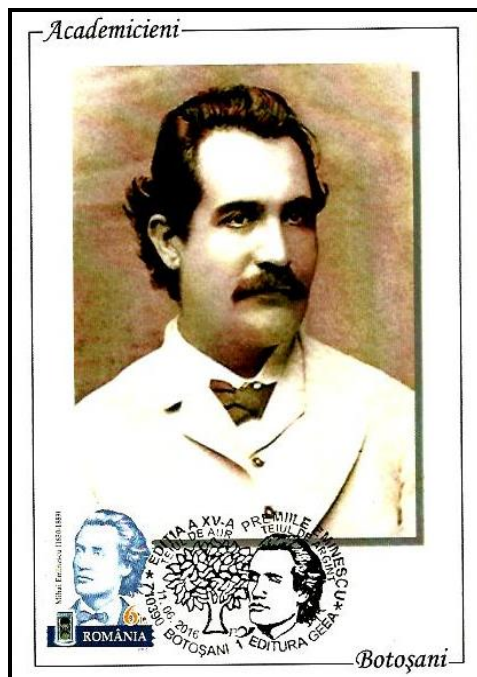
Prietenii „prețuitori” din rândul Academiei nu au făcut nimic pentru poetul în suferință, uitând cu totul de bolnavul ce avea nevoie de apreciere și ajutor.

Academia nu i-a premiat primul volum de versuri ca să poată primi premiul în bani, ce l-ar fi ajutat în perioada de boală, și nu l-a primit printre membrii ei, cât a fost în viață, deoarece Eminescu, prin articolele sale la *Timpul*, atingea interesele partidului de guvernământ și, chiar pe membrii Academiei, și ei nu puteau uita asta. Scriitoarea Elena Văcărescu, cu o operă mai puțin valoroasă decât a lui Eminescu, a fost primită în rândurile Academiei Franceze, pe când Eminescu nici măcar nu a fost premiat pentru inegalabilul său volum de *Poezii*, scos în 1883. Poate pentru că „personalitatea sa era prea mare”! Eminescologul Perpessicius, într-un articol intitulat „Academicieni de dincolo de mormânt”, este de părere și el că

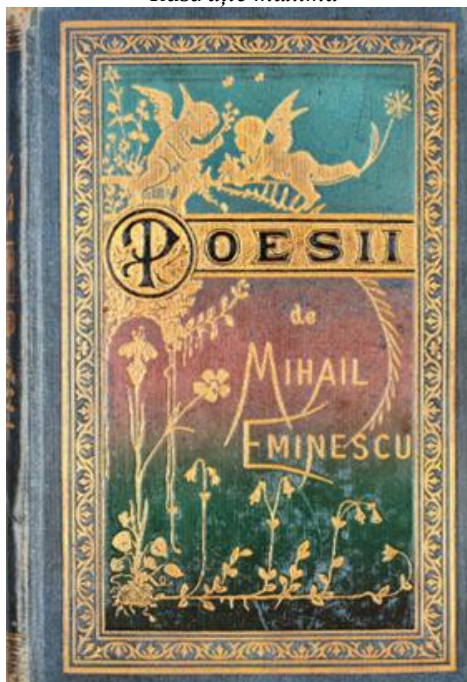
Eminescu nu putea fi primit în Academie: „Ce s-ar fi întâmplat dacă poetul nu se prăbușea în floarea vârstei, și dacă o dată cu progresul operei sale lirice, ziaristul vehement, ce vetuperase șase ani încheiați în coloanele *Timpului*, ar mai fi continuat încă multă vreme să izbească pilaștrii edificiului liberal? Independența de spirit a pamfletarului n-ar fi constituit, oare, cel mai impenetrabil baraj în drumul spre Academie, în acea instituție și-n acea vreme, când degetul autoritar al lui Dimitrie Sturdza, secretarul general prin vocație, dicta legile și împărțea certificatele de „bun român”?

După venirea la putere a Partidului Comunist Român, Academia Română și-a spălat păcatele și a acordat lui Mihai Eminescu titlu de membru post mortem al acesteia, făcându-se într-un fel dreptate Poetului. Acest lucru s-a întâmplat la 28 octombrie 1948, dată când Academia Română, i-a primit în rândurile ei post-mortem pe M. Eminescu, I. Creangă, I.L. Caragiale, Ștefan Luchian și alte personalități.

Lipsa de înțelegere și recunoștință a semenilor față de Mihai Eminescu, l-a făcut pe poetul Mihai Codreanu să scrie



M. Eminescu, academician post- mortem.
Ilustrație maximă



M. Eminescu-Poesii, 1883



Biblioteca Academiei Romane

sonetul „Lui Eminescu. La jumătate de veac după moarte”, în care acuză pe cei ce nu l-au înțeles și ajutat pe poet, în timpul vieții:

*„Acum, târziu, când Țara te salută,
Suspîn cu teiul de pe groapa-ți mută
Muștrări amare pentru Neamul tău.
Și-i spun, îndoliindu-mi azi sonetul,
Că-i greu să ierți cât a greșit de rău
Că și-a înmormântat de viu poetul”.*

(Mihai Codreanu- Iași, iunie 1939)

**Ing. Nicolae Iosub,
Botoșani**



SĂLUC HORVAT ȘI ACTUALITATEA LUI EMINESCU

Mircea Popa

Fără îndoială o discuție despre actualitatea lui Eminescu e oricând bine venită, și nu pentru că, uneori, indivizi lipsiți de subtilitate și sensibilitate critică, par să-l nege sau să-l declare depășit, ci tocmai pentru că opera polifonică și plină de nuanțe semnificative ne obligă de fiecare dată să descoperim lucruri noi, fațete necunoscute sau trecute cu vederea, plonjând în abisalitatea sa fundamentală, în profunzimile unei structuri mitice și poetice de o profundă relevanță. Fie că poposim în prejma ei ca totalitate, fie că ne mărginim la o temă sau la un aspect caracteristic, de fiecare dată descoperim în magma deloc sedimentată a unei gândiri lirice de elevată genialitate, aspecte, tonuri, combinații, contexte, adevăruri și formulări pe lângă care altădată am trecut nepăsători sau nu am reușit să descifrăm toate nuanțele, sensurile și rafinamentele unei minți unice, de o elevată genialitate.

Opera poetului nostru național e o operă atât de complexă, de vastă și de profundă, încât numai prin lecturi și recitiri succesive, aprofundate, de tip hermeneutic, comparatist sau critic vom putea desluși marea sa originalitate, drapată uneori în aspecte familiare și simple, sau, dimpotrivă, numai ascuțindu-ne pătrunderea critică, printr-un proces continuu de adăstare în preajma unor

lucrări teoretice și practice de frapantă artă interpretativă, rod al unei gândiri empatice de o mare fulgurație și străluminare interioară, să putem accede ceva mai departe în labirintul de probleme, caracterizări și formulări rostite de-a lungul timpului, de cercetători înzestrați, iubitori de frumos și de adevărată poezie. Doar prin lecturi filosofice sistematice și de artă poetică subtilă, ni se vor mai lumina unele spații de veritabilă ingeniozitate expresivă sau prin parcurgerea a și căutarea obstinată de noi izvoare, surse, documente, tomuri de presă sau fonduri arhivistice (a se vedea cartea lui Liviu Papuc, *Societari junimiști în documente*, (Prințps Edit Iași, 2006) reușim să mai adăugăm măcar o filă de noutate uitată (vezi scrisoarea lui D. Boghean către Missir care îi relatează o vizită la sanatoriul Döbling din Viena) sau o interpretare oarecum nouă a unui vers eminescian.

Actualitatea lui Eminescu, după modesta noastră părere, tocmai în aceste mici și mărunte contribuții de interpretare critică sau document artistică sau documentare rezidă, în punerea operei poetului în noi și relevante contexte, critice sau comparatiste, încercarea de a ne apropia mai mult de gândirea genuină a poetului, spre a ne dezvălui parte din misterul unei demiurgii care și-a depășit cu mult epoca. Ba, de prea multe ori, așa cum spuneam mai sus suntem confrunțați cu lipsa noastră (și a altora) de comprehensiune, cu cercetări grăbite și concluzii pripite, care necesită noi reluări și rectificări.

Eminescologia a devenit astfel o știință ramificată și adeseori complicată, dar formidabil de fascinantă pentru cel care încearcă să se țină la curent cu toate noutățile din materie (vezi serialul critic al lui C. Cubleşan, investigațiile minuțioase pe teme sensibile făcute de Cassian Maria Spiridon din cartea sa *Eminescu, azi* (2004), aduce mereu în spațiul nostru literar întrebarea „*Mai e Eminescu actual?*” E întrebarea pe care și-o pune șieși și Săluc Horvat în cartea sa de sinteză *Eminescu în*

memoria timpului (Ed. Școala Ardeleană, 2024), după ce a parcurs zeci de pagini din „romanul vieții lui Eminescu” și după ce a adunat alte sute de pagini privitoare la editorii eminescieni și la receptarea operei și prin edițiile succesive și prin cei mai importanți exegeți eminescieni ai timpului: A.C. Cuza, Garabet Ibrăileanu, Mihail Dragomirescu, G. Bogdan-Duică, Constantin Botez, George Călinescu, Tudor Vianu, Perpessicius, D. Vatamaniuc, Petru Creția sau Mihai Cimpoi (lipsește Th.Codreanu). La rândul său, Săluc Horvat este un eminescolog important, care are în spate alte opt cărți diferite despre Eminescu, înainte de a aduna întreaga experiență acumulată în acest volum recapitulativ, de o mare acuratețe și onestitate critică, apărut la Școala Ardeleană, ca o avanpremieră la cei 90 de ani, împliniți la 23 iunie anul acesta, și care și-a trăit întreaga viață în dragoste pentru Eminescu, parcurgând sute și mii de pagini pentru a lua act de orice descoperire nouă oricât de mică despre poetul căruia i-a clădit un monument nemuritor.

După ce a pus această întrebare fundamentală, Săluc Horvat se retrage în spatele unor exegeți eminescieni de valoare, ale căror idei, teze, aserțiuni, demonstrații s-au validat în spațiul public prin abordări frontale de mare efect, amprentând întreaga cultură și dimensiune spectaculară a operei acestuia, de la text la context și de la temele familiare romantismului european, la marile cosmogonii și sociogonii ilustrative ale geniului său faustic, în căutare de răspunsuri la mare întrebări ale ființei confruntate cu marile dimensiuni ale titanismului și demonismului structural.

Saltul uimitor pe care opera eminesciană l-a înregistrat în siajul crepuscular al romantismului european, în timp ce pe eșichierul poetic își făcea apariția germenii viitoarelor direcții, prin Poe sau Baudelaire, anunțând contururile luminoase ale poeziei pure, avatarurile magismului și fantezismului expresionist, poezia simbolismului și a splenului existențial, poezia eminesciană trăiește viu și plener și

prin marile nuclee germinative anunțate de postumele sale.

Critici de mare valoare, precum Rosa del Conte, sau Svetlana Paleologu-Mata au trasat noi contururi ale acestui parcurs european al poetului, ale cărui creații au pătruns pe toate meridianele lumii, fiind tradus în 64 de limbi ale globului. Capitolele corpusului său eminescian precum „*Eminescu, omul deplin al culturii naționale și universale*” sau „*Vocile lirice europene*” au primit un răspuns adecvat și prin stăruința asupra unor studii critice recente, care îi dovedesc unicitatea.

Săluc Horvat alege din noianul de lucrări critice ce i-au fost închinat câteva repere pe care el le consideră importante, și pe care el le discută mai amănunțit, după ce a insistat asupra unui Eminescu al antumelor, încheiat cu strălucitoarea și neîntrecuta *Doină*, reținută pentru profetismul național încorporat, a ieșit la lumină și un Eminescu al postumelor, care îl plasează între marii vizionari filosofici ai lumii poetice, fără de care omenirea ar fi mai palidă și mai vulnerabilă.

Semnificația polifonică a operei motivează statura sa enciclopedică de geniu național, de adevărat întemeietor al limbajului poetic românesc (*Lexicul poetic eminescian*), de purtător de mesaj creator, dincolo de spațiu și timp (*Eminescu, omul deplin al culturii naționale și universale*), poziții câștigate și legitimate de un șir de lucrări ale unor investigatori ai operei eminesciene, în luptă cu detractorii poetului, sau prin încercarea de reliefare a noutăților critice aduse de câteva exegeze reper, cum ar fi cele semnate de Dan Mănuță (*Oglinzi paralele*, 2008; *Pelerinaj spre ființă* (1999), Cornel Munteanu (*Polimorfismul operei*, 2003), C-tin Cubleşan (*Eminescu în reprezentări critice*, 2003, *Lecturi analitice*, 2018, *Defăimarea lui Eminescu*, 2022), Tudor Nedelcea (*Pentru mine, Eminescu*, 2005), Gh. Glodeanu (*Avatarurile prozei lui Eminescu*, 2000), Mihai Cimpoi (*Narcis și Hyperion, Căderea în sus a Luceafărului*,

Spre un alt Eminescu, Dicționar enciclopedic Eminescu, 2013, Hyperion și Demiurg, 2013), Mircea Popa (Eminescu, text și context, 2014) etc. Pe acestea le completează cu imaginea lui Eminescu în literatura maghiară, cu Eminescu și Maramureșul, Eminescu și Sătmărul. Lipsesc, evident, câțiva eminescologi de marcă, precum Theodor Codreanu sau Nae Georgescu, ca să dăm doar două nume, dar e cert că exegetul eminescian dispune de o viziune panoramică asupra a tot ceea ce ține de prezența operei eminesciene în gândirea critică românească. Tabelele pe care le dă în Anexe, cum ar fi cele cu privire la ediții sau la contribuțiile critice din ultimele două decenii, lărgesc câmpul accesibilității noastre spre ceea ce am putea numi actualitatea lui Eminescu. Sunt trecute în revistă și cazurile contestatarilor și denigratorilor (momentul nefericit de la „Dilema”), ceea ce face și mai irepresivă întrebarea privitoare la ceea ce a reprezentat și reprezintă pentru noi Eminescu în clipa de față.

Răspunsul la această întrebare e dat de prezența tutelară a poetului, gânditorului, prozatorului, dramaturgului, enciclopedistului sau gazetarului Eminescu, cel care a rămas pentru noi, în esență pentru poporul român, un pedagog al nației, un profet al viitorimii, un călăuzitor și un apărător al ființei naționale. Iar noi, ca să rezumăm și să concluzionăm, alături de autor, credem că el reprezintă veșnicia românească, arheul viețuirii și continuității noastre, arhetipul creativității noastre naționale, întruchipând atât pe baciul mioritic așteptând nunta paradisiacă și pe Meșterul Manole care se zidește pe sine și pe ai lui pentru o creație care nu are moarte. Prin el, statul feudal românesc, cu moșneni și răzeși, cu mici și mari boieri din moș strămoș, s-a ridicat la nivel unui stat modern, egal în Europa cu alte națiuni și cu alte puteri creatoare. Eminescu este prin urmare barometrul cel mai reprezentativ al eșecurilor și biruințelor neamului, și cu el, și prin el, am tentat și tentăm în permanență

absolutul și necuprinsul lumii, prin viziuni de o neîntrecută poezie a imaginarului, a fanteziei și puterii ilimitate de a ne ridica deasupra efemerul. El este chiar summa întregii poezii românești, concentrată în viziunea nemuritoare a autorului *Luceafărului*, acolo de unde începe starea hiperionică a acestei literaturi. Dincolo de opera lui Eminescu se întinde largul încercărilor poetice ale celor care i-au urmat, dar care n-au reușit să-l întrecă, întrucât el este chiar punctul sacru al boltei poetice românești, Dumnezeu miruit al Poeziei noastre. Iar cartea lui Săluț Horvat demonstrează cu prisosință acest lucru.

Prof. univ. dr. Mircea Popa,
Cluj-Napoca



**EMINESCU
DESPRE POLITICĂ, GUVERNARE ȘI
PĂTURA SUPERPUSĂ
Nicolae GRIGORIE LĂCRIȚA**



În fiecare an, la 15 ianuarie, sărbătorim „ziua lui Eminescu” care, din anul 2010, a fost instituită „Ziua Culturii Naționale”.

Dintre multiplele manifestări ale geniului lui Eminescu, în articolul de față doresc să prezint o parte din gândirea sa economică, din care politicienii, parlamentarii și guvernării noastre au multe de învățat, dacă vor, și dacă au și capacitatea.

„Greșelele în politică sunt crime; căci în urma lor suferă milioane de oameni nevinovați, se-mpiedică dezvoltarea unei țări întregi și se-mpiedică, pentru zeci de ani înainte, viitorul ei.”

(Mihai Eminescu).

Cuprins:

1. Precizări preliminare

1. Eminescu despre politică
2. Eminescu despre guvernare
3. Eminescu despre străinii superpuși

1. Precizări preliminare

Gândirea lui Eminescu despre politică, guvernare și pătura superpusă a fost exprimată în zeci de articole și de cărți, publicate într-un număr mare de ziar, reviste și site-uri.

Din scrierile lui Eminescu pe aceste teme rezultă:

- 1) exactitate, conștiinciozitate, corectitudine, patriotism și profesionalism în cercetarea fenomenelor descrise;
- 2) polemicile sale necruțătoare, riscante (unii susțin că acestea i-ar fi adus sfârșitul) făcute numai și numai în slujba interesului național;
- 3) concepția sa unitară despre economie și despre politică, privite ca factor esențial al propășirii și al independenței economice și politice, concepție a cărei actualitate este de netăgăduit;
- 4) că analizele sale pe aceste teme sunt fundamentate pe o temeinică și o profundă cunoașterea vieții economice, sociale și politice din vremea sa.

Mihai Eminescu a fost și va rămâne peste veacuri atât Poetul Nepereche, cât și un mare ziarist, cu analize economice și politice permanent de actuale (de când le-a publicat și până în prezent), din care politicienii și guvernării ar avea multe de învățat.

Din numeroasele articole ale lui Mihai Eminescu pe aceste teme am selectat câteva „esențe” care sunt perfect de actuale și pentru societatea noastră de azi.

Multe ar avea de învățat conducătorii noștri din învățămintele politice eminesciene.

Bine ar fi, pentru ei și pentru poporul român, dacă le-ar citi, și le-ar însuși și le-ar aplica în activitatea lor.

Numeroase sunt articolele și cărțile în care se iau citate/texte din Eminescu și se răstălmăcesc, uneori se explică și se interpretează în mod eronat, atât din incompetență profesională, cât și în mod voit.

Am considerat că textele de mai jos nu mai necesită alte explicații deoarece sunt clar exprimate de Eminescu, pe înțelesul și al omului de rând care, citindu-le le înțelege corect și pe deplin și despre care spune „da, foarte adevărat, parcă sunt scrise pentru zilele noastre”.

2. Eminescu despre politică

„Greșelele în politică sunt crime; căci în urma lor suferă milioane de oameni nevinovați, se-mpiedică dezvoltarea unei țări întregi și se-mpiedică, pentru zeci de ani înainte, viitorul ei.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 13 februarie 1882).

„Partidele, la noi, nu sunt partide de principii, ci de interese personale. Cauza acestei organizări stricte e interesul bănesc, nu comunitatea de idei, organizare egală cu aceea a partidei ilustre Mafia și Camorra, care miroase de departe a pușcărie.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 27 aprilie 1879).

„Din momentul în care luptele de partid au degenerat în România în lupta pentru existența zilnică, din momentul în care mii de interese private sunt legate de finanțe sau de căderea unui partid, nu mai poate fi vorba de neatîrnarea politică a diferitelor grupuri care-și dispută puterea statului. Din momentul în care interesul material de-a ajunge la putere precumpănește, o spunem cu părere de rău: lupta egală în țară și Parlament, nu mai e decât manipulul unor ambiții personale, al unor apetituri, pe cât

de nesăţioase, pe atât de vrednice de condamnat.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 19 septembrie 1880).

„Trebuie ca, cu toţii, să ne dăm seama de cauzele ce tulbură societatea, de elementele ce împiedică redobândirea echilibrului pierdut şi să le combatem cu curaj şi străduinţă. Dintr-un principiu tutelar, principiul egalităţii înaintea legii, s-a făcut o armă de război între clase; toate condiţiunile sociale s-au surpat şi s-au amestecat într-un fel de promiscuitate; spiritul public a luat o direcţiune foarte periculoasă; tradiţiunile ţării s-au uitat cu totul; o clasă nouă, guvernantă, s-a ridicat, fără tradiţiuni şi fără autoritate, încât ţara cea mare, temeiul şi baza naţionalităţii noastre nu-şi găseşte conştiinţa raporturilor politice cu cei ce o guvernează; drepturile politice au devenit un instrument de ambiţiune, de îndeostulare a intereselor particulare; în locul sentimentului public dezinteresat avem pasiuni politice, în loc de opţiuni avem rivalităţi de ambiţii; toleranţa pentru toate interesele cele mai vulgare şi cele mai de jos este morala ce distinge astăzi lumea politică de la noi.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 4 ianuarie 1881).

„Statul a devenit, din partea unei societăţi de exploatare, obiectul unei spoliaţiuni continue şi aceşti oameni nu urcă scările ierarhiei sociale prin muncă şi merit, ci prin abuzul culpabil al puterii politice, câştigate prin frustrarea statului cu sume însemnate. Aceşti dezmoşteniţi, departe de-a-şi câştiga o moştenire proprie pe Pământ pe singura cale a muncii onorabile, fură moştenirea altora, alterează mersul natural al societăţii, se substituie, prin vicleşug şi apucături, meritului adevărat al muncii adevărate, sunt o reeditare în formă politică, a hoţilor de codru, instituind codri guvernamentali şi parlamentari.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 17 august 1882).

„S-au zidit fără îndoială multe palate în Bucureşti, s-a înmulţit numărul acelor care

trăiesc numai în capitală sau numai în străinătate; ţara munceşte înzecit pentru a întreţine absenteismul şi luxul, precum şi pătura numeroasă de oameni care şi-au făcut din politică o profesie lucrativă.”. (Mihai Eminescu)

„Favoarea şi interesul electoral singure prezidează la alegerea amplexurilor statului”. (Mihai Eminescu)

„Justiţia, subordonată politice, a devenit o ficţiune şi nu mai există nici o garanţie pentru cele mai preţioase interese ale societăţii”. (Mihai Eminescu)

3. Eminescu despre guvernare

„Arta de a guverna în România este sinonimă cu arta de a amăgi poporul, de a-l cloroformiza cu utopii demagogice.” (Mihai Eminescu)

„Mizeria materială şi morală a populaţiei, destrăbălarea administraţiei, risipa banului public, cumulul, corupţia electorală, toate acestea n-au a face, la drept vorbind, cu cutări sau cutări principii de guvernământ. Oricare ar fi guvernul şi oricare vederile sale supreme, corupţia şi malonestitatea trebuie să lipsească din viaţa publică; oricare ar fi, pe de alta parte, religia politică a unui guvern, ea nu-i dă drept de-a se servi de nulităţi venale, de oameni de nimic, pentru a guverna.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 9 decembrie 1882).

„Demagogia la noi însemnează ura înrădăcinată a veneticului fără tradiţii, fără patrie, fără trecut, în contra celor ce au o tradiţie hotărâtă, un trecut hotărât.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 30 iulie 1881).

„Odată egalitarismul cosmopolit introdus în legile politice ale ţării, orice patriot improvizat şi de provenienţă îndoiioasă a voit să stea alături cu aceia pe care trecutul lor îi lega, cu sute de rădăcini, de ţară şi popor. Dar aceşti oameni noi, aceşti „patrioţi”, căutau numai foloasele influenţei politice, nu datorii. Din cauza acestor elemente, care formează plebea de sus, elementele autohtone ale ţării dau repede

îndărăt în privire morală și în privire materială.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 22 martie 1881).

„Clasele productive au dat îndărăt; proprietarii mari și țărani au sărăcit; industria de casă și meșteșugurile s-au stins cu desăvârșire – iar clasele improductive, proletarii condeiului, cenușerii, oamenii ce încurcă două buchi pe hârtie și aspiră a deveni deputați și miniștri, advocații, s-au înmulțit cu asupră de măsură, dau tonul, conduc opinia publică, fericesc nația în fiecare zi, pe hîrtie.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 22 februarie 1879).

„Oameni care au comis crime grave rămân somități, se plimbă pe stradă, ocupă funcțiuni înalte, în loc de a-și petrece viața la pușcărie.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 3 mai 1879).

„Mita e-n stare să pătrundă orișunde în țara aceasta, pentru mită capetele cele mai de sus ale administrației vând sângele și averea unei generații.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 18 aprilie 1879).

„Trădătorii devin oameni mari și respectați, bârfitorii de cafenele – literatori, ignoranții și proștii – administratori ai statului român.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 15 mai 1879).

„Trădătorul numindu-se geniu, plagiatorul erou, pungașul mare financiar, panglicarul om politic, cămătarul negustor, speculantul de idei om cu principii și speculanta de sineși femeie onestă, judecata poporului nostru s-a falsificat din ce în ce și, la formarea sferelor sale ideale, el a pierdut pretutindenea punctul de plecare sănătos.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 26 mai 1883).

„Toate numirile în funcțiuni nu se fac după merit, ci după cum ordonă deputații, care, la rîndul lor, atîrnă de comitetele de politicieni de profesie, formate în fiecă centru de județ. Aceste comitete își împart toate în familie. Ele creează, din banii județelor, burse pentru copiii „patrioților” trimiși în străinătate să numere pietrele de pe

bulevarde, ele decid a se face drumuri județene pe unde „patrioții” au câte un petec de moșie, încât toată munca publică, fie sub forma de contribuție, fie sub cea de prestațiune, se scurge, direct ori indirect, în buzunarul unui „patriot”. (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 20-21 aprilie 1881).

„Acela ce cutează a se revolta față de această stare de lucruri, acela care îndrăznește să arate că formele poleite învelesc un trup putred, că „progresul” nostru ne duce la pierzare, că elementele sănătoase trebuie să se conjure și să facă o luptă supremă pentru mântuirea acestei țări este denunțat opiniei publice de către negustorii de principii liberal-umanitare ca barbar, ca antinațional, ca reacționar.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 23 iunie 1879).

„Ești „patriot” de meserie, postulant, consumi numai, te bucuri de partea cu soare a vieții, adăpostit de eterna lesniciune de a îmbăta o nație, parte incultă, parte pe jumătate cultă, cu vorbe late și cu apă rece.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 20 mai 1881).

„Ne mulțumim dacă actele guvernanților de azi nu sunt de-a dreptul de înaltă trădare, abstracție făcând de toate celelalte defecte ale lor, precum mărginirea intelectuală, slăbiciunea de caracter, lipsa unui adevărat și autentic sentiment patriotic.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 8 august 1880).

„Poporul a pierdut de mult încrederea că lucrurile se pot schimba în bine și, cu acel fatalism al raselor nefericite, duce nepăsător greul unei vieți fără bucurie și fără tihnă.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 31 august 1878).

„Peste tot credințele vechi mor, un materialism brutal le ia locul, cultura secolului, mână-n mână cu sărăcia claselor lucrătoare, amenință toată clădirea măreață a civilizației creștine. Shakespeare cedează bufoneriilor și dramelor de incest și adulteriu, cancanul alungă pe Beethoven, ideile mari asfințesc, zeii mor.” (Mihai

Eminescu, ziarul „Timpul” din 7 aprilie 1879).

„Un sistem reprezentativ, întins ca o rețea asupra întregii țări, influențat însă, întodeauna, în mod absolut, de guvernul central, și-a format în fiecare părticică organele sale, sub formă de consilii județene, consilii comunale, consilii de instrucțiune, consilii de sus și de jos, care nici nu știu ce să consilieze, nici nu au ce reprezenta decât pe persoanele din care sunt compuse.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 27 mai 1879).

„Avem nevoie, mai întâi de toate, de-a ură neadevărul, ignoranța lustruită, cupiditatea demagogilor, suficiența nulităților.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 28 septembrie 1880).

„Sentimentul istoric al naturii intrinseci a statului sau o mână de fier, din nefericire, lipsesc; așa încât, departe de-a vedea existența statului asigurată prin cârma puternică și prevăzătoare a tot ce poate produce nația mai viguros, mai onest și mai inteligent, suntem, din contră, avizați de-a aștepta siguranța acestei existențe de la mila sorții, de la pomana împrejurărilor externe care să postuleze ființa statului român ca pe un fel de necesitate internațională.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 31 august 1878).

„Istoria își are logica ei proprie: nici un neam nu e condamnat de a suporta, în veci, un regim vitreg, corupt și mincinos. Ne temem că aproape e ziua în care simțul conservării fizice, revoltat de maltratarea administrativă și fiscale și de exploatarea excesivă din partea străinilor, va preface poporul nostru într-o unealtă lesne de mînuie în contra chiar a existenței statului.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 5 decembrie 1882).

„Țăranul trebuie să muncească o vară pentru a plăti un obiect de lux cumpărat din străinătate. O națiune care produce grâu poate trăi foarte bine, dar niciodată nu va putea să-și îngăduie luxul națiunilor industriale înaintate. Și ce e într-adevăr o

națiune agricolă pe lângă una industrială? Mocanul nu a deprins meșteșugul și de aceea câștigă într-un an, cât câștigă meșterul din străinătate într-o zi”. (Mihai Eminescu).

„[...]un mic sâmbure greșit în organizarea societății, în viața economică crește și îngroapă o națiune”. (Mihai Eminescu)

Guvernul a creat „Industria palavrelor și prăvăliile de minciuni”. (Mihai Eminescu, Timpul, VI, nr. 184, 24-25 august 1881, pg. 1).

„Arta de a guverna în România este sinonimă cu arta de a amăgi poporul, de a-l cloroformiza cu utopii demagogice.”. (Mihai Eminescu)

„Viciul organic al lipsei unei administrații instruite, echitabile și binevoitoare, a creat starea actuală de lucruri și a fost izvorul abuzurilor”. (Mihai Eminescu)

„[...]cu cât se-nmulțește clasa celor ce consumă numai fără a produce cu atât clasa celor ce produc se va da mai tare înapoi, se va hrăni mai rău, va fi supusă la boale mai numeroase, se va stinge chiar[...]”. (Mihai Eminescu, în „Curierul de Iași”, X, nr. 93, 28 august, 1877, pg. 3.).

[...] când organizarea socială favorizează înmulțirea claselor neproductive, ea favorizează apăsarea și nimicirea celor productive” [...]” (Mihai Eminescu, în „Curierul de Iași”, X, nr. 93, 28 august, 1877, pg. 3.).

„Funcțiunile publice sunt adesea în mâinile unor oameni stricați”. (Mihai Eminescu)

4. Eminescu despre străinii superpuși

Eminecu are mai multe texte, față de cele prezentate în acest articol despre „străinii superpuși ai nației române”, care în prezent sunt tot mai mult pe calea de a ajunge „străinii superpuși ai națiunilor unite”, texte, foarte riscante (și atunci, ca și acu), despre care unii susțin că acestea i-ar fi adus sfârșitul.

Este ușor de înțeles cauzele pe care le-am avut în vedere pentru ca în acest articol să nu introduc și textele respective. Există

riscul ca, dacă am face caz de respectivele texte, „străinii superpuși ai națiunilor unite”, deranjați de acestea, ar putea interveni până la a-l scoate pe Eminescu din cărți, a-i dărâma statuile, a-i compromite pe toți care l-ar promova pe Eminescu, a trece poporul român pe „lista neagră” ... !!! ???

Dar nu mai este nevoie să-i nominalizăm pe „străinii superpuși ai nației române”, la care Eminescu face referire, care au ajuns ca acum să fie „străinii superpuși ai națiunilor unite”, deoarece tot poporul îi cunoaște și le simte zi de zi „binefacerile”.

„Elemente străine, îmbătrânite și sterpe, s-au amestecat în poporul nostru și joacă comedia patriotismului și a naționalismului. Neavând tradiții, patrie hotărâtă ori naționalitate hotărâtă, au pus totuși, mâna pe statul român. Conștiința că ele sunt deosebite de neamul românesc nu le-a dispărut încă – ele se privesc ca o oaste biruitoare într-o țară vrăjmașe. De-aceea nu-i de mirare că întreaga noastră dezvoltare mai nouă, n-a avut în vedere conservarea naționalității, ci realizarea unei serii de idei liberale și egalitare cosmopolite.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 14 noiembrie 1880).

„Străini superpuși fără nici un cuvânt nației românești, o exploatează cu neomenie, ca orice străin fără păs de țară și popor.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 9 august 1881).

„Nu e vorba doar de reacțiune prin răsturnare, ci prin înlăturarea elementelor bolnave și străine din viața noastră publică de către elementele sănătoase coalizate.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 19 septembrie 1879).

„Peste noapte și prin surprindere, am admis legiuri străine, legi străine în toată puterea cuvântului care substituie, pretutindenea și pururea, în locul noțiunilor nație, țară, român, noțiunea om, cetățean al universului...” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 13 decembrie 1887).

„Peste tot aceeași idee: să dau străinilor cemi cer; cât pentru români puțin îmi pasă!” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 23 mai 1882).

„Rasa determinantă a sorții acestei țări nu mai este cea românească, ci străinii românizați – de ieri – alaltăieri”, iar autoapărarea împotriva lor e „disproporționat de grea, de vreme ce acești oameni au sprijin pe străini, pârghiile care-i ridică sunt așezate în afară, pe când înlăuntrul n-avem decât poporul nostru propriu, scăzând numeric și fără o conștiință limpede de ceea ce trebuie să facă.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 1 aprilie 1881 și 29 iulie 1881).

Vom „avea de-acum înaintea dominația banului internațional, o domnie străină, impusă de străini; libertatea de muncă și tranzacțiuni; teoria de luptă pe picior în aparență legal, în realitate inegal. Și, în această luptă, nu învinge cine-i tare, nobil sau eroic; învinge cel pentru care orice mijloc de câștig e bun, cel fără scrupul față de concetățenii săi, cel pentru care orice apărare a muncii e o piedică pe care va tinde a o răsturna, pe cale legiuită sau pe cale piezișă.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 20 februarie 1879).

„La noi mizeria e produsă, în mod artificial, prin introducerea unei organizații și a unor legi străine, nepotrivite cu stadiul de dezvoltare economică a țării, organizație care costă prea scump și nu produce nimic.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 18 iunie 1881).

„Nu contestăm, de asemenea, că averile s-au înmulțit în România, numai că nu în mâinile românilor; nu contestăm că există multe palate și zidiri mari în orașele noastre - numai că nu ale indigenilor.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 25 septembrie 1882).

„Populația autohtonă scade și sărăcește; cărți nu se citesc; pătura dominantă, superpusă rasei române, n-are nici sete de cunoștinți, nici capacitate de a pricepe adevărul. Dacă acest sediment învață, o face

de silă, gonind după o funcție. Încolo leagă cartea de gard. Și, pentru a avea o funcție trebuie să fii înrudit cu ei.” (ziarul „Timpul” din 30 iulie 1881).

„Acest spectacol al exclusivei stăpîniri a unei rase și decăzute și abia imigrate asupra unui popor istoric și autohton e o adevărată anomalie, căreia poporul istoric ar trebui să-i puie capăt, dacă ține la demnitatea și la onoarea lui.” (Mihai Eminescu, ziarul „Timpul” din 9 august 1881).

„Nu oprim pe nimenea nici de a fi, nici de a se simți român. Ceea ce contestăm, însă, e posibilitatea multora dintre aceștia de a deveni români, deocamdată. Aceasta e opera secolelor. Până ce însă vor fi cum sunt: până ce vor avea instincte de pungășie și cocoterie nu merită a determina viața publică a unui popor istoric. Să se moralizeze mai întâi, să-nvețe carte, să-nvețe a iubi adevărul pentru el însuși și munca pentru ea însăși, să devie sinceri, onești, cum e neamul românesc, să piarză tertipurile, viclenia și istericalele fanariote, și-atunci vor putea fi români adevărați. Pân-atunci ne e scârbă de ei, ne e rușine c-au uzurpat numele etnic al rasei noastre, a unei rase oneste și iubitoare de adevăr, care-a putut fi amăgită, un moment, de asemenea panglicari, căci și omul cel mai cuminte poate fi amăgit odată.” (Mihai Eminescu, ziarul Timpul” din 17-18 august 1881).

„[...]Veacul nostru ni-l umplură saltimbancii și irozii[...]
 [...]Dintr-aceștia țara noastră își alege astăzi solii! [...]
 [...]Ne fac legi și ne pun biruri, ne vorbesc filosofie. [...]
 [...]Și apoi în sfatul țării se adun să se admire[...]
 [...]Spuma asta-nveninată, astă plebe, ăst gunoi
 Să ajung-a fi stăpână și pe țară și pe noi!
 Tot ce-n țările vecine e smintit și stârpitură,
 Tot ce-i însemnat cu pata putrejunii de natură,

Tot ce e perfid și lacom, tot Fanarul, toți iloții,

Toți se scurseră aicea și formează patrioții,
 Încât fonfii și flecarii, găgăuții și gușații,
 Bâlbâiți cu gura strâmbă sunt stăpânii astei nații!”

(Versurile din poezia Scrisoarea III-a, de Mihai Eminescu)

În sens eminescian: „Fanarul”: un cartier al orașului turc Istanbul. „Iloții”: populație din Fanar aservită otomanilor; erau persoane care nu aveau nici drepturi de proprietate și nici drepturi cetățenești. „Fanarioți”: un cerc restrâns de aristocrați care alcătuiau pătura superioară a societății în Imperiul Otoman. „Saltimbancii”: oameni care trece cu ușurință de la o atitudine la alta, dovedind lipsă de seriozitate și de caracter. „Irozii”: oameni care au comportări asemenea lui Irod. Irod cel Mare, fost rege al Iudeii între anii 37 î.Hr. și 4 d.Hr., despre care în Biblia se menționează că ar fi ordonat uciderea tuturor pruncilor sub 2 ani la Bethleem, cel care a fost descris de istoricul Flavius Josephus ca fiind „cel mai crud tiran suit vreodată pe tron”, care „a domnit ca o fiară” treizeci și șase de ani.

Multe ar avea de învățat conducătorii noștri din învățămintele politice eminesciene.

Bine ar fi, pentru ei și pentru poporul român, dacă le-ar citi, le-ar însuși și le-ar aplica în activitatea lor.

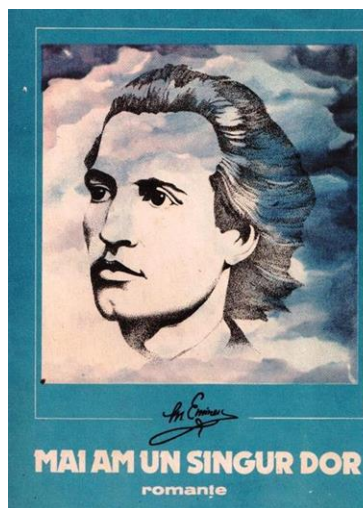
„Cine are minte, să ia aminte!”. „Cine are urechi de auzit să audă”. (Biblia, Luca 8, 3). Amin!!!

Bibliografie

- Alexandra Olivia Nedelcea, „Eminescu, economistul”, Fundația „Scrisul Românesc”, Craiova, 2000
- Eminescu și Teoria Relativității: <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-23601164-cine-descoperit-teoria-relativitatii-einstein-sau-eminescu.htm>
- Pentru „Pătura superpusă”, de Mihai Eminescu, articolul publicat fără titlu în Timpul (VI), 29 Iulie 1881, vezi https://ro.wikisource.org/wiki/P%C4%83tura_superpus%C4%83

- Ioan Șoldu, Actualitatea gândirii economice a lui Eminescu, Editura Buna Vestire, Blaj, 2015
- „Eminescu-i România tănuită în cuvânt”, un documentar deosebit de valoros postat pe <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/eminescu-i-romania-tainuita-in-cuvant-159761.html>
- Multe și interesante despre Eminescu se găsesc și pe <https://ziarullumina.ro/tag/mihai-eminescu-9079.html>
- „Eminescu gazetarul, un bijutier al limbii române. Șapte citate celebre din publicistica geniului de la Ipotești.” Radu Borcea. <https://adevarul.ro/stiri-locale/focsani/eminescu-gazetarul-un-bijutier-al-lingbii-romane-2183329.html>

**Conf. univ. dr. N.
GRIGORIE LĂCRIȚA**
București,
15 Ianuarie 2025



EMINESCU și VLAHUȚĂ
Doi Corifei ai Condeifului de aur
GHEORGHE C. NISTOROIU

„Arta izvorăște și respiră aerul epocii în care se naște, iar Artistul este sinteza spiritului general al societății în care trăiește.”

(Alexandru Vlahuță)

„S-aprinzi în bolta vremii aștri
din zborul tristului tău gând...
Văpaie!... Ce-o să-i pese lumii
Că tu te mistui luminând?”

(Alexandru Vlahuță – Lui Eminescu)

Viitorul mare artizan al Literaturii daco-române Alexandru **Vlahuță**, poetul „Cuvântului” și al „Iubirii” de Neam, ingeniosul zugrav care a înrămat eternității „**ROMÂNIA PITOAREASCĂ**”, s-a născut în Vatra veșniciei: „într-un cătun sărac de pe valea Similii, într-o casă veche, acoperită cu trestie, o săliță între două odăi podite cu scânduri de stejar, în fund un iatac c-o ferăstruie ce dă în livadă, păreții și bagdadiile albe, prispa lipită cu lut, ograda largă din sus de poartă, heiurile gospodăriei, de jur împrejur gard de nuiiele, încununat cu mărăcini, iar dincolo de gard, în toate părțile, dealuri rotunde, cu dumbrăvi pe coamă, cu holde-nvârstate pe dulcea revărsare a coastelor până-n șiragul de sălcii de pe malul gârlei – acolo-i toată copilăria mea, **sărmana mea copilărie!**” (Note, în *Semănătorul*, an.I (1902), nr. 19 (5 aprilie), nr.23(5 mai), nr. 26(27))

Alexandru s-a născut ca o binecuvântare în **5 Septembrie 1858, Ziua Sf. Prooroc Zaharia** și a **Dreptei Elisabeta**,(părinții Sfântului mare Prooroc din stirpea noastră geto-dacică, **Ioan Botezătorul**) în comuna **Pleşești**, județul Tutova, din părinți săraci social, dar bogați întru Hristos. Mama sa **Ecaterina**, fusese ucenică la Mănăstirea Agapia, de la 6 la 17 ani, o frumusețe moldavă ce l-a fascinat pe conu **Vlahuță**, care după ce a văzut-o nu a mai lăsat-o în raiul acela, a cerut-o **Mântuitorului Hristos** pentru o vreme, odrăslindu-i lui **Neculai** 8 vlăstare, între care unul regal, apoi, în pragul bătrâneții, amândoi părinții **Ecaterina** și **Neculai** s-au întors de mână în raiul mănăstiresc de la Agapia.

Micuț, **Alexăndrel** a fost un firicel bolnăvior zăcând mulți ani sub oblăduirea de miere a Îngerului păzitor **Ecaterina**, mama sa care, ca **toate dumnezeieștile Mame daco-române** îl savura pe soarele ei, clipă de clipă. „*Biata mama, ce mult mă iubește, și cât suferă, numai, numai din pricina mea. Iată, o aud viind – mai mult o simt decât o aud, așa de-ncet pășește. S-apropie; cum cată la mine, cum îmi surăde cald, parcă-mi vin raze de soare de pe fața ei palidă, din ochii ei mari, de o nespusă blândețe și bunătate-n priviri.*” (Note, *Semănătorul*, op. cit.)

Cu acele amintiri angelice ale mamei sale, fiul **Alexandru** îi va zugrăvi chipul ei serafic de Icoană: „*Figura ta cuminte, duioasă și senină,/ Răsare, scumpă mamă, din vremile acele,/ Ca o madonă sfântă, scăldată în lumină/ Ce clară stă-n pervazul copilăriei mele/ Figura ta cuminte, duioasă și senină.*” (C.f. Virgiliu Ene, *Alexandru Vlahuță*, Ed. Albatros. 1976)

Aproape în egală măsură îl prețuia și pe tatăl său, **Neculai**. La țaranii noștri daco-români din toate țările valahe, porunca **Tatălui ceresc Dumnezeu**: „*Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pământ!*”, nu era literă de lege, era **duhul iubirii!**

„*Aș da o lume-ntreagă pe-un colțișor de masă/ de lângă tine, tată,*” reflectă și licăriri din înțelepciunea Sfântului **Nicolae Velimirovici**: „*Respectă-l pe tatăl tău și pe mama ta, căci drumul tău de la naștere și până acum este presărat cu lacrimile mamei și cu sudoarea tatălui*”.(Sfântului Nicolae Velimirovici, *Comori Vechi și Noi*, Tâlcuiri la Porunci și Fericiri, trad. din lb. Sârbă de Ruxandra Lambru Maria și Sladjana Gurgu, Ed. Predania, București, 2024)

Pe tatăl **Neculai** l-a ocrotit mult **Maica Domnului – Maria**, îndrumându-l spre taina mănăstirii, devenind astfel **Monahul Nectarie** și atingând vârsta patriarhală, aproape matusalemică de **107 ani**. Când tatăl a trecut pragul vieții centenare în 1902, Alexandru i-a făcut portretul pe care l-a

dăruit muzeului orașului Bârlad, la 12 Decembrie 1917. „Acum aflându-mă aici – de ce valuri adus! – aleg din puținele tablouri ce am putut lua cu mine, acest portret, în care pictorul Grigorescu a „scris” chipul tatălui meu la vârsta de **o sută de ani**, și-l dau ca un prinos de recunoștință orașului care m-a adăpostit în zilele de viitor și de amară pribegie.” (C.f. Valeriu Râpeanu, *Vlahuță și epoca sa*, Ed. Tineretului, București-1966)

Copilăria lui nu a fost o *Dumbravă minunată* ca a celorlalți copii, ci un deșert fierbinte al bolii. Abia târziu se va prinde în acea hoinăreală și va țâșni ca un cârlan pe dealurile lui dragi. Apoi până-n clasa a patra de gimnaziu va fi rob la mătușa Elenca. Dar firicelul de om devine viguros când e vorba de carte, astfel că la Colegiul din Bârlad, a terminat anul 1874-1875, ca eminent: „**10, 9 la latină și română; 10, 9 la matematici; 9, 8 la istorie și geografie; 10, 9 la științe naturale; 8, 9 la limba elenică; 10, 10 la franceză; 10, 10 la italiană, mai slab la sport și desen.**”

În clasa a VI-a fiind în gazdă la profesorul de italiană F.Pagano, s-a îndrăgostit de **Dante Alighieri** și de **Eminescu**. „*Versurile lui exercitau asupra mea o înrâurire extraordinar de puternică; adâncimea fascinantă a gândurilor lui mă umplea de un fior mistic, de o admirație estetică. Și de multe ori am căutat să construiesc în închipuirea mea de copil figura necunoscută a acestui zeu, care mi se părea că trebuie să trăiască o viață cu totul deosebită de a noastră, într-o lume supraumană, în basme!*” (Al. Vlahuță, *Amintiri despre Eminescu*, în *Vieața*, an. I (1894), nr.6)

Dar care Mamă, Elev (elevă), Student (studentă), Profesor minunat al acestei Patrii mirifice a **Maicii Domnului – Crăiasa Maria-Vlaherna-Carpatina** nu a fost fascinat de versurile ori de proza Zeului Condeifului-Mihail Eminescu?

Vlahuță citindu-i și fantastica nuvelă a *Luceafărului* Emin, **Sărmanul Dionis**, ne

împărtășește cu multă bucurie și drag și pe noi urmașii urmașilor lor: „*Știi cum ne opream la fiecare frază, la fiecare epitet ce ne surprindea prin noutatea lui și cu ce foc simțeam și admiram frumusețile acelea... Cum ne emoționam și plângeam adesea de frumusețile de prin cărți, cum ne îndurerau poeziile lui Eminescu, umplându-ne de un extaz pe care nu-l mai putem prinde azi.*” (*File rupte*, în *Naționalul*, an. II (1891), nr. 1, Iunie)

Zeul liricii sublime daco-româno-universale Eminescu, l-a fascinat pe Vlahuță, așa cum marelui Goethe, descoperirea geniului geniilor **William Shakespeare** i-a produs miraculosul sentiment pe care **un orb din naștere îl are atunci când capătă vederea**. Parafrazându-l pe marele compozitor Maurice **Ravel**, care cunoscându-l pe celebrul compozitor-pianist Claude Achille **Debussy** a exclamat: „*Numai atunci când am auzit pentru prima oară „După-amiaza unui faun” am înțeles ce înseamnă muzical!*”, **Vlahuță** și-ar fi putut grăi: **Numai atunci când am citit prima oară versurile lui Eminescu am înțeles ce înseamnă poezia în sublimul ei firesc!**

Având gena mamei lui care se zidise lăuntric în ruga și meditația mănăstirii Agapia, luând și seva creației din Izvorul sacru al lui Eminescu, Alexandru a debutat ca elev în „*Convorbiri literare*”. După ce și-a luat bacalaureatul a ocupat un post de învățător la Școala primară nr. 1, Târgoviște, continuând să publice în „*Convorbiri...*” și „*Armonia*”, dar polemica cu unii frunțași ai liberalilor, „**roșii**”, cum inspirat îi numea **Bădița Eminescu** (roșii, fiindcă din liberali s-au născut socialiștii, apoi comuniștii și progeniturile lor ulterioare care ne mănâncă zilele, seva și sângele nostru al românilor ortodocși), „**roșii**”, care au pus umărul și l-au scos din învățământ.

Alteori, Luceafărul nostru le spunea acelor „*îmbujorați de ură*”, „*canalia liberală*” care permanent vrea „*ca stărpitura să stăpânească pe omul întreg, cel prost și cel*

bezmetic pe cel cuminte, cel sărac pe cel bogat, cel neștiutor pe cel învățat.” (C.f. Gică Manole, *Mihai Eminescu Despre Dobrogea și Transilvania*, Ed. Accent Print, Suceava, 2023)

„Canalia liberală” ori „Acei trufași intelectuali, cum le-ar fi spus Sfântul Ioan de Kronstadt, care se erijează în tutori și cârmuitori ai poporului fără să înțeleagă acest popor și nevoile lui reale și fără să-l iubească.” (Sfântul Ioan de Kronstadt, *Despre tulburările lumii de astăzi*, trad. din lb. Rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas, Ed. Sofia, București, 2011)

Asemeni Profetului Mihail Eminescu, ucenicul **Vlahuță – Vlahul de aur al Daciei literare**, nu a fost un exponent al clasei muncitoare – un altoi al proletariatului marxist, cum l-au premiat criticii regimului social-comunist, ci un vlăstar **al țărânimii – veșnicia Neamului – temelia Patriei și a Bisericii ortodoxe** care, a devenit un îndârjit luptător pentru dreptatea socială a celor exploatați de „roșii”, desprinzând din panopia sângerăilor șacali chiar pe șeful lor, în *Scrisoare către cititori*: „Iubiți cititori, Acum cinci ani, amicii și admiratorii d-lui **Ion Brătianu** au deschis, în toată țara, liste de subscripții și **i-au adunat un milion**. Mă abțin de la orice reflecție. Câtă nevoie avea primul nostru ministru de acest ajutor e un lucru de discutat... Și **regele a avut mai deunăzi nevoie de vreo douăsprezece moșii mari**, și țara i le-a dat la moment. Noi, românii, suntem de-o generozitate fără seamăn (de o mare toleranță a prostiei aș spune). Asta se știe, dar trăiește în țara asta un om întradevăr superior și întradevăr sărac. Omul acesta nu e nici rege, nici prim-ministru.” (ziarul *Lupta*, 25 Ianuarie 1887)

Omul **Acela–Acesta**, Eminescu era Regele poeziei și premierul cinstei și demnității naționale. Desigur, că pe Vlahuță al nostru îl dureau sufletul pentru Zeul creației lirice, pentru Profetul jurnalismului ca artă, care a muncit ca un mare monah, în sărăcie dar în strălucire de monarh. Tânjea cu ardoare să-l întâlnească. „*Trei ani de zile am căutat pe*

ulițele capitalei figura aceasta și n-am găsit-o. Într-o zi mă-ntorceam cu mai mulți prieteni de la Universitate. În dosul pasajului aud pe cineva zicând: „Uite Eminescu!””

Spontan mintea lui **Vlahuță** s-a oprit pe chipul de Zeu, pe care și-l făurise, luând contact cu o parte din poeziile și proza marelui Geniu. Apariția mult doritului în anul 1882, însă l-a consternat: „*Un om în vârstă, bine făcut, rotund la față, fără plete, îmbrăcat ca toți oamenii... El ținea în brațe un ghiozdan ros pe la margini; degetele de la mâna dreaptă îi sunt pline de cerneală violetă, ochii lui mici, înfundați, cu gene rari, au privirea vagă și ostenită a omului distras, dus pe gânduri.*” (Virgil Ene, op. cit.)

Acolo l-a adus munca titanică, epuizantă de la ziarul „*Timpul*”, care i-a măcinat viața, vremea creației sale de geniu. **Acolo** l-au adus sărăcia, subzistența, tirul neîntrerupt al ideilor, povara ce apăsa permanent pe el și pe poporul din mijlocul căruia se ridicase ca un Luceafăr să-i lumineze calea, viața, bunăstarea, dreptatea, iubirea. **Acolo** l-au adus liberalii-roșii, cu premierul Brătianu, cu regele care nu mai încăpea în popor de avuțiile sale. **Acolo** l-a adus până și conservatorii chiar, care nu l-au ajutat în cariera politică, diplomatică, lăsându-l pradă în gheara sângerie a *Apocalipsului roșu*: „*Și-a slobozit cel necurat zăvozii-/ Arhangheli negri, cu sclipiri de smoală;/ Pe scena lumii, unduindu-și solzii,/ Dansează Salomeea-n pielea goală.// Scâncește de durere-ntreaga fire/ Și plâng pe la răscruci de ceruri îngeri,/ Se-ndoaie grinzile nemărginirii/ Sub greutatea cosmice înfrângerii./ În creștetul veciei Dumnezeu/ Cu capu-n mâini stă, abătut și trist,/ În jur se sting luminile mereu/ Și-ngeuncheat alături plânge Christ.*” (Demostene Andronescu, *Apocalips*, în revista *Rost*, an V, nr. 58, Decembrie – 2007)

Cum și lui **Vlahuță** îi hărăzise Bunul Dumnezeu și Măicuța Sa Maria – „*Viața și cuviința, frumusețea tuturor făpturilor vii și*

neînsuflețite”, cum frumos grăia în scris marele Sfânt rus **Ioan de Kronstadt**, în *Despre tulburările...*, op. cit.), harul scrisului, al poeziei, a exprimat autoritatea poetului-majestate: „*Sufletul lui se va umple de seva puternică a vieții timpului său; el va căuta blând și iubitor în juru-i, și va vedea pe cei umiliți și nedreptățiți, va pipăi rănile societății noastre, va vedea relele și dezordinea lumii și vieții de acum - și nu va plânge lacrimi sterile, nici nu va blestema, desperat, căci în el va palpita concepția unei lumi mai bune... Versul lui va răsună ca o trompetă de luptă.*” (Virgil Ene, op. cit.)

Rolul magistral al poetului îl întregește chiar **poetul – nepereche**, care grăia din sine, prin sine, întru sine știindu-și sacra valoare: „*Ne trebuie un poet care s-o ia peste câmpi, nebunește...ne trebuie ceva nou, cu totul nou... un nebun, dar un nebun de geniu, care să-și croiască el o formă a lui ș-un drum neîncercat de nimeni...*” (idem.)

Zicerea profetică s-a împlinit întocmai și vorba lui **Vlahuță**, dacă peste rege și premier timpul va presăra uitarea, „*nu se va găsi om cu puțină cultură care să nu știe cine-a fost cel mai mare poet, cine-a fost singurul poet de-o adevărată valoare în zilele noastre.*” (idem.)

Alexandru și-a procurat apoi o diplomă de avocat, de la „*Fabrica de avocați – Târgoviște*”, apoi a fost meditator într-un pension, corector de gazetă, funcționar în minister ca să își mai poată cârpi social cât de cât existența.

Cu Luceafărul poeziei sublime, **Alexandru Vlahuță** a avut privilegiul să se întâlnească și în viața literară pământească, dar și în viața celestă unde sălășluiesc Geniile și Profeții Neamului. În prima fază l-a cunoscut în ipostaza de Zeu al creației artistice, iar în cealaltă sub aura martiriului sacrificat neîncetat de graba punerii în aplicare a „*planului său de reorganizare socială*”, „*o lucrare colosală, care îl*

muncește și-i dă nopți de insomnie și dureri de cap ucigașe.” (Familia, 43)

În discursul din anul 1892 de la Ateneul Român, **Vlahuță**, amintea de ultima sa întâlnire pământească cu Profetul nostru, internat cu „*binecuvântarea*” avarului rege Carol I și cu învoirea marelui mason Titu Maiorescu, „*ocrotitorul*” său chipurile, de fapt **urmăritorul** său, în calvarul acelui infernal ospiciu. Văzând disconfortul terorii de acolo, **Vlahuță** i-a vorbit despre poezie.

„*Drept care Eminescu scoase din buzunarul paltonului un petic de hârtie, și așezându-se începuse a citi un șir lung de strofe „de o sonoritate și de un efect ritmic fermecător”, deși pe acel petic de hârtie nu erau scrise decât două cuvinte: gloriosul voievod!, adică el tocmai improviza, compunea și reda instantaneu peste 20 (douăzeci) de strofe, al căror sensuri nu aveau legătură, ele păreau mai de grabă rupte dintr-o frumoasă poezie, încă nescrisă. (ca să crăpe de ciudă în patru ori în opt calomniatorii de atunci și denigratorii de astăzi n.a.)*”

„*Armonia de sunete, limba aleasă, muzicală, supuneau tremurul sufletului său întunecat, de o neobișnuită frumusețe în împerecherea bizară de cuvinte.*” (Familia, 43, nr.15, 12/ 24 aprilie 1892), fapt ce se întâmpla aidoma vremii celui mai mare patriarh geto-dac și părinte al Bisericii Ortodoxe, Sfântul **IOAN Gură de Aur**, când a murmurat ultimile sale cuvinte profetice de pe corabia care-l ducea nu la pieire, ci la țărnul cerului pe care-l slujise și-l iubise atât de negrăit:

„*Cetate a cetăților* (în sensul de Daco-România a românilor... n.a.), *slava mea și asuprirea mea, am făcut pentru tine tot ce m-a luminat Dumnezeu... pentru tine și pentru întreaga Biserică. M-ai improșcat cu pietre, m-ai slăvit puțin, dar nu mai ucis; acum mă alungă, bolnav fiind... Mă doare, Doamne, din pricina chinurilor acestora, însă harul Tău mi-e de ajuns.*” (Stelianos Papadopoulos, „*Vulturul rănit*”, Ed. Bizantină, București, 2002, p. 239)

Unul dintre marii **Ostași** ai Patriei noastre creștine contemporane, un ilustru și prolific scriitor militar, **Colonel dr. Constantin Moșincat**, fondatorul **Ordinului CAVALERILOR de CLIO**, cel care m-a înnobilit în ilustra castă a **Istoricilor dacoromâni ai ROMÂNIEI TAINICE**, patronul spiritual al **CETĂȚII CAVALERILOR**, de a cărui colaborare prețioasă mă bucur, consemna în articolul său, *ALEXANDRU VLAHUȚĂ DESPRE EMINESCU*, din amintita revistă/ Anul 5, nr.4(56) Aprilie 2025:

„În conferința de la Ateneu, Vlahuță critica curentul declanșat contra poetului nepereche, după moartea lui Eminescu, curent ce încerca defăimarea creației sale, atribuindu-i faptul că opera sa „omooară tinerele talente” (ca odinioară în antichitate când pigmeii vremii elenice l-au condamnat la NEMURIRE, pe cel mai de seamă înțelept traco-geto-dac SOCRATE, fiindcă ducea tineretul spre pierzania Cetății, nu spre a Cerului n.a.) Va să zică curentul Eminescu, (ca și cel ulterior al marelui nostru Petre Țuțea n.a.) smulgea din „brațele societății forțele vitale”, ceea ce era echivalent cu o primejdie națională”, (cum e astăzi zică-se curentul suveranist n.a.)

La Blaj, (în cetatea Romano-catolică a samavolnicei uniții greco-romane de la 1700 d.Hr., n.a.), în contra curentului Eminescian, apăruse o carte, tipărită la 1891, de 210 pagini, al cărei autor nu avuse curajul, ca cei de azi, H.R. Patapievic, Lucian Boia, Cărtărescu, ș.m.a., s-o asume cu nume, intitulată: „Mihai Eminescu. Studiu critic”, în care autorul anonim se străduia să dovedească tinerilor că Eminescu era o „nulitate literară, un maculator de versuri, care n-are nici gândire, nici simț, nici limbă...nimic, nici umbră de talent”, motivând astfel stricăciunea produsă de acesta tineretului”.(insul respectiv-anonim nu putea fi decât unul de-al „roșilor.”)

„Nulitatea literară” era de fapt o AUTORITATE literară absolută!

„Maculatorul de versuri” era un Zeu al creației lirice de un farmec artistic nemaîntâlnit! EMINESCU n-„avea gândire”, fiindcă era GÂNDIREA însăși!

El n-„avea simț”, deoarece era SIMȚIREA a tot ce e frumos, înțelept, bun, daco-român, libertate, credință străbună, dragoste divină, iubire de patrie, de neam, de mamă, de femeie, de iubită, de natură, de țărani – iarba verde de Acasă, de Cer și pământ!

El n-„avea limbă”, fiindcă avea GRAIUL divin, sublim, dat fiind că: „ROMÂNIA ERA LIMBA ROMÂNĂ!” „N-avea nici umbră de talent...”

EMINESCU este adevărat nu avea talent. El era GENIU! El era PROFET, El era Regele etern al spiritualității lirice dacoromâne!

„Eu crescusem în biserică, mărturisea într-o scriere a sa amicul său Ion Slavici; iară el cunoștea, la vârsta de douăzeci de ani, nu numai învățăturile cuprinse în Evangheliile lui Iisus, ci și pe ale lui Platon, pe ale lui Confucius, Zoroastru și Buda și punea religiozitatea, orișicare ar fi ea, mai presus de toate... Biserica păstrează limba și națiunea și e prin aceasta cea mai înaltă instituție de cultură, fiindcă Biserica Ortodoxă e Maica spirituală a neamului românesc, cea care a născut unitatea limbei și unitatea etnică și care a fost altarul de mântuire națională în țări unde românul nu are Stat.” (Ing. Nicolae Iosub, Mihai Eminescu și Credința, în EMINESCU File Rupte din rev.Cetatea Cavalerilor-2024)

În Bădița EMINESCU, în sufletul lui mare cât DACIA - Patria binecuvântată de Dumnezeu, sălășluiau o mulțime de Daruri cerești și pământești, precum credința curată, cinstea, omenia, geniul creativ, profeția, înțelepciunea, tradiția străbună, adevărul revelat, dreptatea socială, jertfa, suferința, crucea ce odrăslea învierea,

datinile, obiceiurile, cântecul popular și iubirea!

Cel care are muzica în suflet are poezia în inimă, și în toată ființa lui pulsează deopotrivă ritmic și armonios frumosul lumesc – Patria, mama, iubita, și sublimul ceresc - Dumnezeu!

„Cântecele populare îl încântau, mărturisea Dimitrie Sfura, și pe acelea le cânta cu mare plăcere. Patru cântece îi plăceau însă cu deosebire; acestea erau cântecele sale de predilecție... Cântecul al patrulea îl impresiona deosebit de mult; parcă-l văd, când l-a cântat întâiași dată în prezența mea: cu capul ridicat, cu ochii scânteietori în atitudine dramatică și cuprins de un adânc sentiment, el intona cântecul: **„Mai turnați-mi în pahare,/ Voiu să beau, căci sunt setos,/ Însă nu-mi umpleți paharul/ decât de la miez în jos.// Ca să-l umplu încodată/ Cu-apă rece de la râu,/ dela râu ce izvorăște/ din adânc din pieptul meu.// Și să-l beau să sfârâiască,/ pân-ce-a fi din vin venin,/ c-așă, să-l beau mai cu dulce,/ să-mi alin durere-an sân.// Și de n-a pieri durerea,/ piară simțul, pier și eu,/ c-a trăi, jălind poporul/ nu-mi ajute Dumnezeu!”** (C.f. Dr. Ionel Novac, Dimitrie Sfura – poetul și poezia care l-au impresionat pe Eminescu, în *Cetatea Cavalerilor*)

Mărturia lui Teodor V. Ștefanelli despre savoea înmiresmată a cântecului pelin de pahar, de inimă suferindă care îl cutremura pe Eminul nostru zeiesc este revelatoare: „Era un fel de extaz când îl finea; vedeai ce adânc îl impresiona acest cântec și din toată atitudinea sa, te încredințai despre **nemărginita iubire ce avea el pentru poporul său.**” (Teodor V. Ștefanelli, *Amintiri despre Eminescu*, Ed. C. Sfetea, București, 1914)

Din icoana Daciei Mari a României Pitorești, zugrăvită magistral de poetul, prozatorul, publicistul **Alexandru Vlahuță**, mă opresc la două țări dragi inimii mele din Corola de țări sublime ale Patriei noastre nemuritoare: Cetatea Râmnicului Vâlcii - Țara Loviștei pe tărâmurile căreia m-am

născut și Cetatea Neamțului – pragul Țării Bucovinei, țara care m-a înfiat.

ÎN VÂLCEA

„... Aici suntem în mijlocul județului Vâlcea, podoaba mândrei Oltenii și unul dintre cele mai frumoase ținuturi ale țării. Multe și minunate lucruri are de văzut călătorul în Vâlcea. Numai când îi străbați văile ei încântătoare, umbrite de livezi, spintecate de izvoare repezi și acoperite de lanuri îmbelșugate, înțelegi și grijea cea mare cu care-și zideau locuințele și sfânta dragoste de pământ a vechilor moșneni, care se întăreau, ca în niște cetăți, în culele lor înalte,și, în zile de neliniște și de năvăliri, trăgeau plugul sub șopron, zăvorau ușile de fier și se așezau cu flintele la metereze.”

RÂMNICU – VÂLCII. VALEA OLTULUI

„... Pe sub seară pe la toacă scoborâm în satul Olănești, vestit prin băile lui de ape minerale și prin marmura ce se găsește în munte. A doua zi dimineață suntem în Râmnicu – Vâlcii. Orașul se urcă pe un tăpșan trăgănat, pe malul drept al Oltului. Biserici multe își înalță turnurile strălucitoare dintre copaci; ...în fund, dealul Capela îngrădește vederea spre munți; în partea dinspre miazănoapte-i Episcopia, așezată aici pe la jumătatea veacului al paisprezecelea; dincolo spre miazăzi, se întinde „**Zăvoiul**” – grădina publică a orașului.”

Cum ieși din Râmnic, pe șoseaua ce suie spre Râul – Vadului, vezi în stânga „**Cetățuia**”, un schituleț înfipt în vârful unui deal înalt și țuguat, loc de strajă și de apărare în zilele de vițoroase învăluiri. Aici a fost prins Radu de la Afumați (unul dintre cei mai mari Voievozi români, nebiruit în 17 lupte cu otomanii) și ucis, împreună cu fiul său Vlad, de boierii țării răsculați sub Neagoe Vornicul și Drăgan Postelnicul la 1529.

A fost una dintre cele mai odioase duble crime care au rămas ca un stigmat pe targa boierească din toate vremurile, dar și o pată

murdară pururea pe frontispiciul Râmnicului Vâlclii. În fața Cetățuiei, de partea cealaltă a orașului se rădică, tot așa în formă de stog, dealul Troian, pe vârful căruia generalul Magheru își așezase tabăra de panduri gata de luptă, în mișcarea de la 1848. Toată valea Oltului, această mare cetate octotitoare a românilor în zile de primejdie, este plină de amintiri istorice.”

ÎN MUNȚII NEAMȚULUI

„...Urcăm un tăpșan întunecat de brazi și ieșim în luminiș, în larga fâneată e pe poalele **Ceahlăului**, la schitul Durău. Toaca răsună limpede în pacea cuprinsului. Soarele scapătă spre asfințit. Pete de aur se aprind pe coamele codrilor.” (Al. Vlahuță, *Cele mai frumoase pagini*, Ed. Coresi, București, 2008)

Închei eseul Înaintașilor mei cu Oda închinată de strălucitorul Vlahuță Profetului Emin.

LUI EMINESCU

„Tot mai citesc măiastra-ți carte,/ Deși ți-o știu pe dinafară:/ Parcă urmând șirul de slove,/ Ce-a tale gânduri sămănară, // Mă duc tot mai afund cu mintea/ În lumile de frumuseți,/ Ce-au izvorât, eterni luceferi,/ Din noaptea tristei tale vieți...// Și te-nțeleg – te simt aproape:/ Cu-aceeași suferință-n față,/ Cu ochii gânditori și galeși/ Sătul de trudnica-ți viață.// A, nu mă mir că ți se dete/ O zodie atât de tristă,/ Că zbcuiumat de-atâtea patimi,/ Râvnești pe cei ce nu există, // Și că potop de negre gânduri/ Se strâng și ți se zbat sub frunte:/ Pe veci întunecații nouri/ Sunt frații vârfului de munte!

O, dacă geniul, ce scoase,/ Ca din adâncul unei mări,/ Din fundul inimii zdrobite,/ Comoara asta de cântări, // Nu te-ar fi ars – zvâcnindu-ți tâmpla/ De flăcările năbușite,/ Ce-ți luminau ale gândirii/ Împărății nețarmurite, // Și de-ar fi fost lăsat pe lume/ Să treci ca orice om de rând,/ Ce lesne-ai fi pus frâu durerii/ Și răzvrătitudinii tău gând! // Și cât de fără de pă sare/ Ai fi privit

atunci la toate/ Mizeriile-n care lumea/ Ursită-i pururea să-noate!

Dar ți-a fost dat să fii deasupra/ Acestor inimi seci și strâmte./ Și tu să-nduri toată durerea/ Pe care lumea n-o mai simte. // Să plângi tu plânsul tuturor.../ Din zbcuiumul eternei lupte/ Să smulgi fulgerătoare versuri,/ Bucăți din inima ta rupte...// S-aprinzi în bolta vremii aștri/ Din zborul tristului tău gând.../ Văpaie!... Ce-o să-i pese lumii/ Că tu te mistui luminând?” (Al. Vlahuță, *Versuri și Proză*, Ed. Eminescu, București-1981)

9 Iunie 2025 + SFÂNTA TREIME

- **Tuturor iubitorilor de poezie, înțelepciune și românism!**

Prof. dr., cavaler de Clio

GHEORGHE C. NISTOROIU



DE ZIUA TA

George Roca

De ziua ta
ți-am dat o floare
tu mi-ai răspuns
cu un zâmbet drag
ivit în colțul gurii,
iar când mi-ai spus
că este primăvară
eu ți-am cules
toate florile din lume...
făra să-mi dau seama
că te sufocam
cu atâta iubire.

Când
m-am trezit
la realitate
plecaseși
cu altul
care
îți oferise
doar
mâna...

La umlți ani,

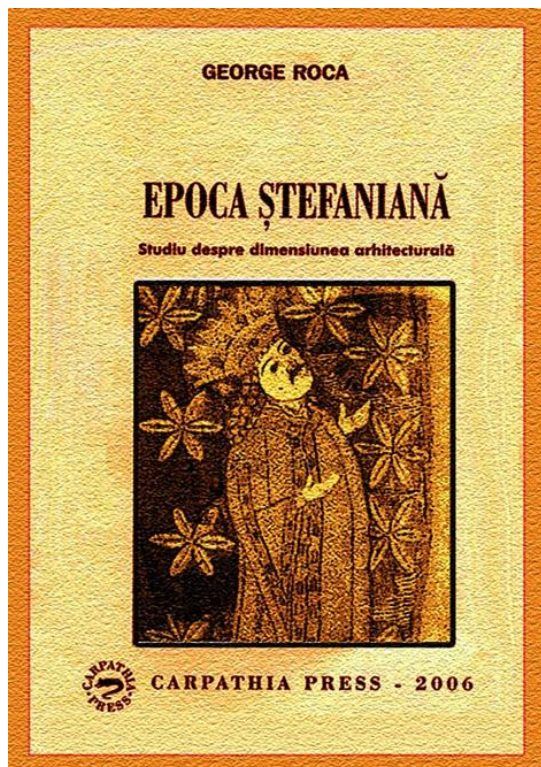
George Roca, (de ziua ta 14.07)!



NĂȚIUNEA ROMÂNĂ

CONSTRUCȚIILE RELIGIOASE
ÎN EPOCA ȘTEFANIANĂ (2)

George Roca



3.3. Construcțiile rezidențiale

În perioada dezvoltării arhitecturii ștefaniene, alături de construcțiile de apărare și cele religioase, un rol important l-au avut construcțiile rezidențiale. Acestea se compuneau din *curți și palate domnești, reședințe nobiliare* (atât cele aflate în cetățile-orașe cât și cele situate în mediul rural unde aceștia dețineau moșii), *case domnești și egumenești* construite în cadrul împrejurimilor mănăstirești, *conace și clădiri din perimetrul urban* aparținând patriciatului orașenesc, conducătorilor militari și oștenilor de frunte, dregătorilor și meseriașilor.

Se știe, deasemenea, că în epoca ștefanieană în interiorul țării au fost refăcute și modernizate vechile curți fortificate de la Bacău, Cotnari, Hârlău, Iași, Piatra Neamț, Roman, Suceava, precum și feudele domnitorului din Transilvania, Cetatea de Baltă (județul Alba) și Ciceu (județul

Bistrița-Năsăud), primite în dar de la Matei Corvin.

Zonele care cuprindeau satele dispuse în împrejurimile unei cetăți se numeau *ocoale*^[9]. Pe teritoriul dintre Nistru și Carpați, Ștefan cel Mare a pus bazele unei rețele întinse de ocoale. Satele se supuneau regulilor de organizare dictate de cetatea de care aparțineau. Acest fapt a influențat în mod pozitiv organizarea administrativă, sistematizarea și arhitectura mediului rural, un exemplu fiind beneficiile pe care le aveau satele prin cunoștințele obținute dela cetățile, mănăstirile și conacele boierești din perimetrul cărora făceau parte.

Cercetările arheologice referitoare la construcțiile rezidențiale din această perioadă, atestă faptul că majoritatea acestora nu au dăinuit peste ani, unele fiind afectate de calamitățile vremii sau distruse de invadatori, iar altele reconstruite, relocalate sau modernizate parțial sau total.

Cronicile vremii păstrează puține informații referitoare la aceste tipuri de construcții, datorită cărui fapt nu ne putem face o imagine întrutotul a felului cum arătau. Există totuși câteva mărturii, precum, vestitele case domnești ale lui Ștefan, de lângă biserica „Sfântul Gheorghe” din Hârlău, ruinele curții feudale de la Reușeni sau faimoasa cramă a domnitorului, de la Cotnari (loc unde acesta trăgea din când în când să închine un pahar de vin în cinstea victoriilor de pe câmpul de luptă). Pentru a ne face o imagine asupra arhitecturii construcțiilor rezidențiale, încercând să aplicăm o metodă comparativă, ne vom da seama că acestea urmau principiile de construcție a marilor cetăți și mănăstiri, având același caracter defensiv, fiind dotate ca și acestea, cu porți solide și cu ziduri groase, specifice acelor timpuri istorice.

4. CONCLUZII

Ștefan cel Mare a impresionat nu numai oamenii din perioada domniei sale, ci și pe cei care i-au urmat până în zilele noastre. Cronicarul polonez Dlugosz îl elogia prin cuvintele: „O, bărbat demn de admirat, întru

nimic mai prejos ducilor eroici pe care îi admirăm, care cel dintâi dintre principii lumii a reputat în zilele noastre o victorie atât de strălucită împotriva turcilor. După părerea mea, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și mai ales funcția de comandant și conducător contra turcilor, cu sfatul comun, înțelegerea și hotărârea creștinilor, pe când ceilalți regi și principii creștini trândăvesc în lene, în desfătări și lupte civile”^[10]. Analizând dezvoltarea arhitecturii în epoca ștefaniană, ne dăm seama că în această perioadă au fost folosite, pe lângă forme stilistice autohtone, și idei novatoare importate din arhitectura baltică, rusească, bizantină și occidentală. Acești factori, având în compoziție tradiție, influențe și inovație, au dus la crearea unui stil propriu moldovenesc, fapt care a reprezentat un moment de răscruce în consolidarea fenomenului arhitectural românesc. De aceea, multi cercetători de prestigiu, din țară și din străinătate, au un interes deosebit în studierea acestor monumente, exprimându-și admirația față de cel care le-a construit. După părerea mea, Ștefan cel Mare a fost, cel mai prodigios ctitor din istoria poporului român. Cu sprijinul și cheltuiala faimosului domnitor s-au materializat forme artistice majore, precum pictura, sculptura monumentală și bineînțelese arhitectura, care împreună cu consolidarea relațiilor diplomatice cu alte state și cu succesul în războaiele duse pentru păstrarea independenței naționale, i-au creat acestuia o aureolă de sfânt, o bună faimă, recunoscută însăși dușmanilor săi, cărora le-a câștigat nu numai teama, ci și respectul și admirația, înscriind astfel, una dintre cele mai strălucite perioade de glorie din istoria țării noastre.

George Roca,
Australia

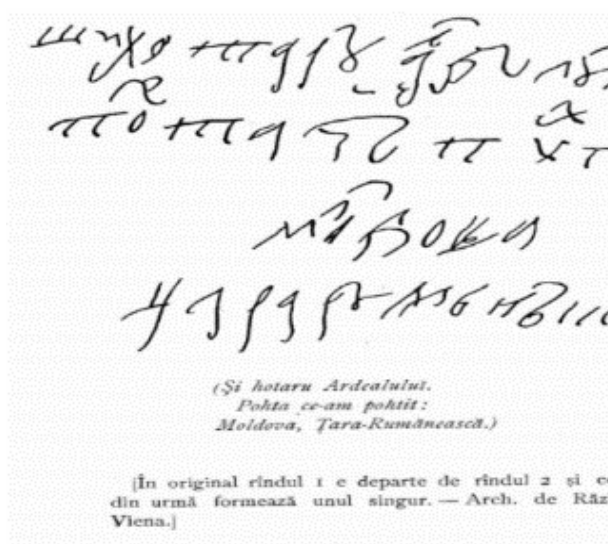


EPOPEEA Viteazului Mihai (43)

Angela Faina

„Nu-mi las nimănui țara și neamul, nici mort !”

Unirea Țării Române - un eveniment excepțional de excelență românească



Scrisul de mână al lui Mihai pe dosul documentului „...Și hotarul Ardealului, pohta ce-am pohtit, Moldova și Țara Românească” Imagine luată de pe romaniabreakingnews.ro



Semnătura lui Mihai Viteazul imagine luată din semnaturicelbre.blogspot.com

Întregirea țării, realizată de Mihai „Restitutor Daciae”, a fost o chestiune de dreptate istorică și a constituit un moment istoric de excepțională însemnătate și de mare anvergură în istoria Europei și a țării noastre. Toți istoricii timpului, au realizat că acțiunile lui Mihai de unificare erau îndreptate spre realizarea unității de neam, și subliniau că Voievodul valah este animat mereu în acțiunile sale de dorința de eliberare a creștinilor de sub dominația otomană, independența față de turci și dragostea de țară. La Roma, apare următoarea știre în iunie 1600: „Sperăm ca voievodul Mihai să purceadă la nimicirea turcului, care lucru, cu ajutorul lui

Dumnezeu, fiind acest voievod foarte viteaz, nădăjduim a se petrece în scurtă vreme.”

Unirea Moldovei cu Ardealul și Țara Românească- Mihai, domn al celor trei Țări Române, eveniment de importanță covârșitoare pentru neamul românesc

Pe plan intern, conștient de nevoia de a-și atrage noii supuși, s-a străduit să adune marea boierime în jurul său, orașenilor și țărănimii oferindu-le iertarea de dări pe o perioadă de 6 ani.

Mihai a păstrat neatinsă entitatea statală a țărilor cucerite.

Pe plan extern, el comunică polonezilor, turcilor și împăratului, această decizie a sa, prin soliile trimise imediat după cucerirea Moldovei, pentru a nu neliniști vecinii privitor la soarta Moldovei.

Mihai a dovedit înalte capacități de lider politic și militar, de aceea, situația nou creată îi făcea pe vecini să se întrebe ce acțiuni viitoare vor urma din partea lui Mihai. Aceștia erau îngrijorați de intențiile ulterioare ale lui Mihai, prin acțiunile căruia, turcii și polonezii au pierdut teritorii vasale.

Unirea politică din 27 mai 1600 a celor trei Țări Dacice și consecințele ei istorice

Unirea românilor era singura cheazășie pe mai departe de libertate și de prosperitate pentru neamul românesc. Ea dădea posibilitatea afirmării totale a potențialului nației române, a puterii



Imagine de pe art-emis.ro

sale creatoare, și a rolului său politic în regiune. Mihai a creat un pol de putere suficient de puternic militar ca să poată rezista presiunii otomane. Planul său era grandios.

Noul stat putea să aibă acum un cuvânt de spus în plan politic, militar, cultural în zonă, pe baza unității sale etnice, lingvistice, culturale și religioase care îi dădea acum țării noi posibilități de afirmare, iar Viteazului Mihai noi aspirații, un nou elan și forță de acțiune,

Nicolae Iorga dedică frumoase și emoționante versuri, reușitei lui Mihai:

„Mare-i lumea mare
Dar sub mândrul soare
N-a fost și n-a fi
Nu s-a pomeni
Cât ți mare-ntinsul,
Cât ți larg cuprinsul,
În de-a pururea
Țară ca a mea ”

„Goroslău” -1913

Dimitrie Bolintineanu ne prezintă acest moment istoric de importanță capitală pentru neamul românesc în poezia „Mărirea lui Mihai” dedicându-i frumoase versuri.

Din trei țări române, cei mai mari s-adună

Și cu trei coroane pe Mihai cunună.

La prea mândre mese, căpitanii-nchin

Pentru sănătatea regelui creștin.

Imaginea creată este magistrală și

memorabilă, deoarece Mihai depășește statutul de domn al unei țări și,



Harta Daciei reunite de Mihai Viteazul la 27 mai 1600. Imagine: rador.ro/sfatulbatranilor .ro

fiind încununat cu trei coroane, este numit rege, simbol al puterii întreprinse pe care a obținut-o.

Unirea țărilor române a reprezentat soluția îndrăznească a scindării încercuirii vrăjmașe din acel moment și a creării unei mari arii de forță și posibilități de manevră prin unirea tuturor capacităților existente



Armorial heraldic cu coroană și Sigiliul Regatului Unit 1600 Mihai Viteazul. Erau gândite și create să exprime uzul lor, adică legăminte, contracte, jurăminte făcute și împlinite între Rege și Dumnezeu sau între Rege și Stat, sau alte state. Imagine luată de pe heraldica-romaniei.blogspot.com



Monede de aur emise de Mihai la Sibiu, în anul 1600. Imagine luată din monederomanesti.cimec.ro

în cele trei vetre românești, un adevărat pol politic în zonă

Mihai Viteazul, este numit „Restitutor Daciae” și domnește ca voievod al celor trei Țări Dacice începând cu 27 mai 1600.

Este apogeul, apoteoza, este cununa de lauri a viselor și biruințelor sale.

Harta celor trei țări dacice reunite de Mihai-Viteazul, „Restitutor Daciae”- un act de importanță excepțională pentru națiunea română. Ea cuprinde așa cum a vrut Mihai, și zona Partium, Sătmăr, Crișana și

Maramureșul, vechile regiuni transilvane, care au fost acaparate de habsburgi în 1593

Măsuri inteligente luate de Mihai, pentru



Imagine luată de pe ro.wikipedia.org

„ȘI HOTĂRUL ARDEALULUI PORTA CE AM FOITIT MOLDOVA, ȚARA-ROMÂNESCĂ”.

1600 MIHAIL VOIEVOD.



Pecetea și autograful Voievodului Mihai, aflate pe un act păstrat la Arhiva de Război din Viena. Imagine dacoromania-alba.ro/lupuldaciblogg.wordpress.com



Foto: Sigiliul lui Mihai Viteazul din 1600, cu însemnele heraldice unite ale celor trei țări române: sus acvila cruciată a Munteniei (corbul pelasgic cu soarele și luna), în mijloc stema Moldovei cu bourul având o stea între coarne și jos, stema cu cei doi lei affrontați pe munți înalți, simbolizând Transilvania. Leiul a mai fost folosit în trecut în Transilvania și pe stema lui Iancu de Hunedoara. Imagine luată de pe ro.wikipedia.org, descopera.ro

consolidarea unirii politice a Țărilor Române

Pentru a consolida Unirea pe toate planurile, Mihai ia o serie de măsuri; una dintre cele mai importante este adoptarea noilor simboluri heraldice ale țării: stabilește aceleași steme, peceti domnești și drapel tricolor pentru toate teritoriile unite. Pe pecetea sa, utilizată pe toate documentele emise, au fost plasate stemele celor trei Țări Dacice: bourul moldovenesc cu o stea în frunte, acvila cruciată valahă cu crucea în cioc și cei doi lei ținând spada, suiți pe munți înalți, reprezentând Transilvania.

Sigiliul marelui Voievod Mihai Viteazul reunind stemele celor trei Țări Române. În stânga și dreapta sunt așezați domnitorul și fiul său



Blazonul nobiliar al Fraților Ciocănești. Imagine luată din Biblioteca Academiei Române

S-a constatat de către apropiații săi, mulțumirea sufletească a lui Mihai când a văzut sigiliul ce fusese comandat; l-a prins cu mâinile tremurânde și a sărutat cu nesaț cele trei simboluri românești, adunate la un loc: acvila, capul de bour și cei doi lei. Când a citit de jur împrejurul stemei, „Mihai, Voievodul Țărilor Dacice s-a bucurat ca un copil care primește cea mai dorită jucărie” - Marin Cristian-„Voievodul valah” -2014. Mihai a conceput și Armorial heraldice de triumf pentru a pune în evidență marea sa realizare, unirea românilor.

El a emis și monede care să immortalizeze faptele sale. Mihai Viteazul emite la Sibiu în anul 1600 (ianuarie- martie) *monede din aur* cu valoarea nominală de 10 ducăți. Din această emisiune se cunoaște în prezent un singur exemplar original.

Ducatul era o monedă venețiană întâi de argint (matapan) apoi de aur (zecchin) între 1284-1545. Din secolul al XVI-lea, este imitat și în alte țări europene inclusiv în Imperiul Habsburgic și Transilvania. Numele său este folosit pentru a desemna și nominalul cel mai mare din sistemul monetar al Țărilor Romane, care echivala cu 1,5 denari sau 3 bani.

Mihai Viteazul a acordat mai multe **diplome cu titluri de înnobilare** pentru cei care s-au remarcat prin credința și loialitatea lor față de Mihai.

Stemele și blazoanele emise, conțin toate tricolorul, în diverse manifestări. Tricolorul, reunind simbolurile heraldice ale celor trei țări, era roșu galben și albastru, culori dispuse pe orizontală; galbenul Valahiei, roșul Moldovei și albastrul Transilvaniei.

Istoricul Ioan Cavaler de Pușcariu a susținut că vechile culori ale steagului Principatului Transilvănean au fost albastru, galben și roșu. Am prezentat în paginile anterioare steagul Transilvaniei cu stema figurată pe tricolor.

Pe documentele emise de Mihai Viteazul se găsesc prezente mereu, toate cele trei culori. Dorința aprigă de unire, ideea pe care o avea în minte, această forță care-l împingea mereu înainte, l-a făcut ca chiar înainte de cucerirea Moldovei, să conceapă steagul tricolor, al celor trei țări române unite.

Menționăm de pe site-ul www.dacoromania-alba.ro, următoarele informații, ale prof. univ.dr. Ioan Silviu Nistor: „Diploma acordată lui Preda Buzescu, pe care Mihai îl va înălța în 1600 la dregătoria de mare ban al Craiovei, are desfășurată o flamură cu aspect de mantie în trei culori, așezate vertical în următoarea ordine: albastru în dreapta (steagul românilor transilvăneni),

galben la mijloc (steagul muntenilor) și roșu în stânga (steagul moldovenilor) - acesta fiind, deocamdată, un steag proiectat pentru viitor, unirea Moldovei nefiind încă realizată. Aceste culori sunt caracteristice, ca grupare și ordine, tuturor stemelor pe care le-a acordat Mihai Viteazul, în calitate sa de mare voievod și domn al Țării Românești și de principe al Transilvaniei.”

Stema lui Sindea din Roșcani, districtul Dobra, comitatul Hunedoara, este în genul aceleia dată lui Preda Buzescu. Scutul este timbrat cu un coif închis, pe care se află o coroană românească de aur cu pietre prețioase. De pe coama coifului și de sub coroană pornesc, fluturând în lături, faldurile strânse ale unui steag tricolor românesc. Culorile sunt așezate însă, de această data, invers, așa cum se vor fixa ele definitiv în drapelul național: albastru la stânga, galben la mijloc și roșu la dreapta.

Stema lui Strava Pascal Solomon din Porumbacu de Sus, districtul Făgăraș, cuprinde același tricolor, însemnele acordate acestui român din legendara Țară a descălecatului Țării Românești sunt: un scut militar ascuțit tricolor, culorile albastru, galben și roșu așezate orizontal, în al cărui câmp este așezat un leu în două picioare. Scutul este timbrat de un coif închis, pe care se află o coroană cu fleuroane de aur, din care iese pe jumătate același leu de aur. De sub coroană pornesc fluturând pe ambele laturi ale scutului faldurile unui steag având culorile: în dreapta albastru, în centru galben și la stânga roșu. Pe stema acestui român, tricolorul apare de două ori, atât pe scut, cât și pe flamură.”

Castelanul cetății Sidovar/Jdioara din Banat Gheorghe din

Ciocănești și frații săi, Nicolae, Ioan și Petru au fost înnobiți în Alba Iulia la 18 februarie, conform actului de mai jos. Diploma ce a fost acordată fiecăruia, conține tricolorul fixat de două ori: odată pe scut și o dată pe lambrechine în undulații largi.”

Modelul vegetal și forma frunzelor din acest blazon este luat din blazonul lui Iancu de Hunedoara și sunt pictate în cele trei culori: roșu, galben și albastru

„Noi, Mihail, voievod al Țării Românești, consilier al preasacrei maiestăți imperiale și regești, locțiitor în Transilvania și căpitan general al oștilor aceleiași (maiestăți) dincoace de Transilvania și hotarele părților care-i sunt supuse etc. (Nos, Michael, Valachiae Transalpinæ vaivoda, Sacratissimæ Cesareæ Regiæque Maiestatis consiliarius, per Transsilvaniam locumtenens et eiusdem cis Transsilvaniam partium que eidem subiectarum fines exercitus generalis capitaneus etc.) dăm de știre făcând cunoscut prin cuprinsul scrisorii de față tuturor la care li se cuvine, că noi, la rugămintea deosebită făcută nouă în această privință de unii credincioși domni sfetnici ai noștri, apoi luând în adevăr aminte și ținând seama de credința și de slujbele credincioase ale nobilului Gheorghe Ciocănești (Georgium Chiokoniesth), acum castelan al cetății noastre Jdioara, pe care le-a făcut mai înainte principilor

Transilvaniei, predecesorilor noștri, iar acum ni le aduce chiar și nouă cu credință în slujba sa, și pe care ni le va face și ni le va aduce chiar și în viitor, scoțând prin urmare pe același Gheorghe Ciocănești și prin el pe frații săi după mamă, Nicolae, Ioan și Petru, de asemenea Ciocănești, din starea și condiția plebee în care s-au născut și au



Diploma de înnoobilare acordate de Mihai Viteazul, fraților Ciocănești din Transilvania. Imagine luată din Biblioteca Academiei Române

viețuit până acum, am hotărât să-i socotim, să-i asociem, să-i cooptăm și să-i trecem în rândul și în numărul adevăraților nobili ai acestei țări a Transilvaniei și a Ungariei, după cum îi socotim, îi asociem, îi cooptăm și îi trecem prin scrisoarea de față, hotărând în chip lămurit ca de acum înainte aceiași Gheorghe, Nicolae, Ioan și Petru Ciocănești, toți moștenitorii și urmașii lor de ambe sexe, să fie socotiți și cunoscuți drept adevărați și neîndoielnici nobili.

Iar spre semnul acestei adevărate și desăvârșite nobilități a lor, am dat și am dăruit preaîndurător, cu chibzuință și din cuvenita știință și dărnicie a noastră, pomeniților Gheorghe, Nicolae, Ioan și Petru Ciocănești, tuturor moștenitorilor și urmașilor lor de ambe sexe, acest blazon sau însemn de noblețe, anume: stând drept, un scut triunghiular de culoarea cerului, a cărui parte de jos este ocupată de un delușor cu patru brazde verzi de iarbă, în a cărui parte din stânga se află un cerb (reprezentat) în întregime, făcând o săritură mare și a cărui gât este străpuns pieziș de o săgeată; deasupra scutului este așezat un coif militar cu viziera lăsată în jos, împodobit în chip desăvârșit cu pietre prețioase și perle, din care (coif) se ivește deasupra din nou o jumătate de cerb, asemănător cu cel de dinainte, iar din culmea sau vârful coifului cad pe amândouă laturile scutului fâșii sau panglici, de o parte roșii și albe, iar de cealaltă parte de culoarea cerului și aurii și îl împodobesc cum se cuvine, așa cum se vede că toate acestea au fost reproduse și pictate mai lămurit în fruntea sau la începutul acestei scrisori a noastre de către o mână iscusită și prin măiestria pictorului, iar încuviințând și aprobând ca aceștia să poarte și să ducă cu sine pomenitul blazon sau însemn de noblețe – după obiceiul celorlalți adevărați și vrednici (nobili) care folosesc blazon – peste tot, în lupte, în jocuri cu lancea, în turnire, în dueluri, în lupte individuale și la oricare alte îndeletniciri de nobili și oameni de arme, precum și pe sigilii, de asemenea pe steaguri, inele, mantii, case, scuturi, corturi, morminte și

îndeobște pe orice fel de lucruri și bunuri, pentru a le purta neștirbit în chip de noblețe, prin care voim să-i declarăm, considerăm, numim și socotim deasupra tuturor oamenilor și a fiecăruia în parte, de orice stare, condiție, demnitate și treaptă ar fi, și să fie în stare și să se poată folosi, împărtăși și bucura pe veci de toate și de fiecare dintre aceste onoruri, milostiviri, privilegii, îngăduințe, libertăți, drepturi și scutiri, precum și de înlesnirile de care se folosesc, se împărtășesc și se bucură în orice chip, de drept și potrivit obiceiului, ceilalți adevărați și născuți, precum și neîndoielnici nobili și oameni de arme ai sus-zisei țări a Transilvaniei și a Ungariei.

Spre amintirea și tăria veșnică a cărui lucru am hotărât să dăm și să hărăzim preaîndurător această scrisoare a noastră amintiților Gheorghe, Nicolae, Ioan și Petru Ciocănești, tuturor moștenitorilor și urmașilor lor de ambe sexe, și i-am întărit puterea prin atârnarea sigiliului nostru autentic. Dat în orașul nostru Alba Iulia, în a optsprezecea zi a lunii februarie, în anul Domnului o mie șase sute.- Io Mihail Voevod”- Sursa traducerii: Costin Feneșan- „*Documente medievale bănățene*” (1440-1653), Timișoara, 1981 Sursa foto: Biblioteca Academiei Române – tiparituriromanesti.wordpress.com

Tricolorul roșu galben și albastru a apărut pe toate actele emise de Viteazul Mihai, între 1599 și 1600. El a emis în total 20 de steme care conțin tricolorul. Astfel, Voievodul Mihai a pus bazele vexilologiei românești.

Culorile tricolorului românesc persistă și în următorii ani. Pentru mari fapte de vitejie, după aproape o jumătate de secol, Gheorghe Rákoczy, principele Transilvaniei, l-a înnobilat pe românul Andrei Barcsay (Bârceanul) de Bârcea Mare în 15 august 1645, împreună cu ostașii din suita sa, acordându-i un «blazon-însemn de noblețe» pe care persistă cele trei culori – roșu, galben și albastru.

Viteazul Mihai, animat mereu de gândul unirii, „gând ce a biruit până la urmă prin

faptele sale”, a fost liderul care a luat-o înaintea timpului său prin ceea ce a înfăptuit, pentru că ideea politică a unității statale naționale nu exista la acea vreme nicăieri în Europa.

Ea a apărut mult mai târziu. Prin faptele de arme, prin inteligența sa politică și iscusita diplomatie dusă de Mihai, românii stăpâneau din nou, după veacuri, pământurile străvechi din tată în fiu, ale Maramureșului până la Dunăre și de la Nistru până în Banat.

Mihai-Vodă a demonstrat că se poate reface unitatea teritorial-statală a vechii Dacii, care să cuprindă toată suflarea românească sub același drapel tricolor și domn, adică așa cum se exprima el, *„tot pământul românesc de la Marea Neagră până la Buda, ca să vină la moșie cum a fost de veacă.”*

Planul și idealul său, „Restitutio Daciae” pentru care a luptat atât de mult și cu atâta ardoare, s-a împlinit. *„Și astăzi se împlini porunca cea din veac: să stea laolaltă cei dintr-o singură mamă ! ”- așa cum a fost de veacă ! -a exclamat cu satisfacție și entuziasm Mihai-Vodă Viteazul, domn al celor trei țări române.*

Pentru noi, românii, el a fost primul și excepționalul voievod care a realizat unirea celor trei țări române, din vechea vatră a Daciei sub steagul unui singur domn român. Mihai Viteazul rămâne un personaj central și măreț cu aură de erou național, de o importanță capitală și emblematică pentru istoria noastră.

Mihai Viteazul este artizanul unirii, un proiect național măreț, de coeziune a tuturor românilor, pe care l-a realizat în mod magistral. Această dorință asumată conștient și irevocabil, a constituit forța care l-a îmboldit mereu în toate acțiunile sale.

„Ideea de unitate națională este cel mai de preț dar, pe care Dumnezeu l-a oferit vreodată românilor.” - Marin Cristian-„Voievodul valah”-2014

Mihai a depus mari eforturi pentru a-și ridica neamul în ochii europenilor. Cu o ambiție de neclintit, determinat de idealul,

crezul și visul său, a realizat unirea tuturor românilor, construind o țară mare și respectată de marile case regale și împărătești, dar invidiat și controversat de acestea. Mihai a dovedit că atunci când românii sunt bine conduși, ei pot realiza multe; pot obține mari și răsunătoare victorii în lupte și se pot impune în politica europeană, devenind o putere remarcabilă și admirată. Deși Mihai nu era din „os domnesc”, el s-a ridicat din „pulberea țării” și a făcut foarte multe lucruri excepționale; mai multe și mai valoroase decât mulți alți regi, principii și împărați ai lumii. Aceștia stăteau în cabinetele lor confortabile pe când Mihai Voievod, a fost și soldat și comandant, a fost atât domnitor, cât și un simplu slujitor al poporului său, pe care l-a cinstit, l-a înălțat și l-a iubit. Pentru neamul său, el s-a jertfit pe altarul bătăliilor până la sacrificiul suprem, viața.

Unirea a fost plănuită și plăsmuită cu luciditate de gândirea lui Mihai, ceea ce era pentru acele vremuri, o gândire de mare vizionar.

În istoria noastră, el este primul care a avut intuiția genială și viziunea extraordinară, de a uni cele trei țări române pentru a le face mai puternice împreună. Este strategia genială a lui Mihai. Nu a existat în prealabil o astfel de încercare din partea vreunui domn român. Poate vreun gând, dar nematerializat. Două importante motive au stat la baza gândirii sale: necesitatea stringentă a creării unui puternic front antiotoman, pentru obținerea neatârării și certitudinea siguranței că poate să aibă în mâinile sale, apărarea independenței întregii nații românești din cele trei țărișoare.

Această unire a fost înlesnită de identitatea etnică, originea comună a locuitorilor, de religia comună și de legăturile economice, politice, culturale existente dintotdeauna între cele trei țări române. În plus, de-a lungul vremurilor, aceste țări au fost mereu legate prin transumanță și deseori antrenate împreună în diverse evenimente istorice, mai ales de apărare reciprocă,



Colanul Imperial cu Ordinul Unionist MAGNA



DACIA UNAM 1600 Mihai Viteazul, primit de la Împăratul Rudolf al II-lea. Imagine luată de pe heraldica-romaniei.blogspot.com

COLANUL CU ORDINUL IMPERIAL „DUALIS REGUM” primit de Mihai de la Împăratul Rudolf al II-lea. Colanul cu ordinul imperial „Imperatorem Rudolphus et Michaellem Brave Restorer Daciae”-traducere: „ÎMPĂRATUL RUDOLF ȘI MIHAI RESTAURATORUL DACIEI”. „Regum inter Regum adunatur Daciae. Seniore Regem Wallachae, Transylvaniae et Moldavia”-traducere: „Rege între regi Unificatorul Daciei. Rege străvechi al Valahiei, Transilvaniei și Moldovei” Imagine luată de pe heraldica-romaniei.blogspot.com, plus.google.com

fapt ce le-a menținut mereu în legătură între ele.

Înaltele calități intelectuale ale lui Mihai și virtuțile sale, au conlucrat asiduu și în mod benefic pentru români. În final, ele au reușit să finalizeze acest mare succes, un eveniment istoric de incommensurabilă valoare.

În semn de apreciere și recunoaștere a faptelor sale, i-au fost oferite lui Mihai Viteazul, de către Sfântul Imperiu Romano-German, prin împăratul Rudolf al II-lea, însemnele domniei sale peste cele trei provincii românești.

Prezentăm mai jos, COLANELE CU ORDINE REGALE DE SUZERANITATE DIVINĂ-STATALĂ, primite de la Împăratul Rudolf al II-lea

-Va urma -

Ing. Angela Faina,
Toronto, Canada



APȘA DE MIJLOC (Maramureș)
Constantin Moșincat

Una dintre cele mai interesante hotărniciri, ce poate fi surprinsă pe baza documentelor de arhivă este cea a satului românesc Apșa de Mijloc, situat actualmente în Ucraina Subcarpatică, astăzi Seredne Vodiane. În 1407 regele Sigismund a poruncit punerea în posesie a nobililor români Vana, Sandor, fii lui Wlad, Wancea, fiul lui Slav și Wana, fiul lui Vancea în Apșa de Jos și de Sus și a treia parte din Apșa de Mijloc, punere în posesie făcută fără ca cineva să se opună!

Urmașii acestora (familiile Huzeu, Mihalyi, Siman și Ivanciuc)² au fost recunoscuți în timpul procesului de cercetare a nobilității, ce a avut loc în anii 1763-1768, ca adevărați *nobili donatari*, ce stăpâneau posesiuni de peste secole, pe baza **dreptului strămoșesc**³, în Apșa de Jos și de Mijloc, nici

² Mihály János, *Máramarosi diplomak*, Sighetul Marmăției, 1906, p.51

³ Apud Constantin Moșincat, *Jus valahicum (Legea bătrânească)*, în curs de apriție

măcar Fiscul, foarte interesat în reducerea numărului nobililor maramureșeni, neridicând nicio opoziție (Fiscus opponit nihil).

Cele mai interesante documente păstrate în arhive private, pe la mijlocul secolului al XIX-lea, amintesc de proprietățile Fiscului, ce chipurile moșteneau de la reginele Ungariei, respectivele bunuri, ale statului. Dintr-o asemenea afirmație putem să le considerăm ca începuturi ca fiind **dotă pe care Ducele Menumorut** a dat-o fiicei sale când s-a măritat cu Zoltan, fiul lui Arpad. Deducție logică, pentru că așa cum reiese din *Cronica lui Anonymus*, ungurii comandați de căpitanul lui Arpad, la asediul Cetății Biharia, n-au venit cu pământ nici cât le trebuia de mormânt, așa după cum au fost găsiți de arheologul prof. Sever Dumitrașcu, în cimitirul de lângă Biharia, în locul *Cauaceu-Vii*. Oricum o asemenea realitate, este consemnată și în alte cronici de către Keza, Nestor, Nicolaus Olahus (*Hungaria*), ceea ce dovedește filiația din timpul dinastiei arpadiene pe tronul Ungariei.

Pământul reginelor din Ardeal?

Pământ aveau exclusiv de la românii băștinași, moștenit de la daci, care-și întindeau hotarele dincolo de Maramureșul istoric! Procesul (1836-1837) care a fost intentat pentru „hotărnicirea” granițelor Apșelor, confirmă granițele vechi, iar nobilii maghiari n-au putut intra niciodată în posesia Munților, deși unii încercase cumpărarea bunăvoinței stăpînirii, precum se procedase la Vișeu, în schimbul și pentru exploatarea lemnului, au construit clădiri pentru fisc, berări, cârciumi, etc., și pentru a extrage fier din zonă.

La cererea lui Ioan Huzău, Costa Pop, Dănilă (toți din Apșa de Mijloc), Blasiu, Iacob, Iuga (Apșa de Mijloc), au fost puse semnele noi de hotar, fără incidente, între Muntele Cremenita, pe vale, spre sud, apoi trecea dealurile spre valea Cărpinișului și se varsă în Tisa, iar spre nord la muntele Aretea și de acolo la valea Bouț, spre Câmpul Pleșca, și de acolo la Muntele

Apșănescu, spre a atinge către ivoare Tisa, revenind la Pleșca pentru a ajunge la Cremenita. Astăzi, fără să fi călcat pe acele locuri vrodă, doar după toponomia așărilor și oricine gândește logic ajunge la concluzia justă: acelea-s locuri românești!

Hotărnicia austriacă de la 1706, după preluarea de către austrieci a Maramureșului (și asta se împlinise după pierderea de către turci a bătăliei de la Viena din 1683, la care participase și mântuise Viena și Voievodul muntean Șerban Cantacuzino), fiscul habsburgic și-a propus ca strategie de dezvoltare, lărgirea bazelor materiale și de impozitare. Oricum toponimele: Măgura Arietului, Măgura Berbeț, valea Bocului, Plaiul Ștefan, plăcute nobililor locului, au determinat deschiderea de noi procese, silind Curtea de la Viena să emită, la 1729 o decizie de hotărnicire. Dar, abia în 1775, odată cu noua administrație habsburgică, satele Apșa, Iapa, Berbești, Slatina, Biserica Albă, au declarat că Muntele Apșa, aparținea nobilimii române din Apșa de Mijloc. Cu toate declarațiile martorilor convocați, nici după trei ani de proces, nu s-a stabilit hotarul, fiind amânat momentul până la 1827, când alți 77 de martori au reconfirmat toponimele românești, cu toate încercările de *ucrainiere*, ori/și maghiarizare, în vocalele toponimelor se păstra rădăcina românească, de veacuri, pe când accentele celelalte erau doar oficiale, administrative.

Un alt episod legat de stabilirea graniței cu o localitate învecinată a avut loc în anul 1779, când a fost hotărnicit satul Dombo, actualmente Dubove, în Ucraina Subcarpatică. La această stabilire a hotarelor au participat mai mulți nobili din Apșa de Mijloc, din familiile **Mihalyi**, **Moiș**, **Ilies**, **Marina**, **Vlad**, **Dan**, **Huzo**, **Popilean**, **Șiman**⁴, etc. care erau nobili compozitori stăpînind în comun pădurea și muntele. Pe lângă probele cu zeci de martori, admiși în proces, nobilii români au mai prezentat și

⁴ O parte din descendenții acestei familii s-au stabilit în colonia Rădulești în 1939-1940. Vezi Constantin Moșincat, Rădulești-Plugari la datorie

chitanțele de 2 florini, taxă pe mai mulți ani și pentru mai mulți munți.

Ca și în cazul ungarilor se pune întrebarea: de unde au adus cu ei austriecii și când munții în Maramureș?

Nimeni, cred, că nu se încumetă a răspunde altfel decât că pământurile erau ale oamenilor locului, al nobililor români, sau băștinași ajunși iobagi ai locului, care și-au păscut turmele acolo, nestingheriți de când se știu! Contra-cost veneau în transumanță și ciobani din alte locuri, după învoiala făcută cu composesorii respectivelor locuri.

Unele procese, probabil n-au fost deschise, altele pierdute deoarece pentru judecarea acestora se pretindea o taxă de timbru pentru o scrisoare (cerere): 24 crăițari, pentru o zi de ascultare a martorilor câte 2 florini. Pentru 62 de martori ascultați în 7 zile s-a plătit 20 florini/zi, plus alți 58 florini și 20 crăițari, un total de circa 200 florini, doar pentru instanță, la care cheltuială s-au mai adăugat câte 2 florini/zi, de martor, plus cazarea și transportul acestor martori, plus numărul de 4 sau 7 cai înhămați la căruță, (cai, de putere buni, pentru a urca munții), după cum se amintea în documente⁵.

Așa a ajuns procesul să coste, în 1833, circa 4.314 florini numai pentru ieșirile pe munte, ascultarea de martori și redactarea celor 91 de acte. Un țaran nobil din Apșa de Mijloc, Dan Mihai, pentru a rezista cu plata sumelor uriașe ocazionate de proces, a chemat în garanție și pe sătenii care exploatau muntele prin pășunat dar și pe ceilalți băștinași, considerând muntele „un bun comun al tuturor sătenilor”.

Interesant este faptul că, în loc să stabilească hotărnicia, procesele scoteau la iveală noi și noi dovezi privitoare la „formele de stăpânire a munților”, care conform declarațiilor de martori era una comună, pentru toate satele din Maramureș. De aici

rezultă, fără puțința de tăgadă că „rădăcina timpurie fiind atârătoare de nobilii români ai locului”, în compoziție cu țaranii locului, fără a amesteca Comitele sau Judele, oficiali guvernamentali. Nobilii locului, de altfel, se susțineau reciproc în Apelul proceselor pornite contra statului.

Cu ochii închiși, dar pătruși de fonetica numelor moroșene, oricine poate înțelege cum din străfundul pădurilor înalte, ori din ascunișul codrilor, ecourile readuc strigătul de luptă al strămoșilor geto-daci care se pretindeau, ab-antiquo, de drept și de fapt stăpânii invictus al locului.

Acum de privim spre vârful turelor bisericilor Maramureșene, ce stau să mângâie cu blândețea Bolta Cerului, ele ne grăiesc, în aceeași dulce și minunată limbă șlefuită ca un giuvaer de Luceafărul nostru domnul Eminescu, caracterele și ideile de viață, ce servesc arătând spre niște ființe vii, care se apleacă cu smerenie pe sub grinda ce lovește și susține acoperișul, la intrarea din frumosul și caldul lemnului din codrul alăturat, admirabil meșteșugit.



Mănăstirea Bârsana -Maramureș

Nu tonurile din picturile bisericilor gotice, nici granitul ori marmura templelor, ne conduc spre frumusețea ce ne intră la inimă, ci ecoul și căldura uniformă a lemnului, intimitatea ca de familie a bisericuțelor maramureșene, scot spre auzul urechilor și văzul ochilor ceea ce ne surprinde și dezmiardă privirea ca lege care nu se determină ca rațiune decât prin frumosul intim, sublim, natural, încântător.

⁵ Apud Livia Ardelean, Viorel Ciubotă, *Procesul de hotărnicire Apșa de Mijloc*, în *Acta Musei Maramorosiensis*, XIII, Sighetul Marmației, 2017, f. 91-112(p. 5)

Prezența în biserica Maramureșană stabilește consensual ceea ce meșterul ridicător a pus acolo, în grinda pusă peste grindă, cu grijă, migală și maximă precizie, culoarea și căldura lemnului. Inegalabilă legătură care certifică meatfora poetică: omu-i frate cu natura. Omul ca imagine a lui Dumnezeu, un spirit care topește și eternizează rațiunea și creația spirituală.

Românii numesc aceste construcții Dumnezeiești capodopere ale frumuseții, căci nu construcția în sine este impunătoare ci spiritul ce-l adăpostește și care te pătrunde din creștet până'n la picioare, armonia crescândă de la prag, la altar, de comuniune cu Cel din Înalt! Aceasta și datorită formei perfecte, ce seamănă mult cu intimitatea casei părintești, de odinioară. Cu gemulețul prin care raza soarelui îți inundă sufletul de farmecul creației divine. Pentru asemenea percepții pruncuții sunt trecuți prin Cristelnița din fața Altarului, pentru Sfântul Botez, ori la taina Sfintei Cununii.

Nu se impune bisericuța noastră nici prin forma perfectă, matematic calculată, precum arcurile gotice din catedralele occidentale, ori picturile murale ale scenelor biblice, asemenea Capelei Sixtine, capodoperă artistică universală, de altfel, dar suntem mândrii că este a noastră!

Întrebarea, adesea, al celor care vizitează Mănăstirile și bisericuțele din lemn, se referă la miracolul relației lor cu frumusețea! Ori se știe că meșterul doar zidește, Dumnezeu le Binecuvântează! Cum se striga-n popor:

*„N'ai ce face, dacă-ți place
/ Ochii de fată bărnace!”.*

**Col. rtr. Dr. Constantin Moștincat,
Oradea**



ȚARA ÎNTRE ANTITEZE: FIDELITATEA FAȚĂ DE ȚARĂ ȘI TRĂDAREA DE ȚARĂ*

Aurel V. David

MOTTO: „*Apărați tezaurul cel mai scump ce-ați
moștenit de la strămoși, limba,
adică simbolul sacru al naționalității noastre!*”

Vasile Alecsandri

- Generații de români - bătrâni, tineri și copii - au cântat, fără odihnă și fără prihană „Colindul Ardealului”, ori de câte ori crestele Carpaților au început să se zburlească la apropierea pârlolului de vatra străbună. Tot de atâtea ori Dunărea a început să se involbureze, vestind apropierea rechinelor vetrei, iar generația prezentă a început să exprime, hotărât, fără remușcări, cu tărie, dar și cu temeri nemărturisite, o dorință greu de atins și ușor de pierdut: „Asta-i țara noastră / Noi nu stăm în gazdă!”.

- Pentru țară s-a jertfit craiul Decebal, pentru țară și neam a fost jertfit voievodul Mihai Viteazul, pentru țară, neam și credință au luptat generațiile de la 1848, 1859 și 1918. Țara s-a întrupat în timp, prin mari jertfe și nemăsurate sacrificii.

Momentele de adunare a părților de țară înstrăinate prin vânzare, furate prin vicleșug sau ocupate prin forță, teroare și sânge de către marile imperii ale vremurilor de urgie au rămas înscrise în inimile și mințile tuturor celor care s-au simțit „ai țării”.

Destinul țării a fost legat organic de destinul națiunii române, momentele sale de înălțare însemnând momentele de înălțare ale țării. Răstriaștea, prezentă de mai multe ori în suflete și pe vatră de la făurirea statului național român până în zilele noastre a conservat nevoia și a întreținut dorința fiecărei generații de români de a lucra cu mintea și cu trupul pentru „apărarea țării”.

*Studiul respectiv, intitulat *Țara între antiteze: Fidelitatea față de țară și trădarea de țară*, a fost publicat sub titlul *Între dragostea de țară și trădarea de țară*, în revista „Vitrării”, Lumini și umbre, anul II, nr.6, martie 2011, p. 19-24.

1. Țara între antitezele așa-numitei globalizări

● „Țara” a fost zestrea fiecărei generații de români, pe care au moștenit-o de la înaintași, au întregit-o și au apărât-o de vrăjmași și au lăsat-o generațiilor viitoare ca vatră de viață, satisfacție și afirmare.

De aceea, cuvântul „țară” (lat.terra=moșie, pământ, teritoriu, vatră) este sinonim celui de „patrie” (lat.pater=tatăl) dacă exprimă organic stăpânirea legitimă a unei moșii sau vetre în virtutea dreptului ginților, prin succesiune de generații. Astăzi, la fel ca în vremurile trecute, „țara” este un pământ pândit de arhitecții laici sau spirituali ai „noii ordini mondiale”.¹ Dușmanii ei sunt „centrele de putere”, secondate de ideologiile antinaționale sau mișcările spiritualiste agresive. În condițiile așa-zisei spiritualizări a frontierelor aflate sub tăvălugul așa-numitei globalizări, „patria” („țara”) mai are semnificația dată de generația „României Mici”, întărită de generația „României Mari” și apărată cu mari sacrificii de către elitele sociale ale generațiilor „războiului rece”?

● „Patria” semnifică arealul geo-fizic și simbolic construit de națiunea română de la Facerea Lumii ei.² Acesta a fost moștenit, organizat și stăpânit în mod conștient de către comunități etno-spirituale cu identitate asumată și recunoscută și transmis generațiilor viitoare în virtutea dreptului ginților. Patria asigură spațiul libertății sociale, conservă moștenirea genetică a națiunii, întreține conștiința de sine, cultura și civilizația națiunii și menține și susține limba națională și etnosul - cu caracteristicile lui psihice și culturale. Pământul (vatra) pe care viețuiește națiunea română este „pământul patriei”, în memoria socială rămânând profetice cuvintele lui

Tudor Vladimirescu, care în vâltoarea Revoluției de la 1821 afirma că „patria se chiamă norodul, iar nu tagma jefuitorilor”. La rândul lor, cărturari români pașoptiști au folosit cuvântul „patrie” numai în legătură cu cel de „neam”, ambele afirmate și întreținute prin revoluție socială.

● „Țara” constituie pământul (teritoriul) stăpânit, în mod conștient, de către generația prezentă în virtutea dreptului națiunilor, care asigură resursele existențiale, de satisfacție și de afirmare produse pe fundamentul valorilor, intereselor și necesităților sociale.

„Țara” definește întinderea de pământ măsurată cu privirea și cu mintea „nativului”, pe care acesta își clădește propriul destin și exprimă „libertatea neamului” - apărată de popor împotriva imperiilor și feudelor.

„Țara” începe cu locul natal, vatra maternă și străbună, deci cu pământul statornic în destinul „nativului” care se revendică de la ele, le prețuiește, le iubește, le înobilează și le apără. Continuă cu imaginea pe care „nativul” și-o creează despre zestrea geografică a „patriei”, cu formele sale de relief, cu munții, dealurile, câmpiile și apele, care-l obligă permanent să se întoarcă spre geneză, prin părinți, bunici, străbunici, stră-străbunici etc.

● Deci, „țara” semnifică pământul (cu caracteristicile specifice de climă, de relief, de resurse) și oamenii (locuitori, persoane, popor, națiune) care trăiesc conștient pe acel pământ, în virtutea dreptului ginților, îl amenajează potrivit valorilor, intereselor și necesităților sociale și îl apără și protejează prin modalități politice, juridice și administrative. La vremea sa, Mihai Eminescu, „întemeiat” pe vorbele bătrânului voievod Matei Basarab, afirma că țara era, „în linia întâia, elementul național”, fiind „scris în cartea veacurilor ca acest element

¹ Vezi, pe larg, G. D. Iscru, Națiune, naționalism, românism, Casa de Editură și Librărie „Nicolae Bălcescu”, București, 1997.

² Conceptele umanității, coordonator Jean-Michel Besnier, traducere: Dora Mezdrea, Editura „Lider”, București, p. 119-125;

să determine soarta și caracterul acestui stat”.³

2. Fidelitatea față de țară – între jurământul dat și călcarea jurământului

- Din necunoaștere, interes geopolitic sau din rea credință, unii „analști” cu pretenție de filologi confundă țara cu statul, definind țara (lat.terra) drept teritoriul locuit de un popor organizat din punct de vedere administrativ și politic într-un stat, iar statul drept teritoriul și populația asupra cărora își exercită autoritatea această organizație. Generic, statul constituie formula politico-juridică și administrativă de gestionare a valorilor, intereselor și necesităților sociale. Acesta funcționează ca autoritate supremă și putere suverană asupra unui anumit teritoriu, prin intermediul unui ansamblu de instituții.

Țara și statul sunt confundate, de obicei, în statele stăpânite de regimuri politice autoritare, dictatoriale sau totalitare, dar sunt de neconfundat în statul de drept, democratic și social, administrat pe fundamentul valorilor, intereselor și necesităților sociale.

- De regulă, puterea politică inserează în textul Constituției nevoia numită „fidelitate față de țară” pentru toți cei aflați „în slujba statului”, însă nu o definește clar din punct de vedere juridic, putând fi interpretată din mai multe perspective. Fidelitatea (lat. fidelitas, -atis, fr. fidélité) semnifică cinstea, credința și statornicia exprimate în sentimente, convingeri și atitudini de atașament, devotament și loialitate față de cineva sau ceva. Aceasta este o calitate exclusiv morală, care încorporează o utilitate socială într-un context geopolitic și exprimă, în esență, fidelitatea față de semeni, față de calitatea de cetățean, dar și față de propria persoană. După cum se exprima filosoful Nicolae Steinhardt, fidelitatea înseamnă a nu săvârși nimic de care să-ți fie apoi scârbă ori

rușine” și a respecta demnitatea și libertatea celorlalți”.⁴

Din punct de vedere politico-juridic și administrativ, fidelitatea față de țară poate fi interpretată drept cinstea, credința și statornicia exprimate în sentimente, convingeri și atitudini de atașament, devotament și loialitate față de țară, în sensul de stat. Aceasta constituie expresia unui contract politico-juridic între două părți cu identitate mai mult sau mai puțin definită, înțeleasă și acceptată: stat și cetățeni.

- Statul, definit prin sistemul și regimul politic instituite și menținute în funcție de raporturile de putere, pașnice sau conflictuale, dintre guvernanti și guvernați, își arogă funcția de guvernare/administrare a populației cuprinse între granițele sale. Instituția supremă, căreia i se subsumează legile și normele socio-politice este Constituția, expresia proclamată a voinței liber exprimate a cetățenilor.

În statul cu regimuri autoritare, dictatoriale sau totalitare, acesta este confundat cu țara, iar puterea politică cu poporul - corpul social generator de resurse existențiale, de satisfacție și de afirmare. Orice atentat la adresa puterii politice este considerat un atentat la adresa țării și reprimat cu cruzime prin utilizarea forței brute.

În statul în care funcționează un sistem și regim democratic, numit stat de drept, sunt garantate, apărate, protejate și promovate drepturile și libertățile individuale. Numai acest tip de stat asigură securitatea cetățenilor prin intermediul instituțiilor democratice. Numai într-un astfel de tip de stat, statul nu poate fi și nu este confundat cu țara.

- Cetățeanul este locuitorul unui stat, care, potrivit legii, se bucură de drepturi civile și politice și are anumite obligații față de statul respectiv.⁵ Însă, conceptul „cetățenie”, derivat din acest statut, nu are nici astăzi un

³ Mihai Eminescu, Opere, vol. XIII, Publicistică 1882-1883, 1888-1889, Editura Academiei, București, 1985.p. 40.

⁴ Nicolae Steinhardt, Monologul polifonic, Editura „Dacia”, Cluj-Napoca, 1991, p.113-118.

⁵ Vezi, pe larg, Barbu Berceanu, Cetățenia - monografie juridică, Editura All Beck, București, 1999.

sens unanim acceptat, întrucât presupune și impune apartenența cetățeanului la o comunitate definită și recunoscută de către puterea politică și validată social.

Cetățenia înseamnă, în același timp, un statut juridic și politic - generator de drepturi și libertăți asigurate de stat cetățenilor săi, precum și un rol social - care asigură fiecărui cetățean o anumită identitate, îi conferă dreptul de a-și dezvolta anumite competențe profesionale și civice, absolut necesare exercitării statutului de cetățean.

- De regulă, Constituția, suprema lex, pretinde, în mod expres și imperios pentru cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice și militarilor, fidelitate față de țară.

♪ Funcția publică semnifică ansamblul atribuțiilor și responsabilităților, stabilite în temeiul legii, în scopul realizării prerogativelor de putere publică de către administrația publică centrală, administrația publică locală și autoritățile administrative autonome.⁶ Aceasta derivă din funcțiile dobândite de stat în asigurarea suveranității sale, fiind exercitată în cadrul puterii legislative, executive și judecătorești prin funcționari publici numiți în condițiile legii. La baza exercitării funcției publice, principii precum legalitate, imparțialitate și obiectivitate; transparență, eficiență, eficacitate; responsabilitate, în conformitate cu prevederile legale; orientare către cetățean; stabilitate în exercitarea funcției publice; subordonare ierarhică.

♪ Militarii (lat. miles=soldat, fr. militaire) alcătuiesc Armata (forțele armate), instrumentul legal instituit pentru apărarea țării împotriva agresiunilor externe, începând cu granițele statului, recunoscute prin tratate internaționale. Aceștia sunt identificați, de regulă, după criterii profesionale sau specialități (arme sau trupe de uscat, terestre sau aeriene) și ierarhii (de

la soldat la general), fiind cetățeni ai statului (țării), deci, constituie așa-numita „oaste de țară”.

Din rațiuni politico-militare, militarii sunt clasificați juridic în „cadre militare”(ofițeri, subofițeri, maiștri militari), „militari în termen” (reprezentând tineri care satisfac în obligatoriu serviciul militar, potrivit legislației în vigoare) sau „militari voluntari” (care se înrolează pe bază de contract). Cadrele militare, definite de lege, cuprind cetățenii cărora li s-a acordat grad de ofițer, maistru militar sau subofițer, în raport cu pregătirea lor militară și de specialitate, trebuie să fie „în serviciul națiunii”.⁷

Nimeni nu are dreptul să-i deturneze pe militarii „oștirii de țară” de la misiunea lor esențială, aceea de apărare a țării. De asemenea, nici un cadru militar dintr-o „oaste de țară” nu trebuie să accepte să fie folosit de către indivizi sau grupări politice pentru a instaura și menține o formă de guvernământ dictatorială sau o dictatură militară, ori de a participa, la comandă politică, în calitate de mercenari, în „corpuri expediționare” pentru agresarea vreunui stat recunoscut de dreptul internațional.

- Pentru cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice, precum și pentru militari, cerința fundamentală este îndeplinirea cu credință a obligațiilor care le revin, potrivit legii. Credința (lat. credentia) exprimă certitudinea, convingerea, garanția, încrederea, nădejdea și siguranța apărării țării de către cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice.

Aceasta este asociată cu devotamentul față de țară - adică cu atașamentul și loialitatea față de țară sau față de cauza țării, precum și cu hotărârea de a o servi cu abnegație și dăruire în orice împrejurare și fără rezerve, mergând până la sacrificiu.

⁶ Vezi, Legea nr. 188/1999 privind Statutul funcționarilor publici, publicată în „Monitorul Oficial al României”, Partea I, nr. 600 din 8 decembrie 1999, republicat în „Monitorul Oficial”, Partea I, nr.365, din 29.05.2007.

⁷ Vezi pe larg, Statutul cadrelor militare, Legea nr. 80/1995, publicat în „Monitorul Oficial”, Partea I nr. 155 / 20 iulie 1995.

• Deci, țara își pune credința în cetățenii cărora le sunt încredințate funcții publice, se lasă „în credința lor”, adică se bazează pe ei, în nădejdea îndeplinirii cu devotament și loialitate a obligațiilor care le revin, potrivit competențelor și cerințelor legale. Limba română a conservat două expresii pentru cei cărora le sunt încredințate funcții publice: om de bună credință=persoană pe care te poți baza sau om în care poți avea încredere, dar și a-și mânca credința=a se comporta astfel încât nu mai inspiră încredere sau a pierde încrederea tuturor. Însă, atât credința, cât și devotamentul și loialitatea sunt calități morale, deci răspunderea este morală, în primul rând, și politică în subsidiar.⁸

♪ Răspunderea morală este greu aplicabilă în cazul funcționarilor publici obediți unui regim politic, deoarece presiunile așa-zisei „societăți civile”, ale organizațiilor nonguvernamentale și ale opiniei publice sunt descurajate. Când aceștia sunt infectați de morbul unor ideologii politice violente, se manifestă ca elite politice violente, se implică în luptele pentru cucerirea puterii politice, iar dacă acced la putere, instaurează teroarea și represiunea, își constituie și întrețin poliția politică și transformă „Armata” în instrument polițienesc prin care reduc la tăcere orice opoziție față de „ordinea instituită”.

♪ Răspunderea politică este dificil de realizat datorită funcționării „algoritmice” a „politicului”, a „imunității” pe care și-o confecționează funcționarii publici deveniți politicieni, precum și a protejării elitelor militare obediente regimului politic. Singura modalitate prin care o națiune poate să-i tragă la răspundere pe timp de pace pe „călătorii” de jurământ, deci pe infidelii față de țară, este „votul poporului”. Însă, aceasta este posibilă doar în statul unde „votul” funcționează pe baza principiilor democrației și a statului de drept, deci în statul similar cu țara. Răspunderea politică

se poate finaliza doar cu „debarcarea” celor care „și-au mâncat credința”, dar efectul este insignifiant pentru elitele politice și militare violente care au devenit stăpâni ai unei părți din averea națională.

• Constituția stipulează că „fidelitatea față de țară este sacră”. Însă, termenul „sacru” (lat. sacer, -era, it. sacro), similar cu „sfânt”, aparține credinței, religiei, semnificând ceea ce transcende umanului, inspiră sentimente înălțătoare și obligă la venerație absolută.

Astfel, țara este percepută ca un „lucru sfânt”, un templu sfânt. Cu toate acestea, pentru a răspunde cu credință de îndeplinirea obligațiilor care le revin, atât cetățenii care îndeplinesc funcții publice, cât și militarii, sunt obligați să depună un jurământ cerut de lege în mod obligatoriu. Iată ce exprimă prin acest jurământ președintele țării (cea mai înaltă funcție publică în statele democratice):

- în S.U.A. - „Jur declar) în mod solemn că voi exercita cu loialitate funcția de președinte al Statelor Unite, și voi menține, proteja și apăra Constituția Statelor Unite cu toată dăruirea” (la acest text se adaugă sau nu „Așa să-mi ajute Dumnezeu!”);

- în Israel (președintele rostește Declarația de loialitate): „Făgăduiesc în mod solemn să rămân loial Statului Israel și legilor sale, și să îmi îndeplinesc cu credință îndatoririle de Președinte”;

- în Rusia: „Jur ca în exercitarea puterii de Președinte al Federației Ruse să respect și să apăr drepturile omului și libertățile cetățenești, să respect și să protejiez Constituția, să apăr suveranitatea, independența, securitatea și integritatea statului, și să servesc cu credință poporul”;

- în România: „Jur să-mi dăruiesc toată puterea și priceperea pentru propășirea spirituală și materială a poporului român, să respect Constituția și legile țării, să apăr democrația, drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, suveranitatea, independența, unitatea și integritatea teritorială a României. Așa să-mi ajute Dumnezeu!”.

⁸ Aurel V. David, *Sociologia națiunilor*, Editura Tempus Dacoromânia Comterra, București, 2005, p. 619-620.

La rândul lor, la intrarea în rândurile forțelor armate, militarul român depune nominal Jurământul militar, prin care jură „credință neștrămutată” poporului român și patriei sale. Militarul întărește acest jurământ cu următoarele formule:

- „Jur să respect legile țării, să execut întocmai cerințele regulamentelor militare și ordinele comandanților și șefilor mei, atât în timp de pace, cât și în timp de război. Jur să nu-mi precupețesc sângele și viața pentru a apăra pământul strămoșesc, independența și suveranitatea patriei. Dacă voi călca jurământul meu, să suport pedeapsa aspră a legilor patriei mele, România”.⁹

Precum se observă din textul jurământului depus, numai militarii își iau asupra lor și răspunderea penală pentru călcarea jurământului depus, pe când elitele politice, respectiv înalții funcționari publici o tratează doar ca pe o faptă de moralitate publică.

Pentru a se asigura de fidelitate, chiar dacă o proclamă „sacră”, orice regim politic constituțional apelează la răspunderea juridică.¹⁰ Însă, acest tip de răspundere este greu de reglementat, întrucât infidelitatea față de țară nu este reglementată prin norme juridice, cu toate că este consecința unor conduite individuale și trebuie să se realizeze prin aplicarea sancțiunilor legale. Răspunderea juridică se stabilește întotdeauna printr-un act juridic individual. Acesta este dependent de capacitatea juriștilor de a încadra corect faptele pe care le transpun în Codul penal ca infracțiuni.

Însă, votarea legilor, inclusiv a Codului Penal, constituie atributul factorului politic (Parlament), structurat în funcție de ideologii, între care se manifestă

neechivalențe și chiar confruntări în ceea ce privește normarea socială și, pe cale de consecință, individualizarea infracțiunilor.

- În situația percepției încălcării jurământului depus, deci a apariției așa-numitei „infidelități”, regimul politic apreciază că au fost încălcate valorile fundamentale de care depinde însăși existența statului (asimilat cu țara).

Atât infidelitatea - antiteza fidelității -, cât și necinstea - antiteza cinstei - nu sunt pedepsite de legea penală, ci doar de percepțiile morale și religioase. Ambele sunt imorale din perspectivă politico-ideologică, dar juridic nu pot fi incriminate ca ilegale. De aceea, protecția penală a valorilor sale fundamentale, inserată în Constituție, este completată, de obicei, în Codul Penal, precum și în dispozițiile cuprinse în unele legi speciale, care stipulează infracțiunile de trădare, trădarea prin ajutarea inamicului, trădarea prin transmitere de secrete.

Astfel, „infidelitatea”, cu diferitele sale forme de manifestare, a fost transpusă în Codul Penal și asimilată cu infracțiunea de trădare. Însă, din semnificațiile cuvântului „trădare” (moștenit din limba latină) au fost preluate pentru a fi transpuse în plan politico-juridic doar cele care se referă la infidelitatea față de stat, asimilat, de regulă, cu țara.

NOTĂ: De pildă, potrivit prevederilor Codului Penal român, trădarea constă în fapta cetățeanului român sau a persoanei fără cetățenie, domiciliată pe teritoriul statului român, de a intra în legătură cu o putere sau cu o organizație străină ori cu agenți ai acestora, în scopul de a suprima sau știrbi unitatea și indivizibilitatea, suveranitatea sau independența statului, prin acțiuni de provocare de război contra țării sau de înlesnire a ocupației militare străine, ori de subminare economică sau politică a statului, ori de aservire față de o putere străină, sau de ajutare a unei puteri străine pentru desfășurarea unei activități dușmănoase împotriva siguranței statului.

⁹ Decret-Lege nr.55 din 6 februarie 1990 privind jurământul militar, Textul actului publicat în „Monitorul Oficial”, nr. 21/8 februarie 1990; acest decret a abrogat prevederile art. 35 din Legea nr. 14/1972, prin care militarii depuneau jurământul militar de credință poporului și patriei, încheiat cu următoarea formulă: „Dacă voi călca jurământul meu, să suport pedeapsa aspră a legilor R.S.R.”

¹⁰ Gh. Boboș, Teoria generală a statului și dreptului, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, 1975, p.302.

Deci, din perspectivă politico-juridică trădarea de țară, sinonimă cu trădarea statului, constituie infracțiune contra siguranței statului. Infracțiunea de trădare încorporează diferite forme de infidelitate față de stat (asimilat cu țara) manifestate atât de către cetățeni români (care au dreptul și datoria de a apăra țara), precum și de către persoane fără cetățenie domiciliată pe teritoriul statului român.

-va urma-

Col. rtr. Conf. univ. dr. Aurel V. David,
București



**Avram Iancu, Simion Bărnuțiu, Simion
Balint la întâlnirea cu „agitatorul daco-
român” Alexandru Candiano Popescu⁶**

⁶ Alexandru Candiano-Popescu (n. 27 ianuarie 1841, Lipia, Merei, Buzău, România – d. 25 iunie 1901, Târgoviște, Dâmbovița, România) a fost un avocat, ziarist și general al armatei române, fondatorul ziarelor „Perseverența” și „Democrația” și inițiatorul mișcării republicane antidinastice din 8 august 1870, cunoscută și sub denumirea de *Republica de la Ploiești*. A absolvit Școala Militară de Ofițeri din București la 10 iulie 1857, ca sublocotenent de artilerie, parcurgând ierarhia militară până la gradul de căpitan. A participat (cu inima strânsă) la detronarea domnitorului Alexandru Ioan Cuza, la 11 februarie 1866. În memoriile sale el își justifică astfel acțiunea: „Politicienii, cum am mai zis mai sus, aveau și interese de stat și interese personale ca să răstoarne pe Cuza. Interesul meu personal era ca dânsul să stea pe tron cât mai mult. Dar interesul meu nu se potrivea cu cel obștesc. Mie îmi mergea bine, țării însă îi mergea rău. [...] Cu sufletul înecat în amărăciune și în mâhnire, am intrat în conspirație împins de cea mai desăvârșită dezinteresare și împlinind cea mai grozavă jertfă pe care un om poate să o îplinească. [...] Câte nopți n-am dormit! Ce chin, ce luptă înverșunată s-a petrecut cu mine! Trebuia să mă hotărâsc. Am ales țara.” În 1867 a demisionat din armată, urmând studii juridice în Italia și înființând două ziare amintite. Fiind considerat un agitator politic, a fost arestat de 3 ori, inclusiv o dată în Austro-Ungaria, unde a petrecut câteva săptămâni în închisoarea din Arad. Posedând un pronunțat spirit de frondă, în august 1870 a condus mișcarea republicană de la Ploiești împotriva lui Carol I. Mișcarea a fost înfrântă, iar el împreună cu alți 40 participanți a fost pus sub acuzare, fiind însă achitați de tribunalul din Târgoviște. În 1877 se înrolează

Din mobiluri patriotice, dar și din dorința de a ieși în evidență, prin intermediul ziarului său *Perseverența* începe să propage în opinia publică ideea unirii României cu Transilvania. Pentru aceasta elaborează un plan. Și, cum deja ne-a obisnuit acest personaj, dacă ideea este demnă de toate laudele, planul este cel puțin hilar, el dorind să cucerească Transilvania cu 50 de puști pe care le avea ascunse într-un depozit din Sinaia. În acest scop el întreprinde o călătorie peste munți, se întâlnește cu revoluționarii pașoptiști Simion Bărnuțiu, Simion Balint și Avram Iancu. El va fi arestat la Arad ca *agitator daco-român*. În 1869 va fi din nou arestat, de această dată în țară, pentru delikte de presă.

Cea mai importantă acțiune politică la care ia parte este încercarea de rasturnare a dinastiei, ce a avut loc la 8 august 1870. Liberalii radicali, deși au susținut și au avut un rol important în aducerea dinastiei de Hohenzollern la conducerea țării, nemulțumiți de faptul că nu li se acorda conducerea guvernului de către principe au hotărât în secret răsturnarea acestuia și abdicarea lui. Cei mai importanți actori ai acestui scenariu erau de altfel liderii liberlilor Ion C. Brătianu, C. A. Rosetti și Eugeniu Carada. Simțind puterea liberalilor, momentul oportun să iasă din nou în evidență și să câștige simpatie în rândul celor care, probabil vor cârmui țara, Alexandru Candiano-Popescu decide din nou să ia parte la o acțiune importantă pentru soarta statului român. Factorii de decizie ai acestei mișcări hotărâse ca răscoala să înceapă concomitent în mai multe orașe ale țării Craiova, Focșani, Brăila, Ploiești, București dar și în tabăra militară de la Furceni cu ai cărei militari se dorea cucerirea efectivă a puterii. Numai că, de aceasta dată, nu a mai mers totul la fel de bine ca în cazul lui Cuza din 1866, militarii nu au mai vrut să ia parte la lovitura de stat fiind nehotărâți, în special din cauza

voluntar în Războiul de independență, iar în 1894 este avansat la gradul de general de brigadă.

succesului germanilor în războiul cu Franța lui Napoleon al III-lea.

Republica de la Ploiești este denumirea unei mișcări din data de 8 august 1870, considerată ca fiind ultima mare încercare de revoluție din spațiul românesc al secolului al XIX-lea sau ultimul val al revoluției de la 1848. În istoriografia românească de dinainte de 1989, această mișcare a fost considerată ca fiind antidinastică. La această adunare conspirativă se împart sarcinile fiecărui membru al organizației și se face cunoscut că totul este organizat, domnitorul va fi detronat, conducerea va fi preluată de o regentă, se va ocupa telegraful, armata și unele orașe mari vor solidariza cu mișcarea conspirativă. Se înlătură temerile unora de o intervenție străină, se confecționează steagul nou, stabilindu-se semnale ca tragerea clopotelor și sunarea trâmbițelor gărzii naționale.

Primii ani de domnie ai lui Carol I s-au caracterizat printr-o mare agitație politică și o continuă instabilitate guvernamentală. Între 11 mai 1866 și 7 august 1871 au avut loc nu mai puțin de 9 (nouă) schimbări de guverne, (durata medie sub 7 luni). În fruntea agitatorilor se aflau liberalii radicali care, după ce contribuiseră la înlăturarea lui Alexandru Ioan Cuza, nu se împăcau cu gândul de a avea un domnitor pe viață, care ar putea abuza de situația sa, drept care îl acuzau pe Carol I de tendințe autocratice.

Izbucnirea războiului franco-prusac, la 7/19 iulie 1870, a generat un val de simpatie pentru Franța, fapt ce a amplificat curentul ostil lui Carol, care nu ezita să-și manifeste încrederea în victoria țării sale de origine. Liberalii radicali au pus la cale o acțiune de înlăturare a domnitorului, organizând mai multe centre din care să pornească mișcarea: București, Ploiești, Craiova, Pitești, Buzău, precum și din tabăra militară de la Furceni. Principalii conspiratori erau C. A. Rosetti, Ion C. Brătianu, Eugeniu Carada - colaborator apropiat al lui Ion C. Brătianu, prim redactor al ziarului „Românul” condus de C. A. Rosetti, Constantin Ciocârlan – fost

prefect al Poliției Capitalei, maiorul C. Pilat (ginerelul lui C. A. Rosetti), Alexandru Candiano-Popescu și dr. D. Sergiu.

Unul dintre conspiratori, Candiano Popescu de la Ploiești, nu a acceptat amânarea până după încheierea războiului franco-austriac. El avea să explice că a procedat astfel din două motive: 1) Primul, de ordin intern, fiind hotărât să dea „o lecție de protestare energică” contra înclinărilor domnitorului străin și a regimului inaugurat de dânsul prin care voia „să pună persoana sa mai presus de ființa statului român”;

2) Al doilea se datora situației internaționale. El era convins că Franța va fi biruitoare și se temea că la încheierea tratatului de pace să „găsească pe tronul României un Hohenzollern”.

Prin urmare, în noaptea de 7/8 august, Candiano Popescu și grupul său de conspiratori au ocupat prefectura și telegraful din Ploiești. Încă din zori, clopotele bisericilor au început să bată, iar populația s-a adunat în centrul orașului. Aici, în fața mulțimii, Candiano Popescu a citit o telegramă, pe care ar fi primit-o de la Ion C. Brătianu, prin care se comunica: „*Vă fac cunoscut că principele Carol I a fost detronat astă noapte*”, a fost numită o Regentă în frunte cu generalul Nicolae Golescu și s-a constituit un nou guvern, având la ministerul de Război pe Ion C. Brătianu. Totodată,

Candiano Popescu a anunțat că el a fost numit prefectul județului Prahova. Participanții au aplaudat și au început să strige: „*Ura! Am scăpat de neamț*”. Apoi, mulțimea – estimată la „trei mii de oameni” – în frunte cu „noul prefect” și cu un preot îmbrăcat în odăjdii, a pornit spre cazarma dorobanților, unde sergentul de la depozitul de muniție a primit ordin „să împartă arme la popor”. Candiano Popescu i-a prezentat maiorului Polizu, comandantul unității, o telegramă „semnată” de Ion C. Brătianu – ministrul de Război și Manolache Costache Epureanu – ministrul de Interne, cu următorul conținut: „*Vă fac cunoscut că*

prințul Carol s-a detronat astă noapte de către popor. În numele guvernului provizoriu vă ordon a lua comanda garnizoanei și pe dată a supune armata la jurământ pentru noul guvern. Totodată vă veți pune la ordinul prefectului Alexandru Candiano Popescu, veți menține ordinea, iar de urmare veți raporta pe dată”.

Maiorul Polizu nu a dat crezare telegramei și a declarat că va apăra cazarma. Fără să intre în discuții contradictorii cu respectivul maior, Candiano Popescu s-a deplasat la închisoarea orașului unde a eliberat „un număr de arestați”. De asemenea, a expediat o telegramă căpitanului Georgescu, comandantul grănicerilor de la Predeal: „Principele Carol răsturnat, guvernul provizoriu instalat, având de cap pe generalul N. Golescu ca regent. Sunt prefectul districtului, numit de guvernul provizoriu. Concentrați imediat grănicerii și în 24 de ore, dacă se poate, să fiți la Ploiești. Aștept de la patriotismul Dumneavoastră și de la energia Dumneavoastră acest serviciu”.

Îndată ce a aflat despre „rebeliune”, guvernul condus de Manolache Costache Epureanu a trecut la arestarea suspectilor, în frunte cu Eugeniu Carada, Ion C. Brătianu și generalul Nicolae Golescu. La Ploiești, armata a ridicat în noaptea de 8/9 august „peste 400 de cetățeni de la locuințele lor pentru a-i arunca în închisoare”. Neputând organiza rezistența, Candiano Popescu a părăsit orașul, dar a fost prins la Buzău.

**Col. dr. Constantin Moșincat,
Oradea**

**SACRIFICAREA ROMÂNIEI
DE CĂTRE ALIAȚI**

Mircea Dogaru

În ciuda presiunii lui Carol I, care a dezvăluit tratatul secret din 1883 și a cerut respectarea lui, guvernul și liderii politici, întruniți la 21 iulie/ 3 august 1914 în Consiliul de Coroană de la Sinaia, au respins orice idee de participare la război de partea Puterilor Centrale, hotărând neutralitatea

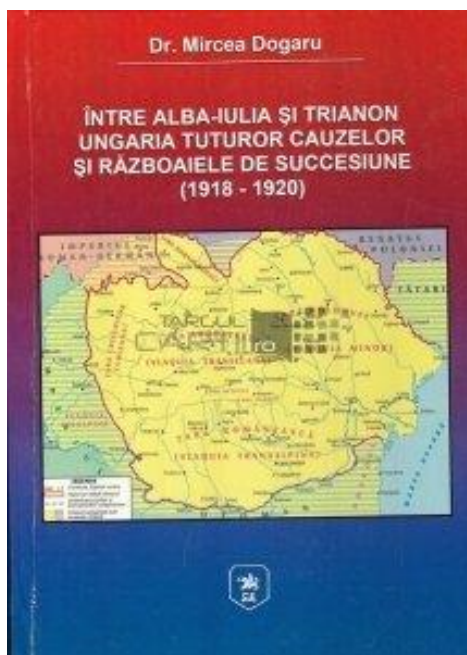
armată. Mai mult, la 18 septembrie/1 octombrie 1914 guvernul a încheiat o înțelegere secretă cu Rusia („Acordul Sazonov-Diamandi”), în schimbul neutralității binevoitoare față de Antanta, Rusia angajându-se să apere frontierele României și să-i recunoască drepturile asupra teritoriilor românești ocupate de Austro-Ungaria. Cât de sinceră era Rusia reiese din ciculara trimisă de ministrul de externe Sazonov, către omologii săi din Antanta prin care se justifică, apreciind că trebuie să se promită României orice pentru a nu sprijini militar Puterile Centrale, urmând ca la sfârșitul războiului să se reanalizeze doleanțele ei, în funcție de interesele zonale ale învingătorilor.

La nouă zile după încheierea acordului secret cu Rusia, bătrânul militar și patriot german care a fost Carol I și care nu a ezistat să reprime cu trupele orice manifestatie pro-război și pro-eliberarea Ardealului, a murit de inimă rea. „Bătrânul suveran a murit de război”, a fost concluzia ministrului de externe ungar Ottokar Czernin!

După doi ani de neutralitate, România a semnat la București, la 4/17 august 1916, Tratatul de alianță cu Franța, Marea Britanie, Rusia și Italia, prin care nu numai ca i se recunoșteau drepturile asupra teritoriilor românești ocupate de Austro-Ungaria, dar se stabileau și condițiile speciale ale cooperării, privind sprijinul frontului aliat al lui Sarraïl din Grecia, care trebuia să declanșeze ofensiva spre Dunăre, asupra armatelor bulgară, turcă, germană și austro-ungară din Balcani și sprijinul armatei ruse în Dobrogea. Astfel asigurată, în timp ce noul rege Ferdinand I (1914-1927) la fel de ofițer prusac și patriot german ca și unchiul său, Carol I, se prăbușea plângând în brațele valetului său Neumann, România a declarat război Austro-Ungariei la 14/27 august 1916, armata sa declanșând, în seara zilei de 15 august, ofensiva eliberatoare din Transilvania.

În realitate, degajând fronturile Antantei, prin atragerea asupra ei a numeroase forțe germano-austro-ungaro-turco-bulgare, România a fost deliberat sacrificată. Frontul Sarrail nu s-a mișcat iar rușii nu și-au respectat obligațiile în Dobrogea. Drept urmare, forțele române care trebuiau să apere linia Dunării și Dobrogea au fost copleșite de adversari la Turtucaia (19 august/1 septembrie – 24 august/6 septembrie) și Bazargic (21 august/ 4 septembrie – 24 august/8 septembrie) fiind silit să se retragă din Silistra (26 august/ 8 septembrie) și sudul Dobrogei până la linia Rașova-Cobadin-Topraisar-Tuzla (3/16 septembrie – 8/21 septembrie) și să înceapă retragerea din Transilvania la 15/28 septembrie. Retrăgându-se pas cu pas, armata română avea să cedeze în următoarele 2 luni și Oltenia și Muntenia și Capitala, ocupată la 23 noiembrie/6 decembrie 1916. Regele și guvernul au fugit la Iași, lăsând la București un guvern-marionetă, de sacrificiu, condus de Al. Marghiloman, frontul stabilindu-se, după pierderea sudului Moldovei, pe linia Cașin – Valea Șușitei – Valea Putnei – Focșani – Nămolosa (27 decembrie 1916/9 ianuarie 1917).

Urmare a victoriilor obținute, Germania, prin ministrul său de externe, semna la 13/26 martie 1917 un acord (Acordul de la Viena) cu Ottokar Czernin, ministrul de externe al Austro-Ungariei, promițând acesteia întreg teritoriul României. Chestionați asupra neîndeplinirii de către armata rusă a obligațiilor militare față de România, rușii au răspuns în decembrie 1916, prin diplomatul Polivanov că înfrângerea României „nu e de natură a dispăcea...căci România era în măsură să ne taie calea spre



Constantinopol, cu atât mai mult cu cât ar fi devenit mai puternică”.

În aceste condiții, efortul armatei române, restructurată cu ajutorul Misiunii militare franceze (H.M.Berthlot) și marile victorii de la Mărăști (19 iulie/1 august 1917); Mărășești (6/9 august 1917); Oituz (9/22 august), Varnița și Muncelu (21 august/3 septembrie 1917) au fost inutile. Cu atât mai mult cu cât, intrată în derută, armata „aliată” rusă devenea un pericol,

grație declanșării, la 27 februarie/27 martie 1917 a revoluției în Rusia. Ea a fost exploatată de serviciile speciale germane și austro-ungare prin aducerea lui Lenin din Finlanda la Petrograd (20 octombrie) și declanșarea, la 25 octombrie (7 noiembrie) 1917 a revoluției bolșevice, urmată de ieșirea Rusiei din război (5 decembrie 1917, armistițiul sovieto-german de la Brest-Litovsk). În plus, organizată la Kiev, după proclamarea Republicii în Rusia (14 septembrie 1917), Rada Ucraineană, în frunte cu agentul Mihail Hrușevski a acceptat să aprovizioneze cu alimente Germania și Austro-Ungaria, în schimbul includerii în granițele sale a „Galiției” și teritoriilor românești ale „Transcarpatiei”, „Bucovinei” și „Basarabiei”.

În compensație, Marea Britanie a determinat intrarea în luptă a SUA, care au declarat război Germaniei la 6 aprilie 1917 și Austro-Ungariei la 7 decembrie 1917. Dar aceasta nu ușurat cu nimic soarta României, rămasă singură și pe trei sferturi ocupată, pe Frontul de Est. Cu atât mai mult cu cât și Rusia Sovietică a proclamat la Harkov la 11/24 decembrie 1917 Republica Sovietică Ucraineană. În mare grabă, Germania și Austro-Ungaria au smuls Radei de la Kiev

recunoașterea unirii Galiției și "Bucovinei" într-un regat autonom în cadrul Austro-Ungariei (9 februarie 1918), trupele lor invadând "Ucraina" la 18 februarie 1918 și restaurând autoritatea Radei la 1 martie 1918.

În context a scăpat "Basarabia" (Transnistria era ocupată de trupe sovietice) care și-a proclamat unirea cu România la 27 martie/9 aprilie 1918. O Românie parțial ocupată, înconjurată de forțe ostile, germano-austro-ungaro-bulgaro-turce și armatele hatmanului Ucrainei progermane (din 3 martie 1918), generalul Skoropadski, obligată de armistițiul ruso-german de la Brest-Litovsk (22 noiembrie/5decembrie 1917) să ceară Puterilor Centrale armistițiul (Focșani 26 noiembrie/6 decembrie) și să înceapă (11/24 februarie 1917) negocierile de pace.

Prin Pacea de la București, semnată la 24 aprilie/7mai 1918, cu Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia, România ceda Bulgariei Dobrogea, crestele Carpaților Orientali și Meridionali (5600 km²) Austro-Ungariei și, pe 90 de ani, exploatarea pădurilor, petrolului, etc. Germaniei. La 25 iulie 1918 s-a declanșat, însă, ofensiva pe Marna, la 12 septembrie ofensiva americană de la Saint Mihiel, la 26 septembrie ofensiva generalizată a Antantei, pe toate fronturile, iar la 29 septembrie Bulgaria a capitulat fără condiții. Deși pierduse peste 1 milion de oameni și nu mai avea sub arme decât 90.000 de soldați, subofițeri și ofițeri, România a reintrat în război la 27 octombrie/9 noiembrie 1918, printr-un ultimatum adresat trupelor de ocupație, în ziua în care Germania și Austro-Ungaria cereau armistițiul. În pofida sacrificiilor sale, Antanta nu și-a mai onorat însă promisiunile, România nefiind invitată la Belgrad la încheierea armistițiului cu Austro-Ungaria (31 octombrie/11 noiembrie 1918) deși acolo s-a trasat (arbitrar) linia de demarcație dintre Ungaria și Transilvania, sârbii invadând Banatul cu trupe ale Antantei și masacrând populația românească.

Acestea sunt circumstanțele participării României la primul război mondial, răstălmăcite de istoricii și propagandiștii unguri, de 90 de ani încoace, spre a acredita ideea ca Actul Unirii de la 1 Decembrie 1918 nu a existat, revenirea Transilvaniei, prin voința locuitorilor ei, plebiscitar exprimată, la patria mamă, în cadrul României tuturor românilor fiind un "cadou" oferit de "masoni" prin tratatul de pace de la Trianon (4 iunie 1920).

Col. dr. Mircea Dogaru⁷,
București



SPAȚIUL CULTURAL ȘI SPIRITUAL CATEDRALA DE LA CLUJ - 1921

Ierarhii bisericilor românești, după victoria armatei române pe câmpurile de luptă și bătălia diplomaților la Tratatul de la Trianon, din 4 iunie 1920, se rezemau pe încrederea în Dumnezeu, nădejdea în sprijinul credincioșilor în sarcina „spinoasă și grea” luată pe umeri de noii episcopi ortodocși și uniți, precum o făcuseră împreună lucrarea de la Alba Iulia. Reconstrucția adevărată pornea de la realitățile zilei, cum se spunea.

În Dieceza Clujului, de pildă, lipseau preoții în 70 de comune, în timp ce protopopii aveau parohiile întinse la peste 100 km, ceea ce-i împiedica să fie la „culmea chemării”, iar contactul direct cu enoriașii îi lipsea pe cei nevoiași de poveștile necesare. În atare situație Nicolae Ivan (1855-1936), din 15 noiembrie 1919, arhiepiscopul locului, avea să bată „cu piciorul”, în lung și-n lat, toată eparhia pentru a cunoaște personal situația și a da mângâierea atât de necesară poporului după război.

La început de pastorație își propunea cu ajutorul unei tipografii să răspândească învățătura și să facă educație moral-

⁷Dr. Mircea Dogaru, „Între Alba-Iulia și Trianon - Ungaria tuturor cauzelor și războaiele de Succesiune”, Editura Mureș, 2019 (fragment) – via „Certitudinea” Nr. 187/2025

religioasă. Recunoștința față de înaintași era exprimată printr-un „pelerinaj” la Putna. Astfel întărit în credință se propunea zidirea unei Catedrale ortodoxe înălțându-se spre cer „în inima Ardealului”⁸, pe locul pus la dispoziție de autorități.

Unificarea bisericii, promisă de ierarhii bisericilor surori la Alba Iulia, semnalată în mesajul tronului și Sfântul Sinod pentru aplicarea „principiului autonomiei bisericești” și deci o singură biserică pe teritoriul României Mari, a fost enunțat doar, numai că, din diverse pricini, a fost mereu amânat. Acestor preocupări spirituale li se adăuga și cele ale altei instituții fanion, școala și nevoia de pregătire și educație a tineretului, dar care avea un orizont de finalizare cam de 5-10 ani, fapt pentru care biserica trebuia să fie vie, învățătoare ad-hoc!

Consistoriul diacezan de Cluj, cu 31 voturi din 57, a ales pe arhimandritul Nicolae Ivan, drept episcop în ședința din 15 septembrie 1921, în înțelegere deplină cu Mitropolitul Ardealului Nicolae Bălan, act validat, pe 29 septembrie 1921, de Sinodul episcopesc de la Arad, înaintat, prin Ministerul Cultelor, Regelui Ferdinand I, care a semnat Decretul nr. 4158, din 22 octombrie 1921. Astfel că, la 4 decembrie 1921, în Catedrala din Sibiu avea să fie hirotonit de către Mitropolit, noul episcop, asistat fiind de episcopii: Ioan al Aradului, Iosif al Caransebeșului, Roman Ciorogariu al Oradiei și arhiereul vicar Ilarion al Arhidiecezei⁹.

După rânduiala mareșalului curții a urmat, pe 8 decembrie 1921, înmânarea cârjei episcopale de către Regele Ferdinand I, în prezența Ministrului Cultelor, Octavian Goga, mitropolitul primat Miron Cristea și dr. Ioan Lupaș, dr. Petru Meteș, ca asesori. Festivitatea a fost onorată de Mitropolitul

Pimen al Moldovei, episcopii Visarion al Argeșului, Teofil al Buzăului, și mulți demnitari de stat. În 6 decembrie 1921, ziua marelui Ierarh Nicolae, la biserica din Cluj, în prezența membrilor Sinodului diacezan, episcopul Roman a oficiat actul canonic de introducere în scaunul Episcopial.

Prin Legea pentru reînființarea *Episcopiei române a Vadului și a Feleacului*, cu reședința la Cluj, la art. unic, Senatul a votat cu 88 pentru, contra unu, la 29 martie 1921, iar de Camera deputaților pe 22 iunie 1921, cu 120 voturi pentru, la 3 contra, fapt pentru care a fost promulgată pe 18 iulie 1921 de către Regele Ferdinand, și contrasemnată de ministrul Cultelor, Octavian Goga și M. Antonescu, ministrul Justiției. La decret au fost anexate documentele Sinodale privitor la alegerea episcopului.

Răsfoind acele documente ne oprim asupra cuvântului rostit de către dr. Ioan Lupaș, cu ocazia alegerii episcopului, în care acesta remarcă strădania episcopului desemnat pentru „restituirea integrală a ortodoxiei românești pe vechile locuri strămoșești așa cum le plănuise Șaguna în lupta sa pentru reînființarea Mitropoliei ortodoxe în Ardeal”. Lupaș amintea de prezența la Oradea a lui Nicolae Ivan, când fusese ridicat „un vrednic episcop, stegar al luptelor noastre culturale, un îndrumător și doftor al sufletelor credincioase”, numindu-l cu aceste vorbe de venerație pe Roman Ciorogariu. În „cetatea îngrădirii drepturilor și libertăților românilor” de odinioară, acum la Cluj se înălța „un stâlp puternic pentru templul măreț al culturii” române și a statului național român unit.

În vorbirea înaltului ierarh Mitropolitul Nicolae Bălan al Cluhului, s-a amintit de „sfînțenia și spiritualizarea” care înobilează pe om. Credința a fost păstrată de la Ștefan cel Mare, deoarece vrednici vlădici au păstorit locurile, iar „astăzi le-am strâns într-un nou altar”¹⁰ în episcopia Clujului, sub ocrotirea păstorului cel nou, căruia Mitropolitul Nicolae Bălan, pe 4 decembrie,

⁸ *Actele Sinodului ordinar al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului*, ținut în anul 1922, p. 71

⁹ Au fost prezenți din partea mirenilor: Dr. Valer Moldovan, Alexandru Lepedatu, dr. Silviu Dragomir, dr. Ioan Mateiu, dr. Laurean Gherman, ș.a. asesori consistoriali

¹⁰ *Ibidem*, p. 119

îi ura sănătate spre a înălța și înflori Eparhia Clujului și Feleacului.

În cuvântarea sa Regele Ferdinand I, încredința „cârja episcopală”, după datinile vechi, tocmai în locurile ce odinioară, pe vremea lui Ștefan cel Mare și Petru Rareș, atârnav duhovnicește de Mitropolia Moldovei și Sucevei, prin care se „împrăștia lumina credinței ortodoxe în Ardeal”, precum odinioară făcuse și mitropolia Ungro-Vlahiei pe vremea lui Neagoe Basarab și Mihai Viteazul, a cărui credință ortodoxă a biruit și în fața Papei de la Roma. Vremurile vitrege trecute, mănate de valurile persecuțiilor de tot felul, au trecut după o luptă aprigă cu rădăcini adânci și proiecții viitoare puse de Andrei Șaguna. Astfel că eparhiile ortodoxe, cu bisericile care se ctitoreau pe tot cuprinsul vestului României Mari ne apar ca adevărate pietre de hotar¹¹.

Zidirea catedralei din Cluj



În decursul anului 1921, din economiile realizate de Consiliul Dirigent, s-a vărsat în contul catedralei suma de un milion lei, suplinit apoi cu încă 500.000, de la comisia

de unificare, plus alte 2 milioane de la bugetul statului. Societatea femeilor ortodoxe au sprijinit cu 12.000 acel proiect cu sume importante colectate. Cu alte 3 milioane cerute de la bugetul 1922/1923 se puteau apuca de planuri arhitectii C. Pomponiu și Gh. Cristinel, ce câștigase premiul 2 de 30.000 lei. Cele 261 parohii, cu un total de 414 biserici, cu peste 274.685 credincioși proveniți din 57.888 familii, din care 113.711 știutori de carte, și 1264 care viețuiau în concubinaj, aveau preoți calificați ordinar cu 3 ani teologie, cu 450 lei lunar plus sporul de scumpete și extraordinari cu mai puțină pregătire, 200 lei/lună, dar cu gradați la 5 ani și spor de 25% și la aceștia. Așadar fenomenul concubinajului și mai ales al deceselor la naștere, din 8459 înregistrate, 5455 decese în 11 protopopiate.

Darurile mai însemnate pentru zidirea biserici catedrale au venit din toate părțile. De la Târgu Mureș, în 1921 300.000 lei, de la fundația „Nicolae Candrea” bani, acțiuni, obligațiuni de împrumutul austro-ungar, depuneri de economii, imobile vândute și banii donați.

În învățământul confesional, după cum rezulta din raportul sinodal, din cele 12 protopopiate, în anul școlar 1920/1921, au fost luați în evidență 35.317 copii între 6-12 ani, pentru școala primară și 13.018 cei de vârstă între 13-15 ani, din totalul de 48.332 obligați, din care numai 20.561 au frecventat școlile confesionale ori școala de stat, ceilalți 27.771 au rămas fără de instrucție¹². Pe 332 comune bisericesti și 81 filii, din Dieceză, numai 239 comune și 9 filii aveau biblioteci. La un total de 233 cu școli proprii și 9 închiriate. Lor li se poate adăuga și cele 113 grădinițe, plus 10 mixte, gr.catolice. Rezulta din acest bilanț că în 38 de localități din 413 nu exista școală de nici un fel. Învățătorii – 248 posturi - din școlile confesionale erau plătiți parte de biserică, fond eparhial și alte surse, dar sub nivelul celor de la stat. Onorariul se ridica undeva la

¹¹ Apud Constantin Moșincat, *Al doilea brâu*, Editura Treira, Oradea, 2018

¹² *Actele Sinodului, op.cit..., p. 8-9*

200 lei/lunar plus remunerație de până la 80% din salariul titularului pentru suplinitori. După 6-8 luni cât a durat anul școlar, cu piedicile prilejuite, toamna de recoltat și primăvara de semănat, cu folosirea, în caz de lipsă, a preoților pe post de dascăli, astfel că instruirea religioasă s-a făcut peste tot.

Prin noua catedrală ortodoxă din Cluj, ca și prin salba de Episcopii de la Sighet, Oradea, Arad, Timișoara și Caransebeș, pe frontiera de vest a României Mari se ridica al doilea brâu de fortificații spirituale, la care s-a alăturat ca o frumoasă pildă Episcopia Vadului Feleacului și Clujului, din 19 decembrie 1921, după instalarea în fruntea ei a lui Nicolae Ivan¹³.

Col. dr. Constantin Moșincat



MANDI -LĂNCERUL

Eu îl știu de mult pe Mandi Lăncerul, de când eram un prisnel de copil și purtam cămășuță lungă. Venia uneori, vara, la noi, la moșu, că erau cunoscuți vechi și prietini. Un om înalt, de ajungea cu capul în grindă la casa noastră, lat în spate și greu la pas, că tremura fața casei când pășea. Avea mustațe groase, cărunte, și niște răzoare de sprâncene, că abia se cunoșteau două ținte de jăratec sub dunga frunții. Părul îi cădea în plete pe umeri, și pe lângă tâmpile îi coborau două chici, împletite ca la fete. Purta cu sine veșnic o măciucă lucie-lucie și afumată, cu ferecătură cumplită în capătul deasupra. Răsărea după-amezile în porțița noastră de la drum, și intra, tropăind greu din călțiuni, în casă.

Dădea binețe răstit, parcă eu o undă de mânie tainică în ochi, și se așeza lângă moșu meu, după masă. Îl vedeam om închis și aspru. Și noi, copiii, ne opream sfioși în prag, tremurând când își întorcea fața către noi Mandi Lăncerul. Că așa-i ziceau oamenii. Și așa îl știau toate satele de la Murăș la deal, și pe Arieș în sus, până la Turda: Mandi Lăncerul¹⁴...

Moșu-meu, om vorbăreț și cald la grai dealtfel, când intra Mandi pe ușă parcă i-se îndesă barba cărunță de popă bătrân, și ochii îi căpătau luciri scăpărătoare, de foc. Tăceau vreme îndelungată alături. Sprâncenele doar de le tremurau, umbrind

luminile ascuțite de desubt. Apoi, uneori, schimbau câteva vorbe aspre, scurte. — Ai mai venit încoace, frate Mandi?

— Venit, popo.

— Da' cum o mai duci?

— Hm, eu o duc, popo. Da' rău o ducem noi, țara, Ardealul. Rău...

— Ardeal nenorocit!

Și se încruntau iarăși cei doi bătrâni, mărturii din alte vremi. Altă dată, când umbrele sării îi cuprindea așa la masă, alături, și sunetul clopotului de vecernie venea domol din marginea satului, ca o undă de chemare veche, din bătrâni, tresărea Mandi moșneagul, și se trăgea mai aproape de tovarășul său, iar ochii îi luceau în o lumină dulee, duioasă.

— Mă frate loane, te mai gândești tu acuma la Bărnuț, când spunea, colo la Blaj, la adunare, ca un arhanghel, cu fruntea lată, cu ochii peste mulțime: „**Oameni buni, scumpii mei frați, deacuma suntem slobozi... De acuma noi suntem stăpâni peste vieața noastră. Trăiască sfânta libertate...!**”

— N'auzi, frate loane, parcă mă furnică și amu vorbele lui: „**Trăiască sfânta libertate! Domn și iobag: tot una. Un cap, o vieață... Ce vorbe sfinte, măi frate loane!**”

Barba moșului tresărea și ea atunci, și manile lui uscate căutau brațele lungi a lui Mandi. Și haina neagră-verzie a preoției se alătură, într-o îmbrățișare caldă, de cojocul aspru al celui alt bătrân.

— Ehei, Mandi, ce mai vremi atunci!

Apoi iarăși, după un răstimp, se ridică pieptul lui Mandi în lumina sfioasă de la fereastra din fund, și peste frunte i-se întindeau două vine groase, două sfori de oțel, sub firele de păr cărunte.

— Da' când am dat mai întâi, loane, cu lancea mea de șase palme în tăiș, știi colo la podu' Ațintișului, cu popa Vlăduț. De s'au înroșit apele Murășului. Și urlau văile de darabanele noastre de lemn. Și răcneau tribunii călări, cu săbiile în vânt: „**Pentru sfânta libertate!**” — **Atunci, popo loane, am trăit noi!**...

Mandi se ridica repede de după masă, își îndoaia mijlocul uriaș, la ușă, sub pragul deasupra, și călțunii lui grei sunau aspru pe uliță la vale, până departe șterse, mai mult de petrecanie și de priveală fără culoare, iar nu de simțire și de înălțare românească. Noi însă cât de mult ne bucuram și de acelea, fiindcă erau românești și erau spuse în limbă părinților noștri! Acum e România pe aceste a plaiuri străbune, și s'au rupt și cătușile de robie ale sufietului.



¹³ Ibidem

¹⁴ Unirea poporului, Nr. 10,3 Aprilie 1919. p.2

SALONUL CAVALERILOR

**ÎNĂLȚAREA DOMNULUI
„Ziua eroilor neamului”**

Mircea Dorin ISTRATE

Nemuritorii lumii

„Istoria este un testament lăsat de străbuni nepoților pentru tălmăcire și povață. În ea, omul de rând găsește clipe de adâncă trăire și satisfacție, oșteanul putere și îmbărbătare, iar conducătorii pilde de cum trebuie conduse noroadele.”

Istoria răspunde la trei întrebări: Cinee suntem? De unde venim? Și încotro mergem?

Cine suntem ?

Suntem margine de timp, încolțiți aici în huma statorniciei noastre la poalele Carpaților, prelinși de-oparte și de alta până dincolo de Dunăre și mare și încă mult mai departe spre soare- răsare și soare-apune, tot înmulțiți în țandăra zării.

Suntem din totdeauna stăpânii acestor mirifice și roditoare meleaguri peste care, în vremi bătrâne, au trecut mulțime de noroadă în drumul lor de pribegie spre alte zări. Noi am rămas aici nesmulși din glia străbună, mereu iertători și încrezători în steaua noastră norocoasă.

Ne este veche și nobilă seminția ca și moșia pe care El, Divinul, ne-a dat-o s-o stăpânim și să o păstrăm mereu întreagă în rotundul ei. Ca să nu uităm de această poruncă am pus la hotarele conștiinței noastre troițe veghetoare: Tărtăria, Sarmizegetusa, Tape, Blidaru, și încă multe altele care, la cumpănă de vremi, să aprindă candela speranțelor noastre pentru a aduna și uni împrăștiata turmă a neamului, risipită de furtunoase și înșelătoare vremi.

De unde venim ?

De nicăieri și de niciunde. Noi suntem și ne-am știut mereu aici, din cumpăna vremilor, iar pe cei de dinaintea noastră i-am știut mereu de moși. N-am venit pe vreo scurtătură din neguroase și îndepărtate locuri ca mai toți cei din jur. Pe noi ne-a pus Măritul aici, ca veșnică sămânță, care să se înmiască în huma roditoare

a acestor locuri, pe cărarea mereu suitoare a neopritului timp.

N-am fost râvnitori hulpavi la bogățiile altora, mulțumiți mereu cu ce a fost al nostru și cu ce Măritul a îndestulat aceste locuri.

La cruce de timp și istorii, neiertătoarele vremi ne-au cerut mereu vamă îndestulată, pe care Hristoșii noștri cei dragi: Decebal, Bogdan, Dragoș, Mircea, Stefan, Mihai și-atâția alții înșfînțit pe altarul nemuriri noastre, au dat-o pentru a rămâne pomelnice neuitate în veșnicitul timp, speranțe care să aprindă mereu și mereu candela conștiinței noastre.

Încotro mergem ?

Mergem de la-nceputuri pe sortitul drum al pătimirilor noastre, plătind mereu ortul cerut pentru a rămâne aici în veșnicia mincinoaselor vremi.

Suntem, ca de atâtea ori în istorie, sub vremi și nu de-asupra lor, iar în vâlmășagul mișcătorului timp, nădăjduim că, la vremi de grea cumpănă se va găsi câte un alt Mircea, un alt Ștefan, un alt Mihai, care să ne scape din strânsori și să ne spele obrazul de rușinoasele păcate, aducându-ne pe calea ce bună.

Sperăm că la sfârșitul veacurilor, când pătimirile noastre se vor fi sfârșit, Măritul, Iertătorul sufletelor noastre, ne va așeza dimpreună cu El, în Grădina Maicii Domnului, locul reînvierii neamului românesc și că noi vom fi fost aleșii nemuririi lumii și veșnicia ei.

Monumentul jertfei

Jertfa e altarul unui monument,
Scrijelat cu nume care nu mai sunt,
Suflete viteze ce răspund: PREZENT
Colo sus în raiul, cerul cel sfânt.

El va fi de-apururi munte de iubire,
Clipă de-amintire în pomelnic trist,
Lacrimă de suflet într-u veșnicire,
Rugă de iertare, la picior de Crist.

Suspinatul pietrei, brazde înflorate,
Vântul le mângâie suferința lor,
Mama, soața, sora, inimi sfâșiate
Veșnic măcinate de amar și dor.

Pomenite nume, file de istorii
Scrise-n cartea vieții, fie pentru voi,
Stânca neuitării pusă-n vântul iernii,
Ca să mărească fapte de eroi.

Ziuă însemnată scrisă-n calendare,
Timp oprit o clipă într-u creștinesc,
Dragoste smerită, pusă-n braț de floare,
Lacrimă sub pleoapă, rugă la ceresc.

Toate adunate pentru voi ce-n soarte
Ați avut amarul unui nenoroc
Și pe-ntinsul lumii, undeva, departe,
Ați rămas vecie în acela loc.

Noi, urmași de-i voștri, cum e creștinesc,
Când pe lume fi-va zi de sărbătoare,
Gândul ni-l întoarcem spre dumnezeiesc,
Ca-n smerită rugă facă-vă iertare.

Și în rai vă pună lângă sfinți și ingeri,
Că ați fost în vreme jertfitori de țară,
Știe-vă urmașii, mai ales cei tineri,
Cine mersul vieții încă apără.

Într-un vers de slavă eu v-am pus acuma
Să vă veșnicească întristatu-mi gând,
Iar din jalea sorții, cum ar face muma
Vă sărut pe suflet, tainic lăcrimând.

**Mircea Dorin Istrate,
Târgu Mureș**



CORUL VETERANILOR ORADEA

1.Col. dr. Constantin Moșincat: *Domnule prof. Mircea Dan, mulțumesc pentru început că ați acceptat discuția noastră despre un subiect drag nouă. De mai multă vreme, deși sunteți tânăr, faceți parte din Corul „general Traian Moșoiu” al Veteranilor Bihor, asumându-vă coordonarea lui. Pentru cititorii Revistei vă rog să faceți o scurtă prezentarea istoricului acestei formațiuni corale.*

Prof. Mircea Dan – Pentru început, aș dori să vă mulțumesc pentru invitație. Într-adevăr, îndrăgesc a vorbi despre activitatea Formației Corale „General Traian Moșoiu” și mă bucur că-mi oferiți această oportunitate de a prezenta cititorilor revistei, un scurt istoric al acesteia, la 40 de ani de la înființare. Sunt membru al corului din anul 2013, iar în 2018, după plecarea domnului Teodor Abrudan, colegii m-au desemnat coordonator.

Formația corală „General Traian Moșoiu” a luat naștere în anul 1985, având în

componentă 31 de persoane, ofițeri, profesori, și ingineri, oameni care aveau o pasiune comună, muzica corală. Activitatea se desfășura atunci, la Casa Armatei. În anul 1986, sub bagheta domnului dirijor Tăședan, corul a participat la mai multe concursuri naționale, la București și Timișoara, obținând un meritoriu loc II.

După 1990 activitatea corului a fost mai restrânsă, rezumându-se la participări în cadrul unor evenimente și festivaluri locale.

Din 2008 și până în prezent, corul este dirijat de către domnul profesor Ioan Ștefan Fluieraș, cel care aduce un suflu nou și revitalizează întreaga activitate artistică. Din acel moment agenda formației corale a devenit din ce în ce mai aglomerată, datorită solicitărilor venite atât de la nivel local, național și chiar internațional. Corul devine o prezentă constantă la majoritatea manifestărilor cultural-artistice ale comunității noastre locale, având parteneriate strânse cu Primăria Municipiului Oradea, Consiliul Județean Bihor, ASCO, Centrul Militar Județean Bihor etc.

În anul 2014 la invitația *Centrului de conservare și promovare a culturii tradiționale Hunedoara* am deschis Serbările Naționale Țebea, eveniment transmis de TVR.

În același an corul este invitat să susțină concerte la Viena, pentru comunitatea românească, la *Institutul Cultural Român și Biserica „Sf. Apostol Andrei”*. Lăsând o bună impresie, datorită unor interpretări de excepție, în anul 2019 corul se întoarce la Viena, pentru a susține un recital la Capela Imperială de la Palatul Schönbrunn.

În ultimii ani formația corală a avut un parteneriat strâns și cu Uniunea femeilor Bihor, prin intermediul doamnei președinte ing. Miorița Săteanu, pe care îmi place să o numesc „sufetul activităților cultural-artistice”, din Municipiul Oradea. Doresc pe această cale să îi mulțumesc doamnei dorindu-i în același timp multă sănătate și

succes în toate proiectele pe care le derulează.

2. Col. dr. Constantin Moșincat - *La foarte multe dintre acțiunile inițiate personal sau/și la care am participat a fost prezent și corul cu un repertoriu foarte variat. Vă rog să spicuiți câte ceva din tematica amplă a repertoriului acestei formațiuni Corului.*

Prof. Mircea Dan - Repertoriul nostru este unul extrem de vast și variat, iar acest lucru i se datorează în cea mai mare parte domnului dirijor Fluieraș. Interpretăm alături de cântece patriotice și revoluționare, care consider că ne reprezintă cel mai mult, și prelucrări din muzica clasică, folclorică, române, muzică de petrecere etc.

3. Col. dr. Constantin Moșincat - *Domnule profesor țin să subliniez prezența Corului la primele două ediții a Galei „Mihai Eminescu”, organizate de Revista Cetatea Cavalerilor. În sala „general Traian Moșoiu” din Primărie, în 15 ianuarie 2024, ați deschis Gala cu melodii pe versurile lui Eminescu. La ediția a II-a, la cercul Militar, în acest an ați încheiat cu române pe versurile Luceafărului. Vă rog să ne spuneți câte ceva și despre membrii Corului.*

Prof. Mircea Dan - Îmi amintesc cu mare plăcere de cele două evenimente, la care am răspuns invitației dumneavoastră, și de la care avem amintiri frumoase.

Revenind la întrebare, în prezent formația noastră cuprinde un număr de 16 coriști, profesori, militari, ingineri, economiști, majoritatea pensionari, pe care-i leagă

dragostea față de muzică și de valorile noastre naționale.

Cea mai mare pondere, cam jumătate dintre membri sunt profesori, foști/actuali colegi de catedră, de la care personal am învățat multe lucruri, și încă mai învăț.

Suntem privilegiați să avem în mijlocul nostru și două cadre militare, oameni de o înaltă ținută profesională, cu care ne mândrim.

Nu în ultimul rând inginerii și economiști, sau latura pragmatică a formației, cei care dau un plus de echilibru grupului nostru.

Colegii mei sunt oameni deosebiți, deschiși, mereu zâmbitori, responsabili cu buna dispoziție, gata să participe oricând la

evenimentele culturale la care suntem invitați, în ciuda vârstei înaintate și a problemelor de sănătate inerente.

4. Col. dr. Constantin Moșincat - *Îl aveți ca dirijor și acompaniator cu acordeonul pe inimosul domn profesor Ionel Fluieraș. El este cel ce armonizează cele 4 voci bărbătești. Care ar fi oare cea mai dragă melodie care reprezentativă pentru Cor?*

Consider că avem două melodii reprezentative, pe care ne place să le interpretăm în mod deosebit. Prima dintre acestea este una patriotică „Noi suntem cei chemați” – compozitor Romulus Botto, iar cea de-a doua, care aparține repertoriului clasic, „Corul sclavilor evrei”, din opera Nabucco de Giuseppe Verdi.

4.Col. dr. Constantin Moșincat - *Ce proiecte aveți pentru acest an și viitor?*



Prof. Mircea Dan - Cel mai nou parteneriat al nostru este cu Uniunea Județeană a Pensionarilor Bihor, prin intermediul domului președinte Bochiș Dumitru și a doamnei vicepreședinte ing. Miorița Săteanu.

De asemenea ne dorim să păstrăm colaborările existente, și mă rog lui Dumnezeu să le dea sănătate colegilor mei, care au o vârstă destul de înaintată, să putem participa la evenimentele viitoare, la care vom fi invitați.

Col. dr. Constantin Moșincat - *Mulțumesc mult pentru timpul acordat și fotografiile inedite puse la dispoziție. Succes, sănătate și multe aplauze la scenă deschisă.*

Prof. Mircea Dan – Mulțumesc în numele colegilor mei. Vă doresc mult succes în toate proiecte dumneavoastră. Închei cu promisiunea de răspunde prezenți de fiecare dată, invitațiilor la evenimente pe care le veți organiza.

A consemnat,

Col. dr. Constantin Moșincat



IOAN CHIVARI – MEDALION 80

Doru Sicoe

Ziua de 1 iunie nu este numai ziua de naștere a lui Marilyn Monroe, ci și a lui Ioan Chivari. Chiar dacă sărbătorirea a picat duminica, o zi incomodă, cunoscuta vedetă a politicii bihorene a ținut să-și serbeze ziua corect, la data oficială, fiind o chestiune de principiu. Ioan Chivari a fost și este un om al principiilor, așa că, până la urmă, 152 de oameni (numărați de dom' părinte) l-au onorat cu prezența, la masă. Au venit invitați din județ, dar și din țară! O absență memorabilă: fostul președinte PSD Bihor Ioan Mang, prea compromis că să mai fie invitat. De precizat că Ioan Chivari este în continuare membru PSD.

Puțin după ora 14, invitații s-au adunat în curtea bisericii ortodoxe din satul natal, Livada, unde, sub patronajul preoților ortodocși, a fost lansat volumul "De vorbă

cu un om de stânga, Ioan Chivari", tocmai apărut la Editura Muzeului Țării Crișurilor. Din cele o sută de bucăți scoase din banii sărbătoritului, au mai rămas doar vreo 30 pentru această ocazie. O eventuală suplimentare de tiraj nu se anunță deocamdată...



După prezentările făcute de istoricii Mihai Drecin, Augustin Țărău și Cristina Pușcaș, s-au succedat la microfon o seamă de invitați. Ioan Chivari, vizibil emoționat, prin cuvântările de la microfon despre el, a rețrăit o serie de întâmplări din cei 80 de ani de viață.

A primit și câteva diplome care, toate, dovedeau nivelul de respect la care el a ajuns în comunitate.

Un cuvânt plin de emoție a fost ținut de Elena (Alina) Moțoc-Chivari, care, împreună cu soțul și fiul, constituie marea mândrie a fostului primar al comunei Nojorid din perioada comunistă și a șefului finanțelor bihorene de după 1989. Au fost prezente și sora cea mare, precum și cea mică a lui Ioan Chivari. Familia a făcut și oficiile de gazdă, servind cu mare implicare la masa ținută vizavi, la Căminul Cultural, o

construcție legată și ea de numele lui Chivari.

Volumul lansat de ziua lui Ioan Chivari – „*De vorbă cu un om de stânga*” îi are ca autori pe Augustin Țărău și Elena Moțoc-Chivari și constituie o premieră în publicistica bihoreană. Așa cum nu i-a fost rușine de nimic din ce a făcut în viața lui, Ioan Chivari este primul fost demnitar comunist bihorean care își trece în revistă existența, aducând o contribuție importantă la scrierea istoriei contemporane a Bihorului. E un pas esențial și, ca istoric, eu sper ca acest exemplu să fie urmat și de alți supraviețuitori ai perioadei comuniste. Important este că Ioan Chivari a moștenit o educație și atitudine creștine din familie, pe care le-a aplicat apoi în plin regim ateu.

Astfel, s-a implicat cu căldură nu numai în construirea bisericii ortodoxe din sat, în dreptul căreia așază numele lui Mircea Malița, cât mai ales în ajutorarea fără rezerve a celorlalți, indiferent de etnie sau proveniență socială, obținând respectul tuturor, indiferent de culoarea politică pe care o au azi. E o performanță pe care niciun politician bihorean nu a mai obținut-o până acum, ceea ce-i asigură dreptul la îndelungată memorie. Sperăm ca "motorașul" care-i ajută inima, să funcționeze multă vreme de acum înainte, Ioan Chivari marcând o nouă performanță: a refuzat o intervenție în locuri renumite precum Timișoara sau Cluj, preferând o operație la Oradea, cu un medic tânăr. Reușita i-a permis ca, la masă, să se întrețină cu toți, trecând neobosit pe la fiecare, pentru a transmite cu multă energie din plăcere lui de a-i ști fericiți pe ceilalți.

Doru Sicoe,
Oradea



„SPICUL DE GRÂU” (propunere de monument)

Cornel T. Durgheu

MOTIVARE

O Lucrare Monumentală de For Public închinată „Spicului sacru de grâu”. O plantă istoric-tradițională, importantă cultivată și crescută pentru hrana Omului, precum și a necuvântătoarelor. Ocupație de cultivare practică a acestei plante de mii de ani în spațiile Intercarpatiche prin muncitul pământului, a administrării și dezvoltării agriculturii locului.

GRÂUL, spicul de grâu, este unul din SIMBOLURILE însemnate ale produselor agricole cultivate pentru asigurarea hranei omului în spațiul românesc. O preocupare suveranistă permanentă, pentru viață, pentru munca pământului în decursul veacurilor evitând astăzi riscul uniformizării tradițiilor culturale naționale, datorită influenței tehnologizării moderne.

CONCEPȚIE MONUMENT

MONUMENTUL propriu zisă este preconizat a fi conceput și proiectat pentru a fi realizat în Spațiul Tradițional ardelean cu posibilitatea de-a fi ridicat oriunde în arealul românesc. Inițiativă motivată de preocupările milenare ale strămoșilor daco-valahi în „rodnicia” câmpului și agricultura existențială specifică devenită tradițională.

Elementele structurale volumetrice, îmbinate, organizate în compoziția spațială a Monumentului sunt legate conceptual, spiritual și istoricește pentru a ARGUMENTA o astfel de REALIZARE ARTISTICĂ MONUMENTALĂ SIMBOLICĂ în Spațiul Ales. Elementele de susținere inspirativă sunt motivate prin metafore, analogii și experiențe spirituale pe tema legăturii între omul român, poporul român și munca pământului.

Propunerea de Monument „SPICUL de GRÂU” este un Omagiu adus legăturii fundamentale dintre valahul popor român și pământul sacru „sfânt” din care s-a plămădit, l-a muncit, l-a cultivat și a trăit pentru miraculoasa lui existență de-alungul

vremurilor și concretizând civilizarea lui prin cultură și prin artă. Monumentul este nevoie a EXPRIMA PRIVITORULUI o stare, o încărcătură, de BINECUVÂNTARE CHRISTICĂ, înălțătoare și benefică.

Un Monument născut pentru închinare mulțumind cu recunoștință CELUI care ne-a INSPIRAT. O punte care să ne propulseze într-un „con” de LUMINĂ și materialitate fericită. Dar pentru aceasta este nevoie de „menirea” sculptorului ostenitor, a creiatorului și binefăcătorului pământean, pentru a binecuvânta cu ENERGIA LUI sentimentul de fericire eficient pe care să-l păstrăm și să-l împărtășim.

SPICUL DE GRÂU reprezintă unul dintre cele mai caracteristice simboluri ale identității civilizației românești și universale. El purtând în sine istoria milenară energetică a relației dintre om, hrană și pământul roditor.

Propunerea de MONUMENT vizează crearea unui Monument dedicat spicului de grâu, ca recunoaștere a importanței sale fundamentale în cultura, spiritualitatea și economia tradițională românească. Monumentul ar servi (servește) drept mărturie a legăturii „sacre” dintre poporul român și munca pământului, relevând analogii ce transcend timpul, conectând prezentul cu trecutul ancestral.

SIMBOLISTICA spicului de grâu în folclorul românesc, prezența sa în ritualurile de viață și asocierea sa cu divinitatea, justifică pe deplin necesitatea unui astfel de MONUMENT NAȚIONAL, care să reamintească generațiilor prezente și viitoare

despre valorile fundamentale ce au modelat sufletul omului pe aceste meleaguri, a localnicului, a spiritului românesc.

Monumentul propus, intitulat "SPICUL de GRÂU", trebuie a fi realizat ca o Sculptură Monumentală de FOR PUBLIC, posibil din materiale durabile precum bronzul, piatra sau o combinație inovatoare de materiale tradiționale – lemn cu fier forjat sau alte materiale moderne. După posibilități.

Înălțimea Monumentului va fi impunătoare, între 15-20 de metri. Acesta ar simboliza importanța covârșitoare a grâului în agricultura românească dar și în spiritualitatea românească, precum și aspirația social-culturală continuă a țaranului român spre prosperitate, bunăstare și credință.

CONCEPTUL SPAȚIAL

Structura centrală. Sunt variante diferite semnificative dar la fel de reprezentative. Un AX Central – privind existențialitatea istorică, o COLOANĂ sau 3 COLOANE, AXE Centrale de SPIC, simbolizând istoricitatea PROVINCIIILOR ROMÂNEȘTI. Elementul CRUCE indispensabil. Stilizare decorativă, a coloanelor de dimensiuni impresionante - aproximativ 10 - 12 metri înălțime – așezate, pe un SOCLU impunător de – 4/4/4 metri înălțime amplasat pe o BAZĂ - paralelipipedică cu laturi de 5/5/0,70m. Elementele constitutive; spic, boabe sunt simplificate, stilizate. Acestea ar fi realizate din metal - bronz aurit, oțel inoxidabil, care prin reflexie ar „reflecta” lumina soarelui și „lumina”



vieții, simbolizând, împărțind bogăția pământului românesc, viața. O altă variantă poate fi realizată prin structuri volumetrice și elemente din piatră solide, viguroase monolit.

O altă variantă, cu spectru rotund, ar putea fi concepută având la Cota 0 (zero) a Monumentului o BAZĂ paralelipipedică sau cilindrică cu un diametru de 5 m, SOCLUL, este conceput sub forma unui corp PARALELIPIEDIC sau CILINDRIC de-o dimensiune diametrică variată de 4 m și Înălțimea de – 3,5 - 4 metri. Pe laturele cilindrului (sau paralelipipedului) fiind reprezentate scene compoziționale în BAZORELIEF concepute din motive și elemente specifice fitoforme și zoomorfe, prin ritualuri asociate, munca pământului, etc, imortalizând ciclicitatea vieții la țară, a vieții agricole. Compoziții care să ilustreze scene din viața tradițională rurală, sătească, asociate cultivării pământului, a grâului, a muncii în agricultură.

Locul ideal pentru amplasarea Monumentului „SPICUL de GRÂU” ar fi într-o zonă cu semnificație istorică covârșitoare pentru agricultura bihoreană sau românească, amplasat în arealul oricărei localități, rurale sau urbane din Câmpia de Apus a României. Considerate a fi specifice tradițiilor obiceiuri agricole renumite pentru cultivarea grâului, a pământului, simbolizând viața la țară. Oriunde ar fi așezat în spațiile de câmpie ar constitui un amplasament simbolic adecvat.

– ELEMENTE SIMBOLICE INTEGRATE.

O „poveste” posibilă cu un element SIMBOL – CRUCEA - indispensabil. Monumentul ar încorpora în compoziții simboluri tradiționale românești asociate fertilității și abundenței integrând motive populare specifice locului sau din diverse regiuni ale țării. Exemplu; partea centrală, frontală ar reprezenta ciclul complet al vieții omului, ciclul grâului - de la sămânță la spic copt – însoțit de elemente figurative, metaforă vizuală a ciclului vieții omenești și

a permanenței existențiale a vieții la țară a poporului român. Eternizând Importanța istorică și culturală a grâului în spiritualitatea românească, revendicând memoria determinantă a credinței sale creștine.

În satul tradițional românesc, grâul a fost dintotdeauna considerat sacru, iar această sacralitate s-a transferat asupra pâinii și tuturor produselor derivate, precum colacii, pasca sau prescura. Această dimensiune sacrală nu este întâmplătoare, ci reflectă centralitatea grâului în supraviețuirea și prosperitatea comunităților românești de-a lungul secolelor în acest spațiu.

Spațiu în care asocierea grâului cu Divinitatea are rădăcini adânci, anterioare chiar perioadei creștine, când pâinea era deja simbol al Divinității Supreme. Odată cu răspândirea creștinismului, această asociere s-a intensificat, grâul și pâinea devenind simboluri cristice, invocate zilnic în rugăciunea "Tatăl Nostru" și identificate direct cu ISUS Hristos: "Eu sunt pâinea vieții; cea ce vine către mine, nu va flămânzi și cea ce crede întru mine, nu va înseta niciodată".

„Prezența grâului în momentele cruciale ale vieții țaranului român demonstrează importanța sa fundamentală. Femeia însărcinată purta boabe de grâu în sân pentru ca pruncul să fie puternic la naștere. Grâul era nelipsit de pe masa ursitoarelor. În leagănul pruncilor se puneau boabe de grâu cu credința că acestea îi vor face sănătoși, prolifici, muncitori și bogați. Astfel, grâul însoțea omul din perioada prenatală, marcându-i existența până la moarte”.

METAFORE ȘI ANALOGII

Descoperim Metafore și Analogii ale relației om-pământ, pământ-apă, sedimentate în conștiință prin - „*Spicul de grâu sacru*” - metaforă a rezistenței și continuității vieții pe pământ.

Spicul de grâu reprezintă, poate mai mult decât orice alt simbol agricol, esența relației între OMUL român și pământul său. Precum spicul de grâu ce răsare an de an, indiferent

de vitregiile naturii, la fel și poporul român a demonstrat o rezistență remarcabilă în fața istoriei tumultuoase și vicisitudinilor vieții perpetuându-și existența în același spațiu mitic. *Spicul devine astfel metafora perfectă a continuității și perenității poporului român pe aceste meleaguri.*

În legendele populare, spicul de grâu ocupă un loc privilegiat, fiind subiectul unor narațiuni ce explică originea sa divină și legătura sa cu destinul uman. Aceste legende, regăsindu-se de altfel atât în folclorul românesc cât și în cel universal, sunt mărturii ale importanței fundamentale a grâului în determinarea identitară a poporului.

CICLUL GRÂULUI.

Ciclul grâului este o oglindă a vieții umane. Procesul complet al cultivării grâului - de la semănat, la germinare, creștere, coacere, seceriș și morărit, transformare apoi în pâine. Este reprezentată o analogie perfectă cu ciclul vieții umane. O analogie profund înțeleasă de țăranul român, pentru care momentele asociate ciclului agricol erau încărcate de semnificații ritualice și spirituale.

La nivel simbolic, grâul ce „moare” în pământ pentru a renaște sub forma spicului devine o metaforă a sacrificiului și regenerării. Teme fundamentale în spiritualitatea românească.

Nu întâmplător, ritualurile de seceriș erau însoțite de versuri care subliniază rolul protector al grâului împotriva nenorocirilor și valoarea sa ca simbol al prosperității.

MUNCA PĂMÂNTULUI

Munca aspră a pământului este o definiție a identității naționale. Pentru poporul român, munca pământului nu a reprezentat doar un mijloc de subzistență, ci o modalitate fundamentală de a-și defini identitatea. Relația cu pământul este atât de profundă încât se reflectă în toate aspectele vieții tradiționale: limbaj, obiceiuri, credințe, artă populară.

Existența unor locuri legendare precum Peștera Meziad din Munții Apuseni, unde se spune că "ar fi încolțit prima sămânță de grâu din România", demonstrează importanța mitologică acordată originii cultivării grâului pe teritoriul românesc. Dar și un motiv real, un argument, pentru realizarea artistică în spațiul nostru tradițional istoric, a unui MONUMENT SIMBOLIC a „Spicului de grâu”.

Vechimea impresionantă a „Peșterii MEZIAD” de peste 10 milioane de ani, creează o legătură simbolică între permanența geologică a pământului românesc și continuitatea pe aceste meleaguri a poporului zămislit, care l-a lucrat.

JUSTIFICAREA CULTURALĂ

Justificarea culturală și educațională a Monumentului „SPICUL de GRÂU”, un Monument dedicat spicului de grâu ar avea o valoare educativă inestimabilă. El oferind generațiilor de români mai vârstnici sau în mod speciali celor tineri, o punte de legătură cu tradițiile agricole și spiritualitatea strămoșească.

„Într-o epocă a urbanizării accelerate și a îndepărtării de valorile tradiționale, un astfel de monument ar servi drept reper identitar și rădăcină culturală”.

Din perspectivă turistică, precum exemplul „MONUMENTUL CEPEI” de la Pericei-SĂLAJ, realizare a subsemnatului, Monumentul „SPICUL de GRÂU” susținut pentru realizare în Bihor, zona noastră folclorică, ar putea deveni un important punct de atracție turistică și simțământ național patrotic, similar cu alte Monumente de FOR PUBLIC adăugate pe Lista Patrimoniului Universal.

COLOANA INFINITULUI, creație a marelui Brâncuși, omagiu adus militarilor romani căzuți în Primul Război Mondial, demonstrează puterea artei publice MONUMENTALE de a transmite mesaje profunde și de a deveni simboluri naționale recunoscute la nivel mondial.

Monumentul "Spicul de grâu" s-ar alătura astfel altor repere artistice naționale precum "Cavalerul de Cucuteni" sau Monumentul "DADA" Tristan Tzara, contribuind la îmbogățirea patrimoniului cultural național și la diversificarea expresiilor artistice ale identității românești.

ANALOGII ȘI METAFORE COMPLEMENTARE

Monumentul propus ar putea integra metafore vizuale puternice ce ilustrează legătura dintre poporul român și pământ. Precum rădăcinile grâului pătrund adânc în sol pentru a susține spicul ce se înalță spre cer, la fel rădăcinile culturale românești sunt adânc înfipite în pământul natal, susținând aspirațiile naționale. Această analogie ar putea fi reprezentată vizual prin elementele structurale ale monumentului.

O altă metaforă relevantă este aceea a grâului *ca liant social*: precum boabele stau strânse laolaltă în spic, la fel comunitățile tradiționale românești s-au organizat în jurul muncii pământului și valorilor asociate acesteia. Ritualurile legate de semănat, seceriș și procesarea grâului erau momente de coeziune socială, reflectând organizarea comunității în jurul ciclurilor agricole.

CONCLUZII,

Propunerea monumentului "Spicul Sacru" reprezintă o inițiativă culturală ce urmărește celebrarea și perpetuarea unei valori fundamentale a identității românești - legătura profundă cu pământul, manifestată prin cultivarea grâului de-a lungul mileniilor. Prin metaforele și analogiile incorporate în designul său, monumentul ar oferi o lectură complexă a relației om-pământ specifică culturii românești.

Într-o epocă a globalizării și uniformizării, un astfel de monument ar

reaminti că identitatea națională românească s-a construit în strânsă legătură cu pământul, cu ritmurile naturii și cu valorile agriculturii tradiționale. El ar funcționa ca un simbol al rezistenței, continuității și regenerării, valori esențiale transmise prin metafora spicului de grâu.

Monumentul propus nu ar fi doar o operă de artă, ci și un simbol viu al patrimoniului imaterial românesc, concretizând în formă vizuală legătura ancestrală dintre poporul român și munca pământului - legătură ce a modelat, de-a lungul secolelor, sufletul național și valorile fundamentale ale culturii tradiționale românești.

BIBLIOGRAFIE;

- [1] Legenda spicului de grâu în folclorul românesc și în cel universal
https://www.academia.edu/44855250/Legenda_spicului_de_gr%C3%A2u_%C3%AEn_folclorul_rom%C3%A2nesc_%C8%99i_%C3%AEn_cel_universal
- [2] Peștera din Munții Apuseni care e veche de 10 milioane de ani ...
<https://albapress.ro/peștera-din-muntii-apuseni-care-e-veche-de-10-milioane-de-ani-aici-ar-fi-incoltit-prima-samanta-de-grau-din-romania/>
- [3] Muzeul Național al Agriculturii donează județului Ialomița „Ferma” ...
<https://obiectiv.net/muzeul-national-al-agriculturii-doneaza-judetului-ialomita-ferma-agricola-perieti-monument-istoric-68506.html/>
- [4] Grâul, asociat cu divinitatea încă din perioada precreștină / În ...
<https://g4food.ro/graul-asociat-cu-divinitatea-inca-din-perioada-precrestina-in-vechiul-sat-traditional-era-considerat-sacru-la-fel-si-painea-si-toate-preparatele-din-grau/>
- [5] Carol I – Spic de grâu (carte poștală ilustrată) - iMAGO Romaniae
<https://imageromania.ro/produs/carol-i-spic-de-grau-carte-postala-ilustrata/>
- [6] Sculpturi din România ale lui Brâncuși au intrat pe lista UNESCO
<https://www.rador.ro/2024/08/01/sculpturi-din-romania-ale-lui-brancusi-au-intrat-pe-lista-unesco/>
- [7] Monumente comemorative și de artă plastică - Municipiul Moinești
<https://moinesti.ro/2023/12/07/monumente-comemorative-si-de-arta-plastica/>
- [10] Mâna dureroasă a uitării-Mircea Spătaru și monumentul din Cluj

Prof. univ. dr. Cornel T. Durgeu,
Sculptor, Oradea



INTERVIU CU MHAELA CD (2) Aristotel BUNESCU

7.Ce a urmat apoi în cariera scriitoricească?

Pășind prin viață am adunat experiențe și amintiri care se află adânc în suflet și care înmuie în penița harului divin, devin versuri. Poeziile mele sunt inspirate în general



din viața de zi cu zi, cu bune și cu rele, scriu cu sufletul, despre iubire, familie, părinți, tinerețe, copilărie, amintiri, viață și moarte, de dor, despre natură, de prietenie, divinitate, etc. Așa s-a născut în 2020 cartea mea *"Pași de catifea"* poezii pentru suflet publicată la editura Globart Universum, Montreal 2021, lansată oficial în 29 august 2021 în cadrul evenimentului *Galei Artelor editia a 2a la Montreal*.

Tot în 2021 la editura Globart Universum a fost publicată cartea *"Dialog peste ocean"* o punte de poeme pentru suflet, care este rod al colaborării mele cu scriitorul Trandafir Sîmpetru, urmată de o carte de poezii în limba engleză *"The Fire Within Us"*, editura Globart Universum 2021 o traducere și o adaptare a cărții *"Focul din Noi"*. Volumele *"Dialog peste ocean"* și *"The Fire Within Us"* au fost lansate la Montreal în cadrul evenimentului *GARDEN Party* Universum Vip Studios. În luna decembrie a anului 2021 am publicat tot la editura Globart Universum din Montreal un volum de poezii de dragoste *"Iubește-mă în fiecare anotimp"* dedicat soțului meu, volum pe care l-am lansat în luna mai 2022 la Montreal în cadrul evenimentului *"Să iubim în orice anotimp"*, eveniment în care am avut și expoziția de pictură *"Descoperă-mi sufletul"* de la Hanul Moldovenesc din Montreal.

Anul 2022 mi-a adus noi satisfacții, am publicat în luna iunie la editura Globart Universum cartea *"Prin ochii mei"*, o carte de proză, articole, eseuri și critică literară, pe care am lansat-o în Montreal în cadrul

evenimentului *"Să dansăm pe valul libertății"*, iar apoi în luna iulie am publicat cartea de versuri răzvrătite *"La casa de nebuni"*, carte lansată la Sinaia în 3 iulie 2022 iar apoi lansată și la Montreal în cadrul evenimentului *"The One"* realizat la Universum Vip Studios. Apoi au urmat alte 2 cărți: o traducere în limba engleză a volumului *"Binecuvântare și chin"* care se numește *"Blessing and Torment"* și o carte de aforisme, versuri și reflecții emoționale *"Născut pentru a fi (alt)cineva"*

Anul 2023 a fost un an al provocărilor. Un an în care am muncit enorm iar apoi am plătit cu sănătatea. Am publicat 6 cărți pe care le-am trimis la biblioteci în România. Volumul de eseuri, articole, recenzii și cronici literare, *"Prin Roua Gândurilor"*-editura Globart Universum 2023 a fost lansat în 6 mai 2023 în cadrul evenimentului cultural *"Smaralde pe portativ"* la Domeniul Roman Montreal. Tot în aceeași locație în 10 iunie 2023 în cadrul evenimentului *"Rezonantele sufletului"* am lansat volum de poezii rugă și dialoguri în versuri cu Dumnezeu *"Îndumnezeire"* și *"Măsurând clipa"* un volum de versuri nemuritoare cu 2 autori, în colaborare cu autoarea Aurelia Oancă din

România, editura Globart Universum 2023. Romanul mult așteptat *"Femeia care a uitat să mai plângă"* o năucitoare poveste de viață publicat la editura Globart Universum - 2023 a fost lansat în 28 oct 2023 în cadrul unui eveniment deosebit la care a participat maestrul Gheorghe Gheorghiu, *"Mai lasă-mă să te iubesc"* la Domeniul Roman din Montreal. Anul 2023 s-a încheiat cu lansarea



În 9 dec 2023 a unui volum bilingv româno- englez, de aforisme-reflexii și enunțuri motivaționale *”Greu de atins/Hard to reach”* -editura Globart Universum 2023- în cadrul evenimentului *”Secretul Reușitei”* care a avut loc la Domeniul Roman din Montreal .Tot la final de an a fost publicat volumul de poezii din suflet și pentru suflet



”Cu sufletul în palmă”—editura Globart Universum 2023 – lansarea fiind programată pentru 27 ianuarie 2024 în cadrul evenimentului *”Secretul reușitei”*

8.Cum a fost 2024 pentru scrisul

dumneavoastră?

Anul 2024 a fost pentru mine un an foarte dens din punct de vedere scriitoricesc și jurnalistic. Am avut un an aglomerat deoarece anul 2024 a fost înțesat cu activități multiple și variate, lansări de carte, interviuri, emisiuni și multe evenimente culturale. În anul 2024 am scris 7 cărți și alte două le aveam în faza de proiect pe masa de lucru dar datorită programului foarte încărcat cu multe evenimente culturale, pe care le-am organizat și prezentat, am reușit să public doar 3 dintre ele. Însă în anul 2024 am lansat 4 cărți, cele 3 publicate și una publicată din decembrie 2023. Astfel, în 27 ianuarie 2024 în cadrul evenimentului *”Secretul reușitei”* am lansat volumul de poezii din suflet și pentru suflet *”CU SUFLETUL ÎN PALMĂ”* publicat în decembrie 2023 la editura Globart Universum, a urmat apoi, *RECOLORAREA CUVINTELOR* - carte de proză/ eseuri articole și cronici literare publicată la editura Globart Universum 2024, lansarea a avut loc la Domeniul Roman din Montreal în cadrul evenimentului *”Culori de primăvară”* în 27 aprilie 2024. *DORUL CUVINTELOR* - carte de poezii în colaborare cu poeta Aurelia Rînjea- editura Globart Universum 2024 - a fost lansată în 29 iunie 2024 la Domeniul Roman și

INTREBARI PENTRU MAI TARZIU/QUESTIONS FOR LATER- un volum bilingv de română-engleză de aforisme-reflexii și enunțuri motivaționale - editura Globart Universum 2024, a fost lansat în 21 septembrie 2024 la Domeniul Roman din Montreal. Finalul anului 2024 l-am dedicat pregătirii pentru publicare a celorlalte cărți și familiei.

9.Ce visați pentru finalul anului 2025, dar și pentru următorii ani?

Anul 2025 l-am început în forță cu planuri mari, pregătind pentru publicare cele 4 cărți pe care nu am apucat să le mai public în 2024, dar și alte 3 cărți noi: *VELVET STEPS* un volum de poezii în limba engleză care e o traducere și o adaptare a cărții *”Pași de catifea”*, *THE WOMAN WHO FORGOT TO CRY* - un roman în limba engleză care



descrie o năucitoare poveste de viață, *SIMFONIA GANDURILOR*- o carte complexă cu articole, eseuri și critică literară, *VIAȚĂ VIOLETĂ* un volum de poezii din suflet și pentru suflet, *ÎN NUMELE DREPTĂȚII* o carte răzvrătită, cu articole eseuri și reflecții de libertate, *PETALE LITERARE*—o carte deosebită cu

articole diverse, eseuri și critică literară și *SUFLET DE FEMEIE* o carte de poezii din suflet și pentru suflet.

Mai am în lucru 3 cărți, două romane și o carte de poezii pentru copii pe care le voi pregăti până la finalul anului pentru a fi publicate în 2026. Îmi doresc să reușesc să termin romanele MAMĂ DE REZERVĂ și SPARE MOTHER și să încep alte romane pentru că mulțumesc lui Dumnezeu nu duc lipsă de idei și creativitate.

Desigur pe termen scurt și mediu mai am multe alte proiecte privind publicări în reviste, colaborări, articole și volume colective, iar pe termen lung am multe idei pe care doresc să le pun în aplicare, mă aflu într-o perioadă prolifică și creativă, mă reinventez și mă redescopăr zi de zi, mă bucur și apreciez tot ce primesc!

10. Ce scriitori români vă plac? Dar de peste hotare?

Cred că întrebarea se referă la scriitori contemporani și nu la clasici. Datorită activității mele de scriitor și jurnalist dar și datorită activității mele de promotor cultural, organizând de-a lungul anilor mai multe concursuri literare și evenimente culturale prin care să promovăm tinere talente dar și scriitori și artiști români consacrați, din România și din întreaga lume, am avut ocazia să descopăr foarte mulți scriitori, mari talente, pe unii dintre ei întâlnindu-i personal.

Îmi plac scriitorii și poeții care scriu cu sufletul și cu inima, cei care transmit emoție prin scriitura lor și nu doar informează. Ador să citesc o poezie de calitate sau un roman bun a cărui poveste mă face să nu las cartea din mână. Îmi plac scrierile care mă fac să zâmbesc, sau cele care mă fac să fiu nostalgică sau tristă. Îmi place să citesc un aforism bun, o legendă, un articol, care transmite o emoție, o trăire, o vibrație înaltă pentru că în fond acesta este rolul

primordial al scriitorului, să lumineze! Din lipsă de spațiu dar și din dorința de a nu uita pe cineva nu voi enumera o listă lungă de poeți și scriitori. Mi-ar trebui mult prea mult spațiu căci sunt foarte mulți cei pe care îi citesc și îi apreciez.

Dar, există și o altă categorie de scriitori pe care nu îi citesc și nici nu îi public. Este vorba de scriitorii care se ascund sub masca amorului artei pentru a lăsa să iasă hidoșenia la iveală. Este vorba de aceia care adună totul într-o salată de cuvinte stropite cu vulgarități din dorința de a șoca, Deși ca scriitor, jurnalist și om de cultură, nu sunt de acord în niciun caz cu cenzura, pentru aceștia aș fi de acord cu instituirea cenzurii bunului simț.

11. Cum vreți să se desfășoare lumea dumneavoastră, lumea culturală, lumea în general?

Cred că la ora actuală lumea culturală dar și lumea întreagă, în general, se află

într-o mare criză! În opinia mea omenirea se află într-un punct de mare răscruce. Valorile lumii au fost întoarse pe dos, nu mai știm ce e rău ce e bine, ce e frumos și ce e urât, încurcăm curajul cu tupeul și cu nonșalanța. Toleranța și acceptarea sunt confundate cu lașitatea iar impostura a luat locul modernismului. Nimic nu mai este cum era și orice este posibil. Din dorința de a fi deschiși spre nou, dărmăm tot ce e vechi și încercăm să ne autodistrugem. Din păcate distrugem tot inclusiv viitorul copiilor și al lumii. În lumea mea, nu este loc de răutate, lucrurile stau altfel și sufletul meu se răzvrătește pentru că nu poate accepta atâta ură și nepăsare. Dar cred că cel mai bine poetul se exprimă în vers deci voi lăsa versurile să spună cum e în lumea mea....

În lumea mea, Autor: Mihaela CD

În lumea mea, e multă poezie
E vers, e cântec și e doar senin



Cerul meu e colorat în fantezie
Sufletul de dor și drag mi-e plin
În lumea mea, pacea te-ncântă
Vreascuri de gânduri se topesc
Inimile-n cor de frenezie cântă
Pe toți aş vrea să vă înveselesc
În lumea mea, există omenie
Și-i loc, numai pentru dreptate
Veniți să navigăm în prietenie
Și să vă molipsiți de bunătate!

12. La final, vă rugăm să transmiteți un gând celor care vă susțin și vă urmăresc necondiționat în realitate, dar și în spațiul virtual.

Cel mai mult îmi doresc să trăiesc într-o lume liberă și să fiu sănătoasă ca să-mi pot continua menirea. Oamenii, au nevoie de echilibru, în sufletul lor, de bunătate, de pace și de iubire. Eu asta încerc să le ofer prin scrierile mele. Dacă am reușit sau nu, asta numai cititorul hotărăște pentru că el este supremul nostru judecător și peste noi toți este timpul... cu care luptăm zi de zi... care se așază precum un praf greu peste lume și peste noi...

Depinde numai de noi dacă vom reuși să ne desprăfuim ca să nu fim uitați...

Le doresc tuturor celor care vor citi aceste rânduri să facă pași spre nemurirea faptelor lor, să fie sănătoși, buni, demni, liberi și fericiți! Doamne ajută!

Mihaela CD, 19 aprilie 2025, Montreal, Canada

Interviu realizat de Aristotel Bunesu¹⁵

AGENTIA DE PRESA CULTURALA SI SPORTIVA [APCS – Agentia de Presa Culturala si Sportiva](#)



¹⁵ A. Bunesu este autorul a 15 cărți. A scris numeroase studii și cercetări despre fenomene culturale. A condus, în calitate de Redactor Șef, ziarul național Tineretul Liber, al treilea din România, după Adevărul și România Liberă, după 1989

**NOȚIUNEA DE SINGURĂTATE
PRIMORDIALĂ**

Nicolae GRIGORIE-LĂCRIȚA

Oricine poate constata cu ușurință, din documentare de pe Internet, sau din orice altă sursă, că noțiunea „singularitate primordială” nu este definită, nu este explicată prin vreun material, aceasta fiind una dintre cauzele care o fac destul de greu de înțeles de noi oamenii simpli.

Singularitate: calitatea de a fi singular; însușirea a ceea ce este singular; unicitate; manifestare care este în dezacord cu obișnuințele comune; excentricitate.

„O singularitate” este „ceea ce are loc decât o singură dată și într-un singur punct”.

Primordial: de la început, de la origine, inițial, originar; care este primul într-o succesiune temporală; care a fost la origine; de la început, inițial, primar, originar; care constituie un început; care caracterizează un început; inițial; începător; primar.

Noțiunea „singularitate primordială” pornește de la ipoteza că, inițial, înainte de Big Bang, Universul era „un punct infinit de mic, cu un volum ce tinde spre zero și cu o densitate și cu o temperatură ce tindeau spre infinit”, adică era „o Singularitate” (un punct singur).

„Singularitate primordială”, are sensul de „ceea ce a avut loc o singură dată și într-un singur punct”, din care a luat naștere Universul prin „Big Bang”.

„Singularitate primordială” de la care a luat naștere Universul se presupune că a avut loc în afara timpului și în afara spațiului, noțiuni care nu ar fi existat până la „Marea Explozie Inițială”, numită „Big Bang”.



Acesta a fost „punctul de origine”, „punctul de început”, adică „singularitate primordială” de la care a luat naștere Universul, în urmă cu circa 13,8 miliarde de ani, prin „Big Bang”.

Infinitul Mic, din Big Bang, adică acel „un punct infinit de mic”, (dar care era infinit de fierbinte și infinit de dens), a fost cel care a condus la infinitul Mare, adică la nașterea și la dezvoltarea Universului, infinit în timp și spațiu.

Admițând ipoteza că, inițial, „Universul e fost „un punct infinit de mic, infinit de fierbinte și infinit de dens”, se consideră că Big Bang-ul este compatibil cu „crearea lumii din NIMIC”.

A se vedea și articole N. Grigorie Lăcrița, postate pe Internet, pe mai multe Site-uri: „Crearea lumii din NIMIC este admisă și de religie și de știință” și „Deosebiri și asemănări, în facerea lumii, între teoria creației și teoria evoluționismului”.

Pentru a încerca să ne imaginăm și să înțelegem, câtuși de puțin (dacă putem să ne imaginăm și să înțelegem așa-ceva!?), cum cum arăta acel „punct infinit de mic, infinit de fierbinte și infinit de dens”, din care a luat naștere Big Bang-ul, trebuie să pornind de la următoarele explicații date de știință (vezi

https://ro.wikipedia.org/wiki/Big_Bang).

1. Se spune că, la începuturile sale, adică la producerea Big Beng-ului, tot Universul era conținut într-o sferă de mărime infimă, subnucleară, de numai 10–32 milimetri diametru (un mm, împărțit la 10 urmat de 32 de zerouri), față de nucleul unui atom care are ordinul de mărime de 10–12 milimetri (un mm, împărțit la 10 urmat de 12 zerouri). Temperatura la acel stadiu era însă inimaginabil de mare, de ordinul a 1032 grade (10 urmat de 32 de zerouri).

2. Explicații la aceste mărimi.

2.1. Un atom este cea mai mică unitate constitutivă a materiei, fiind în jur de a zecea miliardime dintr-un milimetru = 10–9

= „10 milimetri împărțit la cifra 10 urmată de 9 zerouri” = 10^{-8} = „1 milimetru împărțit la cifra 10 urmată de 8 zerouri”.

2.2. Un „punct infinit de mic”, de 10–33, se exprimă, față de un milimetru, prin fracția „la numărator, cifra 1, iar la numitor, cifra 10 urmată de 33 zerouri”.

2.3. Temperatura la producerea Big Beng-ului era inimaginabil de mare, de ordinul a 1032 grade, adică de „cifra 10 urmată de 32 zerouri”, de grade Celsius.

Comparativ, temperatura maximă a Soarelui este de numai (circa) 156, adică de 15 urmat de 6 zerouri, respectiv de 15.000.000 grade Celsius.

Legat de noțiunea de „singularitate”, menționez, în sinteză, și noțiunea de „singularitate de pluralitate”.

Definirea și explicarea acestei noțiuni este și ea destul de complicată și din cauză că nu se găsește în nici o sursă de documentare, precum pe Internet etc.

Exemple de „singularitate de pluralitate”: „«Un» ciorchine de struguri”, adică „unul, care este compus dintr-o mulțime de elemente distincte”.

„Dumnezeu este Unul, dar Întreit în Persoane”.

Dumnezeu este Unul după Ființa Lui, dar descoperirea dumnezei-ască ne învață însă că „Dumnezeu, Unul după Ființă, este în Trei Persoane: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh”.

Aceste Trei Persoane, sau Ipostasuri dumnezeiești, alcătuiesc Sfânta Treime, taina de nepătruns cu mintea omenească și împărtășită nouă prin Descoperirea dumnezei-ască.

Cu alte cuvinte, „Dumnezeu este unul în esență și trei în persoană”.

Conf. univ. dr. N. GRIGORIE-LĂCRIȚA
Craiova, 30 martie 2025



ZIUA PORTULUI ROMÂNESC – GRAIUL SFÂNT AL FIRULUI CUSUT **Carmen Cristina OLTEAN**

Ziua portului popular românesc aduce în lumină nu doar frumusețea unor veșminte lucrate cu măiestrie, ci și duhul viu al femeilor care, cu ac și fir, au țesut rugăciuni, vise și credință pe pânză curată. Într-un astfel de port, cusut cândva de o femeie necunoscută, m-am regăsit. L-am purtat cu adâncă emoție la Ziua Culturii și la sărbătoarea Unirii; l-am așezat pe coperta volumului Între ieri și azi, ca un semn că între timpuri bate aceeași inimă românească. Am încercat să-i curăț atingerile timpului cu grijă și iubire, ca pe o icoană de țesătură.



Costumul popular nu este doar podoabă, ci altar viu. În el se cuprinde simțirea unui neam. Femeia care l-a cusut a dăruit tăcerii o voce, iar pânzei, suflet. Numele ei s-a topit în taina cusăturii, dar lucrarea ei luminează încă, îmbrăcând alte suflete de femeie cu harul nevăzut al dăruirii.

Scriu poezie din aceeași nevoie de a duce mai departe graiul acestui pământ. Port cu

evlavie această ie nu ca pe un obiect, ci ca pe o rugăciune cusută în timp. La fel ca poezia, ea îmi pare o candelă aprinsă în sufletul unui popor ce știe să doinească frumos.

La restaurantul La Conac din Alba Iulia, într-un decor ce păstrează parfumul unei epoci de demult, o altă ie veghează de pe perete ca o făclie de lumină. Am fost întâmpinată cu o noblețe caldă, cu o eleganță firească, demnă de spiritul locului. M-am apropiat de ea cu sfială și am simțit că femeia ce a cusut această ie mi-a atins inima. Am întrebat cu blândețe dacă aș putea să o port, să-i dau drum și viață, purtând cu mine sufletul acelei femei și demnitatea acestui neam. Dar am spus, la fel de profund: ea să rămână unde simte că îi este locul. Nu tot ce este viu se mișcă; uneori, rămânerea este o formă de zbor.

Portul popular trăiește și astăzi prin mâinile unor femei care duc mai departe harul celor de altădată. Doamna Maria Anca, cu o smerenie ce vine din adâncul rânduiei, coase ii din toate zonele țării și scrie, cu fiecare împunsătură, un testament al frumuseții românești. Cruci, flori, brâuri și stele prind viață pe pânză nu ca ornamente, ci ca semne vii ale credinței și dragului de neam.

Această lucrare sfântă este sprijinită cu dăruire de oameni și instituții care veghează asupra identității noastre. Centrul Etnografic al Albei Iulia, alături de Centrul Județean de Cultură Alba „Augustin Bena”, nu păstrează doar tradiția; o hrănesc, o învață din nou inimilor tinere și o dăruiesc mai departe ca pe o moștenire vie. Portul popular nu stă în vitrină, ci merge pe drum, respiră, înflorește și se închină.

Ziua portului popular este ziua femeilor care nu au căutat slavă, dar au cusut veșnicie. În fiecare strai popular se ascunde o poveste nerostită, un cântec fără glas, o inimă care bate în taină.

Pentru ele scriu. În numele lor port.

Astăzi, la Alba Iulia, în cetatea unde istoria
răsună ca o doină,
calc cu sufletul desculț și port cu mine
straietele neamului,
așa cum pământul poartă în răbdarea lui
lumina seminței.
În fiecare cusătură simt o bătaie de inimă,
în fiecare fir, o taină.
Mă înclin în fața femeii ce a cusut această ie,
ca în fața unei sfinte icoane
din care izvorăște amintirea femeii tăcute.
Și zic: binecuvântate fie mâinile care n-au
fost scrise în cărți,
dar au scris pe pânză veșnicia.
Așa să fie.



Carmen Cristina OLTEAN
Alba Iulia, 10 mai 2025



ÎNTRE PĂMÂNT ȘI ÎNALTUL CERESC

Elena BUICĂ

Deși omul este o parte a lumii lucrurilor
pământene (din pământ suntem făcuți și în
pământ ne ducem), nu se confundă total cu
această lume, căci el este singura faptură
care are viață spirituală aflată în relație cu
Tatăl Ceresc. Omul e singura ființă
înzestrată cu grai articulat, folosind cuvântul
despre care filosoful Constantin Noica zicea:
*„Orice cuvânt este o uitare și, în aproape
oricare, s-au îngropat înțelesuri de care nu
mai știi”*.

De la omul cu puțină școală, sau deloc, și
până la înălțimea piscurilor înțelepciunii
umane circulă idei, concluzii, frământări de
gânduri și de fapte, fiecare născute din
spiritul viu care a dat viață omului, numai el
înțelege viața ca dar neprețuit. Nu cred că
există o altă întrebare care frământă ființa
omenească mai des pusă în discuție decât ce
există în imensul spațiu dintre pământ și cer,
acolo unde spiritul nostru își va trăi veșnicia.
Tânăr sau bătrân, cu școală sau nu, omul și-a
dat răspunsul în fel și chip, după puterea și
dispoziția sufletească. Un singur lucru știu
că e general, cel al desprinderii din această
lume și trecerea în universul necunoscut al
înaltului ceresc. Fiecare ființă omenească
încearcă să zărească ceva din Lumina Celui
Nevăzut.

Nu de puține ori, privind cerul, gândul mă
duce la răscolitoare imagini din copilăria
petrecută în Țigănești-Teleorman, satul meu
natal. Înaintea Ochilor minții văd cum mulți
țărani, pe timp frumos de vară, își
„așterneau” patul pentru dormit pe pământ,
în bătătura casei. Puneau o rogojină, ori o
cergă peste care răsturnau un coș mare cu
fân și un căpătâi umplut cu fân. Își făceau
rugăciunea cu fața la răsărit și dormeau cu
toții „împăratește”, fascinați de universul ce
se întinde deasupra capului lor. Până să vină
somnul, privind cerul, adesea se întrebau,
scotocind cu mintea, despre orânduiala care
face ca totul să meargă bine și stelele să nu
se lovească între ele. Încheia cu aceeași
concluzie, făcându-și iarăși semnul crucii:
„Mare Ți-e puterea Ta, Doamne”.

A doua zi de dimineață, înainte de a se revărsa zorile, erau în carul cu boi mergând la „deal”, cum numeau ei munca ogorului. Acum îi fascina răsăritul soarelui.

- La ce te gândești, bărbate, întreba femeia privindu-i fața adânc cufundată în gânduri.

- Mă gândesc la ce orânduială fără cusur în puzderia de stele și cum totul funcționează după niște legi pe care nu le cunoaștem. Am citit eu undeva și cred că cerul e plin de faptele

noastre și alea bune și alea rele. Și zice că se mai încarcă cu altele de același fel și se întorc de unde au plecat. Cine a făcut bine, bine primește, iar cel rău, rău primește. E o vorba din bătrâni: „bine faci, bine găsești, rău faci, rău primești”.

Bătrânii casei se sculau puțin mai târziu, odată cu nepoții. În clipele de răgaz, nepoții, așezați în scăunele ori pe genunchii bunicului, ascultau fascinați povești pe înțelesul lor, despre frumusețea și măreția înaltului ceresc.

Tot scormonind cu gândul, dând naștere la formulări personale și trăiri incandescente, ajungem, nu către un loc, ci către o stare de a fi. Indiferent de gradul de cultură la care se află ființa omenească, fiecare trăiește în diferite momente o infuzie de afectivitate și trăiri tensionate, condensate, născute din profunzimea gândurilor sale. De aceea îmi face plăcere să pun alături frământările de gânduri ale unor oameni aflați pe diferite trepte ale culturii.

Cele mai multe noutăți au fost aduse de cei care nu au mers pe linia bătătorită, înscriindu-se în rândul curajoșilor care aud chemarea aventurii și-i urmează provocările. Din rândul acestora cred că fac parte poezii. Marin Sorescu, în poezia „Între stele”: „O, între stele e atâta timp/ Degeaba!”

Scriitorul, poet, româno-australian, George Roca, în „Odă închinată poetului Grigore Vieru” vede un crâmpei de Cer ca locul de întâlnire al poezilor noștri: „Plecași și dumneata spre ceruri/ Să-l întâlnești pe

bădița Mihai/ Acolo sus sunt mulți poeți de faimă/ Și barzi și muze și îngeri ... în alai!”.

La rândul său, genialul poet Mihai Eminescu a stârnit admirația pe plan universal, prin felul cum a redat, în versurile scurtei poezii „La steaua”, o lege a universului, comuniunea om-natură, relativitatea timpului și a spațiului: „La steaua care-a răsărit/ E-o cale-atât de lungă,/ Că mii de ani i-au trebuit/ Luminii să ne-ajungă.// Poate de mult s-a stins în drum/ În

depărtări albastre,/ Iar raza ei abia acum/ Luci vederii noastre.// Icoana stelei ce-a murit/ Încet pe cer se suie:/ Era pe când nu s-a zărit,/ Azi o vedem, și nu e”. În finalul poeziei, Eminescu subliniază o altă lege a universului: noi, oamenii, ne supunem acelorași legi universale, ca parte integrantă a lui: „Tot astfel când al nostru dor/ Pieri în noapte-adâncă,/ Lumina stinsului amor/ Ne urmărește încă”.

Această călătorie prin Univers oglindește propriul nostru drum, în timp ce căutăm să redescoperim lumina din noi, să aducem înapoi înțelepciunea cu care am fost înzestrați întru revenirea statorniciei vremurilor primare, firești, religioase, de înflorire și de rodire a creației umane! Ca oameni, chiar dacă nu am dezlegat legile universale, după atâtea frământări, sufletul se repliază, se înalță ca o tulpină spre soare aducând mulțumire pentru darurile primite dincolo de așteptările noastre.

În final, încheiem viața noastră pământească și ne întoarcem acasă la esența divină din care am venit, la sursa tuturor luminilor și iubirii. Confruntându-ne cu cele mai mari temeri și trecând prin testul final, găsim cheia care va deschide adevărul atât de dorit de atins. Sunt zile când soarele îmi zâmbește strengărește printre nori și îmi pare că prind aripi noi, mulțumindu-I Domnului chiar dacă nu mai este decât pentru scurtă durată. Deși făcliile viselor din tinerețe abia mai pâlpâie ca într-un vis, totuși, clipei îi sorb frumusețea și tăria și încă mai rostuiesc cuvinte pentru zidirea unui altar.



La anii mei, uitându-mă la cer, îl văd mai încărcat de iubire și dorință de mai bine și simt că îl îmbrățișez cu sufletul, ca un pas pe care îl fac în avans.

Elena BUICĂ
Pickering, Toronto, Canada
14 mai 2025

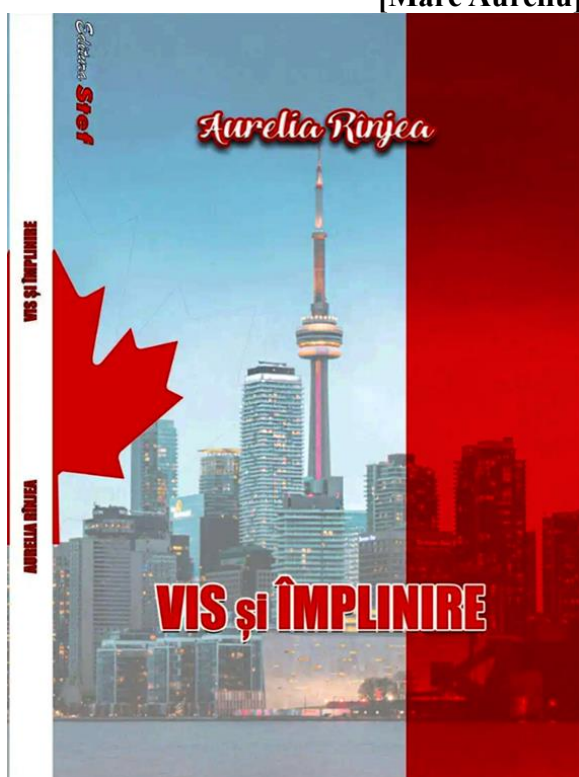


VISUL DEVENIT REALITATE

Mihaela C.D.

*„Visați visuri mărețe,
căci numai visele mărețe
pot să facă sufletul oamenilor să vibreze.”*

[Marc Aureliu]



Prima condiție pentru a realiza ceva în viață este să-ți dorești și să visezi. În viață, totul pornește de la un vis! Susțin ideea că orice vis poate deveni până la urmă realitate, dacă îți dorești cu adevărat. Visul devine astfel un țel, care se materializează treptat într-un proiect bine definit, transformându-se printr-un cumul de oportunități ce apar din universul înconjurător, uneori aproape inconștient, într-un scop în sine. De aceea este atât de important să visăm!

Cartea „Vis și împlinire” a binecunoscutei scriitoare Aurelia Rînjea, publicată în anul

2025 în România, conține note de călătorie ale unui vis împlinit. Călătoriile deschid porți nebănuite ale cunoașterii, iar împărtășirea descoperirilor și experiențelor trăite prin aceste note de călătorie reprezintă cadoul de suflet pe care autoarea îl face lumii.

Această carte VIS și ÎMPLINIRE nu este primul volum de note de călătorie al autoarei Aurelia Rînjea, domnia sa făcând diverse călătorii în țări minunate precum Grecia, Franța, Italia, Spania, Anglia, Egipt, Israel și China, niciodată în același loc. Tărâmul nord-american, respectiv Canada, a reprezentat o piesă de rezistență pe lista autoarei, care din motive diverse nu a putut fi vizitată rămânând la stadiul de vis până în vara anului 2024 când visul scriitoarei s-a împlinit. În călătoria sa în Canada, scriitoarea a fost însoțită de nepoțica Alexia, o domnișoară zveltă, frumoasă și foarte descurcăreață.

„Un vis îmi revenea insistent, din când în când. Un vis, în urmă cu 12 ani, în care mă vedeam pe străzile unui oraș din America, însoțită de o tânără, frumoasă și înaltă, dar care nu era fiica mea, Iulia!... Abia acum am înțeles că de fapt, era vorba despre această călătorie, iar tânăra din vis, era nepoata mea Alexia, care atunci când am avut acest vis avea doar câțiva anișori, căreia îi mulțumesc că m-a însoțit în acest periplu extraordinar în Canada!” (Aurelia Rînjea)

Pe tot parcursul lecturii vom întâlni iubirea de oameni, bucuria cunoașterii, fericirea lăuntrică a descoperirii precum și pozitivismul și dinamismul descrierilor pe care le asortează cu trăiri și detalii demne de un jurnalist desăvârșit.

Îndrăgita scriitoare Aurelia Rînjea îmbină într-un mod iscusit în scrierile sale narațiunea caldă și personalizată cu scrisul informativ, publicistic, adăugând gândul tainic care-i aluneca lin pe foaie, în versuri de mărgăritar.

„De fiecare dată am scris notele de călătorie, presărate cu poeme, stări de spirit trăite, care și-au găsit în cele din urmă pacea în file de carte, pentru a rămâne vii,

prin cititori și a rețrăi acele clipe unice.”
(Aurelia Rînjea)

Deoarece sunt pe alocuri amintită în această carte și pentru că am participat la unele din evenimentele descrise aici trebuie să remarc faptul că domnia sa a trăit la intensitate maximă fiecare clipă, dovedind o memorie extraordinară a datelor și evenimentelor, a personajelor și a locurilor iar unele descrieri m-au emoționat profund trezindu-mi amintiri de o valoare sufletească importantă. Participarea doamnei prof. Aurelia Rînjea la evenimentul Gala Artelor ediția a 5-a a constituit un moment unic, inedit și inestimabil pentru noi cât și pentru comunitatea noastră românească iar amintirile vor rămâne vii prin intermediul fotografiilor realizate atunci, cât și al scrierilor domniei sale în această carte. Dragostea infinită pentru cultura română prin care respiră cât și dăruirea pentru actul literar artistic în sine, se poate observa în scrierile domniei sale, oferind un spațiu important tuturor detaliilor evenimentului „Gala artelor”.

*„Cu foc nestins /Mă cheamă glia/
Strămoșească Cântecul de ciocârlie/ În
traista de român/ Atâta durere și lacrimi/
Buciumul adie/ Dinspre munți/ Aleanul
Maicii noastre/ Ne cheamă/ Limba ce-o
vorbim/ Atât de dulce și frumoasă/
Dragostea și portul/ Ia plină cu primăvară/
Doina și naiul înverzit/ În hora cât o Țară”*
(Aurelia Rînjea)

Fiind de câțiva ani redactor senior și un colaborator de marcă, foarte important al revistei „Poezii pentru sufletul meu”, prezența domniei sale la Montreal la aniversarea revistei a fost o mare bucurie pentru noi toți. Împreună am sărbătorit *Ziua Limbii Române* într-un regal de muzică și poezie, atât de frumos prezentat în paginile acestei cărți document. Din rețeta de succes a acestei cărți a doamnei Aurelia Rînjea nu lipsesc ingrediente importante precum emoția momentului împodobită cu minuțioase detalii brodate în filigran iar istoria locurilor ne este prezentată cu precizia unui adevărat cartograf. Chiar dacă fiecare despărțire are în ea o oarecare

tristețe, un regret al timpului care trece prea repede, totuși resortul interior o atrage pe scriitoarea acasă, la cea mai frumoasă țară din lume, la Grădina Maicii Domnului, acolo unde izvoarele susură în glas dumnezeiesc.

*„Ne-am luat la revedere de la minunații
noștri Prieteni, de la gazdele noastre. Nu ne
venea să credem că totul a trecut așa
repede... Aveam cu noi steagul Canadei și
multe amintiri în suflet! Totul era scris pe
suflet, în numele unei Prietenii speciale, a
unei Prietenii literare, prietenie cum rar
întâlnești azi”* (Aurelia Rînjea)

Bucuria vieții pe care o resimte scriitoarea, răzbate dincolo de cuvinte, autoarea considerând fiecare experiență un vis împlinit: *„Cu fiecare experiență trăită viața devine un vis împlinit, o realitate complexă, în care timpul depune mărturie într-un joc afirmativ, într-o deschidere către celălalt, la răscrucea căutărilor de sine.”* (Aurelia Rînjea)

Iată povestea unui vis împlinit! Un vis presărat cu amintiri scrise pe suflet!

*„Visători nu sunt cei care visează, ci cei
pentru care viața e vis.”* [Costel Zăgan]

Mihaela C. DEAK
Montreal, Canada



INOCENȚA ȘLEFUITĂ ARTISTIC – FESTIVALUL COPILĂRIEI SUB SOARELE SPERANȚEI LA SUHARĂU Gruia COJOCARU

Scânteia verii. Încleștarea timpului. Seducția verdelui – explozie de viață. Sub semnul stranieții unui timp desprins zilele trecute parcă din noiembrie, am căutat calea de a ne înveșmânta într-un strop din puterea speranței inimilor de copii, la a XIII-a ediție a Festivalului „Cântecul și jocul copilăriei”. Evenimentul, intrat deja în tradiție, a strâns laolaltă trăitorii de vârste diferite din zona de nord a Moldovei, în parcul Suharău, o bijuterie a comunei cu același nume. Spațiul de desfășurare, desprins parcă din Grădina

Edenului, grație îmbinării cu suplețe și rafinament a elementelor arhitecturale moderne cu generozitatea naturii – a devenit pe 1 Iunie 2025 arena în care farmecul copilăriei s-a materializat în formele clasice ale definirii și devenirii umane, prin efortul conjugat al truditelor de la catedră, sprijiniți, ca în fiecare an, de Consiliul Local Suharău și de primarul Marcel Chelariu.

descurcat bine printre hățșurile emoțiilor, care l-au însoțit pe o scenă "cântărită" de

sute ori mii de privitori. Nu, ideea e că, participând alături de colegi la o acțiune de acest tip, ai șansa să înțelegi de la o vârstă fragedă puterea de a construi împreună un loc, un spațiu, un timp și, în final, o lume mai bună. Poate că ei, copiii noștri, modelați în spiritul competiției, dar și al cooperării, vor reuși să spargă ceea ce pentru noi,



Circa trei sute de elevi și de preșcolari, atent îndrumați de către dascălii din comuna Suharău, dar și din Dorohoi, au îmbinat creativ noutățile genurilor muzicale actuale cu elementele tradiționale ale muzicii populare. Este limpede că fiecare participant a fost un actor care, prin dorința și voința de a contribui la succesul întregului, a devenit personaj distinct în desfășurătorul zilei, într-un puzzle uman unde fiecare verigă a asigurat fluentă în mecanismul creat.

Privind de la distanță, superficial uneori, putem fi tentați să credem că astfel de evenimente, firești până la urmă, sunt „încărcate” cu simplitatea banalității, dar abia atunci când ești parte integrantă a întregului realizezi importanța coeziunii grupului, nevoia aceluia „împreună”, care conduce societatea într-o etapă superioară de dezvoltare. Pentru că ar fi nerelevant să vedem într-un festival, fie el și reușit, doar bucuria faptului că al nostru copil s-a

trăitorii mai mult ori mai puțin maturi ai acestor meleaguri, ne e atât de greu – carapacea egoismului ori a „bisericuțelor” cu iz falimentar, care frânează substanța unui proiect, fie că este al unei școli, al unei comune, al unui județ ori al țării.

Nu suntem atotcunoscători în nimic, nici dacă IA (Inteligența artificială) ne-ar oferi în „cască” răspunsul potrivit la orice întrebare din afara ori din lăuntrul sinelui, pentru că ne-am depărtat de candoarea copilăriei și am uitat să procesăm îngăduitor emoțiile vârstei de aur a ființei. Firește că îndemnul lui Creangă e și astăzi actual – „*Dacă-i copil să se joace, dacă-i cal să tragă, dacă-i popă să cetească*” –, însă, prizonieri în efortul de a ne construi ascendent ziua de mâine, uităm să ne „adăpăm” din spiritul inocenței.

Noi, la Suharău, cu grație dar și cu ușoară stângăcie, am „inhalat” la început de iunie mireasma copilăriei verii, dar vă așteptăm și

pe voi, cititori consecvenți ori ocazionali, să savurați o felie de viață într-o comună de un pitoresc aparte, unde umbrele pădurilor își găsesc tihnă în undele apelor, iar întâlnirea cu Prutul devine o aventură când albia urcă și coboară în ritmuri ciclice, vegheată simplu de legile tari ale văzduhului.

Gruia COJOCARU
2 Cireșar 2025
Lișna, Botoșani



DOMNUL TUDOR VLADIMIRESCU -
245 DE ANI DE LA NAȘTERE
„Țara e norodul nu tagma jefuitorilor”



Portret din *Familia*

Cu această deviză în fruntea celor 5.000 de panduri voinici Tudor din Vladimir a încercat să aplicare spiritul european de emancipare a neamului românesc. Din revoluția lui Tudor de la 1821 s-au pornit toate operele naționale ale neamului nostru: mișcarea revoluționară de la 1848, unirea Principatelor române de la 1859, războiul independenței de la 1877, cu regalitatea din 1881 și, în fine, împlinirea visului național România-Mare din 1918, toate socotite ca urmări ale acelei stralucite epopei naționale.

Tudor s'a născut în anul 1780, din părintii Constantin Ursu și Ioana, în satul Vladimir, plaiul Gilortului, din Jiul de Sus, județul Gorj. A făcut carte în sat cu popa Ciuhoiu și Lupu la Craiova, iar mai apoi cu părintele Ilarion din Argeș. Din vorbele lor a deprins negoțul pe care l-a aplicat prin Turcia și Austria, prilej de a deprinde și vorbi și acele limbi.

Așa a ajuns să ia parte cu pandurii săi la războiul ruso-turc din 1806-1812, în calitate de „căpitan de panduri”, iar mai apoi sub Constantin Ipsilanti să fie avansat la rangul de *slujer*. După luptele de la Fetislau rușii l-au decorat cu ordinul Sfântul Vladimir. S-a ascuns de turci în Ardeal, apoi la Vienade unde a revenit sub Vodă Caragea, cunoscând opresiunea fanariotă.

A pornit din Oltenia la mijloc de ianuarie și pe 13 Martie a ajuns la București unde s-a proclamat domn, iar două luni mai târziu a fost asasinat de către grecii Varnava și Parga lângă Târgoviște. Domnia lui Tudor a însemnat o valorificare a spiritului de libertate strigat de Horea înainte de strivire sub roata habsburgică cu 50 de ani mai devreme. El a dorit mântuirea neamului de suferință, prin încercarea ca boierimea română să-și redobândească drepturile.

Cu prilejul Centenarului Revoluției lui Tudor la București s-au organizat timp de 9 zile (14-22 martie 1921) mari serbări cuvenite unui „erou național” care a pus capăt domniilor fanariote. Din cuprinsul manifestărilor spicuim manifestările din 19 martie 1921 în care fanfara militară a cântat „*de joc poporului și soldaților*” în Piața Victoriei, Piața Episcopiei și la Palatul Poștelor, între ora 4-6 seara.

De la ora 9.30 la Teatrul Național spectacol cu jocuri și cântece naționale, cu apariția Regelui la lojă și intonarea Imnului Regal, la ora 10.00. Apoi cetele din zonele folclorice: *Abrudana*, *Țarina*, *jocul Moșilor*, din Argeș s-a jucat *Ariciul*, *Trei-gâște*, Chiorenii-grăniceri din Sătmăr au întins *Codrenescul*, *Învârtita* și *Hora Călușului*, cu chiuituri și strigături pline de duh creind o veselie și

bună dispoziție. Valea Someșului fu prezentă cu *Someșana* care a colorat scena. Buzăul, Bucovina, Ialomița, Mehedinți, Banat, Vâlcea, Neamț și Gorj au cântat și jucat voinicește stârnind ropote de aplauze.

A doua zi un grup de 500 pelerini s-au dus cu trenul la Târgoviște la mormântul lui Tudor Vladimirescu. Prefectul Bărbulescu în calitate de gazdă și Simion Mândrescu au rostit cuvântări de apreciere la adresa aceluia care a început lupta pentru liberatete. Maria Ionescu a rostit o prea frumoasă cuvântare, spunand între altele: „Targoviște, cetate a durerilor unui neam, ce azi s-a realizat visul, fiii tăi vin astazi la tine și în tăcerea ta măreăță amintesc și trecutul în culorile lui pline de sângele martirilor!... Și glas de bucium răsună într'o primăvară pe plaiurile țării. E mult de atunci, e mult, un veac. Crestele munților să rumeniră și primavara sa coborî în inimi. Țările apusului își căutau hotarele învălmășite !

La noi plângeau păstorii în doina de caval, după turma ce i-o luau străinii!

Pandurii roiesc în jurul unui om: Tudor!
Acesta desfașură steagul! Și cu oastea lui de 5.000 de panduri intră în București la 16 Martie 1821. Istoria ne spune de faptele lui. Sângele lui Tudor nu s-a vărsat zadarnic. El prefăcu doina de jale în doina amintirii! Și surâsul incremenit pe fața aspră a Românului îl desgheăta! Și noi cântăm acum cântul de biruință, cântecul răsăritului soarelui, cântecul vremurilor!

Și alături de el este oastea lui credincioasă, sunt pandurii.

Panduri, glorie voua!

Trec jertfele prin mintea tuturor și jertfa ne îndeamnă la jertfă, pentru prosperare! Din orașul din care a plecat ideia unirii tuturor românilor, prin Mihai Viteazul, în același oraș se întorc Romanii Uniți spre a simți ceea ce au dorit de secole!"

Smara Gheorghiu a spus ca pe mormântul fără cruce, fără flori și fără lacrimi, d-sa a ridicat crucea aceasta de piatră la care se

închină azi pelerinii și apoi a recitat un pasaj comemorativ din poezia sa *Dunărea și Jiul*.



PROPAGANDĂ PRIN CONFERINȚE

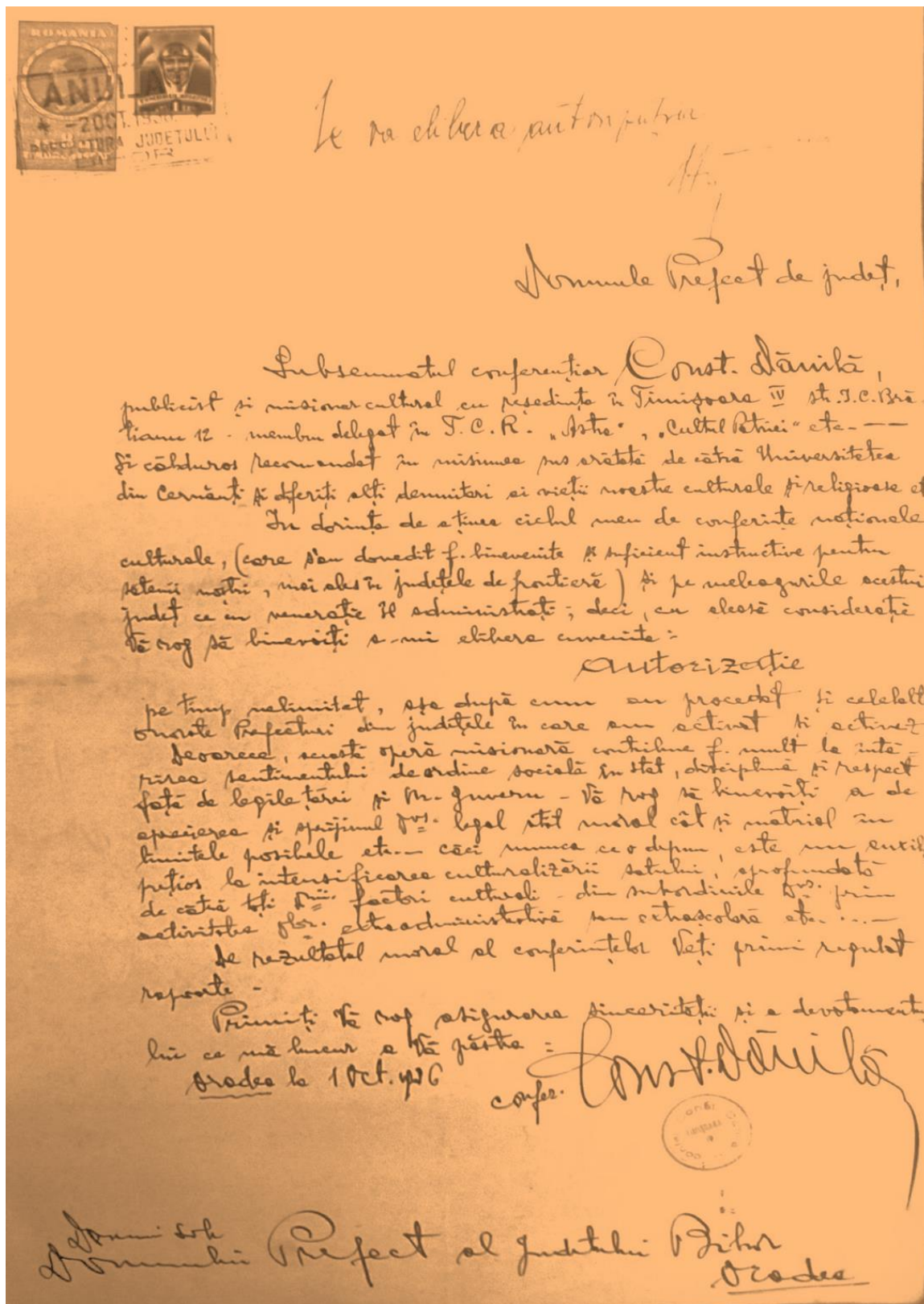
Constantin și Elena Dănilă din Timișoara s-au adresat Prefecturii Bihor pentru aprobarea susținerii de conferințe cu tematică patriotică și moral religioasă. Reținem din tematica propusă: *Ordinea socială, patriotismul și îndatoririle cetățeanului; Creștinismul și patriotismul; Sectele religioase, Limba credința și portul național, Familia și Patria, Munca, condiție a fericirii, Patriotism și solidaritate națională*, ș.a. până la 43 formulate în Program, pentru care solicitau „sprijin material, transport și onorariu” de la autoritățile locale(anexa 1-2).

Odată aprobată tematic cei doi conferențieri au susținut temele, în limba română, cu sprijinul dat chiar și pentru traducere, la Arpășel în limba maghiară, de subnoatarul Ioan Olah. Onorariul acordat de 500 lei, plus transport.

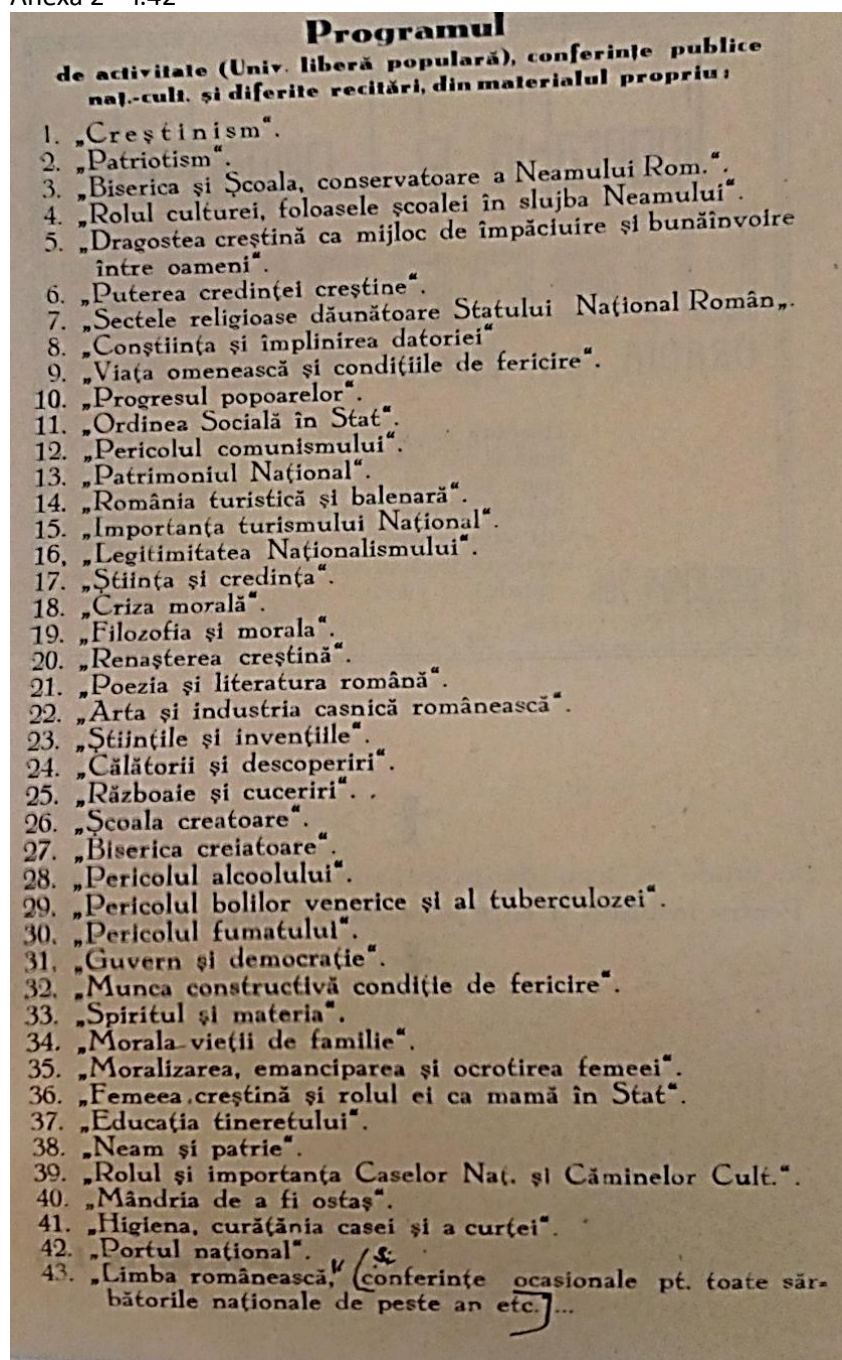
Un alt mijloc de educație, pus la cale de către Ministerul Educației o reprezenta muzica –ca element care stimulează sentimentul uman, frumusețea cântecului bisericesc,național =doine – sunt mijloace de trezire a sufletului popular românesc, supus deznaționalizării, s-a aprobat pentru înființarea de CORURI țărănești, la granița de Vest, care să fie premiate cu 50.000 lei în cursul anului 1939, după cum informa inspectorul școlar Silviu Țeposu, pe 5 ianuarie.

Ministrul Nicolae Zigre, prin două adrese, a făcut cunoscută intenția de a „ridica comuna Lupoaia”, în memoria părintelui său care a

copilărit acolo, și pentru propășirea bisericii și a Școlii din sat. El a depus la Banca Victoria din Oradea suma de 50.000 lei pentru căminul cultural din Lupoiaia, inclusiv pentru zidirea căminului cultural



Anexa 2 – f.42



compus din o sală mare, de conferințe și cinema, bibliotecă și birou, făcute în stil

românesc. Pentru edificarea căminului, urmând exmplul ministrului, sătenii au transportat gratuit piatra, nisip, var, ciment și au plătit munca meșterilor de specialitate. Pentru a asigura și o frumoasă panoramă căminul se propunea a fi ridicat sus pe deal, după cum reiașe din adresa din 10 august

semnată de prefectul județului colonel Georgescu.

Copie la indgo. Mai anii trecuți mai marele județulu, Ilie Bolojan organiza diverse conferințe ca să ne obișnuiască parcă cu ceea ce urma să vină. Printre cei poftiți a conferința au fost și Simona Cojocaru (de 25 de ani! secretar de stat la apărare), fostul șef al Marelui Stat Major Petrescu, ș.a. Surprins de faptul că în timp de 1,15 (o oră și 15 minute) vorbind de „apărarea flancului de sud-est Nato”, secretuarul de stat român a pomenit **odată** numele României și de 2 ori Moldova, am întrebat: ce doctrină de apărare promovați?

„Suntem convinși că NATO va rămâne un scut important de protecție nu doar în

Europa, ci și în alte părți ale lumii și că SUA sunt un garant al acestei stabilități”, a declarat Bolojan. Vom trăi și vom vedea... ce mare dreptate avea americanul când a zis „Ferește-mă Doamne de prieteni...”



DOCUMENTE

Cea mai veche *Tetraevangelie* scrisă în limba română de Petru cercel - semnalată de către Mihai Eminescu

Literatura.

O descoperire de mare importantia. Eminen-tulu professoru de limb'a româna la scôl'a limbelor orientale din Paris, dlu Emile Picot, scrie „Românu-lui“, că dlu T. Uspenski, professoru la universitatea din Odessa, a cercetatu dîlele trecute la Londra cu

de-a menuntulu manuscritele, pe cari museulu brita-nicu le-a capetatu de la reposatulu D. Curzon, si în-tre acele manuscrite a aflatu si o „Tetrevanghe lie“ românesca. Acestu volumu, pe câtu se pare, a fostu scrisu pentru Domnulu României Petru Cercel, de catra unu ieromonachu din Bulgaria; elu pórta dat'a 1574. Manuscrisulu de la Londra dar este celu mai vechiu monumentu cu data sigura alu limbei române, din câte se cunosc pâna astadi. Faimós'a Psaltire a lui Coressi s'a tiparítu numai la 1577, adica trei ani mai târziu. Va fi datorî'a filologilor români d'a studiá mai de aprópe acestu tesauru. Intre manuscriptele lui Curzon se mai afla alte dóue Tetrevangheli slavice, cu inscriptiuni atingátore de Români. Dlu Uspenski îsi propune a publicá în curêndu în Russia rezultatulu cercetárilor sale.

Familia nr.42/16/28 octombrie 1877, p.504



PROFILE ARDELENE:

George COȘBUC

Constantin Moșincat

Dar mai cu patimă și cu mai multă iubire a strâns la pieptul său pe țaranul trudit, stors de vlagă, păstrător al legii și limbii, muncitor nerăsplătit, flămând și gol fără-adăpost, cu ham de cal și jug de boi, a cărui coajă de mălai de ieri e smulsă din mâini, scuipat, bătut, dar care toate le rabdă pentru pământul scurmat, cu manile i sale, udat cu sudoarea feței sale, în care-și seamănă nădejdea vieții și-și află odihna de veci oaselor secătuite de puteri.

Din Arhiva Someșană

Moartea poetului George Coșbuc

În timpul Războiului nostru pentru întregirea Neamului românesc, pe când o parte mare din vechiul Regat era ocupat de armatele

dușmane, zile de durere, dar nu și de desnădejde, am avut din belșug. Puținii intelectuali, din cei mai bătrâni, care primisem ordin de la autoritățile noastre să rămânem pe loc, în București, ne întruneam din timp în timp, ca să schimbăm cuvinte de încurajare și să mai aflăm știri noi. Era în primăvara anului 1918. Știri primite din diferite surse ne anunțau rezistența dărză a armatei române pe frontul de răsărit. Câteodată chiar puteam citi printre rânduri, în ziarele dușmanilor, că luptele sunt grele, că dușmanii suferă, că românii se luptă cu vitejie.

În acelaș timp erau în București mai mulți ofițeri și subofițeri români din armata austriacă, cu care românii întrețineau bune legături și care ne comunicau vești interesante și bune. Un ofițer român (din rezervă) ne declară de mai multe ori, spre surpriza noastră, că deși țara noastră este ocupată de dușmani și ne găsiam într-o situație destul de rea, armata română totuși va rezista, și mai mult chiar, va trece din nou Carpații. Nu prea dam noi credință acestor declarații foarte hotărâte ale amicului nostru, ne îndoiam mult, căci tocmai începeau

tratativele de pace între guvernul român, de sub prezidenția lui Alexandru Marghiloman și dușmanii noștri.

Un alt prietin al nostru, tot militar austriac, care mergea mereu pe front și mai târziu și la Iași, ne aducea vești destul de bune și de încurajatoare pentru noi.

Cu un ofițer român de la Arad, poetul nostru George Coșbuc încheiase strânse legături, cultivate cu precauțiune. Acest ofițer îi puse la dispoziție poetului nostru un butoiăș de bere în fiecare zi de marți, pe care Coșbuc îl destină cinaclului nostru ce se întrunea într-

o odaie separată a unui restaurant din Bulevardul *Elisabeta* în seara amintitei zile, la care întrunire unul din prietenii soldați era aproape în fiecare marți prezent spre a ne comunica știri de pe câmpul de luptă.

În cenaclul acesta erau: G. Coșbuc; Dr. Emil Pop de la «Institutul Babeș»; Dum. Constantinescu, directorul liceului »Matei Basarab«; Corneliu Roman, directorul Stațiunii agronomice din București; Leonida Șerban, pensionar; Radu Pascu, inginer de mine; Ulpiu Hodoș; Arhitectul Moga; Nic. Crisbășianu, funcționar la Soc. de asigurare »Naționala«; Popovici - Baireuth, marele cântăreț și în urmă directorul Conservatorului de muzică din Cluj; Luca Rusu, de la Institutul geologic; Inginerul Aurel Diaconovici; Căpitan Petrescu, pensionar; scriitorul acestor rânduri ș.a. Întrunirile acestea au avut loc până înspre vara anului 1918. Ele au fost însă mai triste când pe neașteptate poetul nostru George Coșbuc ne-a părăsit pentru totdeauna decedând în ziua de 26 Aprilie (9 Maiu).

În ziua de Sf. George 23 Aprilie (6 Maiu), Luni, fiind ziua numelui său, câțiva prietini cu soțiile lor și rudeniile apropiate am fost la dânsul să-l felicităm. Era sănătos și destul de vesel. Un mic butoiăș de bere scumpă primise cadou de la ofițerul prietin, iar Coșbuc însuși ne servea de-a dreptul de la cep. Am petrecut câteva ceasuri împreună până spre seară.

În seara acelei zile se vorbea în oraș că pacea (cu germanii) se va încheia în noaptea următoare. Delegații păcii luă parte în aceea seară la un banchet dat de Generalul Mackensen. A doua zi, - marți, 24 Aprilie (7 Maiu), a treia zi de paști, între orele 11-12 a. m. s-au semnat actele încheierii păcii între România și Statele Europei centrale, lucru care s-a publicat și în ziare. După amiază apărură o ediție specială a ziarului »Steagul« (ziar conservator) cu telegrama Primministrului Alex. Marghiloman către Regele Ferdinand și un comunicat către Țară. Pacea s-a încheiat și actele s-au semnat în Palatul Regal de la Cotroceni, în Sala

unde Consiliul de coroană, din August 1916, hotărâse declararea de război Austro-Ungariei. Condițiile tratatului de pace însă nu s-au publicat în acea zi, ci în ziua următoare 25 Aprilie (8 Maiu), pe larg în »Gazeta Bucureștilor« Nr. 503, în »Bukarester \ Tageblatt« Nr. 508, în Steagul Nr. 2 și în ziarul »Lumina« Nr. 246.

Cum i-a fost sfârșitul lui G. Coșbuc?

Sfetea îmi spuse, că la amiazi n-a mâncat nimic. Soția sa s-a așezat la masă, în timp ce George se plimba din odaia de mâncare în odaia lui de lucru. Deodată soția sa nu-l mai auzi plimbându-se, se sculă îl căută și-l găsi căzut pe un fotoliu în nesimțire. Chemă servitoarea, îl strigară, îl scuturară zadarnic, poetul își sfârșise firul vieții fără nici o suferință; o apoplexie cerebrală constată doctorul. În timpul din urmă Coșbuc era mai palid și părea mai îmbătrânit, totuși mergea drept și energic, cum era firea lui și era destul de bine dispus, deși îl tortura mult situația tristă în care ne găsim. Lua multă aspirină, ceace va fi avut rele efecte asupra inimei. Negreșit că și moartea unicului și prea adoratului său copil Alexandru, - un escelent și foarte promițător băiat, căzut jertfa unui năpraznic accident de automobil tocmai în vara anului, când trecu cu distincție examenul de bacalaureat - a contribuit mult la slăbirea sănătății sale. Consternația ce a produs moartea neașteptată a marelui și iubitului nostru poet în intelectualii de atunci din București a fost de nedescris. Sâmbătă, 28 Aprilie (11 Maiu) 1918, au avut loc funerariile.



Savu F. Nedelea (n. 1890 – d. 1971) a fost un general român, care a luptat în al doilea război mondial în armata română, în alianță cu armata germană care a atacat URSS-ul.

A absolvit Școala de Ofițeri de artilerie în 1911. A fost înaintat la gradul de colonel la 10 mai 1934 și la gradul de general de

brigadă la 10 mai 1941.

Între 11 februarie 1942 - 22 decembrie 1942 a fost comandantul Diviziei 11 Infanterie¹⁶.

Savu Nedelea a fost luat prizonier de trupele sovietice pe 21 decembrie 1942 după înfrângerea trupelor române de la Cotul Donului. Trei dintre militarii români care au fost luați prizonieri de Armata Roșie, (Mihail Lascăr, Romulus Dimitriu și **Savu Nedelea**) au aderat în prizonierat la "mișcarea antifascistă" și au contribuit în mod decisiv la constituirea celei de a doua divizii de voluntari români (dintre prizonierii aflați pe teritoriul U.R.S.S.) denumită "Horia, Cloșca și Crișan", toți îndeplinind apoi funcții importante în ierarhia armatei române, până în anii 1948-1950. **Savu Nedelea** a fost comandant de divizie (1942), inspector al Inspectoratului General al Motomecanizării (1946-1947) și secretar general al Ministerului Apărării (28 iunie - 27 decembrie 1947). A avut gradul de general de divizie. Revenit acasă la începutul lui 1945 cu Divizia "Horia, Cloșca și Crișan"



1849 și a absolutismului ce i-a urmat, a rămas cu totul în urmă. Acesta este motivul care adus la înființarea Societății E.M.K.E. dar chiar și baronul Eötvös Iozsef primul ministru maghiar al cultelor și instrucțiunii publice, a făcut apel la țară pentru înființare de asociații pentru educația și ocrotirea poporului, motivând aceasta cu faptul că: Statul nu poate face totul, să facă și asociațiuni. Caracteristic

este faptul că, încă de la înființarea chiar în proiect de bază, E.M.K.E. și-a propus ca scop, fără nici o intențiune „agresivă”, dezvoltarea sentimentului de fraternitate între locuitorii fii Transilvania în spirit pur creștinesc și altruist.

Numai invidia – și pentru a se evita eventualele obiecțiuni de natură politică, au făcut ca ulterior pe primul plan să figureze promovarea patriotismului și ridicarea culturală și economică a maghiarilor cu ajutorul material al societății maghiare (nu al Statului).

Cum a lucrat în această privință asociația, care în curând a devenit una dintre cele mai mari și mai bogate instituții de acest gen, se arată dările de seamă tipărite anual, în cartea ilustrată de 594 pagini intitulată: „Înființarea Emke-i și activitatea ei de un sfert de veac”, pe care, ca document au depus-o în toate bibliotecile mai mari de pe glob., precum și în buletinul lunar ce apare, sub titlul „Emke”. Cu atât mai mult se arată aceasta, întrucât ședințele Comitetului și ale adunării generale conform statutelor de bază de la început, s-au ținut și se țin în mod public, întrucât nu a fost și nici astăzi nu este nimic ascuns. Așa s-a întâmplat, că un profesor universitar din Cluj, studiind ani de-a rândul organizarea interioară a Societății E.M.K.E., pentru care lucru i-am dat tot concursul – în calitate de deputat, a declarat în Parlamentul român că: conducerea asociației s-a obținut



SCURT ISTORIC DESPRE E.M.K.E.¹⁷

1. Cum a luat naștere E.M.K.E.

Asociația Ardeleană Maghiară pentru Cultură (Erdelyi Magyar Kötművelődési Egyesület) a luat ființă în mod spontan la Cluj în 27 Decembrie 1884, a treia zi de Crăciun, deși cu un sfert de veac după ASTRA din Sibiu, motivul: educația și ocrotirea socială a poporului maghiar din Transilvania, care după revoluția din 1848-

¹⁶ Vezi Constantin Moșincat, *Cronică de marș*, Ed. Cogito, Oradea, 1997, p.72-78

¹⁷ A.M.R., fond 5417, dos. 809, p.79-89

totdeauna pe o linie absolut umană și în general a fost strict juridică și legală, deci din punct de vedere naționalist sau din alt punct de vedere, legal și pe dreptate nu poate fi atacată.

2. Ce a realizat asociația și ce mai are de făcut în viitor.

Referitor la aceasta, în primul rând arătăm că, în afară de o organizare foarte vastă a recrutat un număr de zeci de mii de membri pe viață, membri fondatori, membri ordinari și membri protectori; a cheltuit pentru ajutoare și diferite opere circa 600 milioane lei și pe lângă aceasta a creat și o avere de 200 milioane lei, care cuprindea și o proprietate model de 3000 jugăre cadastrale. Veniturile și cheltuielile anuale către sfârșit se apropiau de 15-20 milioane. Din operele realizate amintim că, Emke a realizat în Transilvania, pe donații aproape 2000 jugăre a Contelui Kun Kocsárd, președinte de onoare, în Geoagiul de Jos (jud. Hunedoara) prima școală maghiară de agricultură pentru popor, întrucât în această provincie, până atunci, o astfel de școală maghiară nu a existat; avându-se în vedere faptul că Ungurii nu aveau o școală politehnică decât în Budapesta, asociația a înființat în Capitală, pentru tineretul școlar maghiar, mănăstirea cămin Emke; și cu scopul ca mai târziu aceasta să servească drept cămin pentru studenții școlilor superioare, a ridicat în cea de a doua piață principală a orașului Cluj, palatul Emke cu 120 de încăperi.

Conform statutelor de bază și adecvat situației provinciei, în primul rând a lucrat în ajutorul bisericii și completării lefurilor învățătorilor confesionali, în care chestiune asociațiunea a conlucrat cu succes, a pus totdeauna la dispoziție sumele necesare, în conformitate cu propunerile autorităților bisericesti superioare; a înființat un fond pentru construcția de biserici și a ajutat cu mari sume construirea, dotarea și întreținerea școlilor confesionale. A înființat chiar ea grădini pentru copii maghiari, aziluri de recreație și școli primare, pe care apoi treptat le-a cedat Statului pentru ca

astfel să poată îmbrățișa noi probleme. Pe lângă școlile primare și în afara acestora a înființat sute de biblioteci pentru popor, copii, tineret, învățători și soldați; s-a mai ocupat și sunt cunoscute ca primele realizări de acest gen în țară, cu înființarea asociațiilor corale și muzicale, cu instrucția în afară de școală și a adulților, cu universități populare, cu conferințe și proiecțiuni, cu recitări și cursuri pentru analfabeți, în general cu așa numita operă sătască, în care s-a dat importanța cea mai mare influenței reciproce a satului și orașului una asupra altuia. Pe învățători i-a însuflețit din an în an cu premii bogate și solemne. Dintre publicațiile oficiale, face parte, între altele descrierea amănunțită în formă de Bacdeker a Transilvaniei, care editată în 2000 de exemplare, în vreo câteva săptămâni s-a epuizat complet; culegerea de cântece EMKE pe 3 și 4 voci, care s-a distribuit de asociație în zeci de mii de exemplare.

Imediat după înființarea sa, cu ocazia războiului vama român, a salvat prin comenzi către stat în valoare de milioane astfel de comenzi, fără deosebire de naționalitate, mica, mijlocia și marea industrie din Transilvania care își pierduse piața seculară de afaceri; a organizat expoziții agricole și industriale, începând cu colțul cel mai de est al țării, până sus la Budapesta, unde în hala de industrie a înființat chiar un cămin permanent. A înființat un fond de instrucție industrială pentru secui în sumă de 200.000 coroane aur; a ajutat căminele de ucenici în timp de decenii, a pornit o mișcare de sprijinirea industriei indigene. Cu bursele sale pentru școala de bele arte, s-au format sculptori cu renume.

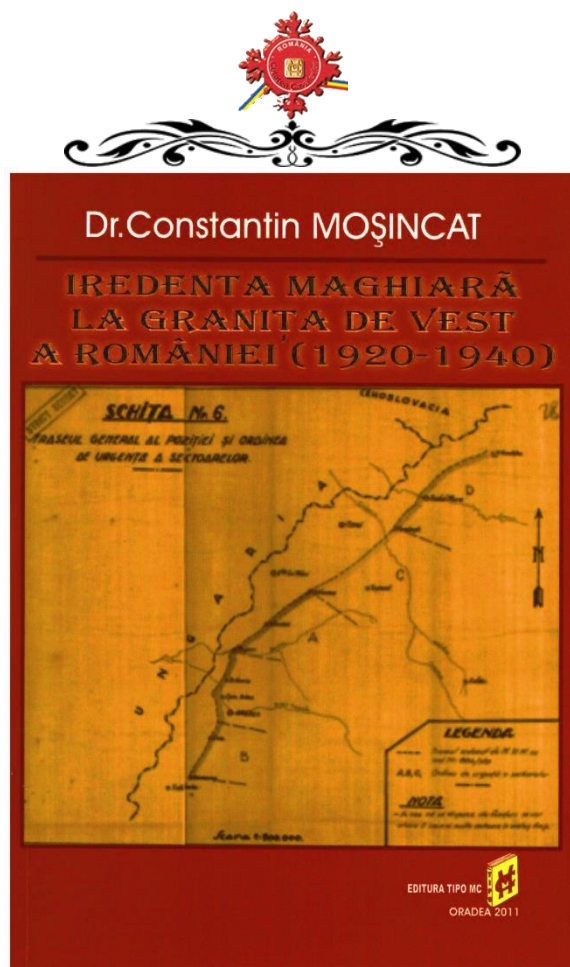
La înființarea asociației în Transilvania, neexistând încă un credit maghiar demn de luat în considerație, EMKE a înființat așa-zisele cooperative *Raiffeisen* și în scopul de a ridica comerțul bancar a sprijinit băncile de provincie cu depuneri pe termen lung și procente mici. În raport cu situația proprietății ungare transilvănene a înființat

absolut independent Banca Transilvană de Credit Ipotecar.

Pentru intensificarea turismului și traficului străinilor, Emke a înființat societatea transilvană carpatină „Erdély Kárpátgyesület”, prescurtat E.K.E. și tot în sânul ei a ieșit și Asociația Transilvană pentru Literatură (Erdély Irodalom Tarsasag); a ajutat înființarea unor asociații și societăți secuiești, atât din punct de vedere moral cât și material, contribuind astfel cu suma de 20.000 coroane aur. A avut rol de conducere în chestiunea înființării Camerei de Industrie Săcuiești, a delegației permanente săcuiești, a căilor ferate săcuiești, a congresului săcuiesc și în tranșarea chestiunilor balneare. Asociația Emke a avut influență hotărâtoare în ceea ce privește înființarea Consiliului Cultural și Consiliului General al Muzeelor și Bibliotecilor. Cu ocazia aniversării a 1000 de ani de existență, a organizat la Budapesta Expoziția generală culturală, concomitent cu congresul general cultural. A ridicat de asemeni statui, a îngrijit mormintele oamenilor de seamă ai națiunii și de decenii – în cadrul ei la Cluj – a funcționat, în ordine cronologică prima comisie permanentă pentru ziua de 15 Martie, care a înființat la Cluj Colecția Relicvelor din 1848-1849 de odinioară, actualmente Muzeul Istoric al Transilvaniei.

Pe timpul războiului a dezvoltat o acțiune de ajutor în cadrul Crucii Roșii, fără deosebire de naționalitate, atât pentru amic cât și pentru inamic aducând jertfe în valoare de 600.000 lei. Iar dacă războiul mondial, prăbușirea și împrejurările vitrege au făcut să dispară aproape complet instituțiile de cultură și ocrotirea poporului, cu speranță în Dumnezeu și contând pe sprijinul oamenilor de bine, nu trebuie să ne descurajăm și să renunțăm la opera de construcție, ci din contra, după ce s-a recunoscut calitatea de personalitate juridică și s-au aprobat statutele de bază trebuie să jertfim și să ne străduim cu mai multă perseverență. În acest scop, Emke a stabilit deja noul plan de lucru, care se bazează în parte pe trecut, în parte pe

programul actual al asociației surori Astra, pe discursul rostit de ministru al instrucției publice, dr. C. Angelescu la postul de radio București, la 10 octombrie 1935, referitor la educația pentru sprijinul școalei și în afara ei, precum și pe planul de munca a lui Deutsches Kulturamt din Sibiu. Asociația va îmbunătății astfel, începând cu protecția mamei-copilului și a familiei și mergând până la îngrijirea mormintelor oamenilor mari ai națiunii, toate chestiunile ce privesc religia, instrucția publică, bună-starea socială a poporului, atât la sate cât și la orașe va cultiva caritatea și umanitarismul. Din acest plan de lucru, foarte vast și cu perspective întinse pentru viitor, urgența și importanța chestiunilor va fi stabilită, luându-se în considerație propunerile organizațiilor din provincie, precum și a unor membrii.



Politica Europeană de vecinătate reprezintă însă o nouă abordare a relațiilor dintre membrii Uniunii Europene și cu vecinii săi,

abordare ce o depășește pe cea tradițională bazată pe cooperare. Această politică constituie un nou cadru de consolidare a relațiilor de vecinătate și vizează intensificarea cooperării cu statele vecine UE lărgite în vederea creării unei zone de prosperitate și bună vecinătate, a unui „cerc de prieteni” la frontierele Uniunii Europene.

România a salutat definirea unei viziuni coerente a Uniunii asupra vecinilor săi, în martie 2003, când Politica Europeană de Vecinătate a fost lansată prin Comunicarea Comisiei „Wider Europe Neighbourhood – a New Framework for the EU relations with its future neighbours”, pe fondul extinderii Uniunii Europene, în special spre Europa Centrală și de Est și a nevoii de a intensifica relațiile cu viitorii vecini de la noile granițe. Conceptul central a fost cel al unui cerc de prieteni, incluzând state din vecinătatea mediteraneană și cea estică și ulterior, din iunie 2004, cele trei state din Caucazul de Sud.

Dacă avem în vedere o asemenea politică, dusă de țările membre ale UE față de vecini, apoi atunci cum poate vreun stat membru al comunității să submineze, din interior, o asemenea politică de prietenie prin zânzanie? Răspunsul vine din trecut și se îndreaptă spre incertitudine. Am apelat la memoria vie a documentelor pentru ca fapte reprobabile, ca cele pe care le rememorăm, să nu se mai întâmple în viitor.

Istoricul mișcării iredentiste maghiare se identifică imediat după semnarea tratatului de pace de la Trianon. Ea a fost precedată de o puternică mișcare de împotrivire la dezmembrarea „coroanei Sf. Ștefan”¹⁸ încă din timpul pregătirii conferinței și s-a identificat prin organul său de propagandă și execuție Liga pentru Apărarea Teritoriului (Terület Védő Liga). Din 16 ianuarie 1920 și până pe 4 iunie 1920 când Ungaria a semnat Tratatul s-au remarcat următoarele acțiuni:

împotrivirea contelui Albert Apponyi de dezmembrare a imperiului austro-ungar și a părților ungurești; editarea ziarului *Pești Hirlap*, din 20 februarie 1920, în patru limbi prin care se protesta împotriva „ciuntirii Ungariei”; intensă activitate diplomatică pe lângă cancelariile străine dusă de influenți politicieni și diplomați ca: contele Wekerle, Andrassy Gyula, Vlassics, Apponyi, Ekhard Tibor, ș.a.

Cel dintâi semnal al propagandei îl reprezenta ediția specială a cotidianului budapestan care era însoțit de un album cu un material ad-hoc care dovedea lumii *marea nedreptate* ce se făcea Ungariei de către marile puteri. Albumul a apărut odată cu ratificarea în noiembrie de către Parlament a Tratatului de la Trianon. Prima etapă a mișcării iredentiste s-a caracterizat prin „dibuirea” căilor și acțiunilor propagandistice duse în interior și exteriorul țării, de unde tragem concluzia că încă nu exista un plan unanim acceptat pentru atingerea scopului final. Etapa nu s-a finalizat decât cu ceva scrieri¹⁹ fără o influență în opinia politică a țărilor cu un rol hotărâtor în soluționarea problemelor europene.

Declarațiile politice ale unor personalități engleze, americane și italiene au rămas izolate. Reținem din declarația lordului Budwin că „pacea s-a întrerupt prin semnarea tratatului de la Versailles”, sau cea a lordului Asquit care pretindea ca pacea „nu-i opera unor bărbați de stat”²⁰.

Cercurile revizioniste ungurești sprijinindu-se totuși pe asemenea puncte de vedere au intensificat campania de „documentare” a opiniei publice cu cărți, albume, broșuri, hărți, cărți poștale ilustrate. Suficiente mijloace pentru a se crea concepția că revizuirea nu se poate face decât pe calea armelor sau prin atragerea puterilor

¹⁸ Arhivele Militare Române (în continuare: A.M.R.), fond 5417, dos. 809, p.1

¹⁹ Dintre scrieri amintim: Jean Desthieux, *Nu-i încă pace! Mica Antantă*, 1923; Charles Tyssyre, *Une erreur diplomatique și Ungaria Ciuntită*, lucrări care susțineau teza suferinței maghiare.

²⁰ *Ibidem*, p.3

decizionale de parte lor. Înfierbântați, au avut senzația că exaltarea sentimentului patriotic de „redeșteptarea ungarilor” ar fi suficient pentru formațiunile para-militare. Dar au fost obligați să le desfințeze la solicitarea marilor puteri. Atunci s-a trecut la încercarea de revizuire pașnică, în care scop au organizat o intensă și foarte activă propagandă în cele mai importante țări europene și în America.

Inițiativa a fost astfel preluată de Liga Națională Maghiară, care a derulat un vast plan de activitate. S-a editat în câteva limbi lucrarea: *Ce a fost Ungaria în decurs de 1000 ani* pentru progresul general al umanității, ca bază a propagandei ungurești în străinătate, iar în interior au înființat *Muzeul Trianonului*. Pentru a argumenta sentimental și științific au mobilizat oameni de știință, cultură, artiști, istorici, a căror lucrări, pe căile cunoscute, au ajuns în străinătate. Pentru a convinge și mai tare, la aniversarea semicentenarului ziarului *Pesti Hirlap*, s-a difuzat în mai multe limbi lucrarea *Dreptate pentru Ungaria*, pe coperta căreia s-a tipărit imnul revizionist cu următorul text, transpus pe note: „**Cred într-un Dumnezeu, cred într-o Patrie, cred într-o dreptate eternă, cred în revizuirea Ungariei. Amin!**”²¹.

Iredenta maghiară din România

S-a desfășurat în spiritul principiilor și pe coordonatele stabilite de la Budapesta pe tărâm economic, cultural, religios și de către numeroase organizații. Cea mai importantă organizație politică a fost Partidul Maghiar²². Deși aparent exista unitate în ceea ce privește urmarea politicii budapestane, se diferențiau patru curente de opinii privitoare la metodele de atingere a scopurilor. Pe tărâm economic se propaga ideea ca ungurii să cumpere numai de la conaționalii lor, iar tineretul să fie organizat

militărește, după cum și o activitate independentă era păstrată ca alternativă. Toate organizațiile erau finanțate și susținute propagandistic de la Budapesta. Pentru mascarea subvențiilor acestea apăreau ca donatori membri mai bogați. Astfel din fondurile secrete ale Președinției erau virăți, pentru susținerea propagandei în Ardeal, 40 milioane de lei anual, în afara sumelor destinate pentru ziare ș.a.. Oficial reprezentanții Partidului Maghiar nu făceau nici un fel de declarații, de teama de a nu fi desființat partidul, dar neoficial erau dispuși oricând la semnarea pentru revizuirea frontierelor. Preoții și studențimea maghiară propovăduiau autonomia culturală și religioasă a ungarilor din Ardeal. Atât de strânsă era legătura dintre Partidul Maghiar și Liga Revizionistă Maghiară încât putea fi considerată o adevărată secție a acesteia. Rețeaua dintre Cluj și Budapesta era asigurată, de cele mai importante personalități politice și constau în: trimiterea forurilor de la Budapesta a unor rapoarte de ordin politic, economic și militar din România; aducerea de instrucțiuni de urmat și norme de conduită. Cei mai activi erau: Deak Iuliu, Somogy Ștefan, Inczedy Jakszman Ödon, baroneasa Bornemisza, Biro Istvan, Șt. Sulyok, și s-au alăturat de la consulatul Cluj: Iosif Mari și Varga. Finanțarea iredentei magheare din Ardeal era asigurată de la Budapesta. Raportul către primul-ministru, pentru perioada 1924-1935, menționa că spre România au fost direcționați 480 milioane lei, din care 100 milioane pentru Partidul Maghiar și susținerea politică a acestuia și 380 milioane cheltuiți cu scopuri de propagandă și culturale, încredințați celor trei Episcopate, Teatrului Maghiar din Ardeal și ziarelor Keleti Ujsag, Estilap, Temesvari Hirlap, Aradikolony, Magyar Lapok, și Szamos, precum și revistei Magyar Nep, editurilor Minerva, Helikon și Szepmuves ceh. Bani erau mascați ca donații din partea contelui Gh. Bethlen, baronul Banffy, baroneasa Bornemisza, s.a. și cotizații lunare de 100-2000 lei ale membrilor. (Extras din *Iredenta maghiară la granița de vest a României Mari*)

²¹ *Ibidem*, p.8

²² *Ibidem*, p.27- 28. Partidul a fost înființat în 1922 de către baronul Ioan Josika, iar la alegerile din 1937 avea 4,4% din voturi, revenindu-i 19 mandate, în Bihor având 9.95%.

GENERAL ING. DUMITRU VASILIU, proiectantul sistemului fortificat al României Mari

*„Patria să-i fie recunoscătoare pentru munca neobosită din țară
și misiunile externe. Orice s-ar fi scris într-o notă de apreciere
tot nu putea evalua întreaga muncă și nici cuprinde
contribuția sa la dezvoltarea științei și artei militare românești”*
General Ștefan Cățoi

Despre Cazematele construite în vestul României, în **Câmpul istoric „Menumorut”**, peste care „au dat (ungurii) și le-au stricat”, parafrazându-l pe spătarul Nicolae Milescu și năvălirea barbară, nu s-a vorbit decât în șoaptă, și cel mai adesea, din necunoaștere, cu oarecare reproș privitor la costul foarte ridicat al acestora. Dar și din acest punct de vedere, tot nedocumentat. Originalitatea acestei lucrări consta în faptul că se situează la granița dintre un text științific, dedicat doar specialiștilor în domeniul militar și un stil accesibil, destinat publicului larg, iubitor de istorie.

Documentația atent selectată, este însoțită și completată cu explicarea terminologiei militare, bogată în date și informații, care va contura imaginea de ansamblu asupra Cazematei istorice de pe **frontiera Fortificată de Vest**²³.

Le-am localizat Cazematele în **„Câmpul istoric Menumorut”**, pentru că, precum odinioară, centru de rezistență al acestora



Ing. general Dumitru Vasiliu
– a conceput și realizat sistemul
românesc de fortificații (1934-1942)

era dat de vechiul traseu al cățărilor dacice de pe frontul de Vest și Cetatea lui Menumorut, de la Biharia, așa și traseul acestora pornea de la Vf. Arcuța, la Apateu. Aceste simboluri au continuitate istorică, fapt ce a inspirat și pe realizatorii acestor puternice fortificații, pentru ca fiecare cazemată să poartă o denumire istorică, după cum le vom prezenta.

Conceptul de **Cazemată** esențializează accepțiunea modernă a termenului prin conținut și structură de foc. Ca un **„pumn înmănușat”** întregul conținut al prezentei lucrări evidențiază concepția strategică de apărare a României Mari. **Cazemata** se referă, în primul rând, la dimensiunea documentară, și la comuniunea în gândire strategică, ancorată în tradiția istorică cu rădăcini constructive la români. căci este actualizată doctrinar-

strategic și racordată în simțirea experienței de război de veacuri acumulată, pentru că despre rolul lor românilor în apărarea ființei naționale este vorba în cele mai multe dintre textele documentare.

Relația dintre cazemate și apărători a fost multiplicată în **plan spiritual** de dublare a tăriei prin **„biserici – ca al doilea brâu de fortificații”** idee înfiripată în mentalul colectiv de conștiința națională, favorabilă apărării Țării.

Cazematele erau destinate, în concepțiile politico-strategice de acțiune militară, pe toate teatrele de operații, în același timp amenințate, ca un **loc pentru protecția specialiștilor și luptătorilor** dar ele aveau și un **rol moral, descurajator, circular**.

Materialele documentare prezentate, provenite din arhive militare românești și ungare, au trimiteri utile pentru accentele puse asupra unor caracteristici, sau a altora, privitor la strategia și tactica întrebuințării

²³ Constantin Moșincat, *Cazemata. Sistemul fortificat al României Mari (1937-1940)*, Ed. Tipo MC, Oradea, 2022. Pentru a evita orice fel de alte denumiri, menționez că doar jurnalistic se fac mențiuni și trimiteri la „linia Carol I”, „Stăvilărușul lui Carol”, „Cercul de fier și beton”, ș.a. povestiri și amintiri rămase ca legende. Recomandăm și *Politica de apărare a Vestului României (1920-1940)*, vol. I și 2, Ed. Tipo MC, Oradea, 2007.

forțelor la dispoziție pentru îndeplinirea obiectivelor politice, raportat la concepția strategică românească de „apărarea fără gând de retragere”.

Cazemata reprezintă o expresie Pașnică a atitudinii românilor, care surprinde plăcut prin mesajul încărcat de Entuziasm, Patriotism, Curaj, Credință, Fidelitate și Onoare, încadrate de Vocația, Iubirea și Devotamentul proiectanților și constructorilor militari, dublat de Hotărârea, Fermitatea și Dârzenia apărătorilor, legați de Cazemate prin Jurământul de Credință față de Patrie și Glia străbună.

Cazemata poate fi o pildă de ingeniozitate, de Mândrie pentru generațiile de Patrioți cu țel comun. Atitudinile și cuvintele uimitoare, rostite în acele timpuri, au atins sufletele celor cinstiți și devotați, pe atunci, născute din Credința că **împreună zidire – de cazemate și biserici – adică la hotare și în suflete** – a prins contur real în perioada 1920-1940, ceea ce, probabil, să fi devenit deranjante, șocante chiar, pentru zilele de resetare?!

Cazematele sunt însoțite de termeni, deveniți desueți astăzi, ca: Mândrie și Demnitate Națională, Patrie și Patriotism cu deplin sens și conținut, care au creat conștiința națională favorabilă apărării - au devenit de ocară mai nou, expresii anti europene, cică!

A aprecia trecutul neamului constituie, dincolo de orice, un act cultural. Ceea ce s-a făcut în 1937-1940, pe teatrul de operații de Vest reprezintă un model de adaptat pentru atingerea oricărui Obiectiv de Țară! Considerăm că la temelia concepției strategice de apărare a României Mari, datele și informațiile externe privind evoluția Europei după Marele război, au fost corecte. De jur împrejurul țării forțele neprietene urmăreau dezmembrarea, fapt pentru care alianțele cu Polonia, Cehoslovacia, Iugoslavia și Turcia au creat o coaliție care să asigure echilibrul Central European. Avea nevoie de susținerea din Vest!

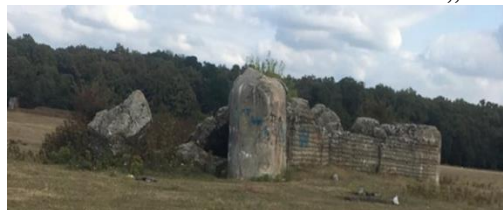
CAZEMATA, rămâne o creație originală și o construcție solidă de Demnitate Națională care a fost abandonată politic și pe Frontul de Vest și pe cel de Est, precum „mantaua muiată de ploaie!”.



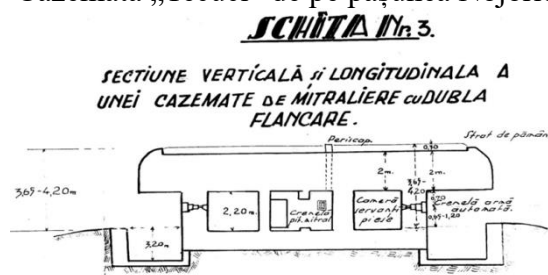
Vedere laterală Cazemata „Sfântul Ștefan”



Creneluri de mitralieră - Cazemata „C II”



Cazemata „Tecuci” de pe pășunea Nojorid



Proiect 280 – „Sf.Ștefan - Nojorid”



Domnule Sepine,

D. Ciocanu, jure Român
din Bucovina mă roagă să Vi-lu
introduc prin căile vândute și
să-lu recomandă profesorului Dăbici.
Eu o fac cu plăcere, fiindcă
am avut ocaziune să-l asistez
la un concurs, ce D. Ciocanu
a dat pentru ocuparea unei
catedre la școala protestantă de
 aici, la care a dovedit, că este
capabil și are cunoștințe solide.
Acum am auzit totdeauna lă-
udându-se pentru D. Bab. ca stu-
dent al Universității Jassi,
unde este înmatriculat.

Prin urmare, Domnule meu, încercă
să-l introduci și să-l faci cunos-
cut pe D. Ciocanu.

T. Maiorescu.

Scrisoarea lui Titus Maiorescu din 14 iunie 1868

Teatlor,

În sufletul și dragostea, cu care lucrăm, pentru
serbările serbărilor culturii românești
prin revistă „Familia” să fie cât mai strig-
lucriti - nu alte puncte lăse în diferite.
Deja veta primirea în isbani. Trebuie am-
lual tahe dispozițiile, ca și încrederea
românii de aici să participe la aceste
serbări de o importantă abăt de mare
culturală și literară.

Conform hotărârii din sedința din
nu 24 Martie a.c. vom trimite din
brade 2 membri, cari vor fi de la
nevoitului stegar al culturii noastre
o comunitate de lucru.

De rugăm veri a ne răspunde imediat
- eventual telegrafic - când se încheie-
hera foi dimineată sau după prânz
ca și știu când să plecăm: Miercuri sau
foi? Textul telegrammei în cazul prim
ar fi: Veniți Miercuri sau. Vă rugăm
dubla: Ghita Pop Casina Roman,
cu respect românești

Răspuns Familiei la invitația de a participa la Serbările Putnei



OPINII – CU ȘI FĂRĂ PARDON PATRIOTISMUL, O DATORIE!

Mihaela CD

Într-o lume aflată tot mai mult sub presiunea globalizării, păstrarea identității naționale este un act de rezistență și o datorie a fiecărui popor. Națiunile lumii sunt supuse fără voia lor unui proces de uniformizare treptată, în care valorile tradiționale sunt adesea marginalizate, iar cultura autentică riscă să fie înlocuită de un amalgam deșănțat și lipsit de rădăcini. În acest context, patriotismul nu mai reprezintă doar o emoție, ci o îndatorire absolut necesară, o atitudine morală și activă de apărare a identității culturale, economice și sociale.

Trezirea sentimentului de patriotism nu se face automat prin dobândirea unei cetățenii și nici peste noapte. Educația joacă un rol esențial în acest proces, oferindu-le tinerilor cunoștințele necesare pentru a înțelege sacrificiile înaintașilor și pentru a prețui cu adevărat valorile naționale. Fiecare generație are responsabilitatea de a-și cunoaște trecutul și de a-l transmite mai departe urmașilor. O societate care își neglijează istoria devine vulnerabilă în fața manipulărilor de tot felul și își pierde treptat suveranitatea. Studiarea marilor momente istorice, a personalităților care au luptat pentru independență și a tradițiilor autentice contribuie la formarea unui sentiment de apartenență și mândrie națională. De asemenea, cunoașterea geografiei patriei reprezintă un pilon important în înțelegerea istoriei și aprecierea patrimoniului național. De aceea, acum mai mult ca niciodată, trebuie să conștientizăm toți cetățenii de importanța și rolul educației în formarea noilor generații și mai ales de necesitatea cunoașterii istoriei și geografiei țării noastre.

Forțe oculte nevăzute care sunt infiltrate la nivelul cel mai înalt al organizațiilor internaționale încearcă din răsputeri să destabilizeze filonul patriotic al fiecărei

națiuni, încurcându-le rădăcinile, denominalizând și desființând identitar seminția moralei creștine prin curente turbulente de tip woke, trans umanism și identitate de gen.

Îmbrăcați în haina modernismului și a trendurilor *cool* ale globalizării, tinerii pot fi atrași ușor în capcana elitelor oligarhice care nu-și doresc o populație educată ci una obedientă și uniformizată. Întrucât aceste ideologii globaliste ascunse sub umbrela viu colorată a democrației împinsă la extrem, au început cu câteva decenii în urmă, observăm o mai mare influență în rândul țărilor vestice așa-zis "*civilizate și dezvoltate*" unde putem sesiza că "*s-au dezvoltat*" și în acest sens. Cei care locuiesc în vest știu despre ce vorbim aici: ideologii și curente de tip nou care propovăduiesc decadență, vulgarism, consum de droguri, imoralitate, satanism și o lipsă totală a valorilor.

Constatăm că astfel, în absența valorilor și a tradițiilor reale, se instalează o impostură a non-valorilor creată dezordonat, fără nicio logică sau sens, dar care se pretinde plină de originalitate, sfidând bunul simț, bunul gust și orice ar avea legătură cu valorile normale sau tradiționale.

Pentru o comunitate needucată sau incultă prin esență nu prea contează aceste lucruri și pot trece neobservate, dar pentru un popor care are înțelepciunea și integritatea morală inserate în ADN ul său, aceste lucruri sunt greu de acceptat.

Tradițiile sunt expresia autentică a sufletului unei națiuni. Fie că vorbim despre folclor, port popular, gastronomie, religie sau obiceiuri străvechi, acestea sunt elemente esențiale care definesc identitatea unui popor. În fața globalizării, există riscul ca aceste tradiții să fie uitate sau înlocuite de practici importate din alte culturi, fără o legătură reală cu specificul național. De aceea devine o necesitate primordială, păstrarea și promovarea tradițiilor noastre, fiind esențial ca părinții, educatorii și comunitățile să încurajeze cultivarea acestor valori prin educație și prin implicarea activă

în evenimente culturale și sărbători tradiționale.

Pentru românii care sunt plecați departe de țară, păstrarea datinilor, obiceiurilor și tradițiilor reprezintă echivalentul identității lor. Oriunde s-ar afla în lume, românii se adună în comunități și formează mici Românii. Chiar și la distanță de țară ei se gândesc la binele României și al românilor rămași acasă, sprijinindu-i economic.

Un aspect fundamental al patriotismului este susținerea economiei naționale unde sprijinirea producătorilor români conduce implicit la suveranitatea și independența economică a țării.

Într-o Românie dominată de corporații multinaționale, cetățenii trebuie să conștientizeze că alegând produse fabricate în țara lor, au puterea de a susține firmele autohtone, ceea ce contribuie la dezvoltarea economiei locale și la menținerea locurilor de muncă. În plus, promovarea agriculturii și industriei naționale reduce dependența de importuri și întărește stabilitatea economică a țării.

Fiind invadați de produse alimentare și de uz general din import, noi am devenit din producători, consumatori, practic o super piață de desfacere pentru alte țări. În România europeană de azi încurajarea și sprijinirea producătorilor locali a devenit un adevărat act de rezistență economică.

Rezistența împotriva mondializării forțate și a uniformizării culturale presupune asumarea responsabilității de a păstra tradițiile, de a cunoaște și respecta istoria, de a sprijini economia națională și de a lupta pentru suveranitatea statului.

Fiecare dintre noi are un rol în această luptă, iar unitatea națională este cea mai puternică armă împotriva dezrădăcinării și a pierderii identității. Este momentul să ne reafirmăm valorile și să ne asigurăm că viitoarele generații vor moșteni o țară puternică, mândră și independentă.

Să ținem minte că patriotismul nu este doar o declarație de iubire pentru țară, ci un

angajament concret pentru binele și viitorul ei.

Mihaela CD,
Canada



GÂNDURI DESPRE EROI

Nicolae Toboșaru

Cu recunoștință și plăcere am primit invitația domnului col. dr. Constantin Moșincat, de a participa în 27 mai, la Masa rotundă cu tema „*Bujori pentru Eroi*”, desfășurată la Cercul Militar Oradea. Evenimentul a fost organizată de cinci asociații orădene, sau cu filiale în Oradea, ce merită felicitate pentru amplexarea și calitatea eforturilor lor.

Este o temă importantă și la care nu poți asista pasiv, doar ca un receptor de mesaje. Ea îți provoacă meditația intelectuală și trăirea emoțională și îți solicită poziționări lipsite de ambiguități asupra istoriei și destinului național. Am meditat asupra temei pe care ați propus-o și vă rog să acceptați să vă împărtășesc trei gânduri:

1. Desigur, celebrarea eroilor privește direct prezentul și viitorul nostru și se adresează nouă, adulților și mai ales pe copiii noștri. Noi, adulții, am fost prezenți. Ne-am îmbogățit cunoașterea istorică, ne-am reîncărcat emoțional și ne-am readus aminte că suntem parte din bi-milenara familie românească.

Dar unde au fost copiii? În fapt, ei sunt principalii destinatari și motivatori ai acestor evenimente din familia noastră. Ei, cei ce nu cunosc încă suficient istoria acestei familii în care s-au născut, nu-și cunosc nici rudele trecute în istorie – eroi și martiri cu nume sau anonimi și nici nu știu CE rol le va reveni în viitorul familiei și DE CE.

Doar cu ei în sală putem începe a evalua, în fapt, calitatea și îndestularea efortului comemorativ. Și apoi, ce ocazie fericită de a merge cu mesajul comemorării chiar în mijlocul lor, în școli! De ce nu?

Într-o lume a penuriei, dar și a eficienței, este vremea, pentru asemenea manifestări, a concentrării nu numai asupra *mesajului țintit*, dar mai ales asupra *publicului țintă*. Iar copiii și adolescenții noștri SUNT acest public!

2. Apoi, dacă celebrarea eroilor privește prezentul și viitorul nostru, de ce avem oare tendința, la comemorări, să-i plângem, acompaniați de marșuri funebre, în loc să-i elogiem în marșuri de fanfară și imnuri de recunoștință?

Mesajul acestor manifestări - depuneri de coroane, simpozioane, mese rotunde, etc., trebuie să fie solemn, dar mai ales tonic, de gloriificare a eroilor și faptelor lor și de înarmare și îmbărbătare sufletească a celor prezenți, copii, maturi și bătrâni. Să nu le plângem moartea, să le glorificăm sacrificiul!

3. În fine, cred că dușmanul cel mai puternic al familiei noastre este în interiorul nostru – și este tendința demografică descrescătoare catastrofală, de-a dreptul suicidală, conjugată cu o emigrație masivă, aparent de nestăvilit, unică în Europa modernă și chiar în lume prin proporțiile ei. Suntem și vom fi tot mai puțini, noi românii – așa cum înțelegem, instituțional, ideea de „român”, iar o inversare a ratei natalității pare imposibilă, iar a emigrației, puțin probabilă.

În aceste condiții, ar trebui să înțelegem totuși că noi și eroii noștri suntem, în fapt, mult mai mulți decât reușim sau vrem noi să contabilizăm.

Există acum zeci, sute de mii de oameni din afara hotarelor, răspândiți pretutindeni și care, fără pașaport românesc, simt, gândesc, acționează și, unii, chiar vorbesc românește și pe care îi ignorăm din diferite și adesea meschine motive: sunt de altă etnie, nu ne-am interesat de ei, nu au mâncat salam cu soia, nu sunt ortodocși, nu-i cheamă Gheorghe, Florica sau Nicolae, ci Dustin (poate și Hoffman, Peter (poate și Maffay), Eduardo (poate și Saverin), sau poate sunt prea discreți. Mai știm, oare, că georgianul Antim Ivireanu a tipărit primele cărți în

limba română cu caractere latine, că luteranul Alexandru Flechtenmacher a compus *Hora Unirii*, evreul Daniel Rosenthal a pictat tablourile *România revoluționară* și *România rupându-și cătușele pe Câmpia Libertății*, sau că slovacul Eduard Hubsch a compus imnul Principatelor Române, devenit apoi, cu versurile lui Vasile Alecsandri, *Imnul Regal*?

Iar în spatele acestora sunt atâtea eroi dați României de-a lungul istoriei noastre de comunitățile lor etnice.

Cum să-i avem pe toți aceștia lângă noi dacă îi ignorăm și pe ei, cei vii și pe eroii pe care ni i-au dat?

Iată un exemplu edificator: eu personal am știut mai bine de 50 de ani că Walter Mărăcineanu a pus steagul pe reduta Grivița. Da, s-a jertfit pe redută, dar cel care a condus mai departe atacul nostru și a pus steagul pe redută a fost adjunctul său, proaspătul sublocotenent Mauriciu Brociner. Un evreu, primul ofițer evreu din armata română, cu o carieră militară strălucită. Sutele de români-evrei din Oradea ar fi mândri, de exemplu, să audă numele acestui militar la comemorările din Piața Unirii și s-ar simți, poate, mai bine în țara lor și ar ignora, cum sigur o fac și acum, neinspirata remarcă a premierului din epocă, Brătianu *faci onoare neamului tău!*, în locul firescului *faci onoare României*.

Poate că pe lângă istoria militară a poporului român ar trebui să începem, noi, adulții, să citim cu atenție și *O istorie genetică (incompletă) a românilor*/Mihai G. Netea, 2022. Deci, să ne recuperăm toți eroii, să încetăm să mai fim *exclusiviști, selectivi*, sau *suveraniști* și să încetăm să ne mai amputăm singuri trupul național ce, firesc și fericit, nu poate încăpea nici între frontierele actuale ale patriei și nici în pașapoarte. Astfel, nu ne vom mai împuțina, ci ne vom înmulți.

Lt. col. rtg. dr. Nicolae Toboșaru,
Oradea



IMPOZITAREA PROGRESIVĂ, UNA DINTRE SOLUȚIILE ESENȚIALE PENTRU REDUCEREA DEFICITELOR BUGETARE ȘI ÎNFĂPTUIREA ECHITĂȚII FISCALE

N. Grigorie Lăcrița

„Lăcomia câștigului nu are limite în spațiu și în timp pentru rapacitatea ei. Singurul ei obiectiv este de a produce și a consuma. Nu are milă nici pentru natura frumoasă și nici pentru ființele umane vii.

Este gata ca, fără cruțare, să distrugă frumusețea și să ucidă viața - transformându-le în bani.” (Rabindranath Tagore²⁴).

Cuprins:

1. Deficitul bugetar
 2. Datoria externă
 3. Efectul, în timp, al deficitelor bugetare și al datoriilor externe, care se mențin de mulți ani și care sunt mereu în creștere.
 4. Efectul, în timp, al efectuării de cheltuieli mai mari decât veniturile și al împrumuturilor, care se mențin de mulți ani și care sunt mereu în creștere, pe exemplul unei familii.
 5. Una dintre soluțiile esențiale de rezolvare: impozitarea progresivă
- Bibliografie

România a ajuns într-o foarte grea situație economică și socială, printre cauzele principale fiind (1) deficitele bugetare, care se mențin de mulți ani, și (2) datoriile împovărătoare, mereu în creștere.

1. Deficitul bugetar reprezintă situația financiară în care cheltuielile publice ale unui stat depășesc veniturile pe care acesta le colectează într-o anumită perioadă de timp, de obicei un an fiscal.



În ultimii 5 ani, deficitul bugetar al României s-a apropiat, în fiecare an, de aproape 10%, precum de 9,20% în anul 2020, 8,65% în anul 2024 etc.

În anul 2024, veniturile statului au fost de 574,60 miliarde (mld) de lei, iar cheltuielile au fost de 727,32 mld de lei, **deficitul bugetar** fiind de $727,32 - 576,60 = 152,72$ mld de lei, care reprezintă 8,65% din Produsul Intern Brut (PIB), de 1.764 de miliarde de lei, adică de aproximativ 353 de miliarde de euro.

2. Datoria externă a României a ajuns, în anul 2024, la peste 186 miliarde de euro, respectiv de circa 930 mld de lei, ceea ce reprezintă circa 55% din PIB.

Atâta timp cât cheltuiești mai mult decât îți sunt veniturile, acest „deficit bugetar” se acoperă din împrumuturi de la alții.

3. Efectul, în timp, al deficitelor bugetare și al datoriilor externe, care se mențin de mulți ani și care sunt mereu în creștere.

Cu cât te împrumuți mai mult, cu atât îți crește datoria totală.

Până la urmă și cei care te împrumută (creditorii) își pun problema cu privire la tine, cel care te împrumuți și te tot împrumuți, „dacă mai ai credibilitate”, adică „dacă mai ești solvabil”, dacă mai poți să-ți plătești datoriile.

Strategiile creditorilor sunt foarte diferite:

- 1) unii nu-ți mai acordă împrumuturi;
- 2) alții te împrumută, dar la dobânzi tot mai mari, tot mai împovărătoare,
- 3) alții (inclusiv state și/sau instituții financiare internaționale) și-au stabilit o strategie, bine gândită: de a te împrumuta, în inconștiența ta, până când ajungi în situația de a nu-ți mai putea plăti datoriile, până *întrî* în incapacitatea de a plăti datoriile externe, intrând în colaps financiar.

Ajuns într-o asemenea situație, de faliment, creditorii trec la executarea silită a ta.

²⁴ Rabindranath Tagore este numele europeanizat al lui Rabindranāth Thākura (n. 7 mai 1861, Jorosanko, Calcuta - d. 7 august 1941) fost scriitor și filosof indian din provincia Bengal, supranumit Sufletul Bengalului și Profetul Indiei moderne, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură în anul 1913.

Pentru a scăpa de acest faliment:

- 1) începi să-ți „privatizezi” din bogățiile țării, pe care străinii le cumpără mai pe nimic;
- 2) ajungi în situația de a nu prea mai avea nimic al tău în propria ta țară.

Situația este cu adevărat deosebit de gravă pentru o țară care nu prea mai are în proprietatea sa nici chiar propriile sale bogății, ale solului, ale subsolului, de interes strategic etc.

4. Efectul, în timp, al efectuării de cheltuieli mai mari decât veniturile și al împrumuturilor, care se mențin de mulți ani și care sunt mereu în creștere, pe exemplul unei familii.

Pentru a înțelege mai bine problema (1) deficitului bugetar și (2) al datoriei externe a țării noastre, vom porni, prin similitudine, de la un caz concret, de la cel al familiei lui „Dorel”, la care, an de an, de mai mulți ani:

- 1) veniturile = 57.000 de lei,
- 2) cheltuielile = 73.000 de lei,
- 3) diferența dintre venituri și cheltuieli = $57.000 - 73.000 = 16.000$ de lei care, an de an, a fost acoperită din împrumuturi de la bănci (pentru a simplifica exemplul, excludem împrumuturile de la persoanele fizice care, uneori, sunt mult mai împovăraătoare și mai periculoase).

Cum băncile erau foarte ademenitoare și lingușitoare cu împrumuturile oferite, Dorel cu soția sa au ținut-o dintr-un împrumut în altul.

„Oamenii lacomi ademenesc pe cei săraci cu vorbe lingușitoare și-i păgubesc de bunurile trebuincioase.” (Esop).

După un timp datoriile au ajuns așa de mari că băncile nu numai că nu l-au mai împrumutat pe Dorel, dar au ajuns să-l someze să-și plătească datoriile.

Din cauză că Dorel nu și-a plătit datoriile, băncile au trecut la executarea sa silită, vânzându-i, la licitație publică, apartamentul în care locuia,

Cum din vânzarea apartamentului nu s-au acoperit toate împrumuturile contractate (de la mai multe bănci), s-a trecut la recuperarea diferenței prin vânzarea și a celorlalte bunuri din dotare familiei lui Dorel, precum autoturismul etc.

Pe înțelesul omului obișnuit, cam aceleași sunt efectele în timp și pentru un stat cu deficite bugetare și cu datoriile externe, care se mențin de mulți ani și care sunt mereu în creștere.

5. Una dintre soluțiile esențiale de rezolvare: impozitarea progresivă

Impozitarea progresivă, sau impunerea în cote progresive (crescătoare), constă în faptul că, pe măsură ce venitul impozabil crește, impozitul se calculează cu o cotă tot mai mare (progresivă, crescătoare).

Deci, esența impozitării progresive constă în faptul că procentul (cota) de impozit crește pe măsură ce crește și venitul.

Ca urmare, **ponderea (în %) a impozitului în venit este crescătoare**, nu este constantă precum în cazul impozitării pe bază de cotă unică.

Altfel spus, în cazul impunerii progresive, *cota* de impunere (rezultată din raportarea impozitului la venitul impozabil) este corelată cu capacitatea contributivă, adică cu puterea de plată a fiecăruia, fapt pentru care este considerată cea mai echitabilă formă de impozitare, fiind aplicată în (aproape) toate țările dezvoltate din lume, în frunte cu SUA.

Termenul de „progresiv” (din sintagma „impozitarea progresivă”) trebuie interpretat numai prin prisma principiilor de echitate fiscală, și nu prin prisma aspectelor sentimentale, emoționale și/sau politice.

Caracteristic impunerii în cote progresive este faptul că nivelul cotei procentuale de impozit nu rămâne constant, ci crește pe măsura sporirii veniturilor și a bogăției materiale impozabile.

Spre exemplu, este contrar autenticilor principii de echitate fiscală, economică și socială, să aplici aceeași cotă *unică* de

impozite:

1) **și asupra venitului de 600 de euro pe lună**, în echivalent de 3.000 de lei, care reprezintă salariului de bază minim brut pe țară garantat în plată în anul 2023, **încasat de 1,897 milioane de persoane** (în general din familii cu un singur venit, care mai au în întreținere mai multe persoane, unele bolnave etc.), din numărul total de salariați activi de circa 5.265.000, și

2) **și unor venituri exorbitante, precum de 151.851 de euro, de 72.000 de euro, de 68.000 de euro etc., obținute în numai două luni, tot de câte o singură persoană**²⁵, numai dintr-o singură sursă de venit, în afară de mai multe altele pe care le-au mai avut persoana respectivă și a cărei soție a mai obținut și ele venituri deosebit de mari, din mai multe surse.

Asemenea veniturile exorbitante, obținute de o singură persoană, în numai două luni, au intrat în atenția și a Președintelui României Traian Băsescu, care, printre alte grave acuzații aduse acestora, a mai făcut și afirmația că aceștia sunt cei mai bine plătiți din lume pentru incompetența lor: „Nu găsim alții mai bine plătiți decât ei. Niciunul nu are competențe ...”.

Vorbe au fost și vorbe au rămas.

Asemenea venituri exorbitante sunt încasate numai și numai de salariații plătiți din banii publici.

În sistemul privat, unde veniturile sunt într-o deplină corelație cu efectele benefice ale muncii depuse, nu se înregistrează asemenea venituri exorbitante, iar dacă ar exista, ar fi pe deplin justificate.

Numai că, în cazul a numeroși salariați plătiți din banii publici, care au obținut

asemenea venituri pe cât de mari, pe atât de nejustificate, s-a dovedit ulterior că aceștia au fost incompetenți, corupți și frauduloși, fapt pentru care au și ajuns la închisoare, mass-media relatând frecvent despre unii dintre aceștia.

În condițiile în care oamenii lacomi din conducerea instituțiilor statului sunt și mulți și puternici, inclusiv prin a-și face legi speciale pentru propriul interes, în mod sigur că nu se vor aplica autenticele principii de echitate fiscală, economică și socială, precum prin introducerea impozitării progresive.

„Oamenii lacomi ademenesc pe cei săraci cu vorbe lingușitoare și-i păgubesc de bunurile trebuincioase.” (Esop).

În perioada 2001 - 2004, în țara noastră s-a aplicat, cu foarte bune rezultate, din toate punctele de vedere, impozitarea progresivă.

Nici din partea organelor fiscale, și nici din partea contribuabililor, nu au existat nemulțumiri, și cu atât mai mult nu au existat proteste, precum că nu eram pregătiți pentru aplicarea unui asemenea sistem de impozitare.

Acum, după ce s-a căpătat o asemenea bogată experiență, și când informatizarea s-a dezvoltat foarte mult, atât în activitatea organelor fiscale, cât și a contribuabililor, aplicarea impozitării progresive este mult mai simplă și mai ușoară.

Dar numai dacă se vrea, dacă există voință politică.

Dacă nu se vrea, este foarte ușor să aduci tot felul de argumente politicianiste, inclusiv că nu suntem pregătiți pentru introducerea impozitării progresive, că nu avem digitalizare, că

6. Impozitarea progresivă în SUA și în țările dezvoltate

În SUA, de aproape 100 de ani, veniturile din muncă se supun numai și numai impozitării progresive.

²⁵A se vedea fie și numai <https://www.zf.ro/zf-24/in-scandalul-salariilor-asf-contratarea-publicand-veniturile-obtinate-in-trecut-de-membrii-csa-si-cnvm-numiti-de-pdl-12121968>; <https://www.dailybusiness.ro/finante-banci/basescu-cere-parlamentului-revocarea-imediata-a-intregii-conduceri-asf-este-o-cloaca-98515/>

Numai că, frauduloșii demnitari de lux, când este vorba de apărarea propriilor lor interese, grav afectate prin introducerea impozitării progresive:

- 1) nu mai sunt nici pro-americani, americani care, de aproape 100 de ani, aplică numai impozitarea progresivă,
- 2) nu mai sunt nici pro-occidentali, occidentali care, de peste o jumătate de secol, aplică numai impozitarea progresivă,
- 3) ei sunt numai pro-ruși, care practică, de zeci de ani, numai impozitarea pe bază de cotă unică.

În lucrarea „Economie politică” de Paul A. Samuelson²⁶ și William D. Nordhaus, tradusă în limba română și publicată de Editura Teora, se găsesc și următoarele precizări cu privire la cota maximă de impozitare din Statele Unite ale Americii care, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, a ajuns până la **94%** (sublinierile îmi aparțin):

1. La pagina 385 din această carte se prezintă următoarea mențiune a fostului președinte Ronald Reagan (care, înainte de a fi președinte, a avut o carieră de actor la Hollywood), însoțită de comentariul autorilor cărții: „*«Am început să fac bani realizând filme în timpul celui de-al Doilea Război Mondial», obișnuia să spună*

²⁶ **Paul A. Samuelson**, născut pe 15 mai 1915 în Gary, Indiana, decedat la 13 decembrie 2009, la vârsta de 94 de ani, este primul american laureat al Premiului Nobel pentru Economie (1970) și unul dintre cei mai iluștri economiști al secolului al XX-lea. Samuelson a explicat economia keynesiana președinților americani (cel mai important student al lui fiind John F. Kennedy), liderilor mondiali, membrilor Congresului și Consiliului Rezervei Federale. El a fost consultant pentru Trezoreria Statelor Unite, pentru Biroul pentru Buget și a făcut parte din Board-ul de Consilieri Economici ai mai multor președinți americani. Samuelson este autorul unuia dintre cele mai utilizate manuale școlare din istoria educației economice americane. Cartea „Economia”, publicată pentru prima dată în 1948 și reeditată de 24 de ori, a fost cel mai bine vândut manual din Statele Unite pentru aproape 30 de ani. Ulterior a fost tradus în 20 de limbi, iar în prezent se mai vinde în 50.000 de exemplare anual.

*Reagan. «În acea vreme, **impozitul pe venit ajunsese la 90%**».* Dacă examinați [...] veți constata că actorul Reagan se situa pe partea cealaltă a curbei în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, **când cotele maxime de impunere depășeau 90%**. Dar, prin 1980, cota marginală maximă de impunere aplicată asupra veniturilor era de numai 50%; reacția președintelui părea să se aplice unei generații mai vechi de lucrători”.

2. La pagina 372 Samuelson precizează: „Pentru a obține bani în vederea susținerii efortului de război, **cotele de impunere au crescut rapid, ajungând până la 94%**. După război, impozitul pe venit a continuat să fie cel mai important impozit federal. Totuși, cota de impozit plătită de persoanele cu cele mai mari venituri a fost redusă la 70% în 1965, la 50% în 1982, ajungând la 28% la sfârșitul anilor 80, pentru a crește din nou în 1993 la 40%”.

În prezent, veniturile din muncă se supun numai impozitării *progresive* pe baza unui barem cu 7 tranșe, cota maximă fiind de **39,6%**²⁷.

Toate țările cu o puternică dezvoltare economică și socială aplică impozitarea progresivă, aceasta fiind considerată ca fiind forma de impozitare prin care se asigură înfăptuirea autentică a principiilor de echitate fiscală, economică și socială.²⁸

„**Țineți minte aceste lucruri și fiți oameni! Veniți-vă în fire, păcătoșilor.**” (Isaia 46:8), și fiți conștienți de faptul că „**Ticăloșia câtorva este o nenorocire pentru toți**”. (Syrus, 663).

„**Cine are minte, să ia aminte!**”.

²⁷ Vezi, spre exemplu <https://neotax.eu/user/pages/pdfs/About%20country%20-%20USA%20RO%20version.pdf>

²⁸ Grigorie N. Lăcrița (coordonator): 1. **Impozitarea veniturilor din muncă**. Editura Sitech, Craiova, 2004. ISBN 973-657-645-9. 124 pg. 2. **Impozitarea progresivă**. Editura Tehnică, București, 2010. ISBN 978-973-31-2367-5, 260 pg. 3. **Impozitarea progresivă sau pe bază de cotă unică?** Editura Sitech, Craiova, 2010. ISBN 978-606-11-0722-3, 150 pg.

„Cine are urechi de auzit să audă”. (N. T., Luca, 8.3). **Amin !!!**

Bibliografie

Paul A. Samuelson. Cartea „Economia”, publicată pentru prima dată în 1948 și reeditată de 24 de ori, a fost cel mai bine vândut manual din Statele Unite pentru aproape 30 de ani. Ulterior a fost tradus în 20 de limbi, iar în prezent se mai vinde în 50.000 de exemplare anual.

Grigorie N. Lăcrița (coordonator): 1. Impozitarea veniturilor din muncă. Editura Sitech, Craiova, 2004. ISBN 973-657-645-9, 124 pg. 2. Impozitarea progresivă. Editura Tehnică, București, 2010. ISBN 978-973-31-2367-5, 260 pg. 3. Impozitarea progresivă sau pe bază de cotă unică? Editura Sitech, Craiova, 2010. ISBN 978-606-11-0722-3, 150 pg.

<https://neotax.eu/user/pages/pdfs/About%20country%20-%20USA%20RO%20version.pdf>

<https://www.zf.ro/zf-24/in-scandalul-salariilor-asf-contraataca-publicand-veniturile-obtinate-in-trecut-de-membrii-csa-si-cnvm-numiti-de-pdl-12121968>;

<https://www.dailybusiness.ro/finante-banci/basescu-cere-parlamentului-revocarea-imediata-a-intregii-conducerei-asf-este-o-cloaca-98515/>

Conf. univ. dr. N. Grigorie Lăcrița
10.06.2025



PLOAIA ȘI CLOPOTUL

Elena Verona pe 24 august 1896 avea să lase o interesantă însemnare despre ploaie și clopot în Revista Familia. Și articolul relatează despre împrejurarea în care dacă se dorea ploaie atunci trebuia să „treacă mortul hotarul”, lucră consemnată de o damă din localitate care povestește la conac cum a văzut alaiul cu „baroneasa, care murise, a trecut din Cernăuți prin localitate, spre moșia sa pentru îngropăciune, având multe și frumoase cununi”²⁹.

Prinzând vestea gazda ordonă de îndată slujnicilor să adune de îndată rufele întinse la soare, că îndată „plouă, că de nu acum la noapte, lucru însemnat de mine de atâta vreme: când trece un mort hotarul plouă!”.

Și nu apucase a povesti cele două femei că și auziră dangătul în dungă al clopotului tras de moșul Ștefan Pita, singurul păzitor al

satului în conta grindinei, și vestitor al apropiatei furtuni. Meșteșugul, ce adevărata lui artă de a alunga norii era recunoscută în tot satul, că doar rar, când el mai făcuse o „vizită la crâșmă” să fi lovit gheața vreun colț de țarină, până ce el se dezmeticea și alerga la clopotniță. Muiat până la piele de ploaie din miez de noapte, el nu se lăsa până ce nu era convins că pericolul a trecut. Când suna dang, dang, dang clopotul cel mic era cum era, dar când printre sunetele sale mai bătea și bam, bam, bam cel mare, printre tunetele și fulgerele din noapte „te cuprinde spaima morții, de te trezești din cel mai profund somn”. Atunci era rău de tot. Norii se risipeau mai greu, iar bubuitul tunetului îl simțeai în inimă, iar lumina fulgerelor treceau printre pleoapele strânse ale ochilor închiși.

Raza de speranță intra în suflet când la capătul funiei întinse a clopotului badea Ștefan, voinicul erou cu plete albe și ochiul vioi privea spre cerul care se degaja de nori, apărea ca un luptător adevărat întors victorios. Când tunetele se auzeau în depărtare, atunci revenea curajul și răsuflarea la normal, iar gândul de recunoștință era îndreptat spre baciul Ștefan, iar privirea spre cer îi aducea binecuvântarea tuturor. Clopotul cel mare tace, apoi și cel mic, dar ploaia curge liniștit, tunetele sunt în depărtare iar fulgerele abia licăresc zarea. Dacă badea Ștefan pleca acasă atunci sătenii se culcau fără de grijă. El biruia și obosea fulgerele, se spunea printre cei cu idi mișcătoare, îndrăznețe.

Ce-o făcut badea Ștefan? L-a învins în bătălie pe „Dracul cel dezlănțuit”, flămând și care voia să fure avutul oamenilor, lovind „cu piatră”, urmărit de Sfântul Ilie, cu săgeți de foc ale fulgerelor, fără a-l nimerii pe dracul în goana lui printre nori. Uneori cu iuțeală. Ca în relatarea de la început „n-am apucat să strângem păturile că erau deja ude, căci pe neașteptate tunetele și fulgerele au însoțit ploaia abundentă” care curgea, iar Sfântul Ilie înqaita printre norii care se îngroșau. Toată nădejdea era în badea Ștefan, iar gândul era dominat de zisa femeii

²⁹ Familia nr.37,/1896, p.442

ce adusesse vestea de ploaie de vreme ce a „trecut căruța cu mortul hotarul”.

Desigur că gândurile erau alimentate de fanezia că electricitatea atmosferică era încărcată de „energia sufletului celui mort”, ceea ce poate fi considerată o fantezie, sau un secret încă nedescoperit, o legătură sigură între Cer și Pământ.

Superstițiile strămoșești fost-au descifrate?, ori încă mai sunt căutări precum „ierburile pentru leac”! iar științele sunt pe acele cărări...



**RECVIEM PENTRU IANCU
CRAIUL MOȚILOR
(în Marș cu Avram Iancu la Oradea)
Constantin Moșincat**

Se zice că apucăturile din vremea trecută se repetă, dar altfel, și ceea ce se seamănă prin învrăjbire, e făcut cu intenția ca apoi cineva, sub chip binevoitor, să fie chemat să „arbitreze” *imparțial* !



Turnul Primăriei Oradea din care, la ora exactă, se cântă **Marșul lui Iancu**

Așa a fost și pe vremea revoluției de la 1848, și în Marele Război, și în al doilea război mondial, și... oare ce va urma?

O reprivire în trecut ne arată o acțiune viitoare, la pregătirea căreia, urmașii celor de atunci, lucrează cu abilitate, folosind întregul arsenal de influență și propagandă – UE, NATO, DAVOS, ONU, ș.a.!

Când ești o Țară mică, și un popor blând, răbdător și supus care-ți cauți mereu identitatea pe de alături, preamărind orice „nimic”, în loc să pretinzi lumii să recunoască de unde te tragi și ce rădăcini adânci sunt aici în căldarea Carpaților, te lași furat, asta pățești: devii preșul tuturor!

Când tu, ca neam, ai ca nimeni altul: primordialitatea scrisului (ai dovada Tăblițelor de lut de la Tărtăria – atestate internațional, plumb, aur de la Sinaia – recunoscute de specialiștii lumii), ai știința și tehnologia prelucrării aurului și turnării lui în cosoni, podoabe și brățări, deții descoperirile pulberilor de aur fin a Hiperboreenilor, a primei călătorii în jurul Pământului a lui Aetius (Istrius) Dacicus – păstrat în Biblioteca din Dresda și permiți să ți se ascundă documente se importanță globală în Biblioteci și Arhive ferecate (Berlin, Moscova, Roma) cu referință la limba și cultura strămoșilor, în loc să revendici recunoșterea științei avansate a sacerdoților daco-geto-pelasgi și spiritualitatea înaintată promovată de Zamolxe și Deceneu, sau lumea vitejiei geto-dacilor săpată pe *Columna de la Roma*, ori zestrea tezaurilor de aur furate (cazul tezaurului dacic expus în Olanda), care împodobesc vitrinele muzeelor de la Paris, Viena și aiurea pentru a storce bani cu ele!

De ce oare tu - STAT român - lași ca lângă mucenicii neamului trași pe „roată” să se ridice și călăii lor? Cum mai suporti oare ca toți nemernicii să triumfe batjocorindu-ți strămoșii? Până când lumea o să mai creadă în minciuni, cum de pildă este cazul celebrei făcături a „*Coroanei Sfântului Ștefan, al Ungariei Mari*” și să-i lași să-și fluture în vânt, pe bulevardele abia pietruite de curând, *steagurile roșu-alb-verde, la lumina torțelor, copiind popolara „torca” latină?* Aceeași „coroană” purtată pe care alegorice de flori, în fiecare vară, de la Debrecin la Oradea, flori plătite din banii contribuabililor români³⁰.

³⁰ Constantin Moșincat, *Pacea cu carul la Nagyvárad* – Oradea, în Art-Emis, septembrie 2018



Sfânta Coroană maghiară, presupus catolică, este de fapt ortodoxă la origine și nu provine de la Roma ci de la Constantinopol, fiind folosită în prezent de propaganda Gărzii Maghiare. Actualul simbol al Ungariei (prezent pe stemă, drapel și monede-icoane) coroana în cauză este atribuită în mod eronat primului rege al Ungariei, canonizat ca *Sfântul Ștefan* în anul 1083. În prezent este folosită ca simbol al **unității maghiarilor de pretutindeni** (o atribuire *politică* forțată, căci pe vremea primului rege abia se forma statul), fiind înconjurată de mituri susținute propagandistic fără nici o legătură cu realitatea regatului ungar.

Numai autoritățile de la Budapesta mai au nevoie de acest simbol, găzduit în Parlamentul maghiar, pentru a susține teoria unității teritoriilor aflate în trecut sub stăpânirea regatului medieval maghiar sau în vremea dualismului Imperial austro-ungar! Ungurii sunt mai aroganți decât habsburgii, germani, rușii ori turcii la un loc!, care-și păstrează coroanele în muzee! Ei le scot la defilare.

Deși istoricii maghiari au fost și mai sunt aprigi în a contesta etnogeneza poporului român, totuși istoricii români nu s-au prea aplecat asupra *adevăratei origini* a elementului central al iredentismului maghiar³¹. În anul 2003, istoricul maghiar Laszlo Peter, profesor de *Istorie a Ungariei* în cadrul University College din Londra, a publicat un studiu intitulat „*Sfânta Coroană a Ungariei – Vizibil și Invizibil*”, în care face o analiză detaliată a evoluției

simbolurilor atașate acestuia de-a lungul timpului, în funcție de conjunctura politică. El a remarcat faptul că această coroană, poate cea mai importantă relictă a Ungariei, nu a fost analizată suficient de mult și de atent pentru a pune capăt speculațiilor referitoare la originea și doctrina sa. Peter Laszlo afirmă că, pornind de la o cercetare pur istorică, a ajuns la o serie de concluzii extrem de interesante, care nu pot fi separate de factorul politic.

La falsuri și falsificări sunt meșteri mari ungurii. Afirmăția noastră deși ar părea fantezistă unora se bazează pe argumente temeinice. Începând de la primele cronică totul este doar legendă, pe care o rostogolșesc de la unul la altul, după cum vom demonstra pentru fiecare etapă menționată. Întreaga perioadă interbelică ungurii au dus o vie mișcare de revizuire a tratatului de la Trianon, uitând că cel mai mare poet național al lor, Ady Endre, a salutat ideea lui W. Wilson de libertate și autodeterminare a popoarelor de la Philadelphia, cu iscălitura delegațiilor a 18 națiuni din Europa Centrală și de Est, potrivit cărei „*Ungaria să fie a ungurilor*”. Ei i-au incitat pe Hitler și Musolinii pentru a face „*justiție pentru unguri*”, nesocotind demnitatea altor nații (cehi, slovaci, ruteni, sârbi, români, ș.a.)! Să ne amintim ce și cum făcuse ungurii în urmă cu secole.

Dieta de la Târgu-Mureș, care socotea pe români doar o *plebe*, pe care o prigoneau, căci punea în primejdie faimosul *Unio trium nationum*, pe care marele Viteaz Mihai Voievod n-a mai putut s-o rabde și în chip fulgerător a pornit să adune laolaltă Moldova, Ardealul și Țara Românească. După regulile lor, a ungurilor, Dieta transilvăneană dicta: „*pentru a dovedi crima unui ungur era nevoie de 7 martori, pentru un român erau necesari DOAR: 3 martori și o spânzurătoare!*”³². Odată cu intrarea triumfală a lui Mihai Viteazul în Alba Iulia posturile înalte și de încredere din

³¹ Constantin Moșincat, *Iredenta maghiară la granița de vest a României Mari*, Ed. Tipo MC, Oradea, 2011

³² Cezar Petrescu, *Cartea Robilor, Transilvania*, în *Cartea Unirii 1916-1919*, Editura , p. 26

administrație reveneau românilor „**pecetea domnească și limba românească iau locul însemnelor maghiare**”³³. Prin trădare Mihai își pierde capul la Turda, iar Ardealul temporar libertatea. Ungurii și austriecii prin politica lor religioasă, catolică și calvină, continuă să producă ruptura între români.

În adevăr cum au stat lucrurile?

Cetatea Oradiei și Comitatul Bihorului au intrat sub stăpânire turcească. Și nu era așa de rău pentru români a căror credință s-a manifestat liber. Bisericele și-au continuat programul lor, aproape nestingherite. În bătălia de la Mohaci, 1526, cu cei 50.000 de ieniceri și 160 de tunuri, Soliman Magnificul și-a ținut trupele, pe ploaie, în câmp, pentru a fi sigur că nu va mai exista nici un atac din partea celor 30.000 mercenari cu cele 85 de tunuri, cavalerie grea și ușoară, a nobililor unguri, conduși de regele Ludovic al II-lea și de episcopul Ștefan de Brodarics. Pe câmpul de luptă zăceau 20.000 de soldați din armata ungurească, 4.000 de călăreți, 500 de mari nobili. A fost dezastrul care pune punct regatului Ungariei.

Pe 11 septembrie 1526, otomanii au ajuns la Buda. Marele oraș era abandonat, conform documentelor vremii în capitală rămânând doar bătrânii. Capitala maghiară a fost prădată cumplit, iar obiectele de valoare, dar și toate cărțile adunate în biblioteca regelui Matei Corvin, au fost luate și duse la Constantinopol. Pesta a fost la rândul ei jefuită, ca întreg teritoriul de sud al regatului Ungariei. Armata otomană s-a retras iar la 1541 Buda a fost transformată în pașalâc.

Voievodul Transilvaniei, Ioan Zapolya visa la coroana maghiară, dar nu a fost recunoscut niciodată de partea nord-vestică a Ungariei care i-a preferat pe habsburgi. De altfel Zapolya a fost omul turcilor, după cum reiese din documentele rămase după Sultanul Magnific. Încercările de cotorpire a teritoriilor din centrul Europei au fost zădărnice. Turcii amenințau permanent porțile Vienei când a început ofensiva contra

lor la 1529, fără succes, încheiată apoi cu celebrul pașalâc de la Buda și toate celelalte de la Sud de acesta, din toată peninsula balcanică.

Oștile Imperiului Otoman au asediat Cetatea Oradea, în mai multe campanii, în cea de la 1598, fiind salvată de oștile lui Mihai Viteazul, pentru ca, în 1660, după un asediu de 46 de zile, în care a opus unei oștiri turcești de circa 45.000 de luptători o garnizoană a cetății de numai 850 de oameni, în urma unei trădări, la 27 august 1660 Cetatea Oradea capitulează și se instaurează pentru 32 de ani dominația otomană, prin constituirea *Pașalâcului de Oradea* cu sediul în incinta cetății³⁴. Astfel a căzut sub stăpânire turcească cea mai puternică cetate fortificată din Ardeal, până la 1692 când a fost eliberată de către austrieci.

Drept mulțumire oficialitățile administrație a orașului Oradea, în timpul dualismului Austro-ungar la 26 iunie 1892, au așezat o placă memorială care face trimitere la recucerirea orașului de sub dominația otomană. Desigur, și acesta era un drept, și reprezenta un gest de lipire la și față de noua administrație bicefală, care marca 200 de ani de la acel eveniment al schimbării unui regim de ocupație otoman cu altul austriac! De ce a fost nevoie de asemenea placă memorială? În opinia noastră tocmai pentru a tușa, în stil caracteristic unguresc, admirația pentru cuceritor. Mai rar în istorie asemenea exemple. Dar de ce oare a fost nevoie ca acel eveniment să fie repetat, cu o placă aproape identică?, în 1992, că doar nu s-au schimbat datele problemei!

Valul revoluției europene, cu epicentrul la Paris, pornit la începutul lunii ianuarie 1848, ajungea repede și-n părțile noastre (în _materialul de față

³³ *Ibidem*, p. 27

³⁴ *Pașalâcul de Oradea* era împărțit în cinci sangeacuri precum Sâniobul, Pomezul, sau Șinteul, locuite de valahi, maghiari și slovaci, descriși ca „foarte supuși, fiindcă i-am bătut timp de trei ani, pe acești ghiauri, împreună cu Seidi-Ahmed Pașa și i-am supus cu greu”, potrivit relatărilor cronicarului Evlia Celebi.

nu vom face referiri la revoluția română de la 1848 din Moldova și Muntenia). La 15 martie, la Budapesta, au fost semnalate mișcări puternice ale tineretului, în frunte cu Petöfi, care proclama libertatea presei. La Cluj, în aceeași zi, au fost semnalate tulburări și manifestații zgomotoase.

Împăratul Ferdinand II primește delegația ungară și ia cunoștință de „*dorințele neamului unguresc*”. Speriat și de anterior răsturnata monarhie franceză, se învoise cu toate propunerile ungarilor și numea un guvern responsabil format din Batthyanyi, Eötvös, Szechenyi, Kossuth și Deak. Mai mult, la 10 aprilie 1848, împăratul sancționase legile votate anterior referitoare la: ***înlăturarea robotei și dijmelor; libertatea tiparului; înlăturarea privilegiilor boierești; alcătuirea unei armate naționale***, etc.

Acelasi guvern responsabil decretează: „*Ardealul se uneste pentru totdeauna cu Ungaria*”, **dacă aceasta unire va fi votată și de către dieta ardeleană din Cluj**. Deci se voia ca actul formal să capete forma juridical necesară. Și n-a fost prea greu. La Cluj s-a demonstrat zi și noapte în fața dietei și s-a scandat „**Unire sau moarte!**”. Ce puteau face cei 10 români din Dietă, la 29 martie 1848? Cu tot protestul lor unirea a fost legiferată.

Neputincioși au fost și cei 40.000 de români ce s-au adunat la 3-5 mai la Blaj și și-au trimis 100 de imputerniciți la Curtea Imperială de la Viena. Împăratul Francisc Iosif (succesorul la tron după moartea lui Ferdinand II) nu le-a dat nici un răspuns pe loc. Dar imediat ce, la 10 iunie 1848, ministrul Batthyanyi îi prezintă hotărârea Dietei clujene împăratul o aprobă, iar a doua zi răspunde românilor că: „**dieta a hotărât unirea, deci nu se mai poate reveni, dar Maiestatea Sa, va avea**

grije de poporul românesc, a cărui credință îl umple cu adevărată bucurie”.

La audiența separată obținută de episcopul ortodox Andrei Șaguna, împăratul sfătuiește pe „supușii săi” din Ardealul unit cu Ungaria „să nu mai tulbure pacea țării”, că le va lua în „considerare plânsorile”. Cam așa se purta atunci dreptatea împărătească!

Dar ce semnificații avea Unirea?

Întai pentru unguri. Aceștia voiau să obțină drept de proprietate asupra pământurilor românești. Căci războiul aduce asupra pământului cucerit numai posesiunea folosintei, de aceea voiau, cu orice preț, ca prin **Unire să dobândească drept de proprietate în Ardeal**.

Unirea însemna apoi pentru Ungaria, îmbogățirea ce avea strălucire de aur și metale nobile ce ar fi umplut punga națiunii ungurești, căci fără sare nu ar fi fost condimentată masa grofescă și ar fi sărăcit mălaiul românesc.

Unirea ar fi însemnat ca cei mai mândri feciori de români să formeze legiunile armatei care să se bată pentru gloria celor ce le-au fost numele legendar și i-au botezat cu nume barbar.

Unirea făcea posibilă ca națiunea ungurească, cea mică, să crească cu un milion jumătate de români și cu aproximativ doua sute de mii de sași, pe care i-ar fi făcut (declarat) imediat unguri!.

Unirea mai însemna putere nemarginită peste Ardeal și administrație numai în folosul națiunii ungurești, căci după unire nu ar mai fi fost recunoscute alte națiuni. Pentru aceste considerente ungurii au așteptat unirea mai tare decât un comandant ziua victoriei.

„Lucrarea” Unirii a fost mai demult pregătită

Intelligenția ungurească lupta pentru ca „să vorbească ungurește locuitorii țării” iar prin Decret obliga și ultima rezistență românească - biserica - să-și „traducă cărțile bisericești din limba română în cea ungurească”. Ca limba să fie mai ușor de învățat se milita pentru crearea de „scoale ajutatoare de prunci” în care copii de la 2 la 7 ani să învețe limba ungurească. La 1842 Dieta din Cluj a primit un plan și a elaborat un proiect de lege prin care în „restimp de 10 ani țărmunile neungurești să învețe ungurește, pentru ca după aceea vor curge toate în limba ungurească”. **Scopul a fost deci maghiarizarea. Cu orice pret. Mijlocul a fost unirea.**

Însemna ca cele anterioare: o „fiară sălbatică ce mânca națiuni”; o sclavie generalizată pentru nația română. Libertatea trâmbițată ar fi îngăduit să se judece, să participe la slujbe religioase și activități militare „însă numai celor ce știu ungureste”.

Nici o problemă: „redactați cereri ungurește” și luați cu voi un ungur ce să vorbească în locul vostru căci „patria nu suportă să i se plângă cineva decat cu lacrimi ungurești”.

„Învățați să vă luminați, înșa numai ungurește". pentru că așa cere „unitatea statului".

Ce folos ar fi avut națiunea romană de libertatea tiparului, decretată de Petöfi, când totul s-ar fi scris numai ungurește?! Ce fel de libertate ar fi dată întâmplător, toți ministrii din Budapesta ar fi români, caci tot n-ar înfățișa națiunea română și interesele ei.

Egalitatea între român și ungur n-ar fi fost în veci, după unire, căci românul numai cu gura ungurului ar fi vorbit. În



Ohio (SUA) -1918

discursul sau, de la Blaj, Simion Bărnuțiu avertiza despre pericolul națiunii române în cazul unirii cu Ungaria. Prin unire românii n-ar mai fi avut nici școli, nici dregători naționali, nici măcar biserică națională. Toate acestea ar fi fost botezate a doua oară

cu siguranță, numele lor ar fi fost unguresc.

Iată de ce nu vor românii din Ardeal să audă de **15 martie**. Caci pentru ei acestea au fost semnificațiile zilei de 15 martie 1848, și au primit mai bine războiul decât Unirea. **Consecintele?**

Peste 40.000 români omorați, bătuți, schingiuiți cu o ferocitate barbară. Zelul maiorilor Csutak și Hotvani, asociat cu trufia nemeșilor unguri au trecut prin foc și sabie satele românești. Au ucis mișelește. Au dat foc satelor moților din Apuseni. Au spânzurat fără discernământ la margine de localitate spre a-I înfricoșa. Spațiul nu ne îngăduie a detalia toate aspectele, fapt pentru care ne-am mărginit la semnalarea acestor semnificatii trecute și...actualizarea lor. Astazi orice asemănare este pur intamplatoare?

Au uitat ungurii datina românească a posesiei pământului ?

După câte se știe, din moși strămoși, pământul era al celor care-l posedau și munceau. *Ab inițio*, dreptul de proprietate era egal cu acela al folosinței. Nimeni n-a umblat cu „tablă” înscrisă ca să facă dovada proprietății sale. Vlahii sau valahii, continuatori cu înțeles de romani=români, aveau drept asupra pământului moștenit, confor *jus valahicum* (legea bătrânească)³⁵. De aici s-a născut și ceea ce însemna și desemna etnia, o ocupație, o posesie liberă a pământului, a celor care păstoreau practic cu oi și vite, adică a românilor, numiți „rumâni” în Muntenia, sau „vecini” în Moldova, oameni liberi care stăpânului nu-i datorau decât „o dijmă, o dare, o corvoadă, o clacă ușoară dar limitată”, un fel de a 10-a parte, ca în perceptul Biblic. Să se fi păstrat oare și să se fi inspirat această scriere biblică de la strămoșii noștri? Nu avem dovezi, dar putem avansa ca ipoteză posibilă.

³⁵ Apud Constantin Moșincat, *Jus valahicum: moștenirea și suferința la români*, în curs de apariție

În Regatul Ungariei sub domnirea lui Mathia (1475-1490) țăranul român din Transilvania „țăranii aveau, cu puțină escepțiune, toate acelea drepturi, ce le aveau și nobilii: în Ungaria dar nu se putea vorbi despre o supunere a claselor de josu (ca pretutindenea în Europa) decât în secolul alu XV. Acuma când magnații venise la putere începură a usurpa drepturi față cu țăranii, analoge celor ce le avea”³⁶.

Posesori gentilici asupra pământului erau băștinașii și posesori de drepturi impuse aveau domnii, fără depozedarea posesiei! Vlahul a a avut înțeles de rumân, român de la origini. Fost-au valahi ab antiquo posesori de pământ? Răspunsul firesc este afirmativ, dacă admitem că fiecare își producea necesarul pentru „pane”. Care însemna la origine „hrană”, nu pâinea cea de toate zilele. Când și cum s-a produs modificarea și depozedarea sa de pământ? Răspunsul e mult mai dificil de dat, procesul fiind de durată și cu multe necunoscute. Unii poate că nici astăzi nu știu că nu sunt ei proprietarii în acte, dar știu că posedă pământul din moși, strămoși, după cum am auzit mărturisiri la moroșenii din Apșa referitoare la cutare culme de munte. Judecăți de pricini de „hotar” sunt multe cunoscute în istorie.

Perioadele epocilor medievale au fost trecute cu anume Legături (Mihai Viteazul), sau legi de desființare a „rumâniei” (5.08 1746 Muntenia), respectiv a „vecinătății” (6.04 1749 – Moldova) – prin care toți „neproprietarii” au fost transformați în „clăcași” pe moșii, situație din care doar cu răscumpărare puteau scăpa. Românii din Transilvania n-au scăpat de *iobăgie*, efectiv, –prin care au fost legați de împărăția habsburgică - până la reforma agrară din 1918!.

Opinia lui Eminescu, preluată de Nicolae Densușeanu (1846-1911) în revista *Columna lui Traian*, în legătură cu documentele

³⁶ Ion Slavici, *Studii asupra Maghiarilor. Punct de purcedere*, în *Convorbiri literare* nr. 14/15 din 1871, p.227

publicate „rezolvă în mare parte chestiunea **dreptului public al românilor** de sub coroana habsburgilor. Pe când opinia maghiarilor era că poporul românesc n-ar fi avut în trecut nici libertate, nici nobilitate, nici drept propriu, Nicolae Densușianu citează un vraf de izvoare, dovedind că deja secolul al XIV-lea, al lui Mircea cel Mare, e plin dincolo de munți de KNEZII ET SENIORES OLACHALES, de districte române, de *verii nobiles*, adevărații nobili, între care întâlnim chiar Basarabi, de *possessiones valachales* având veche și aprobată lege proprie... și autorități electivă, din oameni onești și nobili... Ba chiar a *înnobila* se chema *boeronisare*, a boierilor. Din acest studiu se vede mai mult: identitatea instituțiilor române de pretutindeni, o unitate a poporului românesc, preexistentă formațiunii statelor dunărene, unitate ce cuprinde în unele priviri și pe românii de peste Dunăre”³⁷.

Și pentru a se sfătui cu studenții români de pretutindeni, Eminescu și Slavici, de la Viena, convoacă *Serbarea de la Putna*, importantă prin depunerea pe mormântul lui Ștefan cel Mare a unei urne de argint cu pământ din toate provinciile românești și prin „idei și parada costumului național”, și unde Ciprian Porumbescu a cântat „pentru Dacia” întreagă.

Idei de sărbătoare la Putna 1871!

Ei bine, prima idee se referă tocmai la proprietatea românilor. *Pământul adus simbolic* la Putna din toate provinciile era semn că acela este al românilor și a fost **ab antique!**

Costumele în paradă reprezentau unitatea poporului de pretutindenea. Altă idee a fost statornicită pentru vecia în *Doina* lui Eminescu și în *balda* lui Porumbescu ! Despre înstrăinarea din țară a românilor și limitarea drepturilor lor, se exprimaseră studenții români încă la Viena. Ori prezentarea acestor idei în întrunire publică, tocmai la mormântul lui Ștefan cel Mare, au

iritat la maxim autoritățile austro-ungare din acea vreme, aristocrația străină văzându-și amenințate privilegiile.

Poporul era gata a se răscula contra acestei apăsări ca pe vremea și sub conducerea transilvanului Gheorghe Doja: el fu însă „nimitu și pedepsitu en cele mai crude pedepse. Țereanul din Ungaria ajunsese la o soartă mai rea, decât ori unde'n Europa”, după cum glăsuia presa vremii. Cu câțiva ani mai târziu vine *Verboczy en „Corpus uris”* al său, care sancționează și alte nedreptăți, și mai speciale, căci deși această carte de drepturi pozitivă nu a fost recunoscută, nici până ca drept subsidiar al Ungariei”³⁸.

Ce a scris Eminescu ? Răpirea Bucovinei, scrisă și publicată de Slavici, la îndemnul lui Eminescu, la 1876, cu o prefață de Mihail Kogălniceanu, aceasta reunea o seamă de documente privitoare la răpirea Bucovinei. Din aceste documente reies actele de corupție prin care au fost atrași atât înalți funcționari ai Rusiei (feldmareșalul Rumianțev, căruia i s-a oferit o *tabacheră de aur cu briliante și 5.000 de galbeni austrieci*) cât și mai mulți demnitari turci printre care și Reis Effendi, acesta primind în dar un *pumnal de aur cu teaca aurită*, ornată cu briliante și smaralde. Așadar Bucovina a fost vândută pe ***o tabacheră și un pumnal*** – subliniază Lucia Olaru³⁹. Prin această mașinațiune odioasă, tranzacționată între trei imperii, culoarul de trecere dintre Pocuția și restul imperiului austriac s-a lărgit până la a cuprinde întregul ținut ce avea să se numească Bucovina.

Col. dr. Constantin Moșincat

-Va urma-



³⁷ Elena Armenescu, *Eminescu – românul absolut*, în *Contact internațional*, Iarna-Primăvara, 2023, p.597

³⁸ *Convorbiri literare*,

³⁹ *Cum și-a riscat Eminescu libertatea trecând peste granița Imperiului Austro Ungar lucruri interzise, în Cunoaște lumea*

BANI PENTRU ROMÂNIA

George PETROVAI

Titlul, anume ales pentru acest articol, ne duce de îndată cu gândul (mă rog, pe cei ce citesc mult și cu folos!) la povestirea (după unii romanul, mai exact miniromanul) *Bani pentru Maria* a scriitorului sovietic Valentin Rasputin, născut pe 15 martie 1937 în satul siberian Ust-Uda de pe malul râului Angara.

Da, căci la fel cum Kuzma, soțul Mariei, izbutește în trei zile (atâta durează acțiunea micului roman, parte din neoficiala păsuire de cinci zile pe care o acordă revizorul contabil „eroilor”) să facă rost de o mie de „ruble noi” pentru a acoperi lipsa depistată la inventarierea magazinului sătesc, magazin gestionat de Maria vreme de un an și jumătate (în toată această perioadă fără niciun inventar, chit că gestionara l-a cerut de mai multe ori), tot așa viitorul nostru guvern, negociat cu excesivă rigoare și încetineală de cele patru formațiuni pro-europene (PSD, PNL, USR, UDMR), trebuie ca, până la 1 iulie, să se „nască”, să fie „botezat”/confirmat de Parlament (firește, după nominalizarea premierului de către președintele Nicușor Dan) și să identifice căile agreeate de actualii negociatori (restrângerea cheltuielilor, posibil creșterea unor taxe), respectiv resursele financiare disponibile, întru reducerea imensului deficit bugetar (de aproape două cifre), nemișorarea unor investiții strategice (autostrăzi, modernizări de drumuri, poduri și transporturi feroviare etc.) și încasarea a încă vreo 12 miliarde euro prin Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), o foarte posibilă pierdere națională, provocată ca de-atâtea ori (și niciodată imputată celor vinovați!) de nepriceperea, orgoliile stupide sau chiar de josnica trădare a unor nevrednici, instalați prin jocul politrucianist de culise, precum ăsta de-acuma, în fruntea mesei cu bucatele țării.

Pe scurt, situația să revină cât mai curând în matca normalului: fără alte împrumuturi externe (de altfel, cu o datorie externă de

circa 200 miliarde euro, bașca actuala neîncredere a străinilor cu ștaif în dâmbovițeană bătută pe loc, România fie că uneori nu mai poate să se împrumute, fie că alteori se împrumută cu cele mai mari dobânzi), fără nesimțitele decalaje dintre veniturile minime și cele bugetare maxime (sfidătorul raport de 1 la peste 100), fără sporul șomajului și al inflației, în schimb cu recăștigarea încrederii celor mulți în instituțiile statului, prin respectul arătat legilor, inclusiv Legii indexării, de către făcătorii acestora, nu în ultimul rând prin liniștea comunicată faptic de cărmuitori tuturor cetățenilor, cum că grija lor de căpetenie este aceea să-i apere și să le asigure un trai decent (hrană ieftină și sănătoasă, servicii medicale de calitate, educație temeinică, siguranța zilei de mâine ș.a.), în primul rând prin plata la timp și nedijmuirea drepturilor cuvenite: lefuri, pensii, alocații de stat.

Principala cale ce ar contribui simțitor și de îndată la însănătoșirea finanțelor României, totodată la reducerea decalajului bugetar, o reprezintă *impozitarea progresivă*, numită *taxa de solidaritate* (solidaritate cu cine?) de anumiți politrucii dâmbovițeni. Nu numai că acest tip de impozit s-a aplicat și continuă să se aplice în toate țările dezvoltate (au fost perioade, ne informează profesorul Nicolae Grigorie-Lăcrița în textul *Impozitarea progresivă, una dintre soluțiile esențiale pentru reducerea deficitelor bugetare și înfăptuirea echității fiscale*, când se aplica în Statele Unite un impozit de 90%, ba chiar de 94% în timpul celui de-al doilea război mondial), dar este de-a dreptul inuman ca, prin cota unică, să fie la fel impozitat un venit lunar de 3000 lei și unul de 150.000 lei!

Desigur, la această cale lesnicioasă (a se citi „la îndemâna cărmuitorilor hotărâți și bine intenționați”) se adaugă mult mai laborioasa cale de *reducere a cheltuielilor bugetare, respectiv de recuperare a prejudiciilor provocate statului*.

Reducerea cheltuielilor și echilibrarea acestora cu veniturile se face de regulă prin disponibilizări și/sau prin ciuntirea drepturilor salariale mai mult, mai puțin sau deloc cuvenite: prin neaplicarea Legii indexării chiar la începutul acestui an, prin corecta diminuare până la desființarea unor bănoase și fanteziste sporuri (precum cel pentru păstrarea confidențialității și pentru condiții grele de muncă la magistrați!), nu în ultimul rând prin lanțul scumpirilor, după majorarea accizelor și a Taxei pe Valoarea Adăugată (TVA) la produsele de bază: energie electrică, benzină, motorină, gaz metan.

Întrucât numărul bugetarilor a tot crescut (la o populație de circa 20 milioane, aparatul nostru bugetar numără peste 1,3 milioane de angajați, din care aproape jumătate sunt în Capitală), se subînțelege că trebuie redus nu doar numărul ministerelor, al secretarilor de stat, consilierilor și direcțiilor din toate instituțiile centrale și locale, nu doar numărul parlamentarilor (o singură Cameră, cu cel mult 300 de aleși, adică așa cum au decis românii la referendumul consultativ din 2009, proporțional al tuturor consilierilor județeni, municipali, orașenești și comunali), ci mai ales cel al sinecuriștilor de pretutindeni: Parlament, Președinție, Guvern, Consilii județene, prefecturi, primării, comitete, comiții, agenții, autorități.

Însă calea cea mai generală de reducere conștientă a cheltuielilor la nivel politico-guvernamental, comunitar (județ, municipiu, oraș, comună), familial și individual, cale experimentată la noi strict ocazional, este aceea a *economiilor*, pe care cei puțini și bine educați și le autoimpun, pe când celor mulți și năbădioși trebuie impuse prin legi, hotărâri, decizii și sancțiunile prevăzute în ele: de la grobianism și agresivitate, până la făloșenie în societate și deplasările în străinătate. Doar astfel noi toți vom vedea în timp rezonabil enormele avantaje ale cumpătării pentru sănătate și civilitate: unii renunțând de bunăvoie la consumul pe rupte și la perfida comoditate mașinistă, alții

urmând înțeleptul exemplu dat de primii, cei mai mulți (am în vedere legiunile de angajați din instituțiile centrale și locale) fiind readuși cu picioarele pe pământul patriei după severa diminuare a cotei de combustibil pentru mașinile de serviciu, precum și a celei cu deplasările în străinătate pe banii obștei.

Tot în categoria economiilor ar intra banii rezultați atât din regionalizare (aparatul bugetar al actualelor 41 de județe și al Bucureștiului s-ar reduce la cel strict necesar pentru opt, maximum zece regiuni) și din comasarea comunelor ce încalcă legea prin neîndeplinirea condiției privind numărul minim de locuitori (de exemplu, pe Valea Izei ar fi de-ajuns trei comune, iar pe Valea Marei doar două), cât și din desființarea funcției de viceprimar (în orașele mari sunt câte doi aflători în treabă), care nu numai că nu-și merită consistentele lefuri, dar – fiind de regulă desemnați de votul majoritar al consilierilor din tabăra potrivnică primarului – pe întreaga perioadă a mandatului ei se vor opune din răspuțeri acestuia și inițiativelor sale, căci cei patru ani de huzureală sunt transformați de aldeăștia într-o subtilă și neîntreruptă campanie pentru fotoliul de prim edil.

În ceea ce privește *recuperarea prejudiciilor provocate statului*, apoi la acest capitol România chiar este de pomină prin miile de miliarde șutite de tâlharii interni și externi (peste 2000 de miliarde euro sau echivalentul a 46.000 tone aur în numai 30 de ani!), avere pierdută de poporul român pentru întreținerea infectului belșug al unora dintre cei mai mari *patrihoți* și trădători de pe aceste meleaguri: Adrian Năstase, Sorin Oprescu, Viorel Hrebenciuc, Sorin Ovidiu Vântu, Adrieian Videanu, Gheorghe Ștefan, Dan Ioan Popescu, Radu Mazăre, Elena Udrea și mulți, mulți alții.

Cea de-a treia cale de revigorare economico-financiară a României, în sensul reducerii sau scutirii de o bună parte din datoria ei externă, o înfățișez în articolul *Datoriile odioase ale României postdecembriste* din

30 octombrie 2024, în care susțin următoarele: „(...) e clar că și pe meleagurile noastre ar trebui să fie activată doctrina «datoriilor odioase», dacă nu pentru toți banii împrumutați în peste trei decenii, atunci cu siguranță pentru majoritatea lor”.

N.B. Iată cum explică datoriile odioase Alexander Nahum Sack, părintele doctrinei: „Dacă o putere despotică contractează o datorie nu pentru nevoile și în interesul statului, ci pentru a întări regimul său despot, pentru a reprima populația care-l combat, această datorie este odioasă pentru populația din întregul stat. Această datorie nu este obligatorie pentru națiune: este una a regimului, o datorie personală a puterii care a contractat-o, în consecință ea cade odată cu căderea acestei puteri”.

George PETROVAI
Sighetu Marmăției, 11 iunie 2025

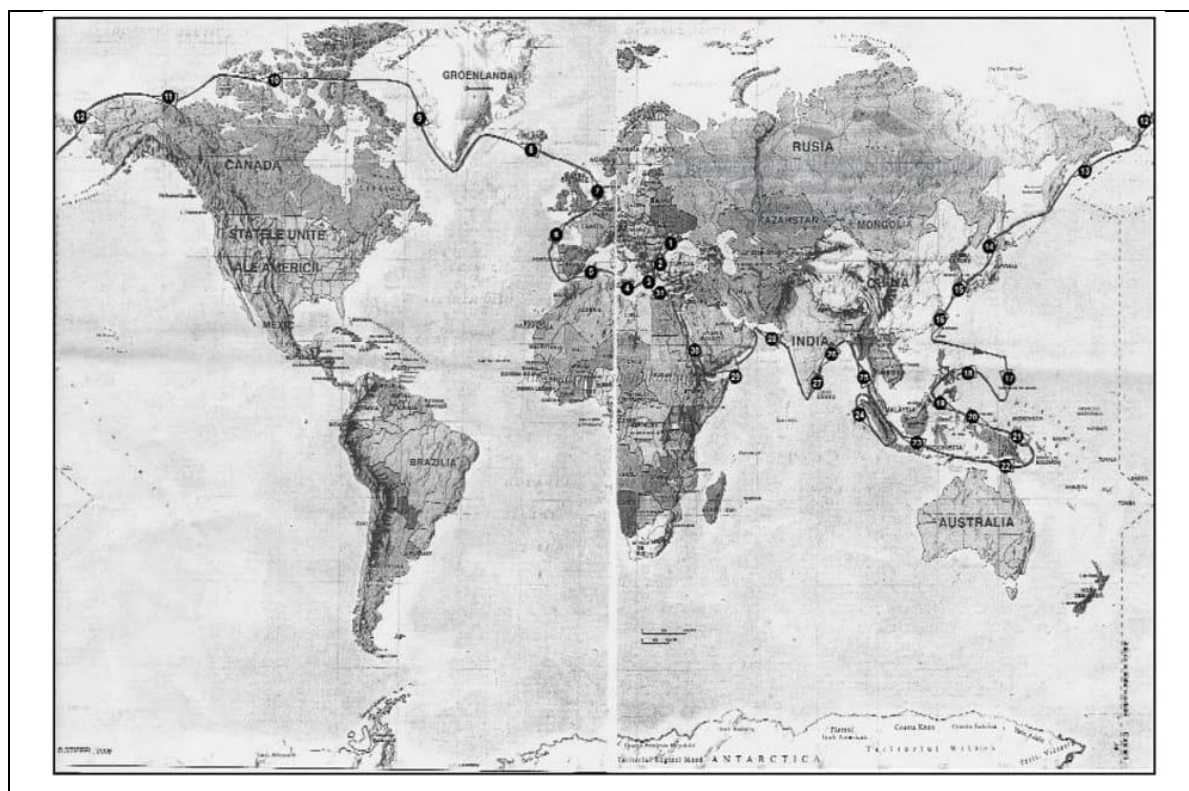
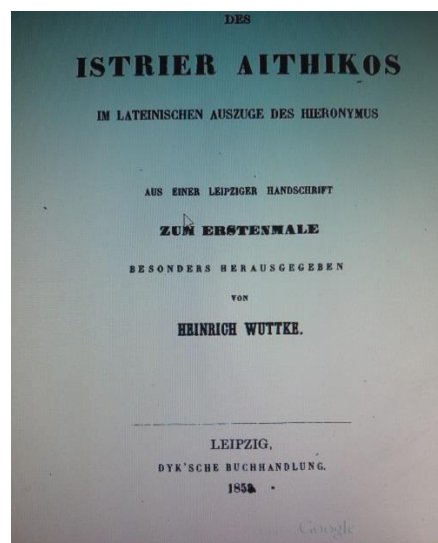


Senzațional AETICUS !!!

Cristina Dobre

Despre prima călătorie în jurul lumii ar trebui să scrie, și va scrie cu siguranță orice gazetă, nu din România, ci din întreaga lume, pentru că este PRIMAT MONDIAL faptul că AETICUS – Dacicus-Istrius-Donares – sau cum l-au numit urmașii este un străMOȘ al nostru și el este acela care a făcut în fruntea echipajului său de 101 cavaleri Zamolxieni primul înconjur al lumii!

Așa a apărut GOSMOGRAFIA lui Ister Aithikos



Conținutul și valoarea Cosmografiei lui Aethikos esențializată așa:

În această carte este prezentat cercetătorilor un autor necunoscut anterior din vremea Imperiului Roman.

Cine a fost Aethikos și ce a făcut, în ce transformare și formă a ajuns opera sa până la noi: **aceasta este o chestiune de interes doar după ce vom fi dobândit oarecare cunoștințe despre opera sa în sine.**

Având în vedere acest lucru, vom încerca mai întâi o prezentare generală a ceea ce se poate citi în următoarea retipărire și dorim să oferim, cel puțin parțial, o avanpremieră a beneficiilor care vor fi, fără îndoială, derivate din această nouă lucrare. În măsura în care conținutul său oferă ceea ce s-a găsit deja în alte surse și ceea ce a fost prezentat mai cuprinzător și poate mai bine de alți autori, nu necesită explicații care să consume mult timp. Dar acolo unde importanța sa crește prin *noutatea informațiilor sale*, însăși această noutate dă naștere unei dificultăți considerabile pentru fiecare interpret și, în niciun caz, primul interpret nu va putea pretinde mai mult decât o mică contribuție la o înțelegere corectă. Nu i se va permite, cel mult, decât să indice locurile cărora, conform diferitelor aspecte principale ale demersului științific, aparțin diversele comunicări ale acestei noi lucrări și să indice căile pe care viitorii interpreți trebuie să le urmeze.

Dar, cu siguranță, investigațiile ulterioare îi vor corecta presupunerile provizorii în multe feluri și să creeze lumină acolo unde nu putea vedea nimic din cauza întunericului.

Adică o lucrare de premieră mondială, din care spicuim un pasaj interesant: „Primul volum din Aethikos (cca. 22) tratează atât crearea lumii, cât și natura generală a lumii. Dumnezeu, învață Aethicus (c. 3), a creat inițial lumea ca un întreg unificat, care în inseparabilitatea sa conținea semințele tuturor lucrurilor posibile și abia mai târziu a determinat materia fără formă și fără formă, separând-o în multiplicitatea modurilor de existență. Aethicus adoptă astfel concepția gânditorilor greci despre hyle ca primordial, punctul de vedere al „*primaria elementorum confusio*”, care a predominat și printre savanții medievali, dar el diferă de filosofii antici, precum și de gnostici, atribuind un *început lumii* și repetând cu emfază propoziția: Dumnezeu a creat din nimic. El ne spune în continuare următoarele: Din cele mai bune părți au apărut Paradisul și tărâmurile îngerilor, (c. 43). Există nouă ordine angelice și, ca al zecelea tărâm, spiritul luminos al focului s-a ridicat deasupra lor la început, iar acest al zecelea, pustiu de la căderea lui Satan, va fi într-o zi locuința sfinților. (c. și 10.). O gradare și o clasificare a îngerilor nu sunt încă specificate în detaliu. Dacă există o contradicție cu clasificarea de mai sus în faptul că mai târziu (c. 8) sunt menționate doar șase regate ale ființelor cerești, vom lăsa deschis deocamdată. Cerurile, desigur, sunt cele superioare; în partea de jos, sub pământ, se află gura iadului (c. 5. 13), împărțită după cele patru direcții, natură și scop.

Diavolul a avut privilegiul de a fi prima creatură a lui Dumnezeu (c. 9); după desfigurarea sa, crearea îngerilor a venit înaintea tuturor celorlalte creații. Cu această ultimă doctrină, Ethicus a fost de acord cu Origen, Novatianus și alții, în timp ce în rândul generației ulterioare opinia opusă Engel, că crearea folosirea cuvântului „cer” la plural în limba ebraică și, în final, natura tabernacolului ca model definitiv pentru lume le-au oferit acestor cercetători indicii pentru definiția lor. Cerul inferior, întins ca un cort, cuprinde lumea înstelată și are apă dedesubt și deasupra. În el, îngerii mișcă oștirea stelelor. Cerul superior, în formă de boltă, terminată cu o cupolă, este destinat să devină împărăția cerească a lui Hristos ca locuință a celor care au intrat în viața veșnică.¹ *Cerul inferior*, numit art. cofia în greacă, este evident *caelum Scripturii* noastre; altfel, în latină, este numit în mod obișnuit *firnameidum*. Prin urmare, l-a costat pe editorul Leberwimlung un efort considerabil să traducă cuvintele textului actual, „pagina a 8-a. 5. linia 7. 9. *quos appellavit, quod potuit cum sint nu se schimbă în: quem appellavit, quod potest, cum sit*”.

Dacă adăugăm acest *caelum* la cele șase ceruri, constatăm că Aethicus numără șapte ceruri. Numărul *șapte ceruri* a devenit ulterior cea mai comună presupunere, deoarece era în esență doar o transformare a concepției vechi despre cele șapte orbite planetare. Ca să nu mai vorbim de arabi, Beda Venerabilul și Ioan Damaschin au afirmat cu tărie această opinie în

rândul creștinilor din secolul al VIII-lea. În lucrarea sa *Super Genesin*, Beda numește cele șapte ceruri astfel: *aer, aether, Olympus, spalium igneum, firmamentum, caelum angelorum, caelum trinualis*.

Aer a fost o denumire pe care Aethicus a respins-o; Dimpotrivă, el critică, pe lângă poetul Virgil, doi astronomi sciți, Cluontes 2 și Argypus 8, pentru că au confundat expresiile *aer* și *caelum*: doi scriitori care, din câte știu eu, nu au mai fost găsiți nicăieri altundeva.

Aethikos a contestat multe dintre afirmațiile lui Hiarha; totuși, ceea ce spune el însuși despre masa soarelui (cap. 14), lună (cap. 15) și stele (Ieremia 16) sună destul de ciudat. Căci, în opinia sa, soarele nu este o sferă, ci o masă și nu își termină orbita completă spre miezul nopții, ci își termină întreaga călătorie seara. Dincolo de Spania și mare, se întoarce și nu de-a lungul suprafeței pământului, ci prin ceața densă care plutește între cer și apă, în jurul regiunilor de la amiază, la punctul său de origine. Toate celelalte fenomene cerești depind de el. Căci aerul inferior este limpede, dar aerul superior este gros și opac, cu excepția cazului în care se răcește.

Luna, mișcându-se în acest strat gros de aer, are lumină doar atâta timp cât și cât urmează calea soarelui; pe măsură ce se îndepărtează de el, își pierde iluminarea și în cele din urmă cade sub orbita soarelui în regiunile nocturne, un baraj de munți înalți înconjoară marea (II. 23). Această idee că pământurile din nord se termină în munți și-a găsit confirmarea în natura

Scandinaviei și a fost exprimată și în alte părți.

Romanii credeau că trebuie să urci spre nordul înalt. Virgil credea că globul se ridică spre capătul său nordic și se scufundă în Africa. 2 Geograful din Havenna ne spune (I. 9): „*Filosofii greci cred că în părțile arctice sub mare, există nenumărate spații dincolo de granițele sale, dintre care se găsesc doar munți maximi.*” Am explicat mai detaliat în altă parte cât de mult au fost rătăcite ideile lui Cosmas în această privință.

Aethikos știe foarte bine că în nord pământurile sunt acoperite de zăpadă, iar furtuni mai violente și inundații mai puternice urlă (c. 18). Ținuturile cele mai îndepărtate de acolo sunt insulele Zhirisolida și Rifargica, care sunt discutate mai potrivit în cursul acestor considerații, deoarece Aethikos relatează din nou despre ele pentru a descrie, ca aici, caracteristicile lor naturale și mai târziu locuitorii lor descrie.

În sud, însă, el cunoaște multe insule binecuvântate cu vegetație luxuriantă, animale mari, aur și pietre prețioase (cca. 20). Fiind cea mai sudică, a găsit, departe de ținuturile locuite din Oceanul Indian, o mică insulă împădurită, Rtinice³ (cca. 21), cu un munte printre cei mai înalți. El o numește *Austroothius*, nume prin care Isidor, în pasajul citat mai sus la pagina 11, înțelegea *Polul Sud*.

Luând în considerare toate circumstanțele date, trebuie să căutăm această insulă la vest de Ceylon (cf. cca. 23) în centrul sudic al lumii cunoscute grecilor antici, deci aproape de linia de

despărțire a hărții ptolemaice și, prin urmare, suntem îndreptați către insulele vulcanice *Bourbon* și *Mauritius*, primele fiind descoperite în secolele XX și...”.

A doua carte (fjc. 23 29) tratează călătoriile lui Aethicus.

Unele observații despre aceasta pot fi amânate până la studiul lui Aethicus însuși și, deocamdată, doar conținutul geografic va face obiectul discuției noastre.

În est, așa cum vom afla mai târziu, se află **Edenul**, sau *paradisul pământesc* („circa 23”), în mare, lângă India, așa cum se plânge ulterior Aethikos (circa 106), inaccesibil oamenilor.

(...)Sunt menționate din nou binecunoscutele Galatia și Cantabria, Galicia și Biscaya. Insulele Vacetae, care, pe lângă Spania, sunt menționate la vest de Cadiz, trebuie să fie Insulele Berlengas de lângă Portugalia, la ale căror stânci se potrivește bine adăugarea „*incultae et inhabitabiles*” (vezi Qc. 24).

Aethicus îi laudă foarte puțin pe locuitorii Spaniei (circa 24), precum și pe cei din Irlanda (circa 25) și Marea Britanie (circa 26), să laude nivelul relativ ridicat de educație al spaniolilor, galilor și britanicilor în perioada imperială. Aethicus a vizitat și insulele mai mici Tyl (circa 26), Insulele Orca și Betorites (circa 27). prin Thule nu se înțelege *Islanda*, ci una dintre Insulele Shetland. După cum se știe, acestea se află la nord-vest de *Scoția*.

Cristina Elena Dobre

-va urma-

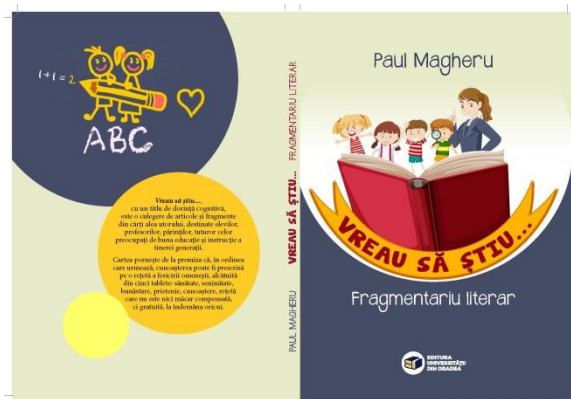


Recomandări

VREAU SĂ ȘTIU... FRAGMENTARIU LITERAR (Recenzie)

Recent a apărut la Editura Universității din Oradea cartea Profesorului univ. dr. Paul

Magheru *Vreau să știu...*, publicată în condiții grafice excepționale de Tipografia Book Expert din Oradea.



După cum se specifică și în subtitlu cartea reprezintă o culegere de articole și fragmente din cărți ale autorului destinate elevilor din învățământul gimnazial și liceal, profesorilor, părinților, tuturor celor interesați de buna educație și instrucție a tinerei generații.

Cele 17 capitole ale cărții sunt centrate pe domenii mai dificile, delicate ale preocupărilor filologice: lexicologie, semantică, etimologie, stilistică, compoziția în literatură, curente literare.

Primele cinci capitole fac o separație necesară între concepte aparent sinonimice, dar diferite ca înțeles, uneori chiar opuse, antonimice (fericire-plăcere, deșteptăciune-înțelepciune, compilație-plagiat, dușmănie-adversitate). Alte șapte capitole sunt consacrate miracolului cuvintelor, făcute, cum scria Arghezi, „când să-mbie, când să-njure”, când să facă transparente, când să ascundă gândurile sau sentimentele. În acest context se introduce un Dialog cu o nepoată în legătură cu Originea lumii și a limbilor omenești. Capitolele 13 și 14 împărtășesc câteva opinii personale și sugestii privind educația religioasă și educația sanitară în

școală. Ultimele trei capitole prezintă cele mai importante și frecvente figure de stil, compoziția în literatură și curentul literar postmodernist, toate explicate pe înțelesul copiilor.

Lector univ. dr. Orlando Balaș,
Oradea



OMAGIU EROULUI DIPLOMAT: general TITUS GÂRBEA

Constantin MOȘINCAT

Titus Gârbea s-a născut la 22 septembrie 1893 la București. A fost licențiat în științe juridice la Universitatea București. A studiat arta militară la Școala militară de ofițeri de artilerie și geniu (1913-1915), la Școala Superioară de Război (1921-1923), precum și în Franța (1918-1921), și mai târziu, când era deja general cu o stea, în Germania (1943-1944), după cum aflăm dintr-o succintă caracterizare ce i-a făcut-o Silviu Miloiu.

În anul 1916, sublocotenentul (promovat la gradul de locotenent un an mai târziu) de artilerie a participat la luptele din regiunea natală a Gorjului pentru împiedicarea pătrunderii inamicului prin trecătorile montane spre sudul României, iar ulterior a continuat să-și servească patria în bătăliile pentru apărarea Bucureștilor. Un an mai târziu, în 1917, participa la luptele defensive glorioase de apărare a Moldovei – singura provincie românească care scăpase de ocupația inamică. După pacea umilitoare din anul 1918 (tânărul ofițer a fost delegat să participe la discuțiile de armistițiu), Titus Gârbea va trăi, alături de întreaga armată română, euforia victoriei Antantei și a înfăptuirii României întregite. Cariera tânărului ofițer va parcurge o traiectorie ascendentă în perioada interbelică, fiind promovat la gradele superioare de căpitan (1919), maior (1927), locotenent-colonel (1934) și colonel (1939). Titus Gârbea a primit însărcinări de a participa ca expert militar la Conferința de Pace de la Paris (în anul 1919), la reuniunile Micii Înțelegeri, a

fost profesor de geografie militară la Școala de Artilerie și la Școala Superioară de Război, a activat în cadrul Secției a 4-a din Marele Stat Major (1931-1934) și a condus Biroul Operații din Secția a 3-a din Marele Stat Major (1934-1937).



Titus Gârbea, la Berlin (foto dreapta)

Ulterior, în calitate de **atașat militar** al României în Germania, Elveția și Olanda (1937-1940), Titus Gârbea a cunoscut nemijlocit deciziile care au pregătit și au declanșat cel de-al doilea război mondial, iar în cea de atașat militar în țările nordice și baltice, cu reședința la Stockholm (1940-1942), a fost martor al unor evenimente cruciale pentru istoria regiunii baltice, precum ar fi Războiul de Iarnă (pe care l-a analizat cu multă minuțiozitate în rapoartele sale transmise la București), invadarea Danemarcei și a Norvegiei (9 aprilie 1940), anexarea Țărilor baltice (finalizată în august 1940), începerea și desfășurarea primei etape a Războiului de Continuare finlandez (Jatkosota), precum și multiplele dificultăți întâmpinate de Suedia în menținerea neutralității sale.

Ca și în cazul misiunii sale anterioare, ofițerul român a lăsat o excelentă impresie asupra gazdelor sale, o mărturie a acestui fapt fiind decorarea sa cu „Ordinul Spadei” de către Suedia și cu „Crucea Libertății” de către Mareșalul Mannerheim – moment care este, de altfel, reliefat în memoriile generalului. Însărcinările sale în calitate de șef al Detașamentului de legătură „Colonel Gârbea” cu Grupul de Armate Sud (1 iulie 1942 – 1 mai 1943), de comandant al Brigăzii 18 Artilerie (1 mai 1943 – 24 martie 1944) și de șef al Detașamentului român de legătură cu OKH-ul (24 martie 1943 – 21 august 1944) au reprezentat unele dintre cele mai dificile prin responsabilitățile care i s-au atribuit, acestea constituind, totodată, și dovada unei înalte aprecieri a calităților sale de militar și de diplomat.

De altfel, ca semn de prețuire a meritelor sale pe plan militar, în anul 1943 a fost înaintat la gradul de general de brigadă (cu o stea). Trecut la dispoziția Președinției Consiliului de Miniștri și a Ministerului Apărării (22 august 1944 – 7 aprilie 1945), aceasta a primit un câteva luni mai târziu misiunea de a comanda Corpul IV Artilerie (8 aprilie 1945 – 9 august 1946), cantonat în Oltenia de Nord, misiunea sa fiind aceea de a asigura paza militară a tezaurului Băncii Naționale, ascuns la Mănăstirea Tismana și în împrejurimi.

Trecut în rezervă în anul 1946 și în retragere în anul 1947, generalul va avea de îndurat vicisitudinile regimului comunist. General respectat, poliglot, spirit rămas lucid chiar la o vârstă înaintată, generalul Gârbea a avut șansa de a fi martor la căderea regimului comunist. Ulterior, meritele sale au început să fie recunoscute și a fost înaintat, la împlinirea vârstei de 100 de ani, la 17 septembrie 1993, la gradul de general-locotenent (cu 2 stele), pentru ca apoi să îi fie conferite gradele de general de corp de armată (r) (19 septembrie 1996) și de general de armată cu patru stele (r) (22 septembrie 1998) „pentru merite deosebite în întreaga sa activitate desfășurată în cele doua războaie mondiale”. Avea să fie, de

asemenea, decorat cu medalia „Crucea comemorativă a celui de-al doilea război mondial, 1941-1945”. La scurt timp după aceasta, Generalul Titus Gârbea a încetat din viață în decembrie 1998, la vârsta de 105 ani.

Ce trimeea Titus Gârbea din Berlin?

Prietenii lui Adolf Hitler au memoria cam scurtă, dar fără ajutorul acestora nu ar fi fost posibilă aventura fascistă. Și Hitler, la fel ca și colegii acestuia, Mussolini și Franco, a primit un pic mai devreme binecuvântarea bisericii catolice.

Hugo Boss le-a cusut uniforme. Editura Bertelsmann a publicat manuale și instrucțiuni pentru ofițerii germani. Luftwaffe zbura cu combustibil Standard Oil, iar soldații germani foloseau automobile marca Ford.

Henri Ford, producătorul automobilelor respective și autorul cărții „Evreimea internațională”, a fost muza lui Hitler și decorat de cel din urmă. Și directorul companiei IBM, ce a făcut posibilă identificarea evreilor, pentru care a fost decorat.

Fondul Rockefeller a finanțat cercetările în domeniul raselor și a rasismului a medicinei naziste.

Joe Kennedy, tatăl președintelui, a fost ambasador al SUA la Londra, dar lumea spunea că se comporta de parcă ar fi fost ambasadorul Germaniei.

Prescott Bush, tată și bunic de președinți, a fost angajat a lui Friz Thyssen, care și-a pus resursele în slujba lui Hitler. Deutsche Bank a finanțat lucrările de construcție a lagărului de la Osvențim.

Concernul IGF Farben (ulterior Bayer, Basf sau Hoechst), gigantul industriei chimice germane, a folosit deținuții în calitate de cobai și ca forță de muncă gratuită. Acești robi-muncitori au produs multe lucruri, printre care gazul care-i ucidea.

Krupp, Thyssen, Siemens, Varta, Bosch, Daimler Benz, Volkswagen și BMW, au fost

baza economică a aberației fasciste. Și ele s-au folosit de munca deținuților.

Băncile elvețiene s-au îmbogățit ca în poveste, cumpărând de la Hitler aurul jertfelor acestuia: bijuteriile și dinții. Aurul ajungea în Elveția cu o ușurință uimitoare, în timp ce granițele acestui stat neutru erau închise cu șapte lacăte împotriva refugiaților. În toiu războiului, Coca-Cola a elaborat băutura *Fanta* pentru piața Germaniei. Tot cam în aceeași perioadă, Uliever, Westinghouse și General Electric și-au înmulțit în Germania investițiile și profiturile.

ITT a primit la sfârșitul războiului milioane în calitate de compensare pentru avariarea fabricilor sale din Germania de către aviația aliaților”.

Eduardo Galeano *Mirrors: Stories of Almost Everyone*, Preluare de la Herst Meyerovich

C.M.



UNIVERSITATEA ȘI DIPLOMAȚIA PUBLICĂ

Nicholas Dima

(Prelegere oferita on-line Facultatii de Studii Europene a Universitatii Babes-Bolyai din Cluj-Napoca, organizata si condusa de profesor asociat Anca Stangaciu, PhD)

ND: In primul rand, va multumesc pentru invitatie. In aceasta scurta alocutiune voi incerca sa schitez prin prisma experientei mele importanta **educatiei universitare si rolul diplomatiei publice in viata unei persoane si a unui stat.**

In calitate de profesor, am conceput cateva paradigme sau modele de intelegere pe care le-am folosit cu succes in cariera mea universitara. Consider ca cel mai important este modelul piramidal al evolutiei unei persoane si a unei culturi, de la natura si biologie pana la societate si spiritualitate; model prin care ne raportam la alte persoane si comunicam cu ele.

În acest model fiecare om interpretează un rol social indiferent dacă constientizează sau nu. La un moment dat, ne dam totuși seama și începem să purtăm masca rolului pe care îl avem de interpretat. Deci, fiecare dintre noi poartă o mască, la figurat, și joacă un anumit rol social, iar rolurile sunt diferite. Într-un fel ne purtăm acasă, unde ne aflăm în intimitatea familiei, și în alt fel ne purtăm în diferite situații sociale, unde trebuie să respectăm anumite norme. În asemenea împrejurări, ca: la un concert simfonic, un meci de fotbal, o recepție oficială, o zi onomastică sau o înmormântare, ne purtăm conform unor etichete cerute de societate. Aici apare **diplomatia publică** pe care o învățăm din copilărie, cei șapte ani de acasă, apoi la școală, la universitate, și în final, în viața de toate zilele...

Scopul studiilor universitare este să ajute tinerii să traverseze perioada critică a vieții de la adolescență la maturitate, și în același timp și pe cât posibil, să le ofere o profesie prin care să-și găsească un loc propriu în societate. Dacă la nivel de adolescent, în anii de liceu, ne raportăm în primul rând la lumea locală, la nivel universitar ne raportăm din ce în ce mai mult la lumea largă - internațională. Și comportarea fiecăruia dintre noi și impresia pe care o facem devine o parte componentă a caracterului național. Astfel, caracterul național devine primul „ambasador” al unei națiuni.

Subliniez că națiunea este o verigă extrem de importantă a evoluției unui popor și fiecare națiune are propriile ei trasături. În termeni de specialitate aceasta se numește „personalitate modală”, adică media abstractă a tuturor caracterelor personale, medie care în viața reală nu există decât întâmplător, dar există în mentalitatea colectivă.

Când vii în contact cu un englez, de exemplu, te aștepti la o comportare conformă cu prototipul deja existent; la fel când vii în contact cu un francez, un american, sau un italian. Nu știu ce să spun

despre un roman-american. Poate imi spunteti dvs! Până acum mi s-a spus că sunt un om complicat și că **nu mă port cu un roman**. Care roman domnilor? Desigur, *persoana modală* la care m-am referit mai sus și care nu există decât în abstract. Retine-ți deci că în pofida stereotipurilor naționale consacrate, fiecare om este o entitate unică și trebuie tratată ca atare. Când întâlnești un strain și vorbești cu el cautăți omul din spatele măștii și încercați să stabiliți o legătură directă cu el. Stereotipele nu comunică între ele; oamenii comunică...

Caracterul comun al unei națiuni este format în sute și sute de ani și se schimbă foarte lent. De aceea e important, în special pentru tineret; *tineretul fiind viitorul* oricărei societăți, să se poarte de așa manieră încât să contribuie la formarea unui **caracter național** respectat de lume. Acest lucru este de acum de domeniu diplomatiei publice. Voi reveni la acest subiect, dar mai întâi voi aborda pe scurt și cariera diplomatică propriu zisă.

Dacă doriți să deveniți diplomați de carieră, trebuie să vă lărgiți orizontul cât se poate de mult și în același timp, să vă pregătiți puțin și ca actori pentru că rolurile pe care le veți avea de interpretat vor fi uneori grele și chiar ingrate. De fapt, se spune că un diplomat este un **om de onoare** care trebuie **sa-și disimuleze intențiile** și uneori e nevoit chiar să manipuleze adevărul; prin omisiune sau prin comisiune. Observați că afirmând... **„sa manipuleze adevărul”** m-am exprimat de fapt în termeni diplomați la... **a minti. Minciuna stă cu regele la masă!**

Sublineez de asemenea că în funcția oficială de diplomat, nu mai ești tu; tu ai de jucat un rol pe care trebuie să-l îndeplinești. Convingerile personale, credința, religia, pasiunea... toate sunt supuse misiunii care ți s-a încredințat. Diplomatia e respectată și bine retribuită, dar pe cât e de nobilă, pe aceeași măsură poate fi și ingrată. Există multe cazuri în care diplomații au fost obligați să ia decizii contrare conștiinței lor.

Si am sa va ofer pentru ilustrare **un exemplu personal si teoretic...**

*In 1980 am sustinutut examenul diplomatic administrat de Departamentul de Stat si urma sa fiu numit intr-un post. Precizez ca Washingtonul mentine tot timpul o lista de candidati in asteptarea posturilor vacante. In perioada de asteptare am luat un curs de pregatire la care participau vreo 10 candidati care trecusem examenul de Foreign Service. Intre alte exercitii, am fost impartiti in doua grupe in care un grup reprezenta Statele Unite si celalalt reprezenta o tara imaginara. Eu am fost repartizat in grupul american si negociam un acord comercial important. Instructorii ne monitorizau din alta camera si din cand in cand ne sunau la telefon si ne chemau la consultari. In cursul negocierilor eu m-am impus cumva in grupul american si am ajuns la ceace tot grupul considera un acord favorabil. Eram pe punctul sa semnam acordul cand a sunat telefonul si eu personal am fost chemat la consultari. Mi s-a spus ca intre timp guvernul a ajuns la un acord mai bun cu o tara vecina si mi se cerea sa blochez negocierile. Si am fost avertizat sa o fac acest lucru cu tact si sa nu le spun colegilor. M-am intors si am cerut sa reexaminam acordul... **si bine inteles** ca i-am gasit niste lipsuri si am cerut reluarea negocierilor. Colegii au fost surprinsi deoarece eu initiasem ultimele modificari. M-au intrebat insistent de ce mi-am schimbat pozitia, dar am ocolit un raspuns... in mod diplomatic si in final am blocat acordul. Asa ceva se intampla uneori in realitatea diplomatica oficiala.*

Si un exemple concret. Sper ca ati vazut filmul american Tora!Tora! Tora! despre atacul Japonez de la Pearl Harbor din decembrie 1941. Protocolul diplomatic prevedea o declaratie oficiala de razboi inaintea declanserii ostilitatilor. Japonia pregatea atacul naval si pentru a se asigura de succes trebuia sa actioneze prin surprindere. In consecinta, a trimis cu intarziere declaratia de razboi ambasadei Japoneze din Washington astfel incat

ambasadorul sa nu aiba suficient timp sa o traduca si sa o prezinte Casei Albe inaintea atacului. Deci, nici macar ambasadorul nu a fost informat. Ce putea sa faca? Sa-si de demisia din post din motive de constiinta..? (In paranteza precizez ca America era deja informata despre atac pentru ca decriptase codul secret nipon!)

Protocoloalele erau traditionale in lumea...**de onoare** de alta data. In evul mediu cavalerii se provocau la duel conform unor reguli bine cunoscute. Scoteau sabia din teaca si isi avertizau adversarul - **On guard!** Altfel, ar fi fost o crima sa-l atace. Cumva la fel procedau si cowboii americani cand **duelul** avea loc de acum cu pistoale. Se respecta un anume protocol de onoare...

Si revin la **diplomatia publica**; activitate in care de regula nu faci compromisuri de constiinta. Cand ajungi un muzician celebru ca Gheorghe Zamfir, sau o mare solista de opera ca Angela Gheorghiu, o gimnasta ca Nadia Comaneci, sau o jucatoare de tenis ca Simona Halep, esti deja un diplomat public de mare prestigiu si pe care statul il promoveaza. De fapt, asemenea personalitati ridica prestigiul international al tarii si ne permite tuturor sa fim mandri. Unii dintre tinerii studenti si studente de azi, au sanse sa deveniti diplomati oficiali. Toti vor deveni insa diplomati publici, si vor fi exemple atat pentru cei din jur, cat si pentru toata lumea in cazul in care vor excela...

Pe langa aceste doua forme ale **diplomatiei de varf**, mai exista si diplomatia publica promovata si sustinuta in mod direct de guvern. De exemplu, o expozitie internationala de pictura; o olimpiada de matematica sau o gala muzicala dedicata lui George Enescu. Succesul unor asemenea manifestari este si personal, si in acelasi timp inalta si prestigiul natiunii. Multe asemenea evenimente sunt promovate prin posturi de radio si televiziune. Si ajung la *Vocea Americii* unde eu am functionat ca redactor timp de peste 20 de ani...

Cariera mea profesionala in Statele Unite a constat in profesorat si in jurnalism;

jurnalism si analize geopolitice publicate atat in limba romana cat si in limba engleza. Vocea Americii era postul oficial de radio al guvernului; reprezenta legatura directa si imediata a Americii cu restul lumii si se adresa atat diferitelor guvernelor, cat si oamenilor de rand. Eram deci **porta-voce** a diplomatiei oficiale a Statelor Unite.

Adaug in paranteza ca pe langa Vocea Americii, Statele Unite mai aveau si postul de radio Europa Libera cu sediul la Muchen in Germania. Spre deosebire de VOA, Europa Libera putea fi agresiva, la obiect si la concret. Noi, la VOA, trebuia sa respectam faptele reale si sa transmitem programe echilibrate. Eram o prelungire a diplomatiei Americane si de fapt de multe ori cand calatoream in strainatate aveam pasapoarte diplomatice.

In acea functie la VOA nu trebuia sa faci compromisuri de constiinta, desi uneori nu erai de acord cu cele transmise. Daca aveai convingeri patriotice sau ideologice, cum am avut eu si inca mai am, te simteai uneori frustrat, dar nu erai in pericol iminent sa fii concediat. Cu atitudinea mea ferma, eu am intampinat multe greutati, dar am ramas pe pozitie si in cele din urma m-am impus. Nu am fost promovat insa in nici o functie de raspundere. Eram promovati de regula persoane cu relatii si activitati... invizibile sau oameni care se pliau cu usurinta. Si aici se impune o intrebare foarte delicata: Cat de flexibil sau cat de rigid trebuie sa fii in viata? Pana la ce punct poti sa faci compromisuri? Este o chestiune de constiinta! Punct si de la cap, dar atentie!

Aici voi introduce ceva si despre humor; humorul fiind universal si apreciat la toate nivelele interactiunii umane. Eu fiind si scriitor, va spun cu putin haz ca sunt foarte bun la **punctuatie**, dar nu ma pricep la **virgulatione**, nu prea stiu dupa ce criterii se

pune virgula. Si poate veti zambi, dar **daca exista punctuatie de ce nu exista si virgulatione**? Deci, nu punct; virgula si de la cap pentru ca mai am ceva de spus..!

Viata nu e deloc simpla, iar viata mea a fost lunga, dificila si complicata, dar ma apropii de liman. Doresc sa traiesc inca un an si doua luni ca sa implinesc etatea rotunda de 90 de ani; ani traiti cu intensitate din copilarie si pana in ziua de azi; ani de zburcun traiti pe trei continente. Si va spun sincer ca imi ajunge. Si imi place sa spun cu humor ca **eu nu mai am nevoie de mine!**



Am insa cativa membri de familie, o consoarta, un catel pe nume Remi pe care il adoram si il rasfatam, si un numar de prieteni care cred ca si ei mai au nevoie de mine. Deci, nu ma grabesc. Si mentionez in paranteza cu putin humor: poate chiar doamna profesoara Anca Stangaciu, care mi-a luat un lung interviu, mai are sa-mi puna cateva intrebari.

Si apropo de catelul Remi. Intr-o zi eram plecat pe undeva si cand m-am intors acasa am gasit un biletel semnat de Miriam: **Nick, poti sa mananci tu acest ficat prajit. Lui Remi nu-i place..!** Ce sa faci? Sunt multumit sa fiu si pe locul doi in prioritatile sotiei..!

Ce pot recomanda in incheiere tinerilor de azi? Studiati cat mai mult si perfectionati-va caracterul pentru ca schimbându-va pe voi insiva spre bine, perfectionati societatea umana si indreptati caracterul nostru national. Definiti-va si raportati-va la Romania, la Europa, la lumea globala de azi si chiar la univers. Si daca sunteti curiosi sa aflati cum ma definesc eu, va spun: **Sunt un roman ratacit prin lume in cautarea implinirii intelectuale, si in ultima vreme, in cautarea scopului vietii si al menirii spirituale a omului... Si inca le mai caut! Stima! ND**

PS: Intalnirea on-line a durat doua ore si s-a incheiat cu intrebari si discutii.

O VICTORIE PIRICA

La scurt timp dupa ce am ajuns in America in 1969 am intrat in legatura cu organizatiile conservatoare si am aflat cum functioneaza tehnica manipularii. Democratia actuala de tip occidental te dirijeaza in mod fin si te constrange in mod indirect sa alegi intre doi candidati propusi de sistem din care unul este ceva mai bun decat celalalt, dar nici unul nu e intr-adevar bun. Si astfel, sistemul ramane in perpetuitate la guvernare. *Pleaca ai nostri, vin ai nostri!*

Desigur, eram tinar, fugisem dintr-o tara comunista si eram profund pro-occidental. De fapt, am ramas pro-occident, pro-Europa, si pro-America, dar in mare masura, din interes si din inertie. Au trecut anii si treptat mi-am dat seama ca oamenii nu sunt strict buni sau rai, cei mai multi sunt undeva pe la mijloc. Si am vazut deasemenea... *negru pe alb* ca intre cele doua culori exista zeci de nuante de gri. Cum distingem diferentele si cum alegem in acest labirint de posibilitati? Ei, bine, nu prea alegem noi. Cei mai multi suntem ghidati sa alegem emotional si de

cele mai multe ori votam dupa cum vor cei care ne dirijeaza.

Cand masina politica din tara noastra, care ne amageste si ne fura de 35 de ani, a dat gres in decembrie anul trecut a sarit ca ars tot mapamondul sorosist si internationalist. Cum sa piarda acestia controlul asupra unei verigi importante din lantul cu care ne strange de gat si la care ei lucreaza din umbra de zeci de ani? Din punctul lor de vedere asa ceva ar fi inalta tradare. De fapt, este mai grav decat tradare. Daca se rupe o veriga din lantul robiei mondiale se poate destrama toata sandramaua construita de marii magnati ai lumii.

Si ce vor magnatii? Vor o lume condusa de ei din pozitii de semi-dumnezei. Vor o lume de sclavi rasplatiti ierarhic, de la prim-ministri de unitati administrative numite tari, pana la palmasii de jos care vor fi tinuti in viata doar atata timp cat va fi nevoie de ei. Mentionez in paranteza ca monumentul masiv de piatra ridicat de masonerie in 1979 in statul Georgia sugera ca populatia lumii sa fie limitata la 500 de milioane de oameni. Ce faci insa cu restul omenirii? Intre timp, monumentul a fost demolat deoarece lumea incepuse sa inteleaga ce urmaresc magnatii la nivel planetary. Tragedia consta insa in faptul ca omenirea nu mai are ce alege. Este adevarat ca in occident inca ne bucuram de o anumita libertate si democratie si ca nivelul de trai este acceptabil, dar ma tem ca s-a ajuns la fundul sacului. Pe acest fundal global au avut loc ultimele alegeri din tara noastra.

In ultimii ani, românii au inteles ca si-au pierdut si independenta, si resursele nationale si demnitatea. Majoritatea confratilor nostri vor libertate si democratie, dar vor deasemenea sa traiasca cu fruntea sus. Vor sa decida ei insisi treburile românesti si sa fie stapani pe resursele tarii. Din pacate, resursele au fost vandute sau mandatate unor companii straine si românii au ajuns servitori. Si nu servesc neamul românesc; sunt servitorii unei clase politice vanduta la randul ei stapanilor din vest. Si

imi amintesc cu mahnire de unul din primele noastre romane sociale: *Ciocoii vechi si noi...* Acolo am ajuns!

Procesul delapidarii tarii si al formarii clicii politice care o conduce de peste trei decenii este complex, rafinat si dabolic. Se pare ca cineva a lucrat ani de zile intr-un laborator psihologic si a invatat cum sa subjuge o natiune: *...O amagesti cu ideea de democratie, ii deschizi frontierele si indemni tineretul activ sa plece din tara, ii elimini pe cei nesupusi, ii cumperi cu burse in occident si cu pozitii bine remunerate pe cei lacomi, oferi gratuit bere si mititei inainte de alegeri, promiti cativa zeci de lei in plus la pensii, si ai supus aproape tot electoratul. Si daca rezultatul alegerilor nu corespunde planurilor, le anulezi.*

Este ceace s-a intamplat la noi in decembrie anul trecut. Nu conteaza ca ne-am facut de rasul lumii. Autoritatile au inventat motive de anulare a alegerilor, le-au reorganizat, si la 18 mai si-au impus alesul. Sistemul a castigat! Daca ar fi pierdut, clica politica actuala si-ar fi riscat si pozitile, si avutiile, si poate chiar si libertatea. La randul lor, marii magnati din occident ar fi pierdut nu numai o tara, dar poate si o buna parte din glob. In final, sorosistii au castigat, dar a fost o victorie pirica. Sistemul mafiot s-a zdruncinat din temelii, desi deocamdata a ramas la guvernare.

Cine a votat totusi cu sistemul? A votat majoritatea fostilor securisti si nomenclaturisti; au votat unii oamenii cinstiti care in ultima vreme au reusit sa se ridice pe plan social si economic si acum sunt multumiti; au votat cei sperati de sloganul raspandit de guvernanti ca „*iesim din Europa si ne aruncam in bratele Rusiei*”; si au votat un numar de oameni competenti care au preferat status quo-ul pe care il cunosteau. Intre acestia, am cativa prieteni onesti de care ma leaga multi ani de prietenie si de respect reciproc... Ne desparte insa un ocean. Vedem evolutia tarii de pe pozitii diferite.

Si totusi, in cele din urma, alegerile au fost castigate de vechiul regim prin promisiuni,

prin dezinformare si prin santaj psihologic. Sa vedem totusi ce va face noul ales al sistemului. Potrivit Bibliei, fiecare pom va fi judecat dupa roadele lui.

Altfel, intreaga lume de azi e in confuzie si se afla la o mare rascruce. Globalismul a fost stopat temporar, dar tendinta de globalizare ramane ireversibila fiind una din consecintele progresului tehnologic. Evolutia constiintei umane a ramas insa in urma tehnologiei si nu stim ce ne asteapta. Adaptarea la noile timpuri trebuie facuta totusi cu demnitate si cu lideri nationali si mondiale de onoare. Unde sunt acei lideri cu dragoste de tara, cu respect pentru valorile ei, si cu frica de Dumnezeu? Nu mai avem oare asemenea lideri or nu mai vrem sa-i gasim si sa-i promovam? In ce priveste sefi nostri politici, potrivit unei zicale populare, *De unde nu este, nici Dumnezeu nu cere!*

Se pare ca omenirea nu mai are de ales decat intre capitalismul occidental excesiv de lacom, neo-imperialismul rusesc in continuare agresiv, si comunismul chinezesc cu manusi de matase. Intre timp, razboiul fratricid din Ucraina continua, Orientul Mijlociu ramane in flacari, China si Orientul Indepartat clocotesc, si America a intrat in deruta. Parca ne apropiem de apocalipsa biblica!

(USA, 28 Mai 2025)

GEOPOLITICA ȘI RESETAREA LUMII

Geopolitică a apărut practic odată cu primele state și cu extinderea lor teritorială. Că știință modernă a prins contur în secolul al 19-lea când cea mai mare parte a lumii era de-acuma cunoscută și dominată de câteva puteri. Pe la 1900 Anglia avea colonii pe tot mapamondul, domină oceanele, și deținea cea mai puternică flota din lume. A fost cumva prima „globalizare” a lumii și era dirijată de la Londra. Istoria e totuși în mișcare. La răspântia mileniilor 19 și 20 venea accelerat din spate America și urmă să schimbe direcția istoriei. Nouă realitate a atras studii de specialitate și dezvoltarea unor idei și teorii geopolitice noi.

În 1904 Halford John Mackinder prezența Societății Regale de Geografie din Londra o

teza intitulată „Pivotul Lumii” (*Hardland of the World or The World Island*). Cu harta lumii vizibilă pentru toată audiență John Mackinder arată cece părea logic: Globul pamântesc e dominat de hemisfera nordică și centrul lumii este Eurasia; mai precis Europa, Rusia (inclusiv Siberia) și nordul Chinei.

În 1919, la scurt timp după primul război mondial, Mackinder își reia teoria și o rezumă în trei afirmații:

Cine controlează Europa de Est, controlează Centrul Lumii

Cine controlează Centrul, controlează Pivotul Lumii

Cine controlează Pivotul central, controlează întreagă lume. (*Who rules East Europe commands the Heartland; who rules the Heartland commands the World-Island; who rules the World-Island commands the world. Sursă: Wikipedia*)

Ca un bun englez, Mackinder se temea de Germania și de Rusia, dar cel mai mult se temea de o convergență de interese dintre Germania, motorul Europei, și Rusia, cu vastele ei întinderi și resurse. În consecință și în mod tradițional, Anglia s-a distanțat de Europa continentală și a preferat alianța cu America. Și, sărind peste timp, trebuie adăugat că Londra a făcut același lucru și când a părăsit Uniunea Europeană, numai că timpurile nu mai sunt că cele din trecut. Și când în anii din urmă Rusia a atacat Ucraina și Moscova părea să amenințe toată Europa, Anglia a sărit că arsă să apere continentul; de fapt să-și apere interesele.

Cam tot pe la 1900 un strateg american, Alfred Thayer Mahan, a emis o altă teorie geopolitică exprimând punctul de vedere al Statelor Unite. El a susținut că America este o putere maritimă, este apărată de două oceane, și beneficiază de: *O Poziție geografică avantajoasă; Resurse abundente și climă favorabilă; Teritoriu extins; Populație capabilă să-și apere țara; Societate întreprinzătoare; și Guvern înclinat să domine oceanele înconjurătoare și să-și promoveze interesele...*(*Wikipedia. op.cit.*)

O sută de ani mai târziu au apărut și alte puteri la scară globală și nouă tehnologie a anulat în mare măsură avantajele geografiei. Și totuși, globul rămâne dominat de „pivotul lui central” și teama de unificare a Eurasiei sperie restul lumii. De fapt, dacă China se alătură Rusiei și Rusia reușește să atragă Europa Occidentala, America rămâne singură și izolată. De aici probabil ideea președintelui Trump de a anexa Canada și a cumpăra Groenlanda. În realitate, interesele economice ale Canadei sunt profund legate de Statele Unite, numai că apropierea celor două mari țări până la contopire trebuia făcută în mod pragmatic și cu mult tact diplomatic. În ce privește Groenlanda, din punct de vedere geografic această aparține oricum Americii de Nord. Astfel, în condiții de unificare, continentul Nord-American ar constitui o contra-pondere redutabilă la „amenințarea pivotului Euro-asiatic.”

Și ajung la mijlocul anilor 1970 când îmi terminăm studiile de doctorat la New York. Occidentul era în plin război rece cu Uniunea Sovietică, dar între timp se contura China ca mare putere și ca inamic iminent al Americii. Deodată apare însă o știre nouă și surprinde întreagă lume. Președintele Richard Nixon pleacă la Beijing și se întâlnește cu Mao Tsedun. Presă e șocată. Moscova e neliniștită. Începe o nouă era geopolitică. Henri Kissinger și Zbigniew Bzeczinski formulează teorii noi; URSS-ul rămânea marele pericol și America trebuie să facă orice să împiedice o eventuală alianță între Moscova și Beijing. De altfel, Kissinger afirmase cinic că scopul organizației NATO era să mențină Germania în sânul alianței și sub control și să țină Rusia în afara alianței și sub observație. Între timp, fosta Uniune Sovietică s-a dezmembrat și lumea a intrat într-o nouă era geopolitică; o era derutantă și cumva la fel de riscantă că și cea precedentă.

Și ajung pe la începutul anilor 1990 când eram redactor la Vocea Americii. Într-una din zile am fost trimis că reporter la o conferință despre extinderea Alianței Nord Atlantice. Conferința avea loc la sediul din

Washington al Universității militare a Statelor Unite. Cunoșteam universitatea pentru că o vizitasem împreună cu studenții mei ofițeri, când eram profesor la școală militară din Fort Bragg. Din motive independente de mine, am sosit cu o mică întârziere și conferința începuse. Vorbea ministrul Britanic al apărării. Sala era oarecum mică și nu mai erau locuri libere decât pe ultimul rând și pe primul rând. Am ales primul rând unde eram la câțiva metri de conferențiar.

Demnitarul Britanic a vorbit cu convingere despre extinderea alianței și în acest scop la reuniune erau invitați toți miniștrii apărării din țările Est Europene. Între ei se află și Constantin Ionescu (1 februarie - 17 aprilie 1998), la vremea respectivă ministru al apărării țării noastre. Ulterior ne-am întreținut cordial și mi-a acordat un interviu. Pentru mine, atunci s-a întâmplat însă ceva penibil. După ce conferențiarul britanic și-a încheiat prelegerea eu m-am ridicat și l-am întrebat: În ce scop se extinde alianța după destrămarea URSS-ului și dacă Rusia reprezintă același pericol că și fosta uniune? Vorbitorul s-a indignat cumva și mi-a răspuns prompt și scurt că NATO este o alianță defensivă. Ulterior am înțeles că încalcasem un protocol. Înaintea sosirii mele la conferință, organizatorii au anunțat că presa putea lua notițe, dar nu putea pune întrebări. Interesant însă că după conferință a venit la mine ministrul apărării Poloniei și m-a felicitat pentru întrebarea pusă.

Au trecut alți 30 de ani și nici acum nu se știe ce s-a discutat și ce s-a stabilit în culise. A promis Washingtonul că nu va extinde alianța NATO până la granițele Rusiei? A semnat America un acord în acest sens? Și ajungem la situația din ultimii ani.

Secolul 21 a început promițător, dar starea de satisfacție nu a durat mult. Inițial, America proteja Europa sub umbrela alianței NATO în timp ce țările Europei de Vest prosperau și întrețineau relații economice mutual avantajoase cu Moscova. Rusia exporta materii prime și energie în Europa și

aceasta își comercializa produsele tehnice și de lux în Rusia. Lucrurile mergeau bine, dar America rămânea oarecum în urmă. O asemenea evoluție „Euro-Asiatică” periclita însă ordinea mondială dominată de SUA. În plus, în ultimii ani a venit puternic din urmă China, și cu atât mai mult ordinea mondială riscă să devină imprevizibilă. În acest scenariu, cooperarea economică dintre Uniunea Europeană și Federația Rusă, împreună cu cooperarea politică dintre Moscova și Bejin, deveniseră tendințe de rău augur pentru America. Trebuia făcut ceva. Și ce s-a întâmplat? Au fost declanșate și încurajate ostilitățile dintre Ucraina și Rusia. Au fost aruncate în aer cele două conducte de gaze *Northstream* din Marea Nordului. Și Anglia s-a impus că porta-voce a Europei și s-a instalat belicos în fruntea luptei împotriva Rusiei. Până anul trecut Occidentul părea un monolit, dar a intervenit o schimbare neașteptată la Casa Albă și America și-a schimbat radical poziția și prioritățile.

Victoria președintelui Donald Trump la ultimele alegeri a răsturnat scenariul geopolitic al Europei și chiar al întregii lumi. Nouă politică a Casei Albe de a pune America pe primul plan și de a ignora cumva Europa care a luat prin surprindere liderii Vest europeni și a creat confuzie și derută. Și subliniez un lucru foarte important în acest nou scenariu. Europa nu este destul de puternică să înfrunte Rusia singură, dar nici America nu poate rămâne principala putere a lumii fără sprijinul Europei. Pentru a-și menține pozițiile și a prevala pe plan global, SUA și UE trebuie să acționeze împreună. Întrebarea este însă cum? Personal, cred că în prezent au loc negocieri febrile pentru re apropierea celor două mari entități geopolitice. Și sunt convins deasemenea că Rusia și China sunt perfect conștiente de situație și nu stau nici ele cu mâinile în sân. Dacă adăugăm tragedia actuală din Gaza și conflictul aparent inevitabil dintre Israel și Iran, constatăm că de critică este soarta lumii contemporane...

Unde se află România în contextul geopolitic actual? Practic nicaeri și în același timp în mijlocul problemei. Nicaeri deoarece de peste trei decenii România duce o politică ambiguă, confuză și fără un obiectiv strategic clar. Și în mijlocul problemei pentru că fiind în centrul Europei de Est va fi printre primele țări care vor suferi consecințele declansării unui eventual război... Păcat de țară noastră care a încăput pe mâna unor incompetenți!

PS: În calitate de român-american interesele mele materiale sunt cu America. În calitate de român care sufletește nu a părăsit nici odată țară, inima mea este alături de neamul românesc.

Dr. Nicolae Dima,
USA, 3 Iunie 2025



VIN TURCII, HABSBURGII SAU RUȘII? (2)

Constantin Moșincat

„Imperiile s-au îmbogățit din exploatarea provinciilor de periferie și a popoarelor fără istorie”

Acad. Ioan Aurel Pop

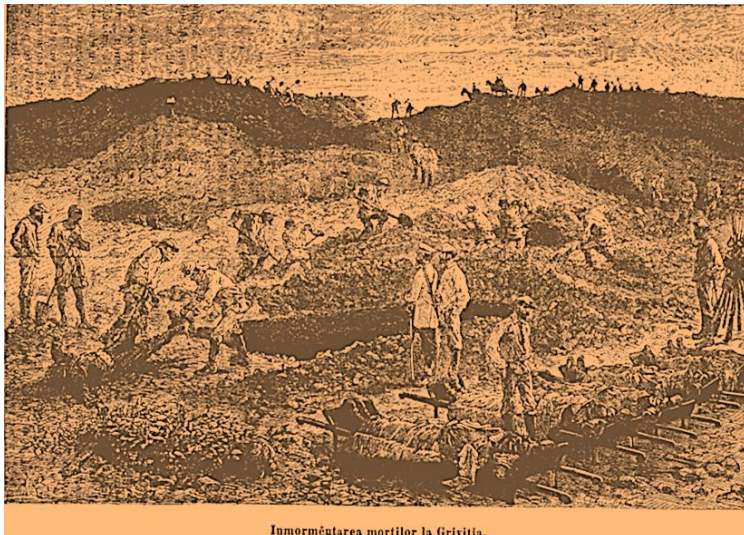
Documentele vechi atestă faptul că, încă de la înființare, Moldova cuprindea teritoriul dintre Munții Carpați, Marea Neagră și Nistru. În 1392, domnitorul Roman Mușat se intitula: „*Marele singur stăpânitor, din mila lui Dumnezeu, Io Roman voievod stăpânind Moldova de la Munte până la Mare*”. Evident, era vorba despre Munții Carpați și Marea Neagră. Pentru apărarea Moldovei de invazia tătarilor, Ștefan cel Mare a construit pe malul drept al Nistrului cetățile Cetatea Albă (1466), Hotin (1467) și Soroca (1499), precum și Chilia aflată la gurile Dunării (1479). Moldova s-a învecinat la Est de o populația slavă, care a constituit în sec. XI statul rus cu centrul la Kiev (Rusia Kieviană). Acesta s-a destrămat în mai multe cnezate. După trei secole s-a impus cnezatul Moscovei, care a anexat tot mai multe teritorii. În 1654 cazacii zaporojeni au decis unirea teritoriului de marginea Rusiei, numit Ucraina, cu Rusia. Treptat, Rusia a devenit o mare putere în timpul lui Petru I (1696 – 1725). Prin Tratatul încheiat la Luțk

în aprilie 1711, țarul recunoștea: „*Pământurile Principatului Moldovei, după vechea hotărnicie moldovenească asupra cărora domnul va avea drept de stăpânire sunt cuprinse între râul Nistru, Camenița, Bender, cu tot ținutul Bugeacului, Dunăre, granițele Țării Muntenesti și ale Transilvaniei și marginile Poloniei, după delimitările făcute cu aceste țări*”. Țărilor Române cu Rusia au fost bune, realizându-se și unele căsătorii între casele domnitoare respective – fiica lui Dimitrie Cantemir fiind a doua soție a Țarului Petru cel Mare.

În sud, din sec. al XV-lea, Imperiul Otoman a început să se extindă în Europa, iar Țările Române au dus lupte grele pentru a-și apăra independența. Ca urmare a unor răsunătoare victorii obținute de Mircea cel Bătrân (Rovine – 1394) sau Ștefan cel Mare (Vaslui – 1475), Poarta Otomană a acceptat existența acestor state, recunoscându-le autonomia și angajându-se să le asigure integritatea teritorială în schimbul unui tribut pe care acestea se obligau să-l plătescă. În Vest și Nord s-a constituit Imperiul Habsburgic având ca nucleu Austria, care – după înfrângerea trupelor otomane la Viena în 1683 – a început expansiunea spre sud-estul Europei. Timp de trei secole, cele trei imperii și-au disputat întâietatea asupra continentului, cu deosebire în zona centrală și de sud-est. Victimă a habsburgilor a fost Transilvania, anexată în 1691. Treptat, pe măsură ce forța Imperiului Otoman se diminua, Austria și Rusia și-au extins teritoriile, iar Țările Române au devenit obiect de tranzacționare între aceste puteri.

Ruși și războiul de la 1877

Ministrul român de externe, Mihail Kogălniceanu făcea un apel către populația română pentru a sprijinii prin contribuții voluntare cumpărarea de arme necesare armatei române. La acest apel românii din țară, dar și cei din jur, au răspuns cu entuziasm. Bihoreanca Veturia Roman, din Oradea Mare, pe 15 octombrie 1877, după cum înștiințează revista *Familia*, a scris



Immormentarea mortilor la Grivitia.

Immormentarea mortilor la Grivitia.

— Vedi ilustratiunea de pe pag. 509. —

Infioratoru tablou! . . . Ochii ni se întuneca privind-lu si mân'a ni tremura voindu a-lu schitiá . . .

Bubuitulu tunurilor a încetatu. Puscile nu mai pocnescu. Chiar si sórele, vediëndu atât'a versare de sânge, se reflecta rosiiu pe pisculu muntilor, si apune de dupa ei.

Si colo susu în aeru croncanescu corbii. Ochii lor plutescu în fericire. Josu ei zarescu tavalite în sange cadavre omenesci.

Bravi soldati, cari au parasitu caminulu parintiescu si vatr'a familiara, cari au lasatu a casa inime iubitoare, ca se vina a luptá aice pentru tiér'a si némulu lor, multi din ei si-a versatu sângele pe câmpulu de onóre.

Si acuma zacu colo fara sufletu, fara viétia. Sufletulu lor a sboratu la ceruri. Anim'a a încetatu a mai palpitá, mân'a nu mai tine în man'a arm'a ce-a purtatu-o cu atât'a vitejia. Ei zacu, prieteni si dusmani, nu se mai lupta. Mórtea i-a împacatu.

Si acuma începe rolulu celu mai tristu alu medicilor. Ei alérge de la unu cadavru la altulu, ilu pipaescu, de mai este viétia în elu, — si bucuri'a lor e mare, când mai dau de sperantia. Cei ce mai traiescu, se transporta îndata la spitalu. Ér cei morti? Se face si lor ceea ce e cu putintia în asemenea momente grozave. Se înmormênta, mai multi în o grópa. Celu putinu corbii nu-si vor puté bate jocu de aceia, cari au muritu pentru tiér'a lor.

Durmiti în pace umbre, fii viteji ai natiunii! Voi ati muritu, dar sângele vostru a udatu flórea libertátii si aceea va cresce, va înflorí, si va pastrá numele vostru pentru totu-de-una!

peronal 50 florini pentru ajutorarea răniților. Lista continuă cu Iosif Vulcan, 5 fl., Nicolae Vulcan 5 fl., și un șir lung cu nume sau „cineva” cu câte 1 florin, sau câteva coroane, sau văduva Ecaterina Rezei cu 5fl, Iosif Roman doi galbeni, adică total 15 fl și

60 coroane în valută austriacă și 2 galbeini în natură.

Despre lupte, *Familia* nr.42/16/28 octombrie 1877, p.502, scrie despre adevărata înclêștare și numărul mare de prizonieri din armatele conduse de pașa Makhatar (pe care sultanul îl socotise „învingătorul”) care se ridicau la peste 32 batalioane turcești, 36 tunuri, 2.000 cai, silite a capitula, împreună cu 7 Pași și 100 ofițeri și pierderi de peste 16.000 ce s-au predat generalului rus Lazarev.

Despre bravura românilor aflăm din aceeași sursă despre căpitanul Valter Mărăcineanu și ofițerii Sionțiu și Botescu, ambi din Focșani, căzuți eroic la Grivița.

Același documentarist din *Familia* (nr. 42/16/28 octombrie 1877, p. 504, și Nr. 43, p. 509) ne ilustrează tragismul situației cu acesată scenă de îngropare a „moșilor de la Grivița – foto alăturat” (*va urma*)

Col. dr. Constantin Moșincat



Parintele Costantin Necula ne calauzeste printr-o serie captivanta formata din patru carti, ce vor aduce in vietile micilor pelerini invataminte nepretuite.

Va invitam sa pornim impreuna, inima langa inima, in cea mai frumoasa dintre calatorii: povestea care este de fapt Veste!

1.Biblia pe intelesul copiilor (3 volume)

Cuvintele **Parintelui Necula** ii poarta pe cei mici pe urmele Mantuitorului, urmarind

episoadele esentiale din Viata Lui, de la Naștere până la Înviere și Înaltare.



De ce au nevoie copiii de o Biblie pe intelesul lor?

Copilăria este vârsta la care copiii se împrietesc cu Hristos cu inima deschisă, formând o legătură care îi va susține pe tot parcursul dezvoltării lor.

Copiii au multe întrebări despre semnificația Sărbătorilor creștine din fiecare an, iar pentru a înțelege cu adevărat trebuie să cunoască întreaga Poveste.

Pildele oferite de Biblie, minunile și parabolele repovestite de Parintele Necula sunt un mod simplu de a le vorbi celor mici despre importanța iubirii, a iertării, a compasiunii și a sacrificiului.

Coperta: Cartonată Nr. pagini: 338 (toate cele 3 volume) Format: 17 x 22 cm

2. Viata Maicii Domnului povestita de Parintele Necula

Povestea Maicii Domnului este o comoară a credinței și iubirii, familiară celor din toate colturile lumii. Maria, o tânără simplă, a primit o veste divină de la îngerul Gabriel, anunțând că ea va aduce pe lume Fiul lui Dumnezeu. Cu credință și curaj, Maria a acceptat această misiune divină.

Însă viața Maicii noastre a fost mult mai complexă decât am putea crede. Cine a fost Ea înainte de a fi aleasă drept Maica Domnului? Care a fost viața Ei după ce Mântuitorul a înviat și s-a ridicat la ceruri? Care sunt principalele evenimente din viața Sa?

Prin harul sau literar, Parintele Necula reușește să contureze, pe înțelesul copiilor, cele mai relevante fapte din viața Fecioarei Maria, evidențiind nu doar evenimentele, ci și esența și însemnătatea lor spirituală, în timp ce ilustrațiile transpun în cel mai frumos mod cuvintele pline de sens.

De ce au copiii nevoie de învățămintele acestei povești?

Povestea Maicii Domnului este plină de umilință, credință și iubire. Este un exemplu de curaj în fața necunoscutului și de devotament. Prin această poveste, Maria devine o figură maternă universală, un simbol al speranței și iubirii, inspirând generații întregi cu nobletea și umilința ei.

Cei mici învață lecția iubirii necondiționate: că mama divină, Fecioara Maria simbolizează iubirea necondiționată. Această iubire constantă și nestirbită oferă celor mici un model de cum să ofere și să primească dragoste în mod generos și altruist.

Copiii își însușesc valori morale și spirituale: prin intermediul acestor povești, învață principii precum generozitatea, modestia și compasiunea, acestea devenind parte integrantă a viziunii lor asupra vieții.

(carti@decitit.com)



GALA PROZEI FEMININE ORĂDENE

Paul Magheru

Recent a avut loc, în incinta Muzeului Țării Crișurilor, cea de a cincea ediție a Salonului cultural orădean, inițiat cu cinci luni în urmă de coordonatorul Prof. univ. dr. Ioan Simuț. Profesorul și criticul literar Ioan Simuț ar dori să edifice cultural Oradea și Bihorul după modelul administrativ al lui Ilie Bolojan, ajuns la demnitatea de președinte interimar al României.

În acest scop, Gala prozei feminine orădene prezintă în persoană șapte prozatoare mai puțin cunoscute, cifră cabalistică probabil nu întâmplător aleasă, pentru a sugera doctrina ezoterică, ascunsă a Vechiului Testament, după înțelepciunea căruia ne petrecem întreaga noastră viață. Și-au prezentat câteva date biografice și propria creație literară prozatoarele Livia Banu, Lili Crăciun, Elvira Istrate Groza, Felicia Kovács-Stratone, Simona Mihuțiu, Claudia Elena Peter, Delia Terțan Nandra. Trei dintre aceste scriitoare sunt și medici, bune cunoscătoare a sufletului și corpului omenesc. Prozatorul Florin Ardelean, din partea bărbaților superiori numeric, le-a felicitat pentru subtilitatea și ingeniozitatea prozei feminine. În acest context trebuie să facem o separație necesară între proza feminină, scrisă de femei, și proza feministă pe tema femeii. Hortensia Papadat-Bengescu este o scriitoare feminină, dar și feministă. George Călinescu, deși bărbat, scrie și o proză feministă, cum este, de exemplu, Enigma Otiliei. Pentru caracterizarea unor scriitoare, criticul literar Ioan Simuț folosește frecvent o figură de stil a antonomasei (de înlocuirea a unui nume propriu cu unul comun, a unui nume comun cu unul propriu sau a unui nume propriu cu altul, de felul „bardul de la Mircești” pentru Vasile Alecsandri, „poetul țărănimii” pentru George Coșbuc, sau „Luceafărul poeziei românești”, când este vorba despre Eminescu. Astfel, Livia Banu este caracterizată ca o „Agatha Christie de pe Crișul Repede”, Emanuela N. Șoimu, o altă prozatoare orădeană este numită

„Hortensia noastră”, prin asociație posibilă cu Hortensia Papadat-Bengescu.

Îi asigur pe binevoitorii noștri cititori că nu vor regreta clipele de zăbavă petrecute cu lectura, fie chiar selectivă a acestor romane, și se vor convinge de intenția generoasă, lăudabilă a inițiatorului Ioan Simuț de a ridica cultural Oradea și Județul Bihor, pentru merite incontestabile dobândite de-a lungul timpului.

Prof. univ.dr. Paul Magheru



UN VOLUM DE ȚINUTĂ ACADEMICĂ

General-locotenent (r) Grigore Stamate



În peisajul editorial actual, când evantajul lucrărilor care văd lumina tiparului înregistrează o copleșitoare diversitate și când totalul acestora – numai în literatura românească – se estimează la peste 30.000, anual, am putea crede că, în afara celor de beletristică, arareori mai apare și vreo carte cu tematică tehnicistă, care să stârnească un interes deosebit în rândul cititorilor. Este doar o aparență, fiindcă întotdeauna vor fi și volume care să rețină atenția împătimiților de cunoaștere și care, prin problematica abordată, să vină în întâmpinarea nevoii acute de informare a majorității. Între

acestea și volumul referitor la *Starea civilă și evidența persoanelor*, conceput – dintr-un început – pentru a pune la dispoziția noastră, a tuturor o serie de reglementări, care să ne asigure deplina afirmare într-unul dintre cele mai sensibile aspecte ale manifestării sociale. Unul, în limitele căruia fiecăruia dintre noi, eșalonat, ni se atestă întreaga existență, începând chiar din momentul venirii pe lume: prin certificatul de naștere, cartea de identitate, certificatul de căsătorie și toate celelalte acte, care ne individualizează și ne permit mișcarea organizată în oricare societate. O suită de parametri pe care autorul – în deplină cunștință de cauză – îi apreciază ca fiind adevărate „*Repere ale vieții noastre*”.

Tocmai de aceea, la recentul Salon internațional de carte (Bookfest), ediția a XVIII-a, din București, în prezența unor importante personalități ale condeiului, am fost onorat să-l prezint pe unul dintre maeștrii, care – de peste trei decenii – prin anvergura lucrărilor sale, de înaltă specialitate, domină literatura de profil: pe domnul general de brigadă (r) dr. Paraschiv Pețu, cadru universitar, ale cărui volume despre „*Starea civilă a persoanei*”, îndeosebi, exced oricăror altor preocupări în domeniu. Și, când afirm aceasta, nu am nicio intenție să-l gratulez cumva; ci, doar să-i accentuez strădania, arta și măiestria de a se implica într-un efort deosebit de intens și de a se pune la dispoziția foștilor subordonați, a celor ce-și desfășoară activitatea de profil în mai toate structurile administrativ-teritoriale ale țării. Acolo, unde se resimte cel mai pregnant nevoie unei îndrumări de autentică competență. Iar, ca unul care – pe un anumit segment al carierei comune – am avut cinstea să-i fiu un bun coleg, pot afirma, că volumul, recent pus în circulație, depășește rigorile profesioniștilor în domeniu și constituie mai mult decât un prețios manual. Respectiv, reprezintă un îndrumar de ținută academică, realizat pe baza unei cazuistici ample, a unor multiple spețe și a unei practici extrem de complexe. Pentru că acesta răspunde, în mod calificat, celor mai

neașteptate cazuri, cu care nu numai funcționarii, dar și fiecare dintre noi, la un moment dat, se poate confrunta, în concurs cu o legislație, adesea, nu tocmai lămuritoare. Și, de aceea, uneori mai este posibil să întâlnim funcționari care nu stăpânesc, la nivelul exigențelor, problematica respectivă ori, și mai grav, fiind derutați de dispozițiile, în contrast, nu pot face față unor situații considerate „speciale”. Iar, pe cale de consecință, tergiversează nepermis de mult soluționarea unor cazuri – ce-i drept, numai în aparență simple – spre justificata nemulțumire a solicitanților.

Iată de ce volumul de față – tipărit sub egida prestigioasei edituri C.H.Bek – capătă valențe deosebite și, atât cât este necesar, reiterez, vine în sprijinul tuturor celor interesați, cu deosebire al primăriilor și serviciilor comunitare de starea civilă și de evidența persoanelor de la toate eșaloanele. A acelora, care ar trebuie să-l achiziționeze grabnic și – ca instrument de lucru – să-l aibă la îndemână, în toate împrejurările. Fie și din simplul motiv că este unica lucrare, care aprofundează și explicitează, în mod superior și concret, mai toate prevederile legale ambigue, oferind, punctual, soluții corespunzătoare. La care, desigur, trebuie avute în vedere fluctuațiile normative în materie, care, din nefericire, nu sunt tocmai puține. Iar, dacă în completare, menționăm și detalierea Codului Numeric Personal (CNP), trebuie să acceptăm că respectiva lucrare – așa cum este completată de o jurisprudență relevantă – oferă, deopotrivă, specialistului, ca și oricărui adintre noi – cum ne asigură chiar autorul – „*un fundament solid pentru înțelegerea acestui domeniu aflat în plin proces de modernizare, în special prin derularea celor două proiecte deosebite: Sistemul Informatic Integrat pentru Emiterea Actelor de Stare Civilă (SIIEASC) și Cartea Electronică de Identitate (CEI)*”. Și, tocmai de aceea, nu trebuie să surprindă pe nimeni rangul academic al lucrării, când beneficiază de contribuția unui profesor în domeniul – atât

de delicat – al dreptului intern și internațional privat, acolo unde stăpânirea echilibrului și a concursului de legi în timp și spațiu nu este la îndemâna oricărui.

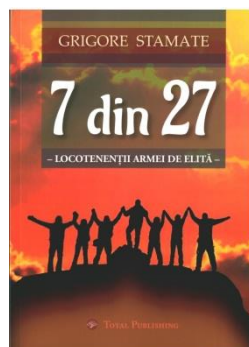
General-locotenent (r) Grigore Stamate



7 DIN 27

LOCOTENENȚII AII ARMEI DE ELITĂ (potecași-grăniceri-polițiști de frontieră)

apărută recent sub îngrijirea atentă a generalului locotenent Grigore Stamate, la



Editura Publishing din București, lucrare care se desprinde din „*Am fost 27*”, dedicată de autor camarazilor săi din promoția de grăniceri, oameni meniți „să ardă cu onoare și demnitate pentru neam și țară”.

Socotesc că privațiunile lor – a celor de la grăniceri – au fost cu mult mai aspre decât ale noastre din garnizoanele situate în orașele țării, deoarece la „pichetul” (oricare ar fi fost acesta) încă nu a ajuns civilizația, alta decât a *opaițului* atârnat în grindă! și unde „apa se căra cu sacaua”, iar viața lor de familie acolo pe fâșie este cu atât mai exemplară cu cât la dunga orizontului văd brâul tricolor. Poate și de aceea revederea anuală este una de bucurie, de rememorare a unor întâmplări petrecută la vârsta de 22-23 de ani, pe vremea locotenenției, ori din vremea prunciei copiilor și nepoților și de tristețe și durere adâncă datorită, din păcate, cadenței în care au fost debarcați din trenul vieții 20 dintre camarazii de promoție...

Cu multă cumpătare, discreție și prețuire, autorul amintește, după criterii nespecificate, dar echilibrat prezentate, performanțele celor 7 militari de elită, pe care doar îi amintesc: gl. lt. dr. Marin Ilie^{40*} (ofițer

desăvârșit, formator de caractere), gl. bg. dr. Gh. Văduva* (șef de promoție la toate structurile de învățământ urmate, ilustru ostaș ce a bătut întreaga frontieră a României și a imortalizat-o cu Arma Cuvântului!), col. Vasile Catană, gl. bg. Vasile Dan, gl. bg. Gh. Stancu, Lt.col. Gh. Teletin, col. Pantilimon Zarzără, Gl. lt. Grigore Stamate, col. Nicolae Pârvu (placat între timp și el), toți având comnsemn, din momentul depunerii jurământului cu mâna pe drapel, „**Jur să-mi apăr Țara chiar cu prețul vieții**” în nobila misiune de „pază și apărare a frontierelor României”!

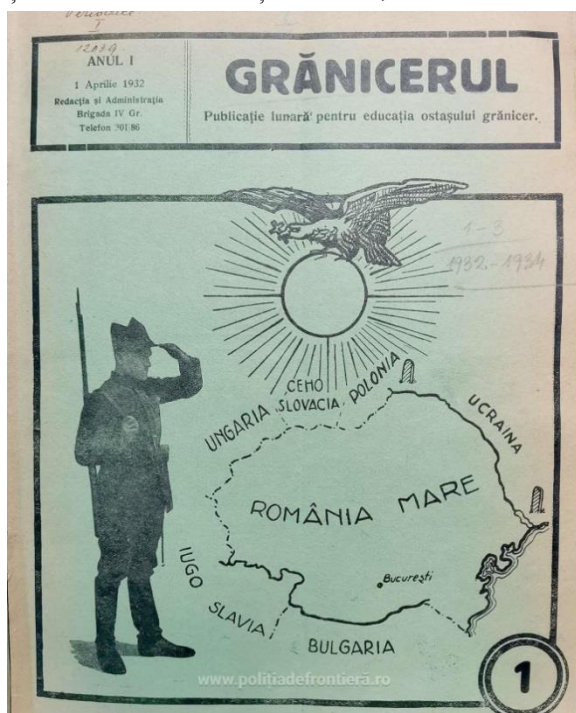
Dar, pentru că unul dintre aceștia 7 îmi este prieten de o viață, voi spicui câteva date de referință despre **generalul de brigadă Gheorghe Stancu** (p. 83-100), omul care a fost avansat la toate gradele militare la *exceptional*, ofițer pe care l-am cunoscut pe la mijlocul anilor '80, pe când era șef de stat major, apoi comandant al Brigăzii de grăniceri Oradea. Atunci am cunoscut îndeaproape grijile ce le aveau prietenii mei de la graniță, și îi amintesc pe: Aurel Stroeie, comandantul Batalionului Operativ Oradea, a cărui reponsbilitate se întindea de la Crișul Alb la Bereteu și pe Gigi Stancu, comandantul care avea pază operativă frontiera de Vest a României de la Sighet la Crișul Negru, ziua și noaptea, adică 520 km!

Nu am fost preocupat până să-i cunosc de specificul acestei arme cu tradiții⁴¹ deși

⁴¹ În anul 1834, în baza Regulamentului Organic, s-a înființat pentru prima dată, în Muntenia, Corpul Grănicerilor. În 1850, domnitorul Barbu Dimitrie Știrbei a dat „*Legiuirea granițelor*” pentru Organizația Grănicerilor, un fel de regulament în care stabilea modul de asigurare a pazei și controlului granițelor, încadrarea cu personal, numărul pichetelor și al oamenilor care le compuneau, pe fiecare parte de graniță, consfințind apariția armei grănicerilor. Pentru paza hotarului către Imperiul Habsburgic și către Moldova, militarii care păzeau erau numiți **potecași**. Aveau vârsta între 20-30 de ani și proveneau din localități aflate la distanță de cel mult 30 km de hotar. Se proceda astfel, deoarece oamenii care făceau parte dintre potecași cunoșteau bine zona. Și mă întreb și eu cum să pui graniță între frați?, ca odinioară Badea Cârțan: *Cine dracu a mai văzut graniță în mijlocul Țării?*

^{40*} Vezi portretele în *Cetatea Cavalerilor*. Recomand lucrarea *Istoria grănicerilor* (2004); *Revista grănicerilor* (1920);

știam de la mătușa Ileana, căsătorită cu



Pchet de grăniceri de la Traian



Foișor, cu grăniceri în acțiune

Roiniță, ofițer grănicer comandant de companie la Sânicolaul Mare, Timiș, că „*viața e aspră la pichet*”, și nici n-am avut ocazia să-i chestionez pe colegii de clasă din Liceul Militar: Ioan Cios, Ionel Pșete și Romuluis Balaci – care deveniseră grăniceri licențiați și nici prea multe amănunte de la

colegul de bancă din Academia Militară, Grațian Lincar (cu stagiul la Oravița, pe frontiera cu Iugoslavia), nu aflatam despre „*patrularea pe fâșie*”, pe potecile doar de ei știute, călare sau pe jos, singur sau însoțit de prietenul credincios: câinele. Dar odată ce s-a lărgit cercul prietenilor cu „*gușteri*”, cum li se spunea grănicerilor, și i-am cunoscut pe generalul Nicolae Diaconu și pe grănicerii „*pur sînge*” de la pichete: Aurel Stroie, Vasile Anton, Dumitru Edison, Mișa, Dumitru Bochiș, Ion Constantin, Marius Cura, Grațian Lincar, Vasile Florescu, Nicolae Mihu, Gh. Bungău sau și pe ofițerii de alte specialități: Victor Musceleanu, Gh. Nedelcu, Vasile Moraru, Eugen Moș, Teodor Repciuc, ș.a., am priceput altfel adevărata viața trepidantă a grănicerilor.

Acum înțeleg prin câte griji a trecut Gigi Stancu, pentru ca cele „4 Batalioane de pază, 1 (un) B. Instrucție, 1 (un) Batalion școală de gradați și instrucție (la Carei), companii și pichete situate în 74 de cazărmi și un efectiv de peste 5.000 militari în termen, cadre și personal civil, care formau Zona de Operații de Vest, aflați în permanentă „*stare de luptă*”! (p. 92) să aibă tot ce le trebuie pentru trai și pentru îndeplinirea misiunii lor. Securitatea și integritatea țării era, în primul rând, în grija grănicerilor. Pentru asta s-au pregătit, au vegheat zi și noapte!

Pentru legătura operativă Brigada de grăniceri Oradea coopera cu unitățile dispuse în județele Maramureș, Satu Mare, Bihor și Arad, iar comandantul Brigăzii Oradea Gheorghe Stancu, într-o perioadă extrem de dificilă pentru limitarea „*trecherilor*”, s-au achitat de misiunile sale. Chiar dacă a dispus măsuri drastice, inclusiv, împrejmuirii cu sârmă ghimpată a fâșiei, etc, și inclusiv prin cooperarea transfrontalieră cu grănicerii unguri de la Nyrbator și Oroshaza și cu cei sovietici de la Mukacevo și Rădăuți, pentru care Gheorghe Stancu „*împuternicit de frontieră*”, desemnat prin hotărâre de guvern a fost la înălțimea unui diplomat cu meritorii rezultate. El avea misiunea pentru rezolvarea tuturor

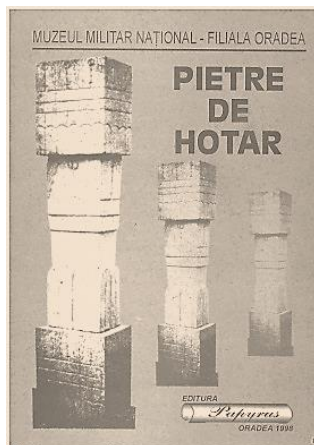
diferendelor de frontieră (p. 94 – de la constatări, cercetări, cazuri de încălcări, pagube, pretenții, starea semnelor cu vecinii), adică munca unui adevărat diplomat, pe care Gigi Stancu a onorat-o în cel înalt grad. Înainte de evenimentele din 1989, pe granița de Vest s-a trecut la „paza întărită și în stare de necesitate”, fără însă a înregistra evenimente și incidente de frontieră deosebite. Tuturor provocărilor bravii grăniceri le-au găsit soluții potrivite și pe ger năprasnic sau și în arșița verii.

Cum a fost posibil? A fost greu – și depune mărturie unul care am avut legături strânse cu familia grănicerilor rămasă acasă, în grija soțiilor de grăniceri, căci ei aveau paza și apărarea grațiilor Țării: printr-o muncă întinsă 24/24 ore, 7/7 zile pe săptămână, 12 luni din an, 365 zile din an, fără întrerupere de sărbători! Și o asemenea misiune nu are metafore, ci numai o realitate: Datoria ostășească! Datorie în care timpul este ireversibil! În duminicile liniștite, uneori, ca ei grănicerii să fie cât mai aproape spre soluționare operativă a oricărei „alarme de frontieră”, ieșeam împreună cu familiile la balta de la Sântion, situată spre frontiera cu Ungaria. Așa le-am cunoscut și pe distinsele doamne de grăniceri: Lenuța, Geta, Cati, Maria, ș.a. și pe copii familiei Stancu: Bogdan și Adi, ajunși oameni cu responsabilități, așa cum au văzut și învățat de la tatăl lor. Luțu Stroie i-a urmat visul tatălui său... și a devenit tot grănicer!

Balul grănicerilor a fost întotdeauna așteptat în garnizoana Oradea, după cum armele organizau asemenea petreceri, la Casa Armatei, și grănicerii onorau cum se cuvine celelalte arme. Așa era atunci când tinerețea îți dă de toate, dar mai ales forță și energie!

Răspunsul grănicerilor la întrebarea de mai sus se poate rezuma așa: „permanent la datorie cu vocație de grănicer” (cum spune Vasile Cătană, autor al volumului *Argonauții*

metaforei, p.26), prin pasiune, dăruire și voință exemplară pe potecile grănicerești întortocheate, cu „dragoste adevărată, prin excelență” (gl. parașutist Vasile Dan - p. 52). Sau împlinirea „visului de a zbura cu parașuta” (p. 107 Gh. Teletin), obișnuiți cu viața aspră de când am fost „întors din gară”, când a fost invadată Cehoslovacia 23 august 1968, (Pantelimon Zarzără, p. 116). Pentru toți a urmat o călătorie militară lungă, de peste 35 de ani, drum pavat cu muncă, împărțit între datoria față de țară și grija față de familie, unii prea de vreme mutați în Oastea Celestă. Și pentru că pe epoleți, toți grănicerii purtau ca însemn de armă **harta Țării**, acest însemn crea acea responsabilitate colosală pe care ei au știut a o onora și purta cu demnitate pe umeri și în suflet!



Ca unul care am organizat 10 sesiuni de comunicări științifice cu tema: „*Frontiera de vest în istoria contemporană a României*”, finalizate cu tot atâtea volume de „*Pietre de hotar*”, prețuiesc și cinstesc în cel mai înalt grad activitatea acestor ostași: **-potecași-grăniceri-polițiști de frontieră-** dedicați apărării hotarelor Patriei. Câte pilde de bravură nu sunt consemnate despre

potecași și grăniceri? Tocmai din această pricină aș îndrăzni să completez istoricul acestei arme de elită cu câteva pilde legate de istoricul locului spre a nu fi uitate.

Ultimatumul sovietic din 28 iunie 1940 a pus pe drumuri mii de români din care, ceva peste 300.000 de basarabeni și bucovineni, aflați în România în perioada 1941-1944, au fost salvați de diplomația românească de la prevederile *Convenției de armistițiu*, din septembrie 1944, pusă la cale de regele Mihai, după lovitura de stat din 23 august 1944, încă nesancționată de istoricii români.

Conform solicitărilor diferitelor eșaloane militare, Cercul de Recrutare Bihor – retras la Beiuș după Dictatul de la Viena, din 30 august 1940, raporta, la 30 iulie 1944,

existența în sudul județului „a 153 de refugiați bucovineni și basarabeni în mediul urban și 1.896 în mediul rural, un total de 2.047 persoane”, la care se adăugau 38 în urban și 154 repartizați de la București, precum și 6 în urban și 9 în rural refugiați din Transnistria. Un total de 2.244 persoane. Acestora li s-a asigurat cazare și minimul necesar de trai.

Față de acest număr de civili, în Bihor a fost evacuată și **Școala de subofițeri de grăniceri de la Dorohoi**, la Tinca, cu 35 ofițeri, 33 subofițeri, 721 elevi, 183 trupă, 35 cai, 2 autocamioane, 2 turisme, 11 căruțe, 23 cărucioare Brandt și 53 civili, aparținători familiilor⁴².

Temporar, prin punctele de trecere a

frontierei – de la Ciurmechiu - au trecut o parte dintre expulzații din teritoriul cedat Ungariei, după 30 august 1940, care aveau rude, sau în tranzit, spre zonele repartizate acestora. Așadar migrația populației, cu bagaje minime de mână, au luat drumul pribegiei! Odată ce au dobândit permis de ședere sau cetățenie, acești români, în special tinerii, trebuiau să îndeplinească *obligățiile militare prevăzute de lege*.

Din corespondența anexată rezultă preocuparea organelor militare de clarificare a situației tinerilor încorporabili, cu atât mai mult cu cât o parte dintre cei din evidențe au rămas în teritoriul cedat Ungariei după Dictatul de la Viena.

În cele 27 de convoaie cu nr. 20-46 trebuiau

evacuați, pe jos, 27.571 tineri bihoreni rezerviști, 200 de trăsură, 427 animale, iar în 16 coloane în convoaiele având între nr. 49-64 figura un total de 3.825 căruțe. Coloanele 65-94 și 108-111, adică 34 de convoaie, trebuiau să evacueze 6.800 vite mari, pentru paza cărora erau prevăzuți 120 de oameni, 60 animale și 12 trăsură pentru fiecare convoi de 2400 vite mari. Cele 13 convoaie cu nr. 95-107 evacua 6.500 vite mici. Față de această cerință de evacuare, consemnată în anexa nr.3 al cercului, reflectă situația centralizatoare a Cercului de Recrutare Bihor.

Și în semn de cinstire a celor care știu unde a fixat Eminescu bornele de hotar – „De la Nistru până la Tisa” voi reaminti un episod săvârșit de către

Moții comandați de generalul Leonard

Nr. coloanelor și convoaierilor	Locul de Recrutare	Scorta				Animale băruțe			
		Oameni	Animale	Trăsuri	Tineri	Rezerviști	Vite mari	Vite mici	Cai
109	Bihor	5200	1298	403	2320827221	6800	6500	2190	1635

COOR-UL VII TERITORIAL
Stat Major HG 583/2010 Nr.68.126 din 19 Iulie 1944
Bir.2. Inf. P.V.M 441/15.11.2018 COR-UL VII TERITORIAL
NECLASIFICAT

24. JUL 1944
Bir.3
Executiv
H. Col. VII

SECRET

Cu onoare vă rog ca până la data de 30 ale fiecărei luni să înaintați Comandamentului situația numerică a refugiaților și evacuaților stabiliți în comunele urbane și rurale.

Se anexează tabelul pentru a fi completat de Dvs. cu datele ce detineti după care se va înainta fără altă revenire.

D. O.
SEFUL DE STAT MAJOR C.7.T.
C. CHEBULESCU

330
14. JUL 1944

Seful Bir.2 Informatii
Lt. Colonel P. Enculescu

⁴² A.M.R., fond 1276, Dos. 183, f.6

Mociulschi⁴³ în toamna anului 1944 atunci când patrula au ajuns la linia de demarcație stabilită prin Dictatul de la Viena (la sud-vest de Oradea). Cu lopețile și cu paturile armelor au fost scoase bornele hotarului nedrept. „Nu aceasta este granița noastră, puteau fi auzite strigătele dezlănțuite ale luptătorilor. Granița noastră este dincolo de Oradea. Acolo pe frontieră sunt adevăratele borne! Continuăm înaintarea și ajungem la granița veche. Se aud din nou urale. Beretele se aruncă în sus. Se trag salve de arme automate spre cer. Se trag și rachete. Sergenții Enache și Delu scot lopețile. Fac câteva mușuroaie și înfig pari în loc de borne: Aici e granița noastră, fraților... În veci vecilor va fi aici... Ura!... Ura!... La 12 octombrie 1944, o dată cu căderea nopții, am trecut granița. Măine vom porni din nou la drum”.

Paza și apărarea le-a revenit apoi grănicerilor, a căror amintiri capătă valoare de simbol. De document istoric autentic de mare valoare pentru viitoarele biografii eroice. Cu siguranță că bravii grăniceri

cunosc și aceste întâmplări, și câte altele care le-a încordat firea, le-a fortificat voința spre a rămâne statornici lângă bornele de hotar!

Păcat că o armă considerată de „elită” a fost brutal ștearsă din ceea ce odată a fost armata română... și odată cu asta și **istoria celor 27** din care au mai rămas să depună mărturie pentru camarazi și pentru cei **mereu la datorie doar 7!**

Eternă cinstire grănicerilor României!

Subscriem, lăudăm și întărim concluzia de final a autorului acestei frumoase, necesare și interesante lucrări „7 din 27” că **„generația noastră și-a îndeplinit misiunile în două regimuri politico-sociale diferite”**. Dar oare de ce societatea nu și-a respectat contractul încheiat cu această elită?

Adresez sincere felicitări autorului pentru această nouă reușită editorială minuțios documentată, cu echilibru prezentată în stil de Cavaler de Clio!

În completarea tradiției „potecașilor” am redat și Catechismul grăniceresc și câteva imagini de arhivă grănicerească, surprinse și în Gazeta Grănicerilor:

La ziua aniversară a grănicerilor români – 24 iulie⁴⁴ – le adresez tuturor sănătate și

La mulți ani!

Col. dr. Constanin Moșincat

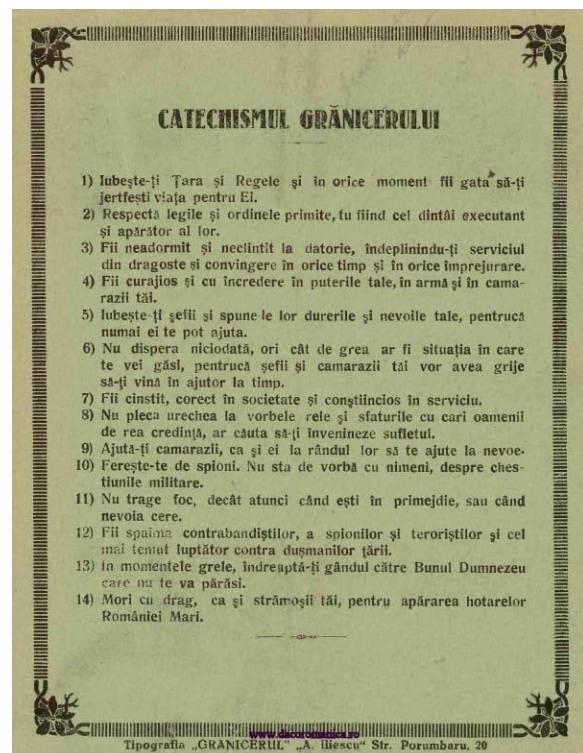


CONSTANTIN VIRGIL GHEORGHIU – „ORA 25”

Gh. C. NISTOROIU

„Consider «ORA 25» una din cele mai mari cărți ale generației noastre, din toate țările.” (Mircea Eliade)

Desigur că aprecierea savantului în Istoria Religiiilor Mircea Eliade și unul dintre cei



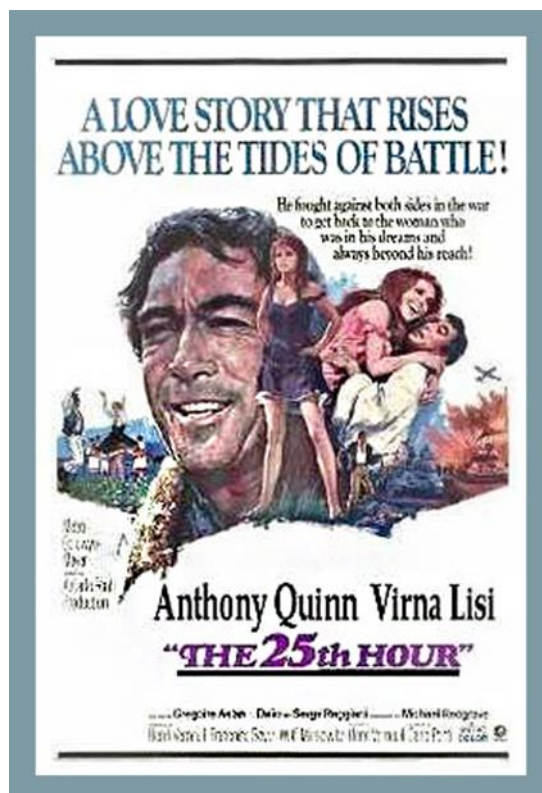
⁴³ Gl Gh. Tudor Bihoeranu, Constantin Moșincat, Ioan Tulvan, 30 de zile în fața morții: Bătălia pentru Ordea, Ed. Tipo MC, Oradea, 2004

⁴⁴ Ziua Grănicerilor în România se sărbătorește anual pe 24 iulie, marcând ziua în care domnitorul Alexandru Ioan Cuza a unificat serviciul de grăniceri muntean cu cel moldovean. Această unificare a fost prima reglementare legislativă generală a grănicerilor din România, punând bazele instituției moderne de pază a frontierelor

mai prolifici și iluștri scriitori români universali, este demnă de „magna qum laudae”, dar nu atât trunchiul romanului filosofului-teolog Constantin Virgil Gheorghiu este de excepție privind particularitatea sa față de particularitatea celorlalte opere care au primit girul de universalitate, ci mai ales prin florilegiul filosofic în care s-a țesut cromatica teologică-profetică a OREI 25 de a se împlini MISIUNEA SA și se va împărtăși tuturor celorlalte popoare marele său mesaj precum că trecutul și viitorul geto-daco-românilor și al celorlalte ramuri din Trunchiul sacru trac fac un singur tot.

Desigur că aprecierea savantului în Istoria Religiilor Mircea Eliade și unul dintre cei mai prolifici și iluștri scriitori români universali, este demnă de „magna qum laudae”, dar nu atât trunchiul romanului filosofului-teolog Constantin Virgil Gheorghiu este de excepție privind particularitatea sa față de particularitatea celorlalte opere care au primit girul de universalitate, ci mai ales prin florilegiul filosofic în care s-a țesut cromatica teologică-profetică a OREI 25 de a se împlini MISIUNEA SA și se va împărtăși tuturor celorlalte popoare marele său mesaj precum că trecutul și viitorul geto-daco-românilor și al celorlalte ramuri din Trunchiul sacru trac fac un singur tot.

Constantin Virgil Gheorghiu a avut privilegiul valah de a se naște în 1916 pe tărâmul filocalic al PETRODAVEI – Cetatea nemuritorilor daci, în vatra familiei RĂZBOIENI de Neamț – arealul sacru al



istoriei moldave, unde cel mai strălucit Voievod Ștefan cel Mare a purtat bătălia de la Valea Albă, ridicând întru cinstirea martiriului eroilor săi Biserica de la Valea Albă în anul 1476, dar și în vatra slujitorului lui Dumnezeu, tatăl său părintele Constantin Gheorghiu, care mai avea 3 mărgăritare de fete și un băiat, adăugându-se ulterior vocației sacerdotale, care a încununat șirul preoților și pe linie maternă.

Viitorul teolog, filosof, poet și scriitor și-a petrecut Dumbrava copilăriei teologice, gravitând în jurul bisericii din satul său de munte și a figurii legendare a tatălui său, preotul Constantin Gheorghiu (1893-1974), descendent dintr-un veritabil șir dinastic de diamante sacerdote ortodoxe. Inițial sărăcia socială a părintelui Constantin l-a împiedicat pe micuțul Virgil să urmeze lanțul preoției prin seminar și facultatea de teologie, lanț refăcut peste ani în afara Patriei, la Paris.

Învăluit în duhul teologic al tatălui său, tânărul Virgil a urmat liceul militar din Chișinău între anii 1927-1935, singurul care oferea oblăduire copiilor săraci, dar dotați cu mult har, întrezărind precoce vocația literară în revista colegiului „Crai nou”, apoi în 1936 s-a stabilit în București unde s-a înscris la Facultatea de Filosofie, desfășurând în paralel o intensă activitate publicistică în calitate de secretar literar, poet, reporter și gazetar. Volumelor de poeme „Viața de toate zilele a poetului” (1937); „Caligrafie pe zăpadă” (1940) și „Ceasul de rugăciune” (1942) l-au pregătit pentru primul roman: „Ultima oră”.

Se pare că destinul marelui român a fost pecetluit de Orele astrale ale Orologiului său cosmic! Mobilizat în anul 1940, devine reporter de război, scriind reportaje incendiare de pe front, reluate în două volume celebre „Ard malurile Nistrului” (1941) și „Am luptat în Crimeea” (1942), an în care a fost numit atașat cultural în Zagreb-Croația.

A refuzat să se întoarcă în țara sa făcută cadou sovieticilor de vândutul rege Mihai de Hohenzollern și, alături de soția sa Ecaterina Burbea-Gheorghiu, fiica Eleonorei Schenk Burbea, directoarea gazetei „Galații noi”, de origine evreiască, trece printr-un stagiul de 4 ani în 14 lagăre americane, ajunge în 1948 la Paris, unde va studia teologia. Pe 23 mai 1963, la două zile de la onomastica sa și a tatălui său, a fost hirotonit preot pentru biserica ortodoxă română „Sfinții Arhangheli” din capitala Franței. În Iulie 1966, cel mai mare Patriarh al românilor, olteanul Justinian Marina i-a conferit rangul de iconom stavrofor, pentru ca în Aprilie 1970, să-l ridice pe treapta de protoprezbiter al Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol.

După aventura sinistră a războiului care bulversează lumea de la un capăt la altul și a trecerii sale prin șirul de lagăre și închisori, după începutul carierei militare, apoi a celei literare și a celei preoțești, cununa nemuririi a căpătat-o prin vocația literară, care vine însă ca un preaplin al chemării și alegerii sale într-o misiune de sacerdot ortodox. Opera sa de ilustru scriitor, nu numai că-i încununează slava sa pământească, dar îl leagă testamentar și de nemurirea cerului!

Celebrul roman „**ORA 25**” l-am recitit „După 20 de ani” – expresie celebră a romanului cu același nume al ilustrului romancier francez care mi-a prelungit primăvara vieții, Alexandre Dumas-pere (1802-1870), carte primită de ziua mea de naștere – 24 Aprilie 2025, la reședința mea de la Brusturi-Neamț, de la însetatul cititor și zelos patriot Bazil Vasile Stan, ocazie cu care am și comentat-o primind și binecuvântarea marelui Stareț al Mănăstirii

Secu, Candelă a Ortodoxiei și Străjer al Neamului, Arhimandritul Vichentie Amariei.

„ORA 25” – este romanul cu o precizie aritmetică de ceasornic, mai exact un mare Orologiu care bate secular și astronomic în uriașul Turn al omenirii, asemeni odinioară Calendarul solar de la Sarmisegetuza-Oracolul universal al geto-dacilor. Marele arhitect-artizan Virgil Constantin Gheorghiu a așezat între limbile Orologiului său, armonia sonoră a pendulei timpului, oscilație care fixează poziția de echilibru a trecerii și curgerii vieții personajelor-eroi într-o dimensiunea lor sacră și socială, definind totodată ORA 25, ORA DACICĂ – ORA COSMICĂ A OMENIRII!

Plecând de la înțelepciunea scrisă a celui mai mare Părinte geto-dac, apologet al Bisericii lui Hristos și a Maicii Sale – supravenerată de Luceafărul dacic Mihail Eminescu, Crăiasa Maria, Ioan Gură de Aur, precum că: „*Nu societatea în care trăim ne mântuiește, ci felul în care trăim în ea... Adam piere în Rai, iar Lot se mântuiește în Sodoma.*” (Ioan Hrisostom, P.G. 49 col.334), autorul nostru Constantin Virgil Gheorghiu cuprins în vârtoarea apocaliptică a vremii sale, a surprins profetic gongul Pendulei Creației de la ORA VEȘNICĂ a Facerii la ORA 25 și retur.

Marele dramaturg și filosof francez Gabriel Marcel a prefăcut „ORA 25”, ca „*acest frumos roman, acest teribil roman*”, (Virgil Gheorghiu, Tatăl meu, preotul, care s-a urcat la cer, Amintire dintr-o copilărie teologică, Ed. Deisis, Sibiu-2008, p. 7), dar ulterior „grație”, revistei oculte „Lettres Françaises”, supervizată pentru a găsi „nod în papură”, marilor personalități scriitoricești naționaliste, și-a retras elogiul său fariseic, neluând în calcul invitația cordială a președintelui Peron în Argentina, care e deasupra oricărui elogi, gratulat de revista „Siete Dias ca, „El maior critico de los sistemas materialistas y totalitarios.”

Așadar, ORA 25, va deveni un fulminant succes de librărie, peste un milion de

exemplare vândute, un veritabil „best-seller” mondial, după traducerea cărții în toate limbile de circulație universală și mai ales după ecranizarea hollywoodiană din 1961, care îl va avea ca protagonist - star pe marele Antony Quinn.

Lagărele americane de prizonieri în care va sta alături de consoarta sa Ecaterina Burbea, vreme de 4 ani, fără a i se explica motivele arestării și privării sale de libertate și fără a fi chemat fie măcar la un singur interogatoriu, îl vor face să conștientizeze că, deși ororile nu puteau fi comparate cu cele din lagărele de concentrare naziste și din gulagurile sovietice, pentru Omul veacului al XX-lea începea o nouă eră.

Hrănit cu asperitățile acelei „internări” în lagăr părănd fără sfârșit, sufletul l-a încălzit ca pe un imn al libertății într-un exil sfâșiat de istorie, iar mintea sa aplecată în inima rugăciunii, i-a aprins flacăra „OREI 25”, întetită de mărturiile culese din discuțiile zilnice cu deținuții și din propria experiență, țesând romanul în care Omul își vede tăgăduite și păcatul și mântuirea individuale. (Constantin Virgil Gheorghiu, „L-Homme qui voyagea seul, Plon, 1954)

ORA 25, descrie într-o succesiune rapidă de evenimente și situații odiseea europeană a unui țaran român prins în vârtoarea totalitarismelor care s-au încleștat în anii celui de-al doilea război mondial; aruncat dintr-un lagăr în altul prins de cătușele multor etnii, evreu, ungur, neamț, francez. Savantul Istoriei religiilor Mircea Eliade sesiza cu remarcabila sa profunzime de spirit, detașarea autorului înveșmântat în sumanul personajului Traian Korugă, privind descrierea diverselor forme ale terorii absurdului concentraționar, rasial și ideologic, revărsate din abundență asupra personajelor de ideologiile și instituțiile istoriei contemporane.

„Mai mult decât de păcatele unor guverne sau de excesele unor națiuni, e vorba de desființarea omului de către o societate mecanizată în spirit, în sânge și carne.” (Cf. Articolul „Ora 25” Martie 1949, în:

Împotriva deznădejzii, Ed. Humanitas, București-1992, p. 35)

Banalitatea, teroarea și fărădelegea Răului sunt instaurate de totalitarismele cumplite, grație zelului funcționarilor mediocrii și a politicianilor demagogi, lași, atei și trădători hrăniți doar prin interesul propriei lor parveniri și înavuțiri din sângele mereu oropsitului și jertfitului popor.

Omul va fi ecranizat în romanul său sub chipul unei forme de maximă dezumanizare, identic cu cel al prezentului-azi: „aceea de criminal al Aproapelui său, dar și în cea de impostor metafizic care, deturnând semantic eshatologia creștină, pune în locul Raiului celest, raiul colhozist al sovietelor.” (Virgil Gheorghiu, „Marele exterminator și Marele Sinod Ortodox”, Editura Agaton, Făgăraș - 2008, p. 5)

Birocrația, armata, guvernul, parlamentul, organizarea statală, administrația, sinodul B.O.R., Academia din România, marile O.N.G.-uri, toate conerenele străine pripășite , au contribuit la sufocarea omului, la sufocarea națiunii, la sufocarea poporului. Societatea de astăzi, în general întreaga omenire se află în robia ultrabogaților lumii, în sclavia tehnicii arhiavansată care manipulează aproape totul, condamnând Cosmosul la axfisiere.

Omul a fost doborât după pedestalul spiritului său pentru a avea doar un preț social, fiindcă societatea tehnică la scară globală a acutizat disprețul față de chipul divin al omului. Occidentul prin progeniturile sale neoliberale, neodemocrat-sociale, neoanarhiste, privește omul doar prin ochii tehnicii, fiindcă a creat o societate asemănătoare mașinii, obligând oamenii să trăiască în sânul acestei societăți și să se adapteze legilor mașinii, uniformizându-i pentru manipularea ideologică generală, neținând cont de unicitatea persoanei consacrată Omului de Mântuitorul Hristos, de Sfântul Apostol Pavel, de toți Profeții, între care și înțeleptul Jawaharlal Nehru: „Oamenii nu sunt la fel... Popoarele nu sunt asemănătoare. Nimeni nu e la fel ca celălalt,

Nici la fel de deștept, nici la fel de puternic.”. „Occidentul privește omul prin ochii tehnicii. Omul în carne și oase, capabil de bucurie și de suferință, e inexistent. De aceea faptul că ne-au arestat, ne țin în închisoare și poate mâine ne vor executa nu este considerat o crimă. Ar fi o crimă dacă aceasta ar privi oamenii în carne și oase. Dar societatea occidentală este incapabilă să ia act de prezența omului viu. Când ea arestează ori ucide pe cineva, această societate nu arestează, nici nu ucide pe cineva viu, ci o noțiune. În consecință, crima nu-i poate fi imputată, căci nici o mașină nu poate fi acuzată de crimă. Și nimeni n-ar putea să-i ceară unei mașini să-i trateze pe oameni în funcție de trăsăturile individuale.” (Constantin Virgil Gheorghiu, „Ora 25”, Ed. Sophia, București, 2022, p.11)

Tehnologirarea, ultratehnologizarea societății actuale a creat în sânul omenirii, în locul procentului stârpit spiritual dintre oameni o nouă specie devoratoare numită cetățenii, care „s-au născut din încrucișarea omului cu mașinile. E o specie bastardă. Cea mai puternică rasă din zilele noastre de pe întreg pământul, astfel că oamenii nu mai au forme, nu mai au spirit, nu mai sunt decât spasm. Carnea, sângele, aerul, timpul, gândul – toate sunt doar spasm” (op. cit., 300)

Agoarele oricărei Cetății nu se mai primenesc prin spirit fiindcă le-au acoperit murdăria ideologică, sectară, doctrinară. Întreaga omenire este întinată, pângărită, și și-a pierdut și valoarea și libertatea. De aceea trebuie să urmăim cu rugă și curaj îndemnul simbolistului poet-eseist american laureat al Premiului Nobel în anul 1948, Thomas Stearns Eliot (1888-1965): „Curățați aerul! Curățați cerul! Spălați vântul! Scoateți piatra din piatră. Desfaceți brațul din pielea sa. Smulgeți mușchiul de pe os și spălați-le! Spălați piatra, spălați osul, spălați creierul, Spălați sufletul! Spălați-le! Spălați-le!” (C.f., ibid., p. 301)

Omului haric creștin ortodox nu i se mai permite să urce Golgota purificării sale prin

jertfa suferinții și a iubirii sale întru Hristos și Neam, ci prin mijloace tehnice. Mântuitorul nostru Iisus Hristos a urcat pentru mântuirea omenirii Golgota Calvarului Său între doi mari tâlhari.

„De ce a fost răstignit Iisus între doi tâlhari?”, ne întreabă arhitectul „OREI 25” și ne răspunde tot el: „Pentru a pedepsi un NEVINOVAT, judecătorii au obiceiul de a-l încadra între doi vinovați. Trucul este unul clasic. Evreii n-ar fi îndrăznit să-L răstignească pe Iisus de unul singur. Și L-au înconjurat cu doi tâlhari vestiți, cu scopul de a atrage atenția mulțimii în timpul execuțiilor. Astăzi zece mii de nevinovați sunt flancați de doi vinovați. E același truc de pe Golgota... De îndată ce execuția a luat sfârșit, mulțimea nu mai vorbește despre cei doi vinovați care au fost răstignit în același timp cu Iisus. Nu-și mai amintesc decât de Iisus. Numai de Iisus. E ceea ce s-a întâmplat întotdeauna. Și ceea ce se va întâmpla și astăzi.” (ibid., op. cit., p. 303)

Astăzi, cel care se asumă Evangheliei Iubirii a Mântuitorului HRISTOS, urmând „CALEA – ADEVĂRUL – VIAȚA!”, adică Mama, Eroul, Profetul, Geniul, Martiriul, Conducătorul, Misionarul, Mărturisitorul sunt de fapt cei mai VINOVAȚI nevinovați. Ei sunt responsabili de tot răul Cetății, Națiunii, Bisericii, Poporului, într-un cuvânt față de întreg Cerul și Pământul și de aceea toți oamenii ar voi, vor să-i ucidă, fiindcă mulțimea robotizată, pulverizată mondialist nu se va liniști atâta vreme cât ei vor trăi sau se vor mai ivi urmași asemenea lor, fiindcă ERA apocaliptică prin fără de legile ei ateist-tehnice VOR INTERZICE OAMENILOR SĂ-ȘI TRĂIASCĂ PROPRIA VIAȚĂ.

„Ființele umane care nu erau vinovate puteau fi și erau legal arestate, torturate, înfometate, jefuite și exterminate.” (ibid., op. cit., p. 326) Victoria oricare ar fie ea fizică, hegemonică, vasalică, materială, diplomatică prin jertfa nevinovaților nu atinge frumusețea armoniei religioase dobândită prin biruința spiritului!

„Nici în Victorie nu există Frumusețe/ Și cel care o numește frumoasă/ Este dintre cei care își află fericirea în masacru,/ Și cel care află bucuria în masacru/ Nu va izbuti în ambiția sa de a stăpâni lumea./ Bocete de dolii ar trebui să însoțească mulțimile măcelărite/ Și victoria ar trebui sărbătorită prin rânduielile îngropăciunii//.” (Lao Zi, C.f. Constantin Virgil Gheorghiu, p.335)

Viața omului în general are întotdeauna un scop veritabil și real, dar subiectiv, dăinuind însă doar prin cei aleși spre scopul ca sens obiectiv doar prin moarte într-o înviere! Societatea tehnică de astăzi a transformat omul în sclavul tehnic, în robotul tuturor scopurilor, determinând oamenii în care mai pulsează flacăra spiritului religios, respectiv ortodox să se ascundă. Alminteri, sunt obligați să acționeze după legile tehnice, după legile mașinii.

„Manipularea ideologică a acestei energii a atomului social care este individul, poate schimba dramatic capul compas al direcției eshatologice, orientându-l pe acesta, nu biblic spre cer, ci umanist spre un pământ care și-a asasinat îngerii.” (Pr. Ioan Neculoiu, „Marele exterminator sau căderea din itinerarul eshatologic în cel terestru”, în Virgil Gheorghiu, „Marele exterminator și Marele Sinod Ortodox”, Ed. Agaton, Făgăraș-2008, p. 8)

Astăzi în societatea noastră, în omenire în general, viața omenească ar mai avea sens doar în întregul trăirii ei care este absolut intim, individual în formele oricărei creații artistic religioase, dar a ajuns la ultima ei treaptă de decădere. Democrația oricare ar fi ea, transatlantică, europeană, verde, mov, albastră, violet nu reprezintă decât dimensiunea socială a vieții omului. Singura noastră salvare, a omenirii în general nu este decât CREȘTINISMUL ortodox, în care prin comuniunea cu Dumnezeu, ne putem regăsi demnitatea teologică, demnitatea română, demnitatea oricărei națiuni, dându-ne puterea de a ne RENĂȘTE DIN PROPRIA CENUȘĂ!

Cuprinsul operei părintelui Constantin Virgil Gheorghiu se întinde dincolo de cele 40 de volume, mare parte mărgăritare-capodopere, primind harul cerului și elogiul pământului prin mari personalități române și străine, între care și criticul și istoricul literar Marian Popa: *„Consider că romanele dumneavoastră «Ora 25», «Perahim» și «Nemuritorii de la Agapia», sunt capodopere și cărți fundamentale pentru întreaga literatură universală a acestui secol, în care s-a scris totuși de o sută de ori mai mult decât în șapte mii de ani. Perahim are o rigoare în fața căreia Descartes, la Rochefoucauld și Voltaire s-ar fi închinat.”* (Virgil Gheorghiu, „Reportaje de război – Ard malurile Nistrului” * „Am luptat în Crimeea” * „Cu submarinul «Delfinul» la asediul Sevastopolului”, Ed. Agaton, Făgăraș-2008, p. 11)

Comparat cu un Ulise al vremurilor moderne, Odiseea lui simbolizează noua condiție umană impusă întrupării într-un mod absolut brutal – pendulând întru inimile-limbi ale Orologiului universal al omenirii care arată ORA 25 pe care o trăim și noi acum, dacă n-ar mai suna limba de clopot, adunându-ne într-o harul binecuvântării, cântării și trăirii liturgice.

„Întreaga creație a părintelui Virgil Gheorghiu pendulează între doi poli sau mai exact, între două «ore»: «ora 25» și «ora veșnică». «Ora 25» este ora apocalipsei sumbre în care sfârșește istoria civilizației noastre, ora «când nici Mesia Însuși dacă ar veni n-ar mai putea schimba nimic». Acestei realități cumpline i se opune perspectiva «orei veșnice», ora eternității luminoase a vieții și nemuririi, a comuniunii firești și smerite între om, lume și Dumnezeu. Pentru părintele Virgil Gheorghiu această «oră veșnică» este «ora» metaistorică a Liturghiei ortodoxe în spațiu și timpul transfigurat teologic al bisericilor din satele României eterne.” (diac. Ioan I. Ică jr., De la „ora veșnică” la „ora 25” și retur, precuvântare la Virgil Gheorghiu, „Tatăl meu, preotul, care s-a urcat la cer – Amintiri dintr-o copilărie

teologică”, Editura Deisis, Sibiu-2008, p. 11)

Iubirea de Patrie și dragostea întru Hristos le-a întetit ca pe o flacără cu licăriri hieratice, cântându-și identitatea și demnitatea de român și creștin ortodox, circumscrise expresiei sale permanent apoteotice: „Poet al lui Hristos și al României.”

De pe tărâmurile aspre ale străinătății ne-a lăsat certitudinea și veșnicia testamentului său: „*N-am fost niciodată despărțit de România... Iar dacă într-o zi mă voi întoarce în România, mă întorc acolo unde sunt rădăcinile mele și nu mă mai mișc..., dacă nu pe pământ, atunci în cerul românesc-acolo cu certitudine.*” („Universul românesc” VI, nr. 126, Iulie 1990, p. 3-5)

„*Patria adevărată a strămoșilor mei, adevărata mea patrie e asemenea icoanelor: TEANDRICĂ, divino-umană. O parte din patria mea este aici jos, în Carpați, cealaltă parte este în cer.*” (Virgil Gheorghiu, „Tatăl meu, preotul, care s-a urcat la cer – Amintiri dintr-o copilărie teologică”, Editura Deisis, Sibiu-2008, p. 32)

Tuturor Românilor României Tainice!
Gheorghe Constantin NISTOROIU
Brusturi, Neamț, 11 Mai 2025


LOCOTENENT: ACUM 50 DE ANI !
Constantin Moșincat

Da, acum 50 de ani ieșeam de pe porțile Școlii de Ofițeri „Mihai Viteazul” din Pitești purtând uniforma de ofițer, cu cizme, centură cu diagonală, stilet personalizat asortat cu eghileți și 2 stelute, pentru gradul la care fusesem înălțat, flancate de semnul de tanchist, ca identitate de specialitate.

Acum 50 de ani aveam 22 de ani. Drept ca o lumânare, care ardea de nerăbdarea de a transmite tinerilor ostași dragostea de neam și țară, spirit înșușit de la dascălii de excepție pe băncile Liceului Militar „Ștefan cel Mare”, din Câmpulung Moldovenesc, sentimente întregite și consolidate prin

nenumăratele excursii făcute la ctitoriile lui Ștefan al Moldovei, primite ca un „dar divin”, parcă strecurate și picurate în sufletele noastre de adolescenți de pe Pietrele Doamnei. Apoi totul s-a întărit la Școala de ofițeri care purta numele Voievodului Unirii „Mihai Viteazul”.

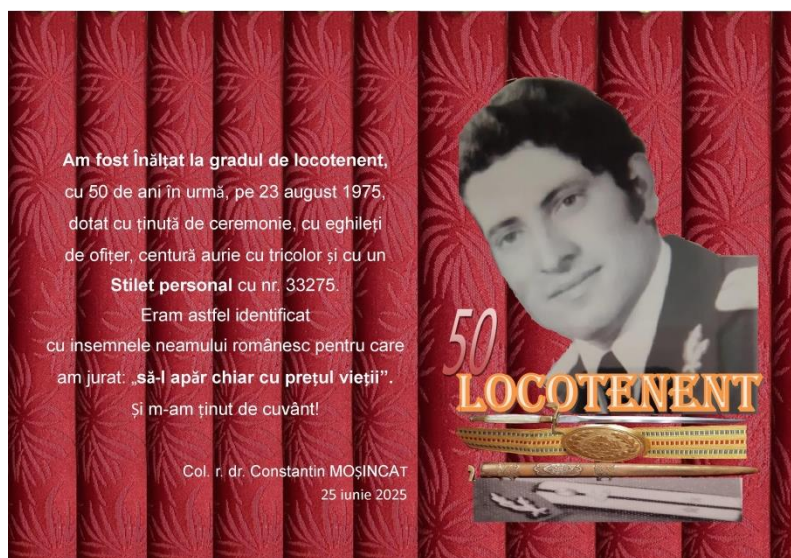
Acolo, în vremea adolescenței, și atunci a prins aripi visul de a deveni ofițeri utili țării, căci din umbra steagului tricolor, pe care am Jurat, **ȚINÂND MÂNA STÂNGĂ PE DRAPELUL DE LUPTĂ ȘI DREAPTA PE ARMĂ** „să-l apăr chiar cu prețul vieții”. Așa a izvorât **SFÂNTĂ DATORIE DE OSTAȘ!**

Atunci și acolo am cunoscut 34 adolescenți⁴⁵ (16-17 ani), veniți din Transilvania și Moldova, de care mă leagă amintiri pentru vecie. Eram la **X-XI-XII G - diriginte prof. Ana Bejinaru**, comandant compania 2-a cpt. Marian Berleanu, locțiitor Lt. Năstăsescu, gl. Cristache Ștefănescu – comandantul Liceului. Au fost primii care ne-au îndrumat pașii în „militărie”, carieră ce aveam să o lipim de suflet pentru totdeauna. Acolo am crescut la minte și ne-am înălțat și fortificat la trup.

Acum 50 de ani, de pe acel aliniament al dorinței, „înarmați” cu solide cunoștințe tehnico-tactice, cu deprinderi de a comanda subunități în luptă, a început o altă etapă de ascensiune și de doborârea tuturor privațiunilor militare, pe care mi le-am însușit într-un contract social al cărui garant a fost Statul România! Eu în peste 26 de ani de activitate de ofițer mi l-am respectat, iar în cei 50 de ani, de când am fost „**ÎNĂLȚAT**” la gradul de Locotenent, m-am „culcat și sculat cu goarna”, având valiza gata de plecare la Ordinul Patriei! Și ca mine au fost și colegii mei de LM-promoția 1972 – **promoția de ofițeri 23.08 1975.**

Caracterele șlefuite de dascălii și comandanții pe care i-am avut direct la catedră, sau ca șefi la comanda diferitelor eșaloane operative au creat o atmosferă

⁴⁵ Vezi Constantin Moșincat, *Gânduri în rânduri...* Catalogul 12G, Ed. Aureo, Oradea, 2022



concurențială în solidaritate pentru atingerea unor obiective de instrucție și educație dintre cele mai înalte. Cuvintele de ordine – percepute ca sacre porunci de apărare - însușite și aplicate, la literă de regulament, au fost mereu: **munca, ordinea, disciplina, conștiința și datoria.**

În viață și în cariera profesională mereu ne-am raportat la propriile posibilități iar pentru atingerea obiectivelor propuse nu am considerat nici un efort prea mare, nic zadarnic.

Personal mă fălesc cu faptul că, după 10 ani de activitate ca ofițer, la Regimentul 21 Tancuri Oradea (dotat cu tancuri T34, T55 și TR 850), unde am fost repartizat la „alegere”, am fost admis ca ofițer-student la Academia Militară, fiind absolvent în *Promoția a 89-a (1982-1984)*⁴⁶ – Academie comandantă de generalul Gheorghe Logofătu.

Este locul să amintesc aici și numele camarazilor mei din 12G, (Liceul Militar „Ștefan Cel Mare”), cu care m-am suprapus și în Academia Militară, în ordine alfabetică: Mircea Blideran, Aurel Costin, Mircea Capcelea, Ion Creangă, Ion Hendre, Ion Mardale, Constantin Moșincat, Gabriel

Pătrășcanu, Ștefan Taran, Vasile Vancea, Octavian Ungureanu.

După cum se poate observa, din 32 de locotenenți promoția 23 august 1975 – am mai rămas jumătate, ceilalți au ajuns prematur în Țărâna Patriei și sufletele în Oastea Celestă. Domnul să-i aibă în pază.

Și după cum ne-am adunat pe Platoul din Liceul Militar „Ștefan cel Mare” pentru ultimul marș, repetat la 50 de ani de la absolvire (27

iulie 2022), pașii ni s-au îndreptat spre toate specialitățile militare: cuprinzând practic forțele armate astfel: **aviație** Alexandru Ghironte, Costache Ispir, Ionel Perjă, Pavel Onișa, Iulian Pistică, Mircea Popa, Cornel Vlăgea; **marina:** Mircea Traian, Ștefan Taran; **Infanterie:** Aurel Costin, Toni Drăgan, Nicolae Chitoroagă, Liviu Micula, Ion Mardale, Vasile Vancea, Octavian Ungureanu; **tancuri:** Gheorghe Bonto, Ion Hendre, Constantin Moșincat; Petrică Nicoară - **auto;** **artilerie:** Mircea Capcelea, Nicolae Hinț, Mircea Paic; **Geniu:** Mircea Blideran; **transmisiuni:** Gabriel Pătrășcanu, Zamfir Vanca; **radiolocație:** Vasile Sava; **chimist:** Ion Creangă; **grăniceri:** Romică Balaș, Ioan Cios, Ionel Pește; răspândiți pe tot cuprincul României! (foto locotenenți)

Valiza de promoție!

Da, la absolvirea Școlii Militare fiecare dintre colegii de promoție am primit o *valiză* în care aveam câte 2 rânduri de echipament, valiză care să ne fie „**gata de luptă**” pentru ca să *sari* în cizme și să te prezinți la cazarmă pentru îndeplinirea oricărei misiuni. Mai târziu aveam să aflăm cum că *valiza* trebuia să fie *gata* și pentru a te „muta în altă garnizoană” unde primeai ordin, fără putință de contestație sau/nici vorbă de refuz!

Am fost promoția care am primit la ținuta de ceremonie centură de mătase cu fir tricolor, eghileți și stilet personalizat (foto).

⁴⁶ Mircea Agapie, Aurel Pentelescu, Ion Emil, *Cartea amintirilor absolvenților. O sută de promoții (1889-1995)*, p.



Lt. Gheorghe Bonto-Tachist (Tc)



Lt. Ioan Cios – grănicer



Lt. Gabriel Pătrășcanu
transmisionist



Lt. Vasile Sava
– radiolocație



Lt. Alexandru Ghironte
pilot



Lt. Nicolae Hînt
– artilerie



Vasile Vancea
– infanterist



Lt. Octavian Ungureanu -
infanterist



Lt. Ion Mardale-
infanterist



Lt. Constantin Moșincat
– Tc.



Lt. Petrică Nicoară
Automobilist



Lt. Onișa Pavel –
– navigator



Lt. Mircea Paic
Artilerist



Lt. Ionel Perjă
pilot

Stiletul meu (foto) are nr. 33575!

„Stiletul de ofițer nu se ia prin decret prezidențial, nici prin hotărâre de guvern sau prin bunăvoința unui ministru trecut. Este mai valoros decât un sceptru prezidențial, pentru că este pe viață, nu pentru unul sau două mandate, și mai de preț decât un baston de mareșal, pentru că obligă primitorul, de la 22 de ani, să nu uite că nu poate trăda cea mai frumoasă poveste de iubire – dragostea de țară, așa cum și cât mai este”. (col. Ion Petrescu)

Cariera locotenenților de acum 50 de ani? Frumos și meritoriu !

Toți foștii colegi din **12 G** au ajuns la fine de carieră activă cu gradul de *colonel în rezervă* și un *general*, Zamfir Vanca.

Toți au deținut funcții importante în specialitățile alese, s-au și altele spre care i-a chemat pasiunea și înclinațiile: parașutist: Mircea Paic, Gabriel Pătrășcanu. Oricum ceea ce este de remarcat este seriozitatea și răspunderea ce au angajat-o în îndeplinirea misiunilor specifice, contribuind la instruirea și educația multor generații de tineri, care îi salută cu același: „să trăiți!”.

Mențiune aparte am a face pentru pentru colegii care și-au continuat studiile și au

obținut licențe în alte speciașități decât cele inițiale ca profesie, - drept, economie, inginerie - sau/și titlul științific de **doctor în științe** astfel: Ion Creangă (chimie), Constantin Moșincat (istorie), Vasile Sava (economie), Octavian Ungureanu (militare).

Care au fost privațiunile militare din viața camarazilor de promoție, în acești 50 de ani de la absolvire și înălțare la gradul de locotenent ? Pentru a afla adevărul într-un mod relaxat dăm cuvântul poetului !



Cuprinzător și expresiv, privațiunile tuturor sunt exprimate și redată plastic în versurile scrise de col. (rz.) *Constantin Nour*:

LACRIMA DIN CIZMĂ

Știți voi ce-i ăla marș
În arșița de vară
Pe cap cască de metal
Bătătura să te doară?

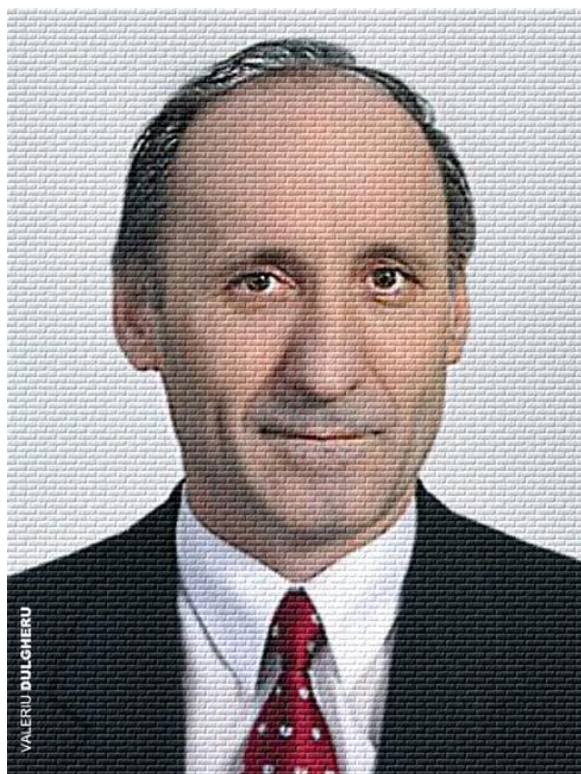
Ați purtat vreodată
Cizme în toiul verii?
Să stați în câmpul ars
Fără plăcerea berii?
Ai stors ciorapii uzi
Din cizmele pline
Cu sudoarea adunată
Ce s-a scurs din tine?
Ai stat vreodată
Încălțat o săptămână
Zi și noapte ne-mbăiat
Fără mâncare bună?
Ai mers cu tancul încălzit
Pe-o arșiță nebună?
Ai tras cu tunul zăpăcit
S-auzi în cap ce-ți sună?
Ai mâncat în gamela
Din ranița prăfuită
Și felu-ntâi și felul doi
C-o lingură coclită?
Ai mâncat ceva stricat
Burta să te doară?
Ai păzit sârma ghimpată
În gerul de afară?
Ai băut apă din baltă
Sufocat de sete?
Atunci eu te apăram
Alții se distrau cu fete
O viață am îmbrăcat
Un veston de militar
Deși a fost la curățat
Îți lasă gust amar.
I-am apărat și eu.
Fără să am reproș
Acum îmi este greu.
Dar ei mă dau la coș.
Sufăr de mai multe.
Deloc nu-s bucuros.
Aș spune eu nevrute,
Dar nu este frumos.

Col. rtr. Dr. Constantin Moșincat



DE 12 SPRE 13 IUNIE 1941 IADUL S-A COBORÂT PESTE BASARABIA!

Valeriu DULGHERU



*„Mereu bătuți și înjurați. Lacrima lor n-avea cuvinte./
Avem părinți, avem și frați. Azi în Siberii prin morminte”
(V. Bardă în „Scrisoare din Basarabia”).*

Astăzi se împlinesc 84 de ani de la prima deportare în masa de la 12-13 iunie 1941. Pe 28 iunie 1940 hoardele asiatică rusești au rupt Basarabia din trupul Țării mame România și a dus-o în surghiun în Siberia. A trecut mai puțin de un an și zbirii ruși au început deportarea românilor basarabeni.

În noaptea de 12 spre 13 iunie 1941, plânsetul și jalea s-a așternut peste Basarabia. Fruntea comunităților locale, pilonii de rezistență din tată în fiu ai satelor noastre moldovenești, ucrainești, găgăuze, bulgărești, ruse sau mixte, ai târgușoarelor evreiești, familii întregi, bărbați, femei, copii și bătrâni, din Basarabia și până în nordul Bucovinei, au fost urcați împinși cu baionetele în vagoanele de vite și duși spre întinsurile Siberiei până la Cercul Polar, de unde mulți nu s-au mai întors.

Documentele de arhivă relevă date cutremurătoare: până și noi-născuții în „bou-vagonul” sovietic erau trecuți și ei, alături de

părinții lor, pe lista „dușmanilor poporului”. Grație actualei guvernări alte peste 20.000 de dosare ale deportaților au fost desecretizate.

Operațiunea de deportare a fost inițiată, autorizată și supervizată de Biroul Politic al CC al PC(b) din toată Uniunea, iar structurile de partid, de Securitate și de Interne ale URSS și ale RSSM au fost baza logistică a mecanismului represiv. „În noaptea de 12-13 iunie 1941 (simultan cu represiunea din Țările Baltice), au fost arestate și deportate în Siberia și Kazahstan, 18.392 persoane din RSS Moldovenească, iar din celelalte părți ale Basarabiei ca și din Bucovina de Nord (teritorii ocupate de URSS și incluse în RSS Ucraina), alte 11.844 persoane (97% din aceștia români). Ceea ce e interesant este faptul că aceste deportări în masă aveau loc cu două săptămâni înainte de Operațiunea „Barbarossa”, prin care Hitler încălca înțelegerea cu Stalin”.

De ce anume pe 13 iunie a fost aleasă ziua marilor deportări? La doar 10 zile până la începerea războiului. Oare nu vorbește acest lucru despre faptul că conducerea sovietică știa despre începerea războiului. Trimițându-i în Siberia pe cei mai buni gospodari, ei au ucis doi iepuri dintr-o singură împușcătură: au recrutat robi pentru lucrările efectuate pe parcursul întregii perioade de război; i-au dus mai departe de linia frontului pe cei care ar fi putut lupta contra lor.

Printre bocetele femeilor și plânsetul copiilor deseori se auzea o îngânare tristă „De ce m-ați dus de lângă boi? De ce m-ați dus de acasă”. Foarte puțini își dădeau seama ce se petrecea cu ei, ce chinuri îi așteptau în viitor, și peste cât timp își vor revedea țarina părăsită. Mulți dintre ei nu au mai văzut-o niciodată, oasele rămânând să putrezească în țara frigului. Dar pentru început acești oameni au fost supuși primei torturi – tortura victimelor prin rușine, care era mai grea decât foamea, setea, deoarece era extrem de rușinos să te folosești în fața tuturor de un astfel de veceu (drept veceu

servea o gaură în unul din pereții vagonului, în care era instalată o țevă de lemn).

Cu regret, o parte din executanții operațiunii de deportare din 12-13 iunie 1941 au fost recrutați dintre localnici, în marea lor majoritate, elemente declasate, care urmăreau un beneficiu strict personal. Drept răsplată stăpânii lor (regimul sovietic) i-au făcut președinți de soviete sătești, secretari ai sovietelor sătești, șefi de mori, oloinițe, alte obiective economice, activiști de tot soiul, komsomoliști, membri de partid. Goliciunea și prostimea triumfa. Anume acești lachei au fost executorii fideli ai planului diabolic al regimului sovietic de exterminare a celor mai buni gospodari și intelectuali basarabeni.

Colaboraționistii au fost cei care alcătuiau listele așanumiților „culaci” (cei mai buni gospodari ai satelor pentru a le lua averile). Ei au fost cei care cotrobăiau prin poduri, șoproane și alte locuri dosite, măturând totul, lăsând în urma lor copii înfometați și bătrâni în lacrimi. Ei au fost acei care au intrat primii în kolhozuri – această formă anacronică de gospodărire a pământului – un fel de robie rurală, importată și implementată de ruși, și modalitate lejeră de însușire a bunurilor materiale produse de țărani (de la cei individuali era totuși mai greu de făcut acest lucru) de către funcționăria sovietică (se vorbea că pe la sfârșitul anilor 1970 numărul lor atinsese cifra de 18 mln în fosta URSS). Pentru bunii gospodari, pentru adevărații intelectuali au venit timpurile lui antihrist.

Nori grei au acoperit cerul senin de vară al Basarabiei. Anul 1940 a pus începutul calvarului acestei frânturi de popor. Câte familii distruse, câte destine (în special de copii) mutilate, câte speranțe nerealizate a adus această așa-numită eliberare de sub „jugul moșierilor români”, această ciumă a secolului XX. Despre aceste lucruri s-au scris multe atât de istorici, cât și de cei care au trecut prin mașinăria diabolică a deportărilor și gulagurilor. Un material factologic deosebit de important din

perioada nominalizată sunt lucrările lui Valeriu Pasat, fost ministru al fostului KGB din Republica Moldova, și ale istoricului occidental Stéphane Courtois. Cărțile sunt în mare parte o culegere de documente inedite, practic toate cu parafa „Secret”, „Strict secret”, care oglindesc cu lux de amănunte acea perioadă tragică pentru Basarabia. Dl Pasat a avut acces la arhivele secrete atât de la Chișinău, cât și de la Moscova și este meritul lui că le-a scos la lumina zilei, argumentând prin documente caracterul criminal al regimului de ocupație sovietic din Basarabia postbelică. Altcineva n-ar fi putut să facă acest lucru. Se consideră deosebit de oportun să fie făcute cunoscute unui cerc cât mai larg atrocitățile comise de regimul sovietic în acea perioadă (și nu numai). În continuare se prezintă crâmpoie din unele documente mai semnificative, spicuite din cărțile nominalizate. Pentru o mai bună prezentare a materialelor documentele vor fi împărțite în trei părți: perioada deportărilor din 1940-1941; foametea și deportările din 1946-1949 și deportarea din 1951 (cum, de altfel, sunt împărțite în lucrările nominalizate).

Pe parcursul perioadei 28 iunie 1940-13 iunie 1941 căpcăunii din Kremlin și slugoii de pe loc au pregătit minuțios așa-numita operație „...*Po iziatiu antisovetskogo elementa v Moldavskoj SSR, Chernovitzkoj i Izmail'skoj oblasti*” (...referitor la scoaterea elementelor antisovietice în RSSM și regiunile Cernăuți și Ismail). Conform DEX, sensul cuvântului „iziatie” are următoarele sensuri: retragere (din circulație a unor obiecte); confiscare (a unor obiecte) etc. După cum se vede oamenii erau priviți de acei neoameni drept niște obiecte, niște animale. Conform directivei Comisariatului norodnic al afacerilor interne și a Comitetului norodnic al securității de stat din 4 iulie 1941, „...*bărbații și femeile, vârsta cărora depășește 60 de ani, nu urmează să fie deportate...Pentru pregătire deportaților li se oferă 48 de ore pentru a se pregăti sub semnătură de a nu părăsi teritoriul, în care locuiesc*”. Fals! În

realitate în vagoane au fost urcați și bătrâni de peste 80 de ani, dar și nou născuți. Cunoscuta duplicitate comunistă: una spun și alta fac.

Deosebit de importante pentru refacerea adevărului despre deportări sunt mărturiile supraviețuitorilor. Iată unele secvențe din amintirile unei victime a deportărilor și martor ocular, E. Kersnovski (de altfel, rusoaică de origine), care au fost incluse într-o monumentală ediție a cărții „Skol, ko stoit celovek”, editată de academicianul Valeriu Pasat. „Printre cei care au fost încărcăți în vagoane erau astfel de elemente antisovietice: o femeie gravidă cu vreo 10 copii semigoii; o învățătoare dintr-o școală profesională; un bătrân pe jumătate viu; un copil de vreo 10 ani, luat fără părinți, deoarece se afla în ospetie la bunica; 2 domnișoare surori în rochițe pentru bal și în pantofi albi, luate direct de la serata de absolvire... Țin minte gloata de soldați, răcnete, înghesuiala insuportabilă din vagonul plin cu oameni dezorientați... nenorociții nu înțelegeau pentru ce s-a prăbușit asupra lor această pedeapsă cruntă, ruși din mediul lor obișnuit, pierzând totul ce au agonisit timp de o viață... În vagonul nostru era și o elevă din clasele mari. Era foarte frumoasă. O chema Muza. Cu ea erau doi cavaleri, care îi făceau curte. Ei îi era atât de rușine în fața bărbaților cunoscuți, și în special, a cavalerilor săi să treacă procedura veceului, încât se întâmpla cu ea un soi de paralizie. Oameni! Cine din voi știe cei aia rușine – arzătoare, amară, chinuitoare – ați înțelege cât e de chinuitor. În Rusia la multe se uită cu alți ochi: în școală se obișnuiește să se între în veceu cu gloata; în baie femei de diferite vârste se găsesc împreună goale; în sfârșit foarte multă lume au trecut prin închisori, unde simțul rușinii se atrofiază, dispare. La noi însă, în Basarabia, unde mama nici odată nu va apărea goală în fața fiicei, iar tatăl – în fața fiului; chiar privitul imaginii proprii în oglindă se consideră rușine. Foamea, setea, mizeria – ne însoțeau întotdeauna, însă erau mai ușor de

suportat!”. Nu pot fi numiți oameni cei care au făcut acest lucru. Și când te gândești că unii dintre ei pot fi întâlniți și astăzi pe străzile Chișinăului sau la manifestările lui V. Voronin și I. Dodon cu prilejul marii eliberări sau a armatei sovietice, sau pe baistrucii lor îmbrăcați în uniforma călăilor. „A urmat un an de bolșevizare forțată, cu deportări masive, execuții sumare, torturi și gropi comune. O avanpremieră tragică pentru ceea ce avea să fie soarta întregii României”, scrie istoricul basarabean P. Moraru, prezentând dovezi despre un Katyn românesc, despre genocidul acestei așchii de popor roman din Basarabia.

Calvarul numai începuse. Din păcate, regimul criminal sovietic, care folosea metode atât de diabolice, metode mârșave, a deformat serios psihicul și morala creștinului. Sute de mii de deportați, împușcați, mutilați. În spatele acestor cifre se află destine mutilate ale tinerilor, care nu și-au mai văzut visurile realizate, părinților, care nu și-au mai văzut copiii, copii care n-au mai cunoscut căldura părintească, fiind despărțiți de ei, oameni duși de pe meleagurile natale atât de dragi și calde în Siberia rece și străină, mulți dintre care nu s-au mai întors. Cine le poate alina câtuși de puțin durerile sufletești ale supraviețuitorilor acestui calvar? Nimeni nu le poate întoarce înapoi tinerețea irosită în zadar, sănătatea compromisă de tratamentul inuman la care au fost supuși, liniștea sufletească, pierdută pentru totdeauna și înlocuită cu o permanentă dureroasă neliniște.

Valeriu DULGHERU
Chișinău, Republica Moldova
13 iunie 2025



Câmp de bujori

JUAREZ MOVILĂ - UN NUME MAI PUȚIN CUNOSCUT ÎN ISTORIA MUZICII ROMÂNEȘTI

Ionel Novac

Cumpărată în urmă cu mai multe săptămâni la un târg de vechituri din Capitală, fotografia de mai jos mi-a atras atenția în special prin două însemnări făcute pe ea: numele celui pe care îl reprezenta, Juarez Movilă, necunoscut mie până acum, și adresa la care locuia acesta în momentul oferirii fotografiei (str. Locotenent Victor Manu, nr. 8). Fotografia, așa cum arată dedicația de pe verso, fusese făcută „Distinsului maestru Concertator și Propagandist muzical, Marcel Botez, Profesor, Director al Societății Muzicale „Cântarea României”⁴⁷, în semn de dragoste, stimă și admirație pentru întreaga lui activitate pusă în serviciul Patriei și prestigiul muzicii românești” și era însoțită de câteva notițe sumare.

Pe una dintre notițe, Juarez Movilă mai scria următoarele: „Dragă Marcel, Îți trimit notițele ce mi s'a(u) cerut de o doamnă Profesoară din Corul „Cântării României” și o fotografie a mea ptr. tine. Fă uz de ele cum crezi, în întregime sau prescurtate, condensate ori... aruncate la coș. Cu aceeași veche dragoste și vii mulțumiri pentru atenție și bunăvoință, Juarez Movilă.

⁴⁷ Societate înființată în anul 1919, din inițiativa lui Marcel Botez, profesor și inspector general al învățământului muzical, sub auspiciile Fundației Culturale „Principele Carol”.

6.XII.939, Bc., str. Victor Manu 8, Tramvai 14, stația Parcul Iancului”. Dacă și unde au fost folosite vreodată acele însemnări nu știu, dar se vede că ele n-au fost aruncate la coș, iar mie mi-au fost atât de utile în redactarea acestui articol.

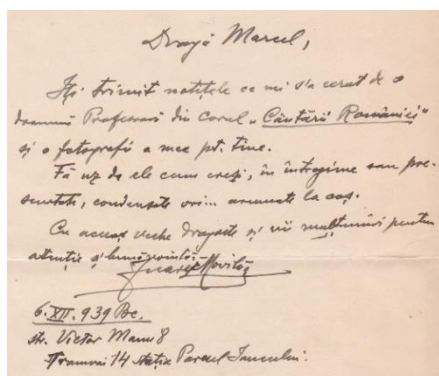
Dar până a afla cine a fost Juarez Movilă, pentru cei care încă nu știu, câteva cuvinte despre adresa la care domicilia acesta în 1939. Împreună cu alte străzi învecinate, strada Victor Manu făcea parte din Parcelarea Iancului, la acea vreme una dintre cele mai mari parcelări ale Societății Comunale „Locuințe Eftine” din București. Având, inițial, o suprafață de 74.700 mp, din cauza deschiderii a numeroase străzi (în total 32.800 mp), suprafața rămasă era suficientă pentru construirea a mai puțin de 200 de locuințe.

Locuințele Parcelării Iancului au fost proiectate de arhitectul Ion Țarușanu. Construirea lor a început în 1930, iar până în 1933 se ridicaseră primele 30 de locuințe cuplate (60 de

apartamente). Străzile parcelării, pavate cu bolovani la partea carosabilă, bordură de beton cu fețele mozaicate și trotuare cu dale de beton, purtau nume provizorii de litere, fiind redenumite ulterior, la inițiativa Cultului Eroilor, în onoarea unor eroi români din Primul Război Mondial.⁴⁸

⁴⁸ Pentru detalii, vezi

<https://asz.ro/parcelari-istorice/societatea-comunala-pentru-locuinte-ieftine/iancului-si-victor-manu/> și Andrei Răzvan Voinea - „Idealul locuirii bucurestene: familia cu casa si gradina”, Editura Asociația Studio Zona, București, 2018



După finalizarea lucrărilor, Societatea Comunală a vândut locuințele funcționarilor de stat și muncitorilor, majoritatea fiind militari, funcționari bancari, de la P.T.T. și C.F.R., comercianți, ingineri, dar și brutari sau fierari.

Încercarea Primăriei Municipiului București de a căuta alternative pentru îmbunătățirea condițiilor de locuire și experiența Societății Comonale au condus la construirea parcelării Victor Manu. Astfel, la inițiativa Primăriei, Societatea a executat 16 locuințe pe strada Victor Manu, după planurile arhitectului Horia Creangă, directorul departamentului „Lucrări Noi” din cadrul Primăriei. Construirea locuințelor de pe strada Victor Manu a început la data de 28 aprilie 1937, când s-a aprobat propunerea făcută de Primarul General al Municipiului de a se conveni cu Societatea Comunală construirea a 15 locuințe în Parcul Iancului. Acestea urmau a fi atribuite în deplină proprietate și gratuit la cinci scriitori, cinci ziariști și cinci învățători, dintre cei mai săraci, care s-au distins în profesiunile respective.

Cei 15 au fost desemnați de Sindicatul Ziariștilor, Societatea Scriitorilor Români și Asociația Generală a Învățătorilor, criteriul principal al alegerii lor fiind acela de a nu avea deja o proprietate. De precizat că, după septembrie 1940, cinci dintre aceste locuințe au fost preluate de către membri ai Mișcării Legionare (Corneliu Georgescu, Gheorghe Ghițea, Lucia Borș, Radu Mironovici, iar „cea de-a cincea locuință a fost predată liberă și se găsește astăzi ocupată de Serviciul de Studii și Statistică al Municipiului”)⁴⁹.

Printre cei împroprietăriți de Primăria Municipiului București se afla și învățătorul Juarez Movilă, care a primit casa de la numărul 8. La recomandarea Asociației Generale a Învățătorilor din România și a ministrului D.V. Țoni, subsecretar de stat la Ministerul Educației Naționale, Regele Carol al II-lea l-a împroprietărit, dăruindu-i,

prin Primăria Municipiului, o frumoasă locuință. Aceasta ca drept răsplată a unei multiple și distinse activități muzicale și pedagogice, timp de aproape o jumătate de veac.

Juarez Movilă s-a născut la 15 octombrie 1870⁵⁰, la Bacău. Fiu al institutorului Gheorghe Movilă, directorul Școlii de băieți din Bacău, era descendent după tată din familia domnitorului moldovean Ieremia Movilă și a lui Petru Movilă, mitropolit al Kievului, al Galiției și al întregii Rusii. După mamă era strănepot al Mitropolitului Vladimir de Repta al Bucovinei și Dalmației.

Urmează studiile primare și secundare în orașul natal, dar moartea tatălui pe când abia împlinise 13 ani îl marchează profund, de acum înainte devenind stâlpul familiei. Cu predispoziții deosebite pentru muzică, învață de unul singur să cânte la violin, dar face cunoștință și cu primele noțiuni de armonie și compoziție de la șeful Muzicii Militare a Regimentului 27 Dorobanți din Bacău. Mai târziu, la Școala Normală de Institutori din București studiază vioara cu profesorul I. Drăgoescu, apoi își aprofundează studiile de armonie, compoziție și contrapunct la Conservatorul din Capitală cu Eduard Wachmann.

După terminarea Școlii Normale de Institutori și a Conservatorului, Juarez Movilă este numit profesor de muzică la o școală primară din Capitală, dar și la Școala Normală, acolo unde fusese elev doar cu câțiva ani mai devreme. Însă numai după un an, acesta părăsește catedra și împreună cu avocatul I. Malla, colonelul S.F. Șoimescu, avocatul Emanuel Dan, M. Zabłowski, Th. Popovici și alții, înființează societatea muzicală „Lira Română”.

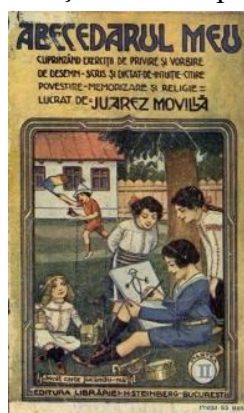
Cu o Școală Populară de Muzică vocală și instrumentală, un cor mixt de peste 150 de

⁴⁹ Idem

⁵⁰ În unele publicații online, data sa de naștere este trecută 2 octombrie 1870 (<https://www.bunicutavirtuala.com/2-octombrie-in-istoria-romanilor/>)

persoane, o orchestră de 44 diletanți și absolvenți ai Conservatorului, „Lira Română” susține patru concerte simfonice la *Ateneul Român*, concerte împetrite cu muzică corală populară națională, patriotică și religioasă. Îndrăzneala de a face să răsună în sala Ateneului și muzică națională, l-a consacrat pe deplin ca deschizător al drumului de răspândire a muzicii românești în toate păturile sociale din Capitală și provincie.

În anul 1901, ministrul Spiru Haret îl numește inspector muzical al întreg învățământului primar din țară, dându-i și



însărcinarea de a organiza Învățământul Muzical al copiilor. În acest scop, Juarez Movilă întocmește și tipărește primul „Abecedar Muzical” metodic pentru copii, pentru învățarea, citirea și intonarea după note muzicale. Cu toate că

experiențele din Capitală și peste 50 de localități, timp de doi ani, reușiseră, invidia stărnită printre corifeii muzicali l-au determinat pe Spiru Haret să decreteze învățarea muzicii vocale tot numai după ureche în școala primară⁵¹. Peste ani, maestrul compozitor și pedagog își va revizui și perfecționa metoda de predare și, în colaborare cu câțiva distinși profesori ai Academiei Regale de Muzică și Artă Dramatică, va schimba radical baza de predare a muzicii în școlile din țară.

În 1902, reluând firul de activitate al Societății Muzicale „Lira Română”, întrerupt de insuficiența mijloacelor de întreținere, întemeiază, împreună cu avocatul Ion Cezărescu, fost Prim Ajutor de Primar al Capitalei, Societatea Muzicală

„Hora”. Prin aceasta stăruia fără preget la principiul de dezvoltare și apărare a muzicii autohtone, curat românești, în divergență cu alte societăți corale ale vremii, care preferau să dea atenție și ocrotire muzicii de peste graniță.

Cu Societatea Muzicală „Hora”, Juarez Movilă a susținut de-a lungul a unui sfert de veac nenumărate concerte și șezători în Capitală, la *Ateneul Român*, *Teatrul Lyric*, *Teatrul Național*, *Lidertafel* etc., precum și la școlile de la periferia orașului, unde aduna populația săracă să primească gratuit educația muzicală românească. De asemenea, a susținut numeroase concerte în mai toate orașele vechiului regat (Craiova, Turnu Severin, Ploiești, Sinaia, Bacău, Roman, Târgoviște, Câmpina, Iași etc.), precum și peste graniță (Cernăuți, Belgrad, Sofia). Aproape pretutindeni, fondurile obținute de Societate erau destinate ajutorării diferitelor instituții și societăți studențești, muzicale ori de binefacere, ca de exemplu la *Teatrul Lyric* pentru ajutorarea sinistraților cutremurului din Calabria, la *Ateneul Român* pentru cantinele școlare, la *Cercul Militar București* în vederea strângerii de fonduri pentru construirea palatului Ligii Culturale, la Cernăuți pentru Societatea Muzicală „Armonia” ș.a.

Tot în 1902, Juarez Movilă își intensifică activitatea de impunere a principiului național în muzică, întemeind, la 27 octombrie, „Gazeta Artelor”, publicație care va apare săptămânal până la 20 aprilie 1903, apoi bilunar până la desființare (15 mai 1904).

În perioada iunie - noiembrie 1906, Societatea Muzicală „Hora” susține o serie de strălucite concerte în cadrul Marii Expoziții Naționale din parcul din Dealul Filaretului, eveniment dedicat împlinirii a 40 de ani de la urcarea pe tron a regelui Carol I, „prima noastră Expozițiune națională, adevărată serbare a muncii românești”, după cum se arătase în discursul de inaugurare rostit de acesta. Menirea expoziției era să prezinte vizitatorilor din țară și din Europa

⁵¹ Conform lui Viorel Cosma, Juarez Movilă ar fi avut un cu totul alt loc în istoria muzicii românești dacă nu și-ar fi atras dușmănia colegilor prin ideile formulate în articolele și pamfletele publicate (Viorel Cosma - „Muzicieni români: lexicon”, vol. 6, București, 2003).

trecutul istoric al românilor și stadiul dezvoltării țării după cei 40 de ani de domnie ai regelui Carol I, dezvoltare accelerată mai ales după dobândirea independenței naționale.

În 1908, institutorul Juarez Movilă publică „Abecedarul meu cuprinzând exerciții de privire și vorbire, de desemn, scris și dictat, de intuiție, citire, povestire, memorizare și religie”, lucrare didactică pentru clasa I primară, premiată la primul concurs al monopolului cărților didactice din același an, instituit pe timpul ministrului Instrucțiunii Publice și Cultelor, Spiru Haret.

În anii 1915-1916, Juarez Movilă compune opereta „Zori de zi”, pe un libret propriu, subintitulată „episod eroico-liric”, inspirat de puternice sentimente patriotice. Interesant că această partitură conține două cântece patriotice, inclusiv cu referiri la fapte de arme.⁵²

Participant, ca voluntar, la războiul pentru reîntregirea neamului, i se acordă „Crucea Comemorativă a Războiului 1916-1918”, instituită prin Decretul Regal nr. 1744 din 8 iulie 1918, și „Coroana României” în grad de ofițer.

După război, în paralel cu activitatea didactică și componistică, Juarez Movilă își continuă activitatea publicistică și editorială, întemeind „Curierul Artelor” (1918), ziar artistic literar-ilustrat și mai apoi „Crainicul Artelor și Culturii Românești”, dând

îndemn și îndrumări care au condus la înmulțirea societăților corale românești, la susținerea și întemeierea Operei Române ca instituție de stat, la culegerea folclorului românesc, la sprijinirea muzicii și multor artiști români.

Referitor la „Curierul Artelor”, tulburătoare este mărturia unei colaboratoare a profesorului Juarez Movilă, care ilustrează eforturile financiare deosebite pe care acesta le făcea pentru a putea susține apariția revistei: *“Tot în acea perioadă (1921), am colaborat la „Lumea Copiilor”, condusă de Costa Foru, și la „Curierul Artelor”, revistă pe care o scotea profesorul de muzică Juarez Movilă și care-i înghițea toate tot salariul de profesor. Când apărea revista, eu cu Zaharia Stancu, colaborator și el, eram poștiți de Juarez pentru expediția ei, iar eu o ajutam pe doamna Movilă la bucătărie. Aveau trei fete între un an și cinci ani.*

*Când treburile erau gata, ne adunam în jurul mesei, plini de voie bună, masă în care era inclus și onorariul colaborării noastre, căci inimosul și entuziastul Juarez Movilă a fost odată nevoit să trimită ca amanet pianul, pe un camion cu cal, la Muntele de Pietate, numai să poată plăti tipografia, ca revista să apară la zi, cu toate protestele și împotrivirile amarniceii lui soții, care se așezase de-a curmezișul pianului să nu fie scos din casă”.*⁵³

Revenind la compozițiile lui Juarez Movilă, acestea pot fi clasificate în patru mari categorii: patriotice, religioase, populare românești (culese, armonizate sau originale,

⁵² Mihai Cosma – “Muzica românească în perioada celor două războaie mondiale”, https://coolound100.coolound.ro/wp-content/uploads/2018/11/MihaiCosma_Muzica-romaneasca-in-perioada-celor-doua-razboaie-mondiale_1.pdf

⁵³ Grigore Constantinescu - “Sanda Movilă (1900-1970)”; <https://www.calameo.com/read/001218171e4e9bc8a887a>

lucrate în suflul și motivul românesc) și școlare. Multe din lucrările sale pentru soliști, cu piano sau cor, au pătruns adânc în inima ascultătorilor, producându-le de fiecare dată plăcere și entuziam. Lucrările sale corale se disting prin dibăcia și dragostea lui de a împărți fiecărei voci arii și motive melodice, vesele, săltărețe, dialogate. Aceasta nu numai pentru înfrumusețarea cântecului ori chiar dansului popular, cât mai ales din dorința de a stârni mai întâi plăcerea, gustul și atracția către muzică, cea corală îndeosebi.

Autor a numeroase lucrări didactice (pe lângă cele două „Abecedare” menționate anterior, a mai publicat lucrările „Artiștii noștri”, „Noțiuni de Muzică elementară de teorie”, „Noua metodă practică pentru a învăța scris-cititul musical. Exerciții pregătitoare pentru scris”, „Părerii asupra abecedarului”, „Părerii asupra Caietelor de Desemn”), Juarez Movilă a fost și inspector școlar al Învățământului Particular sub minистриi Constantin C. Arion și Constantin Dissescu. De asemenea, a fost director al Școlii primare de băieți „General N. Golescu”, calitate în care a fondat și condus „Ateneul Popular și Cinematograful pentru copii și pentru popor Golescu”, unde, împreună cu Societatea Muzicală „Hora”, a desfășurat o intensă activitate culturală în rândul maselor.

Pentru întreaga sa activitate desfășurată pe tărâm cultural și educațional, maestrul Juarez Movilă a fost răsplătit cu Medalia „Bene Merenti”, Clasa I, pentru merite artistice și literare și cu Medalia „Răsplata Muncii pentru Învățământ”. De asemenea, a fost membru al Societății Compozitorilor Români, al Societății Instituturilor din România și membru fondator al Asociației Publiciștilor Români.

A fost căsătorit cu Eugenia Papacostea, originară din Vaslui, împreună cu care a avut trei fete. Juarez Movilă a încetat din viață la 30 mai 1943, la aproape 73 de ani, și a fost înmormântat la București. Deși mai puțin cunoscut astăzi, institutorul,

compozitorul, autorul de lucrări didactice și nu în ultimul rând, omul de cultură Juarez Movilă, rămâne o figură luminoasă în istoria muzicii românești, prin mâinile căruia au trecut și au fost formați numeroși soliști vocali și instrumentiști.

Dr. Ionel Novac,
București



TRANDAFIRUL



Trandafirul, o floare frumoasă și parfumată este simbolul pasiunii și iubirii.

Legenda trandafirului spune că încă de la crearea lui a fost destinat să fie cea mai frumoasă și specială floare de pe pământ. Se spune că, zeița florilor, Chloris, a creat trandafirul din trupul unei nimfe moarte, care îi era foarte dragă. În amintirea ei a apărut pe pământ o floare fără pereche în lume, trandafirul.



Chloris a cerut ca fiecare dintre zei să-i dăruiască câte ceva din calitățile lor.

Afrodita i-a dat frumusețea,
Dyonisos i-a dăruit parfumul,
Cele 3 grații i-au oferit strălucirea, farmecul și veselia,

Zephyr - Vântul de primăvară, a îndepărtat norii pentru ca Apollo să-l lumineze și să-l ajute să înflorească.

Ares i-a dat spinii, pentru ca trandafirul să-și poată apăra frumusețea.

Antița Balaci



OPINCILE MOȘILOR DIN BATALIOANUL FIX „Codru”

Constantin Moșincat

*Literatura moșilor nu poate fi decât o literatură a țăranilor moși,
a pădurarilor, a holoangărilor, și drumarilor pe anotimpuri.*

Scriitorii ardeleni sunt fii de opincari.

*Inspirația lor nu putea porni decât dela gurguiul opincii,
ca să atragă atenția, ca să arate lumii adevăruri ce trebuiau lecuite.*

*Scriitorii moși vor trebui să plece de la muchea bardei,
de la elegia cetinei retezate de săcure, de la călcâiul minei,
de lângă bruşul de aur ronțuit în șteamp.*

După dictatul de la Viena, 30 august 1940, și trasarea noilor granițe între România și Ungaria s-a ajuns ca hotarul doar în Transilvania să măsoare în lungime peste 900km. Apărarea acestuia presupunea concentrarea unor efective sporite. Cum noile frontiere nu urmau forme naturale de teren ci unele dintre cele mai dificile și curioase forme – uneori chiar prin localitate sau peste proprietățile aceluiași stăpân de teren-, Marele Stat Major prin generalul Iosif Iacobici⁵⁴, a găsit soluția pentru paza frontierelor vremelnice cu Batalioane Fixe Regionale, unități nou înființate. În concepția generalului Iosif Iacobici, respectivele unități militare urmau să fie constituite din localnici mai vârstnici, neincluși în planurile de mobilizare ale unităților operative. Acestor localnici, care cunoșteau topografia zonei în care se aflau, recrutați pe bază de voluntariat, li s-a adăugat personal din armata din completare, rezervă și militari activi.

Un astfel de Batalion Fix urma să fie constituit din 3 până la 4 companii, iar o astfel de companie fiind structurată din 4 până la 6 plutoane, fiecare pluton (corespunzător unei comune) având între 3 și 4 grupe a câte 8 oameni, din care 2 grupe de pușcași. Acestora li se adăuga un pluton de mitraliere dotate cu 4 piese și format din 2 grupe, o grupă de tunuri de însoțire cu 2

piese, un pluton de aruncătoare de mine dotat cu 4 piese calibrul 50 mm format din 2 grupe, un grup de cercetare, agenți și o grupă de circa 20-30 de oameni destinați să acționeze în spatele inamicului, sau să execute acțiuni de distrugere în zona acestuia.

Denumirile plutoanelor și companiilor urmau să fie acelea ale comunelor de unde proveneau cea mai mare parte a luptătorilor. Puteau fi chiar și comandanți din rândul invalizilor cu handicap de 20-30%, dar ofițerii și subofițerii de comandă trebuiau să fie dintre activi sau rezerviști, infanteriști ca specialitate care făcuse războiul și aveau domiciliu în zonă. Armamentul la Batalioanele Fixe „Bucovina” și „Neamț” provenea din capturile de la inamic.

Aceste unități se instruiău pe plutoane *duminica și în sărbători legale*, câte 2-3 ore, cu precădere instruirea viza cunoașterea și mânăuirea armelor și acțiuni ofensive cu obiectiv limitat. Inițial aceste trupe au ajutat subunitățile de jandarmi iar de la 1 noiembrie 1942 s-au subordonat grănicerilor.

Oamenii de trupă au primit, în mod gratuit,



anual: o pereche de opinci, 100 kg porumb, iar ofițerii recompense în bani, conform prevederilor Legii 122/1941.

⁵⁴ Iosif Iacobici, general șef al M.StM. până la 18 ianuarie 1942. A demisionat la cerere, apoi în 1949 Iacobici a fost condamnat la opt ani de temniță grea. S-a aflat în detenție în penitenciarele Văcărești, Jilava și Aiud. Generalul Iacobici a murit la 11 martie 1952 în închisoarea din Aiud din cauza contractării unui TBC pulmonar și osos.

Iosif Iacobici cunoștea bine specificul Vânătorilor de Munte, el fiind unul dintre aceia care au contribuit la organizarea, dotarea și instruirea acestora. A ocupat funcții dintre cele mai diverse în armata de operații austro-ungară și apoi armata română, de la comandant de Regiment de Munte la Ministru, Comandant de armată, Șef al Marelui Stat Major în campania antibolșevică, când l-a sfătuit pe Antonescu să reducă numărul unităților române de pe front la 8 Divizii, deoarece „*mă tem că tineretul, care voim să-l pregătim temeinic, va cădea pe plaiurile îndepărtate ale Rusiei bolșevice, lipsindu-ne foarte mult în cursul socotelilor cu Ungaria*”. Revanșa a fost luată altfel, Transilvania revenind la România în urma intervenției condiționate a lui Petru Groza, pentru acceptarea preluării guvernării în 6 martie 1945.

Conform instrucțiunilor Marelui Stat Major la nivelul țării s-au constituit în total 9 Batalioane Fixe Regionale: Bucovina, Neamț, Vrancea, Cluj, Someș, Arieș, Bihor, Codru și Criș. Fiecare Batalion avea 28 de ofiteri (toți rezerviști, cu excepția comandantului), 34 de subofițeri și 709 de soldați. Recruții erau localnici care nu fusesera încadrați în unitatile din zonele respective, de obicei cetateni mai în vârstă. Erau echipați cu puști, 12 mitraliere, 24 puști-mitraliere, 6 tunuri anticar de calibru mic și 12 aruncatoare de mine. Aceasta era situația pe hartă, în realitate o mare parte din armamentul greu lipsind la unele unități.

Și nimeni n-ar fi voie să uite, când este vorba de zona Apusenilor, de Moți, adică de urmașii dacilor, cei născuți din poporul roman îmbătrânit și vigurosul și tânărul popor viteaz – dac, despre care puțini sunt cei ce au scris că nu „muțenia” nici strălucirea romană nu ne scoboară prin vine noblețe mai aleasă ca cea dacică. Despre asta s-au ferit unii, alții s-au rușinat, cei mai slabi s-au umilit la porțile împărătești din occident și orient, plecându-se în fața unor sau altora nevăzând că aceia nici nu vor și nici nu pot să ne ajute. Se pot număra pe degete cei care s-au îndrăgit de Daci. Sunt

puțini. Mihai Eminescu, Hajdeu și Pârvan, au ales a călători, cu gândul și cu mintea, până în vremea Dacilor. Primul visa o epopee, al cărui erou să fie Decebal. Cel de al doilea s'a trudit o viață întreagă să înmulțească lista cuvintelor de origine dacă, ultimul, urmat de studenți săi a scormonit pământul scoțând la iveală adevărata cultură a dacilor. Dar s-au găsit metode de a-i împiedica să facă mai mult, iar dicționarele au fost umplute de cuvinte de împrumut! Spiritul Moților e bai aprins decât ar dori unii. Iată de ce acolo și cu ei a fost mai greu oricărei stăpâniri⁵⁵.

Congresul Astei de la Abrud a dezbătut problema moților după Marele Război. Autentici, dârzi și anonimi daci, moșii au preluat și continuat din tată-n fiu munca aspră pe coastele însorite ale Apusenilor. Guvernele regale au pornit planuri școlare, biblioteci și biserici pentru răsfiratele sate care împânzesc munții. Nivelul cultural prin satele de moți, după război era scăzut, ca și traiul lor, de altfel. Preotul și învățătorul erau intelectualii din Apuseni, și câte un funcționar prin satele mai mari, care aveau și birouri notariale. Buna stare a familiei de moți era cam aceeași la toate satele de moți datorită nivelului economic redus, și bazat pe munca fizică la pădure și carierele de piatră, sau minele de aur, după opinia exprimată de Cristian Valeriu, autorul articolului *Moșii*⁵⁶. Cu această scurtă reprivire la reforma agrară, ajungem în zona Munților Apuseni, locuită în principal de moși⁵⁷.

⁵⁵ Apud Constantin Moșincat, *Pădurile din munții apuseni ab antiquo de drept ale moților*, în *Cetatea Cavalerilor* 2024

⁵⁶ *Munții Apuseni*, nr. 2 octombrie 1938

⁵⁷ Apud Constantin Moșincat, *Pași pe caldarâm. Încrustări istorice: de la pace la diktat (1815-Viena-1940)*, Editura Primus, Oradea, 2020, p. 125 și urm. Secuții sunt moi? Ungurii nu știu cine sunt. Potrivit studiilor aprofundate faptul că ba se cheamă unguri, ba maghiari, i-a derutat mereu, încercând a identifica rădăcini și acolo unde era imposibil. În ce-i privește

Chestiunea moșilor ar merita un studiu aprofundat interdisciplinar cu privire la trecutul și viitorul acestei frumoase comunități de români. Meritele trecute ale moșilor, în istorie, sunt în deobște cunoscute, fie și dintr-o fugară privire asupra prezenței lor sub Horea, Cloșca și Crișan sau Avram Iancu, toți declarați eroi martiri ai neamului⁵⁸. Pădurile Moșilor, le vom trece în revistă, deoarece nici legea agrară din 1921 nu făcea dreptatea promisă, chiar de regele Ferdinand, de restituirea proprietății către Moși. Este știut faptul că, urbaniul arbitrar, instituit la 1746 de către împărăteasa Maria Terezia, scotea la iveală dovezile palpabile cum că *Moșii* au fost mai înainte stăpânii adevărați ai pădurilor din Munții Apuseni. Prin abuz și uzurpare a dreptul istoric, recunoscut prin diplome și „drepturile regale” a fost însușit de aristocrația nobiliară maghiară, depozitare ce a urmat datorită neonorării așa-ziselor „robote feudale” de către iobagii transilvăneni. Această situația a ridicat și pe moșii conduși de Horea, Cloșca și Crișan la 1784, și a încins și revoluția de la 1848, după ștergerea iobăgiei. Reforma agrară trebuia să repună în drepturi pe Moșii din județele Bihor, Cluj, Turda și Hunedoara. Numai că lucrurile au trenat și nici la 14 ani de la Marea Unire masivele păduroase ale conților unguri: contele

Bánffy, absenteistul Urmantzy⁵⁹, și/sau Tischler-Bürger, Darvaș-La Roche, ș.a.

⁵⁹ Astfel, colonelul Kratochwil, după cum o mărturisea peste 20 de ani, cu de la sine putere, din punctul de comandă de la Oradea, a ordonat oprirea Divizie 20 de secui pe aliniamentul Sighet, Zalău, Ciucea, Vf. Găina, Zam. De pe acel aliniament, trupele regulate și bande bolșevizate, au pornit atacuri, dintre cele mai sângeroase, în primăvara anului 1919. În spatele acestui aliniament de demarcație, stabilit pentru a separa trupele în retragere, de cele care preluau noul teritoriu unit, prin rezoluția de la Alba Iulia, și a evita noi vărsări de sânge, ei bine în toată această zonă de Vest, de la margine de românitate, s-au comis abominabile crime (Cf. Constantin Moșincat, *Primăvara întregirii*, Editura Tipo MC, Oradea, în curs de apariție). Pentru a verifica veridicitatea informațiilor aliații l-au desemnat pe generalul Berthelot să se deplaseze prin Transilvania, unde se comisese masacrul de la Beliș, în care din dispoziția parlamentarului Nandor Urmantzy fusese asasinată 45 de români nevinovați, de către detașamentul de 200 de voluntari unguri plătiți pentru a face *ordine statarială!* (*Unirea*, Anul XXIX, Blaj, Vineri 3 Ianuarie 1919, nr. 2, p. 4). Despre ce s-a întâmplat în timpul acestui turneu al generalului francez în misiunea sa din Ardeal, aflăm din presa vremii. Amănunte referitoare la masacrul din Arad, oferea cotidianul *Românul* din localitate și corespondenții altor ziare, de la fața locului (*Unirea*, Anul XXIX, Blaj, Vineri 3 Ianuarie 1919, Nr. 2, p. 4). În vremea când bandele ungurești atacau pe români, un ofițer francez a ieșit din hotelul „Crucea Albă” ca să îngrijească de automobilul generalului. Ofițerul acesta a fost prins și bătut grav. A fost rănit și ofițerul român Mărculescu. După ce generalul Berthelot a făcut vizita la episcopul ortodox Ioan Papp, s-a dus la doamna Ștefan Ciceo Pop. În vremea aceasta bandele ungurești au înconjurat pe români pe alte străzi și au început a-i ataca cu armele. O ceată s-a adunat în jurul casei lui Ștefan Ciceo Pop, fruntaș al Partidului Național Român, și au început să o bombardeze. Generalul Berthelot aflându-se acolo a mângâiat pe Doamna Pop. Pe mica copilă a ei a sărutat-o apoi a zis: „Barbarii de unguri”. Cetele de unguri căutau pe Ștefan Ciceo Pop și pe feciorii săi. Au atacat casa Gărzii Naționale Române, stricându-o aproape total. Căutau în ruptul capului pe însuflețitul român Petru Oprea, pe care neaflându-l s-au dus la mama lui și au amenințat-o cu moarte, dacă nu spune unde e fiul său. Petru Oprea era împreună cu alți tineri români scăpați de moarte pe acoperișul caselor, sărind de la un etaj la altul. Un colonel ungur, care era în fruntea bandiților, îndemna mereu: „Spânzurați pe români cu sânge rece” Fiul lui Șt. C. Pop, Alexandru, a luat steagul Belgiei din mâinile ungarilor. Pe fiul cel mare al lui Șt. C. Pop îl căutau să-l omoare cu orice preț. Cadavrele românilor împușcați le-au adunat pe un car

pe secui, Mircea Dogaru - Cât de „frați” sunt secuii cu ungurii, afirmă că istoria acestora este mai veche decât aceea a maghiarilor, și distinctă de aceasta, împletindu-se însa, ulterior, cu a ungarilor, istoria cunoscută a secuilor „coboara până în întunecatul veac al IX, când noi hoarde asiatice s-au abătut asupra pământului românesc, răsluindu-i fruntaria vestică, dinspre Tisa și Dunărea de Mijloc, răpindu-i Pannonia și marea interioară cu nume românesc Balaton (de la tracicul „BALA”), după multe și înrâncenate lupte purtate cu „latinii” gestelor medievale, pe de o parte cu „blachii, bulgarii și slavii” ducelui „Salanus”, pe de alta.

⁵⁸ Vezi decretul promulgat de președintele României, Klaus Werner Iohanis, din 20 iulie 2020

Pentru a rememora câteva date amintim faptul că contele Nicolae (Miklos) Bánffy, fostul ministru de externe al Ungariei, care susținuse cauza Ungariei la Trianon în 1920. a făcut cerere de dobândire a cetățeniei române, motiv pentru care chiar Regele Ferdinand I l-a primit la Sinaia. Apoi s-a situat în fruntea mișcării politice de opoziție în Parlamentul român și a condus revanșa ungurilor din Ardeal. El avea o avere imensă și un castel la Bonțida cu o întindere de 12.000 jugăre, expropriat în întregime în 1922, pentru a fi împroprietăriți țăranii din 10 (zece) sate din regiunea Moților, de lângă Huedin. El a înaintat apel la Curtea de Apel din Cluj. Anterior el vânduse o parte din păduri, iar altele le-a dat spre exploatare unor societăți evreo-maghiare (Fehévi și Biharszilagyi) cu loturi compacte de peste 6.500 jugăre fiecare, restul erau pâlcuri. Comisia a validat actele încheiate înainte de 1918, ceea ce contravenea legii agrare, astfel că mai puțin de 200 de jugăre i-au fost expropriate. Printr-o asemenea interpretare a legii satele de Moți au rămas fără de pădure. Sătenii, al căror principală ocupație fusese „industria casnică a lemnului” s-au opus ca firmele respective să exploateze lemnul din pădurile lor seculare. În „revolta de la Răchițele căpitanul de jandarmi Brudea, i-a maltratat și brutalizat pe Moți”⁶⁰, deși erau în legitimă apărare. După acel episod firmele care arendase pădurile au dezbrăcat munții de coroana lor naturală.

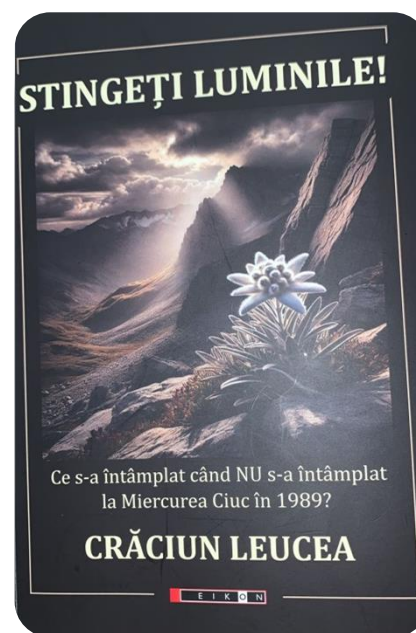
-va urma-

Col. dr. Constantin Moșincat,
Oradea



mare, le-au acoperit cu paie și le-au transportat în loc necunoscut.

⁶⁰ Virgil Șortan, *Pădurile moților în perspectiva proceselor agrare*, în *Viața Ardealului*, nr. 1, din 1 aprilie 1934, p. 30





*Traseul primei călătorii în jurul lumii – extras din Cosmografia - Aetichus Isrius-Dacicus –
v-a urma -*